

大般若波罗蜜多经

(六百卷：第四百九十一卷至第五百卷)

唐三藏法师玄奘奉 诏译

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般若波罗蜜多经》电子书，根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第 0001 部，唐三藏法师玄奘奉诏译《大般若波罗蜜多经》原藏影印本校正注音，句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二〇年八月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
净口业真言	- 1 -
净三业真言	- 1 -
安土地真言	- 1 -
普供养真言	- 2 -
开经偈	- 2 -
大般若波罗蜜多经卷第四百九十一	- 3 -
第三分善现品第三之十	- 3 -
大般若波罗蜜多经卷第四百九十二	- 33 -
第三分善现品第三之十一	- 33 -
大般若波罗蜜多经卷第四百九十三	- 63 -
第三分善现品第三之十二	- 63 -
大般若波罗蜜多经卷第四百九十四	- 90 -
第三分善现品第三之十三	- 90 -
大般若波罗蜜多经卷第四百九十五	- 115 -
第三分善现品第三之十四	- 115 -
大般若波罗蜜多经卷第四百九十六	- 142 -
第三分善现品第三之十五	- 142 -
大般若波罗蜜多经卷第四百九十七	- 170 -
第三分善现品第三之十六	- 170 -
大般若波罗蜜多经卷第四百九十八	- 198 -
第三分善现品第三之十七	- 198 -
第三分天帝品第四之一	- 219 -
大般若波罗蜜多经卷第四百九十九	- 225 -
第三分天帝品第四之二	- 225 -
大般若波罗蜜多经卷第五百	- 251 -
第三分天帝品第四之三	- 251 -
第三分现宰堵波品第五之一	- 266 -
补阙真言	- 278 -
回向偈	- 278 -

●起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuǎnshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà
南無香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē
唵.修唎修唎.摩诃修唎.修修唎.萨婆诃.

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃

pǔ gòngyǎngzhēnyán
普 供 养 真 言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ wà zǐ là hòng
唵.誝誝曩.三婆嚩.鞞日啰斛.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南 無 本 师 释 迦 牟 尼 佛 (合掌三称)

kāi jīng jì
开 经 偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ 无 上 甚 深 微 妙 法	bǎi qiān wàn jié nán zāo yù 百 千 万 劫 难 遭 遇
wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí 我 今 见 闻 得 受 持	yuàn jiě rú lái zhēn shí yì 愿 解 如 来 真 实 义

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi jiǔ shí yī
大般若波罗蜜多经卷第四百九十一

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn shàn xiàn pǐn dì sān zhī shí
第三分善现品第三之十

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà cháng yīng yuǎn lí wǒ zhí nǎi
“世尊！云何菩萨摩诃萨 常 应 远离我执乃

zhì jiàn zhě zhí
至见者执？”

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà guān wǒ nǎi zhì jiàn zhě bì jìng
“善现，若菩萨摩诃萨 观 我乃至见者毕竟

fēi yǒu suǒ yǐ zhě hé yǐ wǒ nǎi zhì jiàn zhě zì xìng bù kě dé gù
非有。所以者何？以我乃至见者自性不可得故，

shì wéi pú sà mó hē sà cháng yīng yuǎn lí wǒ zhí nǎi zhì jiàn zhě zhí
是为菩萨摩诃萨 常 应 远离我执乃至见者执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà cháng yīng yuǎn lí duàn
“世尊！云何菩萨摩诃萨 常 应 远离断

zhí
执？”

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ xìng bù kě duàn
“善现，若菩萨摩诃萨 观 一切法性不可断。

suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ bì jìng bù shēng wú duàn yì gù shì wéi
所以者何？以一切法毕竟不生 无断义故，是为

pú sà mó hē sà cháng yīng yuǎn lí duàn zhí
菩萨摩诃萨 常 应 远离断执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà cháng yīng yuǎn lí cháng
“世尊！云何菩萨摩诃萨 常 应 远离常

zhí
执？”

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ cháng xìng fēi
“善现，若菩萨摩诃萨 观 一切法 常 性非

yǒu suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ wú shēng wú miè fēi duàn cháng
有。所以者何？以一切法 无生 无灭、非断 常

gù shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí cháng zhí
故，是为菩萨摩诃萨常应远离常执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí xiàng
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应远离相
xiǎng 想？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà guān zá rǎn fǎ bì jìng fēi yǒu
“善现，若菩萨摩诃萨观杂染法毕竟非有。
suǒ yǐ zhě hé yǐ zá rǎn fǎ běnxìng lí gù shì wéi pú sà mó hē sà
所以者何？以杂染法本性离故，是为菩萨摩诃萨
chángyīngyuǎn lí xiàngxiǎng
常应远离相想。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí jiàn zhí
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应远离见执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà dōu bú jiànyǒuzhū jiàn zì xìng
“善现，若菩萨摩诃萨都不见有诸见自性。
suǒ yǐ zhě hé suǒ jiàn zhū fǎ bù kě dé gù shì wéi pú sà mó hē sà
所以者何？所见诸法不可得故，是为菩萨摩诃萨
chángyīngyuǎn lí jiàn zhí
常应远离见执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí míng sè
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应远离名色
zhí 执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà guānmíng sè xìngdōu wú suǒyǒu
“善现，若菩萨摩诃萨观名色性都无所有。
suǒ yǐ zhě hé zhēn shí míng sè bù kě dé gù shì wéi pú sà mó hē
所以者何？真实名色不可得故，是为菩萨摩诃
sà chángyīngyuǎn lí míng sè zhí
萨常应远离名色执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yùn zhí
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应远离蕴执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà guānzhū yùnxìngdōu wú suǒyǒu
“善现，若菩萨摩诃萨观诸蕴性都无所有。
suǒ yǐ zhě hé jī jù fǎ xìng bù kě dé gù shì wéi pú sà mó hē sà
所以者何？积聚法性不可得故，是为菩萨摩诃萨
chángyīngyuǎn lí yùn zhí
常应远离蕴执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí chù zhí
“世尊！云何菩萨摩诃萨 常 应 远离 处 执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà guānzhū chùxìngdōu wú suǒyǒu
“善现，若菩萨摩诃萨 观 诸 处 性 都 无 所 有。

suǒ yǐ zhě hé shēngmén fǎ xìng bù kě dé gù shì wéi pú sà mó hē
所以者何？生 门 法 性 不 可 得 故，是 为 菩 萨 摩 诃
sà chángyīngyuǎn lí chù zhí
萨 常 应 远 离 处 执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí jiè zhí
“世尊！云何菩萨摩诃萨 常 应 远 离 界 执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà guānzhū jiè xìngdōu wú suǒyǒu
“善现，若菩萨摩诃萨 观 诸 界 性 都 无 所 有。

suǒ yǐ zhě hé zhù chí fǎ xìng bù kě dé gù shì wéi pú sà mó hē sà
所以者何？住 持 法 性 不 可 得 故，是 为 菩 萨 摩 诃 萨
chángyīngyuǎn lí jiè zhí
常 应 远 离 界 执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí dì zhí
“世尊！云何菩萨摩诃萨 常 应 远 离 谛 执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà guānzhū dì xìngdōu wú suǒyǒu
“善现，若菩萨摩诃萨 观 诸 谛 性 都 无 所 有。

suǒ yǐ zhě hé fēi xū wàng fǎ bù kě dé gù shì wéi pú sà mó hē
所以者何？非 虚 妄 法 不 可 得 故，是 为 菩 萨 摩 诃
sà chángyīngyuǎn lí dì zhí
萨 常 应 远 离 谛 执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yuán qǐ
“世尊！云何菩萨摩诃萨 常 应 远 离 缘 起

zhí
执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà guānyuán qǐ xìngdōu wú suǒyǒu
“善现，若菩萨摩诃萨 观 缘 起 性 都 无 所 有。

suǒ yǐ zhě hé wú míngděng fǎ bù kě dé gù shì wéi pú sà mó hē
所以者何？无 明 等 法 不 可 得 故，是 为 菩 萨 摩 诃
sà chángyīngyuǎn lí yuán qǐ zhí
萨 常 应 远 离 缘 起 执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí zhù zhuó
“世尊！云何菩萨摩诃萨 常 应 远 离 住 著

sān jiè zhí
三 界 执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà guānsān jiè xìngdōu wú suǒyǒu
“善现，若菩萨摩诃萨观三界性都无所有。

suǒ yǐ zhě hé sān jiè xì fǎ bù kě dé gù shì wéi pú sà mó hē sà
所以者何？三界系法不可得故，是为菩萨摩诃萨

chángyīngyuǎn lí zhùzhuósān jiè zhí
常应远离住著三界执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yī qiè fǎ
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应远离一切法

zhí
执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà guānzhū fǎ xìngdōu wú suǒyǒu
“善现，若菩萨摩诃萨观诸法性都无所有。

suǒ yǐ zhě hé zhū fǎ zì xìngdàn jiǎ shī shè jiē rú xū kōng bù kě
所以者何？诸法自性但假施設，皆如虚空不可

dé gù shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yī qiè fǎ zhí
得故，是为菩萨摩诃萨常应远离一切法执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yú yī qiè
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应远离于一切

fǎ rú lǐ bù rú lǐ zhí
法如理、不如理执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà guānzhū fǎ xìng wú yǒu rú lǐ
“善现，若菩萨摩诃萨观诸法性无有如理、

bù rú lǐ zhě suǒ yǐ zhě hé rú shì zhū fǎ bù kě dé gù shì wéi
不如理者。所以者何？如是诸法不可得故，是为

pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yú yī qiè fǎ rú lǐ bù rú lǐ
菩萨摩诃萨常应远离于一切法如理、不如理

zhí
执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yī fó jiàn
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应远离依佛见

zhí
执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zhī yī fó jiàn bù dé jiàn fó
“善现，若菩萨摩诃萨知依佛见不得见佛。

suǒ yǐ zhě hé zhēn fó zì xìng bù kě jiàn gù shì wéi pú sà mó hē
所以者何？真佛自性不可见故，是为菩萨摩诃

sà chángyīngyuǎn lí yī fó jiàn zhí
萨常应远离依佛见执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yī fǎ jiàn
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应远离依法见

zhí
执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zhī yī fǎ jiàn bù dé jiàn fǎ
“善现，若菩萨摩诃萨知依法见不得见法。

suǒ yǐ zhě hé zhēn fǎ zì xìng bù kě jiàn gù shì wéi pú sà mó hē
所以者何？真法自性不可见故，是为菩萨摩诃

sà chángyīngyuǎn lí yī fǎ jiàn zhí
萨常应远离依法见执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yī sēng
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应远离依僧

jiàn zhí
见执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zhī yī sēngjiàn bù dé jiàn sēng
“善现，若菩萨摩诃萨知依僧见不得见僧。

suǒ yǐ zhě hé zhēnsēng zì xìng wú xiàng wú wéi bù kě jiàn gù shì wéi
所以者何？真僧自性无相无为不可见故，是为

pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yī sēngjiàn zhí
菩萨摩诃萨常应远离依僧见执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yī jiè jiàn
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应远离依戒见

zhí
执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zhī zuì fú xìng jù fēi shí yǒu
“善现，若菩萨摩诃萨知罪、福性俱非实有。

suǒ yǐ zhě hé ruò zuì ruò fú dàn jiǎ shī shè bù kě dé gù shì wéi pú
所以者何？若罪若福但假施設不可得故，是为菩

sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yī jiè jiàn zhí
萨摩诃萨常应远离依戒见执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yī kōng
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应远离依空

jiàn zhí
见执？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà guānzhūkōng fǎ dōu wú suǒ yǒu
“善现，若菩萨摩诃萨观诸空法都无所有

bù kě guānjiàn suǒ yǐ zhě hé kōng zhī zì xìng fēi yǒu fēi wú bù kě
不可观见。所以者何？空之自性非有非无不可

jiàn gù shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yī kōngjiàn zhí
见故，是为菩萨摩诃萨常应远离依空见执。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yàn bù
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应远离厌怖
kōngxìng
空性？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ zì xìng jiē kōng
“善现，若菩萨摩诃萨观一切法自性皆空，
fēi kōng yǔ kōng yǒu suǒ wéi hài gù yàn bù shì jù bù kě dé suǒ yǐ zhě
非空与空有所违害，故厌怖事俱不可得。所以者
hé zhū yǒu xìng fǎ huò kě yàn bù kōng fēi yǒu xìng fǎ bù yīng yàn bù
何？诸有性法或可厌怖，空非有性法不应厌怖
gù shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuǎn lí yàn bù kōngxìng
故，是为菩萨摩诃萨常应远离厌怖空性。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎntōng dá
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满通达
kōng
空？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ zì xiàng jiē kōng
“善现，若菩萨摩诃萨知一切法自相皆空，
shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎntōng dá kōng
是为菩萨摩诃萨常应圆满通达空。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnzhèng wú
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满证无
xiàng
相？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà bù sī wéi yī qiè xiàng shì
“善现，若菩萨摩诃萨不思惟一切相，是
wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnzhèng wú xiàng
为菩萨摩诃萨常应圆满证无相。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn zhī wú
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满知无
yuàn
愿？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yú sān jiè fǎ xīn wú suǒ zhù
“善现，若菩萨摩诃萨于三界法心无所住，
shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn zhī wú yuàn
是为菩萨摩诃萨常应圆满知无愿。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnsān lún
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满三轮

qīng jìng
清净？”

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yuánmǎnqīng jìng shí shàn yè
“善现，若菩萨摩诃萨圆满清净十善业

dào shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnsān lún qīng jìng
道，是为菩萨摩诃萨常应圆满三轮清净。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn bēi mǐn
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满悲愍

yǒu qíng jí yú yǒu qíng wú suǒ zhí zhuó
有情，及于有情无所执著？”

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ dé dà bēi jí yán jìng tǔ
“善现，若菩萨摩诃萨已得大悲及严净土

dōu wú suǒ zhí shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn bēi mǐn yǒu
都无所执，是为菩萨摩诃萨常应圆满悲愍有

qíng jí yú yǒu qíng wú suǒ zhí zhuó
情，及于有情无所执著。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn yú yī
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满于一

qiè fǎ píngděng xìng jiàn jí yú cǐ zhōng wú suǒ zhí zhuó
切法平等性见，及于此中无所执著？”

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ bù zēng bù jiǎn
“善现，若菩萨摩诃萨于一切法不增不减，

jí yú cǐ zhōng wú qǔ wú zhù shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuán
及于此中无取无住，是为菩萨摩诃萨常应圆

mǎn yú yī qiè fǎ píngděng xìng jiàn jí yú cǐ zhōng wú suǒ zhí zhuó
满于一切法平等性见，及于此中无所执著。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn yú zhū
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满于诸

yǒu qíng píngděng xìng jiàn jí yú cǐ zhōng wú suǒ zhí zhuó
有情平等性见，及于此中无所执著？”

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yú zhū yǒu qíng bù zēng bù jiǎn
“善现，若菩萨摩诃萨于诸有情不增不减，

jí yú cǐ zhōng wú qǔ wú zhù shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuán
及于此中无取无住，是为菩萨摩诃萨常应圆

mǎn yú zhū yǒu qíng píngděng xìng jiàn jí yú cǐ zhōng wú suǒ zhí zhuó
满于诸有情平等性见，及于此中无所执著。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn yú zhēn
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满于真

lǐ qù jiū jìng tōng dá jí yú cǐ zhōng wú suǒ zhí zhuó
理趣究竟通达，及于此中无所执著？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ zhēn shí lǐ qù
“善现，若菩萨摩诃萨于一切法真实理趣，

sūi rú shí tōng dá ér wú suǒ tōng dá jí yú cǐ zhōng wú qǔ wú zhù
虽如实通达而无所通达，及于此中无取无住，

shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn yú zhēn lǐ qù jiū jìng tōng
是为菩萨摩诃萨常应圆满于真理趣究竟通

dá jí yú cǐ zhōng wú suǒ zhí zhuó
达，及于此中无所执著。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn wú shēng
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满无生

rěn zhì
忍智？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rěn yī qiè fǎ wú shēng wú miè
“善现，若菩萨摩诃萨忍一切法无生无灭、

wú zào wú zuò jí zhī míng sè bì jìng bù shēng shì wéi pú sà mó hē
无造无作，及知名色毕竟不生，是为菩萨摩诃

sà chángyīngyuánmǎn wú shēng rěn zhì
萨常应圆满无生忍智。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn shuō yī
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满说一

qiè fǎ yī xiàng lǐ qù
切法一相理趣？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ bù xíng èr xiàng
“善现，若菩萨摩诃萨于一切法不行二相，

shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn shuō yī qiè fǎ yī xiàng lǐ
是为菩萨摩诃萨常应圆满说一切法一相理

qù
趣。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn miè chú
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满灭除

fēn bié
分别？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ wú suǒ fēn bié
“善现，若菩萨摩诃萨于一切法无所分别，

shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnmièchú fēn bié
是为菩萨摩诃萨常应圆满灭除分别。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnyuǎn lí
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满远离
zhūxiǎng
诸想？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí yī qiè xiǎoxiǎng dà
“善现，若菩萨摩诃萨远离一切小想、大
xiǎng jí wú liàngxiǎng shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnyuǎn
想及无量想，是为菩萨摩诃萨常应圆满远
lí zhūxiǎng
离诸想。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnyuǎn lí
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满远离
zhūjiàn
诸见？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí shēngwén dú jué
“善现，若菩萨摩诃萨远离声闻、独觉
děngjiàn shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnyuǎn lí zhūjiàn
等见，是为菩萨摩诃萨常应圆满远离诸见。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnyuǎn lí
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满远离
fánǎo
烦恼？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà qì shě yī qiè yǒu lòu fánǎo
“善现，若菩萨摩诃萨舍弃一切有漏烦恼
xí qì xiāng xù shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnyuǎn lí fán
习气相续，是为菩萨摩诃萨常应圆满远离烦
nǎo
恼。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnshànqiǎo
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满善巧
zhǐ guān
止观？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū yī qiè zhì yī qiè xiàng
“善现，若菩萨摩诃萨修一切智、一切相
zhì shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnshànqiǎo zhǐ guān
智，是为菩萨摩诃萨常应圆满善巧止观。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎntiáo fú
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满调伏

xīn xìng
心性？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yú sān jiè fǎ bù zhuó bú yào
“善现，若菩萨摩诃萨于三界法不著不乐，

shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎntiáo fú xīn xìng
是为菩萨摩诃萨常应圆满调伏心性。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn jì jìng
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满寂静

xīn xìng
心性？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà shànshè liù gēn shì wéi pú sà
“善现，若菩萨摩诃萨善摄六根，是为菩萨

mó hē sà chángyīngyuánmǎn jì jìng xīn xìng
摩诃萨常应圆满寂静心性。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn wú ài
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满无碍

zhì xìng
智性？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū dé fó yǎn yú yī qiè fǎ
“善现，若菩萨摩诃萨修得佛眼，于一切法

jué liǎo wú ài shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn wú ài zhì
决了无碍，是为菩萨摩诃萨常应圆满无碍智

xìng
性。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn wú suǒ
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满无所

ài rǎn
爱染？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà néng yú liù chù néng shàn qì
“善现，若菩萨摩诃萨能于六处能善弃

shě shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn wú suǒ ài rǎn
舍，是为菩萨摩诃萨常应圆满无所爱染。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn suí xīn
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满随心

suǒ yù wǎngzhū fó tǔ yú fó zhòng huì zì xiàn qí shēn
所欲往诸佛土，于佛众会自现其身？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū shèngshéntōngwǎngzhū fó
“善现，若菩萨摩诃萨修胜神通往诸佛
tǔ chéng shì gòngyǎngzhū fó shì zūn qǐngzhuàn fǎ lún ráo yì yī qiè
土，承事供养诸佛世尊，请转法轮饶益一切，
shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn suí xīn suǒ yù wǎngzhū fó
是为菩萨摩诃萨常应圆满随心所欲往诸佛
tǔ yú fó zhòng huì zì xiàn qí shēn
土，于佛众会自现其身。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà zhù dì qī dì shí
“善现当知！诸菩萨摩诃萨住第七地时，
chángyīngyuǎn lí qián èr shí fǎ jí yīngyuánmǎnhòu èr shí fǎ
常应远离前二十法，及应圆满后二十法。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn wù rù
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满悟入
yī qiè yǒuqíng xīn xíng
一切有情心行？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yī xīn jù zhì rú shí biàn zhī
“善现，若菩萨摩诃萨一心俱智，如实遍知
yī qiè yǒuqíng xīn jí xīn suǒ xíngxiàngchābié shì wéi pú sà mó hē sà
一切有情心及心所行相差别，是为菩萨摩诃萨
chángyīngyuánmǎn wù rù yī qiè yǒuqíng xīn xíng
常应圆满悟入一切有情心行。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnyóu xì
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满游戏
shéntōng
神通？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yóu xì zhǒngzhǒng zì zài shén
“善现，若菩萨摩诃萨游戏种种自在神
tōng wèi yù qīn jìn gòngyǎng fó gù cóng yī fó tǔ zhì yī fó tǔ
通，为欲亲近供养佛故，从一佛土至一佛土，
ér néng bù shēngyóu fó tǔ xiǎng shì wéi pú sà mó hē sà chángyīng
而能不生游佛土想，是为菩萨摩诃萨常应
yuánmǎnyóu xì shéntōng
圆满游戏神通。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnjiàn zhū
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满见诸
fó tǔ rú qí suǒ jiàn ér zì yán jìng zhǒngzhǒng fó tǔ
佛土，如其所见而自严净种种佛土？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zhù yī fó tǔ néngjiàn shí
“善现，若菩萨摩诃萨住一佛土，能见十

fāng wú biān fó guó yì néng shì xiàn ér cháng bù shēng fó guó tǔ xiǎng 。
方无边佛国，亦能示现，而常¹不生佛国土想。

yòu wèi chéng shú zhū yǒu qíng gù xiàn chǔ sān qiān dà qiān shì jiè zhuàn lún
又为成熟诸有情故，现处三千大千世界转轮

wáng wèi ér zì zhuāng yán yì néng qì shě ér wú suǒ zhí shì wéi pú
王位而自庄严，亦能弃舍而无所执，是为菩

sà mó hē sà cháng yīng yuán mǎn jiàn zhū fó tǔ rú qí suǒ jiàn ér zì
萨摩诃萨常应圆满见诸佛土，如其所见而自

yán jìng zhǒng zhǒng fó tǔ 。 ”
严净种种佛土。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà cháng yīng yuán mǎn chéng shì
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满承事

gòng yǎng zhū fó shì zūn yú rú lái shēn rú shí guān chá ？ ”
供养诸佛世尊，于如来身如实观察？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà wèi yù ráo yì zhū yǒu qíng gù
“善现，若菩萨摩诃萨为欲饶益诸有情故，

yú fǎ yì qù rú shí fēn bié rú shì míng wéi yǐ fǎ chéng shì gòng yǎng
于法义趣如实分别，如是名为以法承事供养

zhū fó yòu dì guān chá zhū fó fǎ shēn shì wéi pú sà mó hē sà cháng
诸佛，又谛观察诸佛法身，是为菩萨摩诃萨常

yīng yuán mǎn chéng shì gòng yǎng zhū fó shì zūn yú rú lái shēn rú shí
应圆满承事供养诸佛世尊，于如来身如实

guān chá 。
观察。

shànxiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà zhù dì bā dì shí
“善现当知！诸菩萨摩诃萨住第八地时，

yú cǐ sì fǎ cháng yīng yuán mǎn 。 ”
于此四法常应圆满。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà cháng yīng yuán mǎn gēn shèng
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满根胜

liè zhì ？ ”
劣智？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zhù fó shí lì rú shí liǎo zhī
“善现，若菩萨摩诃萨住佛十力，如实了知

¹ 大正藏：嘗；永乐北藏及龙藏：常

yī qiè yǒuqíngzhūgēnshèng liè shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuán
一切有情诸根胜劣，是为菩萨摩诃萨常应圆
mǎngēnshèng liè zhì
满根胜劣智。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnyánjìng
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满严净
fó tǔ
佛土？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn
“善现，若菩萨摩诃萨以无所得而为方便，
yánjìng yī qiè yǒuqíng xīn xíng wú suǒ zhí zhuó shì wéi pú sà mó hē sà
严净一切有情心行无所执著，是为菩萨摩诃萨
chángyīngyuánmǎnyánjìng fó tǔ
常应圆满严净佛土。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn rú huàn
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满如幻
děng chí shuò rù zhū dìng
等持数入诸定？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zhù cǐ děng chí suī néng
“善现，若菩萨摩诃萨住此等持，虽能
chéngbàn yī qiè shì yè ér xīn yú fǎ dōu wú dòngzhuǎn yòu xiū děng
成办一切事业，而心于法都无动转。又修等
chí jí chéngshú gù bú zuò jiā xíngnéngshuòxiànjián shì wéi pú sà mó
持极成熟故，不作加行能数现前，是为菩萨摩
hē sà chángyīngyuánmǎn rú huànděng chí shuò rù zhū dìng
诃萨常应圆满如幻等持数入诸定。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn suí zhū
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满随诸
yǒuqíngshàngēnyīngshú gù rù zhū yǒu zì xiànhuàshēng
有情善根应熟故，入诸有自现化生？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà wèi yù chéngshú zhū yǒuqíng lèi
“善现，若菩萨摩诃萨为欲成熟诸有情类
shūshèngshàngēn suí qí suǒ yí gù rù zhū yǒu ér xiànshòushēng shì
殊胜善根，随其所宜故入诸有而现受生，是
wéi pú sà mó hē sà suí zhū yǒuqíngshàngēnyīngshú gù rù zhū yǒu zì
为菩萨摩诃萨随诸有情善根应熟故，入诸有自
xiànhuàshēng
现化生。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà zhù dì jiǔ dì shí
“善现当知！诸菩萨摩诃萨住第九地时，

yú cǐ sì fǎ chángyīngyuánmǎn
于此四法常应圆满。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnshèshòu
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满摄受

wú biānchùsuǒ dà yuàn suí yǒusuǒyuàn jiē lìngzhèng dé
无边处所大愿，随有所愿皆令证得？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ xiū liù zhǒng bō luó mì duō
“善现，若菩萨摩诃萨已修六种波罗蜜多

jí yuánmǎn gù huòwèiyánjìng zhū fó guó tǔ huòwèichéngshú zhūyǒu
极圆满故，或为严净诸佛国土，或为成熟诸有

qíng lèi suí xīn suǒyuàn jiē néngyuánmǎn wú suǒ kuì fá shì wéi pú sà
情类，随心所愿皆能圆满无所匮乏，是为菩萨

mó hē sà chángyīngyuánmǎnshèshòu wú biānchùsuǒ dà yuàn suí yǒusuǒ
摩诃萨常应圆满摄受无边处所大愿，随有所

yuàn jiē lìngzhèng dé
愿皆令证得。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn suí zhū
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满随诸

tiān lóngguǎngshuō nǎi zhì rén fēi rén děng yì lèi yīn zhì
天、龙广说乃至人、非人等异类音智？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xí shūshèng cí wú ài jiě
“善现，若菩萨摩诃萨修习殊胜词无碍解，

shàn zhī yǒuqíngyán yīn chā bié shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuán
善知有情言音差别，是为菩萨摩诃萨常应圆

mǎn suí zhūtiān lóngguǎngshuō nǎi zhì rén fēi rén děng yì lèi yīn zhì
满随诸天、龙广说乃至人、非人等异类音智。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn wú ài
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满无碍

biànshuō
辩说？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xí shūshèngbiàn wú ài jiě
“善现，若菩萨摩诃萨修习殊胜辩无碍解，

wèi zhūyǒuqíngnéng wú jìn shuō shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuán
为诸有情能无尽说，是为菩萨摩诃萨常应圆

mǎn wú ài biànshuō
满无碍辩说。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn rù tāi
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满入胎
jù zú
具足？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà suī yī qiè shēngchù shí héng
“善现，若菩萨摩诃萨虽一切生处实恒
huàshēng ér wèi yì yǒuqíngxiàn rù tāi zàng yú zhōng jù zú zhǒng
化生，而为益有情现入胎藏，于中具足种
zhǒngshèng shì shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn rù tāi jù
种胜事，是为菩萨摩诃萨常应圆满入胎具
zú
足。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnchūshēng
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满出生
jù zú
具足？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yú chū tāi shí shì xiànzǒng
“善现，若菩萨摩诃萨于出胎时示现种
zhǒng xī yǒushèng shì lìng zhū yǒuqíngjiànzhěhuān xǐ dé dà ráo yì shì
种希有胜事，令诸有情见者欢喜得大饶益，是
wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnchūshēng jù zú
为菩萨摩诃萨常应圆满出生具足。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn jiā zú
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满家族
jù zú
具足？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà huòshēngchà dì lì dà zú
“善现，若菩萨摩诃萨或生刹帝力大族、
huòshēng pó luó mén dà zú suǒbǐng fù mǔ wú kě jī xián shì wéi pú
或生婆罗门大族，所禀父母无可讥嫌，是为菩
sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn jiā zú jù zú
萨摩诃萨常应圆满家族具足。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnzhǒngxìng
“世尊！云何菩萨摩诃萨常应圆满种姓
jù zú
具足？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà cháng zài guò qù zhū dà pú sà
“善现，若菩萨摩诃萨常在过去诸大菩萨

zhǒng xìng zhōng shēng shì wéi pú sà mó hē sà cháng yīng yuán mǎn zhǒng
种 姓 中 生 ， 是 为 菩 萨 摩 诃 萨 常 应 圆 满 种
xìng jù zú
姓 具 足 。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà cháng yīng yuán mǎn juàn shǔ
“ 世 尊 ！ 云 何 菩 萨 摩 诃 萨 常 应 圆 满 眷 属
jù zú
具 足 ？ ”

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà chún yǐ wú liàng wú shù pú sà
“ 善 现 ， 若 菩 萨 摩 诃 萨 纯 以 无 量 无 数 菩 萨
mó hē sà zhòng ér wéi juàn shǔ fēi yú zá lèi shì wéi pú sà mó hē
摩 诃 萨 众 而 为 眷 属 ， 非 余 杂 类 ， 是 为 菩 萨 摩 诃
sà cháng yīng yuán mǎn juàn shǔ jù zú
萨 常 应 圆 满 眷 属 具 足 。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà cháng yīng yuán mǎn shēng shēn
“ 世 尊 ！ 云 何 菩 萨 摩 诃 萨 常 应 圆 满 生 身
jù zú
具 足 ？ ”

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yú chū shēng shí qí shēn jù
“ 善 现 ， 若 菩 萨 摩 诃 萨 于 初 生 时 ， 其 身 具
zú yī qiè xiàng hǎo fàng dà guāng míng biàn zhào wú biān zhū fó shì jiè
足 一 切 相 好 ， 放 大 光 明 遍 照 无 边 诸 佛 世 界 ，
yì lìng bǐ jiè liù zhǒng biàn dòng yǒu qíng yù zhě jiē huò lì lè shì wéi
亦 令 彼 界 六 种 变 动 ， 有 情 遇 者 皆 获 利 乐 ， 是 为
pú sà mó hē sà cháng yīng yuán mǎn shēng shēn jù zú
菩 萨 摩 诃 萨 常 应 圆 满 生 身 具 足 。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà cháng yīng yuán mǎn chū jiā
“ 世 尊 ！ 云 何 菩 萨 摩 诃 萨 常 应 圆 满 出 家
jù zú
具 足 ？ ”

shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yú chū jiā shí wú liàng wú shù
“ 善 现 ， 若 菩 萨 摩 诃 萨 于 出 家 时 ， 无 量 无 数
bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō zhòng qian hòu wéi rào zūn zhòng zàn tàn wǎng yì
百 千 俱 胝 那 庾 多 众 前 后 围 绕 尊 重 赞 叹 ， 往 诣
dào chǎng tì chú xū fà fú sān fǎ yī shòu chí yīng qì yǐn dǎo
道 场 ， 剃 除 须 发 ， 服 三 法 衣 ， 受 持 应 器 ， 引 导
wú liàng wú biān yǒu qíng lìng chéng sān shèng ér qù yuán jì shì wéi pú
无 量 无 边 有 情 ， 令 乘 三 乘 而 趣 圆 寂 ， 是 为 菩

sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnchū jiā jù zú
萨摩诃萨 常 应 圆 满 出 家 具 足。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnzhuāng
“世尊！云何菩萨摩诃萨 常 应 圆 满 庄
yán pú tí shù jù zú
严 菩 提 树 具 足？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà shūshèngshàngēnguǎng dà yuàn
“善现，若菩萨摩诃萨殊胜善根广大愿
lì gǎn dé rú shì dà pú tí shù fèi liú lí bǎo yǐ wéi qí jīng zhēn
力，感得如是大菩提树，吠琉璃²宝以为其茎，真
jīn wéigēn zhī yè huā guǒ jiē yǐ shàngmiào qī bǎosuǒchéng
金为根，枝、叶、华、果皆以上妙七宝所成。

qí shùgāoguǎngbiàn fù sānqiān dà qiān fó tǔ guāngmíngzhào yào zhōu
其树高广遍覆三千大千佛土，光明照耀周
biàn shí fāng jìng qié shāděngzhū fó shì jiè yǒuqíngjiànzhě wú bù méng
遍十方殄伽沙等诸佛世界，有情见者无不蒙

yì shì wéi pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎnzhuāngyán pú tí shù
益，是为菩萨摩诃萨 常 应 圆 满 庄 严 菩 提 树
jù zú
具 足。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà chángyīngyuánmǎn yī qiè
“世尊！云何菩萨摩诃萨 常 应 圆 满 一 切
gōng dé chéngbàn jù zú
功 德 成 办 具 足？”

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà mǎn zú shūshèng fú huì zī
“善现，若菩萨摩诃萨满足殊胜福慧资
liáng chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ shì wéi pú sà mó hē sà cháng
粮，成熟有情、严净佛土，是为菩萨摩诃萨 常
yīngyuánmǎn yī qiègōng dé chéngbàn jù zú
应 圆 满 一 切 功 德 成 办 具 足。”

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà zhù dì shí dì shí
“善现当知！诸菩萨摩诃萨住第十地时，
chángyīngyuánmǎn cǐ shí èr fǎ
常 应 圆 满 此 十 二 法。”

shì zūn yún hé pú sà mó hē sà zhù dì shí dì yǐ yú qián
“世尊！云何菩萨摩诃萨住第十地已，于前

² 大正藏：琉；永乐北藏及龙藏：瑠

suǒ xiū zhū dì shèng fǎ jiē dé yuánmǎn yǔ zhū rú lái yīng yán wú yì
所修诸地胜法皆得圆满，与诸如来应言无异？”

shànxiàn shì pú sà mó hē sà yǐ yuánmǎn bù shī bō luó mì
“善现，是菩萨摩诃萨已圆满布施波罗蜜

duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yǐ yuánmǎn sì jìng lǜ sì wú liàng
多乃至般若波罗蜜多，已圆满四静虑、四无量、

sì wú sè dìng yǐ yuánmǎn sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yǐ
四无色定，已圆满四念住乃至八圣道支，已

yuánmǎnkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yǐ yuánmǎn nèi kōng nǎi
圆满空、无相、无愿解脱门，已圆满内空乃

zhì wú xìng zì xìngkōng yǐ yuánmǎnzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yǐ
至无性自性空，已圆满真如乃至不思議界，已

yuánmǎn kǔ jí miè dào shèng dì yǐ yuánmǎn bā jiě tuō
圆满苦、集、灭、道圣谛，已圆满八解脱、

jiǔ cì dì dìng yǐ yuánmǎn yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén
九次第定，已圆满一切陀罗尼门、三摩地门，

yǐ yuánmǎn wǔ yǎn liù shéntōng yǐ yuánmǎn rú lái shí lì nǎi zhì shí
已圆满五眼、六神通，已圆满如来十力乃至十

bā fó bú gòng fǎ jù yī qiè zhì yī qiè xiàng zhì ruò fù yǒng duàn
八佛不共法，具一切智、一切相智，若复永断

yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù biànzhù fó dì yóu cǐ gù shuō ruò pú
一切烦恼习气相续便住佛地。由此故说，若菩

sà mó hē sà zhù dì shí dì yǐ yú qián suǒ xiū zhū dì shèng fǎ jiē dé
萨摩诃萨住第十地已，于前所修诸地胜法皆得

yuánmǎn yǔ zhū rú lái yīng yán wú yì
圆满，与诸如来应言无异。”

ěr shí jù shòu shànxiàn fù bó fó yán shì zūn yún hé pú
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！云何菩

sà mó hē sà zhù dì shí dì qù rú lái dì
萨摩诃萨住第十地趣如来地？”

fó gào shànxiàn shì pú sà mó hē sà fāngbiàn shànqiǎo xíng liù
佛告善现：“是菩萨摩诃萨方便善巧行六

bō luó mì duō xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng sān shí
波罗蜜多，修四静虑、四无量、四无色定、三十

qī pú tí fēn fǎ guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jù yī qiè
七菩提分法广说乃至十八佛不共法，具一切

zhì yī qiè xiàng zhì chāo jìng guān dì zhǒng xìng dì dì bā dì
智、一切相智，超净观地、种性地、第八地、

jù jiàn dì bó dì lí yù dì yǐ bàn dì dú jué dì jí pú sà
具见地、薄地、离欲地、已办地、独觉地及菩萨
dì yòunéngyǒngduàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù biàn chéng rú lái
地，又能永断一切烦恼习气相续，便成如来、
yīng zhèngděngjué zhù rú lái dì shàn xiàn rú shì pú sà mó hē sà
应、正等觉住如来地。善现，如是菩萨摩诃萨
zhù dì shí dì qù rú lái dì rú shì shàn xiàn qí cǐ dāng zhī zhū
住第十地趣如来地。如是，善现，齐此当知诸
pú sà mó hē sà fā qù dà shèng
菩萨摩诃萨发趣大乘。

fù cì shàn xiàn rǔ cì suǒ wèn rú shì dà shèng cóng hé
“复次，善现，汝次所问‘如是大乘从何
chù chū zhì hé chù zhù zhě shàn xiàn dāng zhī rú shì dà shèng
处出、至何处住？’者，善现当知！如是大乘
cóng sān jiè zhōng chū zhì yī qiè zhì zhì zhōng zhù rán yǐ wú èr wéi
从三界中出，至一切智智中住，然以无二为
fāng biàn gù wú chū wú zhù suǒ yǐ zhě hé ruò dà shèng ruò yī qiè
方便故无出无住。所以者何？若大乘、若一切
zhì zhì rú shì èr fǎ bù hé bú sàn fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒu
智智，如是二法不合不散，非有色非无色、非有
jiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì jiē tóng yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
见非不见、非有对非无对，皆同一相，所谓无相。
wú xiàng zhī fǎ wú chū wú zhù suǒ yǐ zhě hé wú xiàng zhī fǎ fēi
无相之法无出无住。所以者何？无相之法，非
yǐ chū yǐ zhù fēi dāng chū dāng zhù fēi jīn chū jīn zhù
已出已住，非当出当住，非今出今住。

shàn xiàn dāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒu chū zhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，
zé wéi yù lìng zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn
则为欲令真如、法界、法性、不虚妄性、不变
yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì
异性、平等性、离生性、法定、法住、实际、
xū kōng jiè bù sī yì jiè yì yǒu chū zhù suǒ yǐ zhě hé zhēn rú nǎi
虚空界、不思議界亦有出住。所以者何？真如乃
zhì bù sī yì jiè jiē bù néng cóng sān jiè zhōng chū yì bù néng zhì yī
至不思議界，皆不能从三界中出，亦不能至一
qiè zhì zhì zhōng zhù hé yǐ gù zhēn rú zhēn rú zì xìng kōng nǎi zhì
切智智中住。何以故？真如真如自性空，乃至

bù sī yì jiè bù sī yì jiè zì xìngkōng gù
不 思 议 界 不 思 议 界 自 性 空 故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善 现 当 知！其 有 欲 令 无 相 之 法 有 出 住 者，

zé wéi yù lìng duàn jiè lí jiè miè jiè ān wěn jiè jì jìng jiè
则 为 欲 令 断 界、离 界、灭 界、安 隐 界、寂 静 界、
wú shēng jiè wú miè jiè wú xìng jiè wú xiàng jiè wú zuò jiè
无 生 界、无 灭 界、无 性 界、无 相 界、无 作 界、
wú wéi jiè yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě hé duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè
无 为 界 亦 有 出 住。所 以 者 何？ 断 界 乃 至 无 为 界，
jiē bù néng cóng sān jiè zhōng chū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhōng zhù
皆 不 能 从 三 界 中 出，亦 不 能 至 一 切 智 智 中 住。
hé yǐ gù duàn jiè duàn jiè zì xìngkōng nǎi zhì wú wéi jiè wú wéi jiè
何 以 故？ 断 界 断 界 自 性 空，乃 至 无 为 界 无 为 界
zì xìngkōng gù
自 性 空 故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善 现 当 知！其 有 欲 令 无 相 之 法 有 出 住 者，

zé wéi yù lìng sè kōng nǎi zhì shí kōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě hé
则 为 欲 令 色 空 乃 至 识 空 亦 有 出 住。所 以 者 何？
sè kōng nǎi zhì shí kōng jiē bù néng cóng sān jiè zhōng chū yì bù néng
色 空 乃 至 识 空，皆 不 能 从 三 界 中 出，亦 不 能
zhì yī qiè zhì zhōng zhù hé yǐ gù sè kōng sè kōng zì xìngkōng
至 一 切 智 智 中 住。何 以 故？ 色 空 色 空 自 性 空，
nǎi zhì shí kōng shí kōng zì xìngkōng gù
乃 至 识 空 识 空 自 性 空 故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善 现 当 知！其 有 欲 令 无 相 之 法 有 出 住 者，

zé wéi yù lìng yǎn chù kōng nǎi zhì yì chù kōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě
则 为 欲 令 眼 处 空 乃 至 意 处 空 亦 有 出 住。所 以 者
hé yǎn chù kōng nǎi zhì yì chù kōng jiē bù néng cóng sān jiè zhōng chū
何？ 眼 处 空 乃 至 意 处 空，皆 不 能 从 三 界 中 出，
yì bù néng zhì yī qiè zhì zhōng zhù hé yǐ gù yǎn chù kōng yǎn
亦 不 能 至 一 切 智 智 中 住。何 以 故？ 眼 处 空 眼
chù kōng zì xìngkōng nǎi zhì yì chù kōng yì chù kōng zì xìngkōng gù
处 空 自 性 空，乃 至 意 处 空 意 处 空 自 性 空 故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善 现 当 知！其 有 欲 令 无 相 之 法 有 出 住 者，

zé wéi yù lìng sè chùkōng nǎi zhì fǎ chùkōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě
则为欲令色处空乃至法处空亦有出住。所以者
hé sè chùkōng nǎi zhì fǎ chùkōng jiē bù néng cóng sān jiè zhōngchū
何？色处空乃至法处空，皆不能从三界中出，
yì bù néng zhì yī qiè zhì zhì zhōngzhù hé yǐ gù sè chùkōng sè
亦不能至一切智智中住。何以故？色处空色
chùkōng zì xìngkōng nǎi zhì fǎ chùkōng fǎ chùkōng zì xìngkōng gù
处空自性空，乃至法处空法处空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，

zé wéi yù lìng yǎn jiè kōng nǎi zhì yì jiè kōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě
则为欲令眼界空乃至意识界空亦有出住。所以者
hé yǎn jiè kōng nǎi zhì yì jiè kōng jiē bù néng cóng sān jiè zhōngchū
何？眼界空乃至意识界空，皆不能从三界中出，
yì bù néng zhì yī qiè zhì zhì zhōngzhù hé yǐ gù yǎn jiè kōng yǎn
亦不能至一切智智中住。何以故？眼界空眼
jiè kōng zì xìngkōng nǎi zhì yì jiè kōng yì jiè kōng zì xìngkōng gù
界空自性空，乃至意识界空意识界空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，

zé wéi yù lìng sè jiè kōng nǎi zhì fǎ jiè kōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě
则为欲令色界空乃至法界空亦有出住。所以者
hé sè jiè kōng nǎi zhì fǎ jiè kōng jiē bù néng cóng sān jiè zhōngchū
何？色界空乃至法界空，皆不能从三界中出，
yì bù néng zhì yī qiè zhì zhì zhōngzhù hé yǐ gù sè jiè kōng sè
亦不能至一切智智中住。何以故？色界空色
jiè kōng zì xìngkōng nǎi zhì fǎ jiè kōng fǎ jiè kōng zì xìngkōng gù
界空自性空，乃至法界空法界空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，

zé wéi yù lìng yǎn shí jiè kōng nǎi zhì yì shí jiè kōng yì yǒuchūzhù suǒ
则为欲令眼识界空乃至意识界空亦有出住。所
yǐ zhě hé yǎn shí jiè kōng nǎi zhì yì shí jiè kōng jiē bù néng cóng
以者何？眼识界空乃至意识界空，皆不能从
sān jiè zhōngchū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhì zhōngzhù hé yǐ gù
三界中出，亦不能至一切智智中住。何以故？

yǎn shí jiè kōng yǎn shí jiè kōng zì xìngkōng nǎi zhì yì shí jiè kōng yì shí
眼识界空眼识界空自性空，乃至意识界空意识

jiè kōng zì xìngkōng gù
界空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知!其有欲令无相之法有出住者,
zé wéi yù lìng yǎnchùkōng nǎi zhì yì chùkōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě
则为欲令眼触空乃至意触空亦有出住。所以者
hé yǎnchùkōng nǎi zhì yì chùkōng jiē bù néng cóng sān jiè zhōngchū
何?眼触空乃至意触空,皆不能从三界中出,
yì bù néng zhì yī qiè zhì zhì zhōngzhù hé yǐ gù yǎnchùkōng yǎn
亦不能至一切智智中住。何以故?眼触空眼
chùkōng zì xìngkōng nǎi zhì yì chùkōng yì chùkōng zì xìngkōng gù
触空自性空,乃至意触空意触空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知!其有欲令无相之法有出住者,
zé wéi yù lìng yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōng nǎi zhì yì chù wéi
则为欲令眼触为缘所生诸受空乃至意触为
yuán suǒ shēng zhū shòu kōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě hé yǎnchù wéi
缘所生诸受空亦有出住。所以者何?眼触为
yuán suǒ shēng zhū shòu kōng nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōng
缘所生诸受空乃至意触为缘所生诸受空,
jiē bù néng cóng sān jiè zhōngchū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhì zhōngzhù
皆不能从三界中出,亦不能至一切智智中住。
hé yǐ gù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōng yǎn chù wéi yuán suǒ
何以故?眼触为缘所生诸受空眼触为缘所
shēng zhū shòu kōng zì xìngkōng nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
生诸受空自性空,乃至意触为缘所生诸受
kōng yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu kōng zì xìngkōng gù
空意触为缘所生诸受空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知!其有欲令无相之法有出住者,
zé wéi yù lìng dì jiè kōng nǎi zhì shí jiè kōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě
则为欲令地界空乃至识界空亦有出住。所以者
hé dì jiè kōng nǎi zhì shí jiè kōng jiē bù néng cóng sān jiè zhōngchū
何?地界空乃至识界空,皆不能从三界中出,
yì bù néng zhì yī qiè zhì zhì zhōngzhù hé yǐ gù dì jiè kōng dì
亦不能至一切智智中住。何以故?地界空地
jiè kōng zì xìngkōng nǎi zhì shí jiè kōng shí jiè kōng zì xìngkōng gù
界空自性空,乃至识界空识界空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知!其有欲令无相之法有出住者,

zé wéi yù lìng yīn yuánkōng nǎi zhì zēngshàngyuánkōng yì yǒuchūzhù suǒ
则为欲令因缘空乃至增上缘空亦有出住。所

yǐ zhě hé yīn yuánkōng nǎi zhì zēngshàngyuánkōng jiē bù néng cóng
以者何? 因缘空乃至增上缘空, 皆不能从

sān jiè zhōngchū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhōngzhù hé yǐ gù
三界中出, 亦不能至一切智智中住。何以故?

yīn yuánkōng yīn yuánkōng zì xìngkōng nǎi zhì zēngshàngyuánkōng zēng
因缘空因缘空自性空, 乃至增上缘空增

shàngyuánkōng zì xìngkōng gù
上缘空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知!其有欲令无相之法有出住者,

zé wéi yù lìng wú míngkōng nǎi zhì lǎo sǐ kōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě
则为欲令无明空乃至老死空亦有出住。所以者

hé wú míngkōng nǎi zhì lǎo sǐ kōng jiē bù néng cóng sān jiè zhōngchū
何? 无明空乃至老死空, 皆不能从三界中出,

yì bù néng zhì yī qiè zhì zhōngzhù hé yǐ gù wú míngkōng wú
亦不能至一切智智中住。何以故? 无明空无

míngkōng zì xìngkōng nǎi zhì lǎo sǐ kōng lǎo sǐ kōng zì xìngkōng gù
明空自性空, 乃至老死空老死空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知!其有欲令无相之法有出住者,

zé wéi yù lìng mèngjìng huàn shì xiǎng xiàng guāngyǐng yángyàn
则为欲令梦境、幻事、响、像、光影、阳焰、

kōnghuā xúnxiāngchéng biànhuà shì yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě hé
空华、寻香城、变化事亦有出住。所以者何?

mèngjìng nǎi zhì biànhuà shì jiē bù néng cóng sān jiè zhōngchū yì bù
梦境乃至变化事, 皆不能从三界中出, 亦不

néng zhì yī qiè zhì zhōngzhù hé yǐ gù mèngjìng mèngjìng zì xìng
能至一切智智中住。何以故? 梦境梦境自性

kōng nǎi zhì biànhuà shì biànhuà shì zì xìngkōng gù
空, 乃至变化事变化事自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知!其有欲令无相之法有出住者,

zé wéi yù lìng bù shī bō luó mì duōkōng nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
则为欲令布施波罗蜜多空乃至般若波罗蜜多

kōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě hé bù shī bō luó mì duōkōng nǎi zhì
空亦有出住。所以者何？布施波罗蜜多空乃至
bō rě bō luó mì duōkōng jiē bù néng cóng sān jiè zhōng chū yì bù
般若波罗蜜多空，皆不能从三界中出，亦不
néng zhì yī qiè zhì zhì zhōng zhù hé yǐ gù bù shī bō luó mì duō
能至一切智智中住。何以故？布施波罗蜜多
kōng bù shī bō luó mì duōkōng zì xìngkōng nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
空布施波罗蜜多空自性空，乃至般若波罗蜜多
kōng bō rě bō luó mì duōkōng zì xìngkōng gù
空般若波罗蜜多空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，

zé wéi yù lìng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ
则为欲令内空乃至无性自性空亦有出住。所以
zhě hé nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng jiē bù néng cóng sān jiè
者何？内空乃至无性自性空，皆不能从三界
zhōng chū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhì zhōng zhù hé yǐ gù nèi
中出，亦不能至一切智智中住。何以故？内
kōng nèi kōng zì xìngkōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng wú xìng zì xìngkōng
空内空自性空，乃至无性自性空无性自性空
zì xìngkōng gù
自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，

zé wéi yù lìng kǔ jí miè dào shèng dì kōng yì yǒuchūzhù suǒ
则为欲令苦、集、灭、道圣谛空亦有出住。所
yǐ zhě hé kǔ jí miè dào shèng dì kōng jiē bù néng cóng sān
以者何？苦、集、灭、道圣谛空，皆不能从三
jiè zhōng chū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhì zhōng zhù hé yǐ gù kǔ
界中出，亦不能至一切智智中住。何以故？苦、
jí miè dào shèng dì kōng kǔ jí miè dào shèng dì kōng zì
集、灭、道圣谛空苦、集、灭、道圣谛空自
xìngkōng gù
性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，

zé wéi yù lìng sì niàn zhù kōng nǎi zhì bā shèng dào zhī kōng yì yǒuchūzhù
则为欲令四念住空乃至八圣道支空亦有出住。

suǒ yǐ zhě hé sì niànzhùkōng nǎi zhì bā shèngdào zhī kōng jiē bù
所以者何？四念住空乃至八圣道支空，皆不
néngcóng sān jiè zhōngchū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhōngzhù hé
能从三界中出，亦不能至一切智智中住。何
yǐ gù sì niànzhùkōng sì niànzhùkōng zì xìngkōng nǎi zhì bā shèng
以故？四念住空四念住空自性空，乃至八圣
dào zhī kōng bā shèngdào zhī kōng zì xìngkōng gù
道支空八圣道支空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，
zé wéi yù lìng sì jìng lù kōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě hé sì jìng
则为欲令四静虑空亦有出住。所以者何？四静
lù kōng jiē bù néngcóng sān jiè zhōngchū yì bù néng zhì yī qiè zhì
虑空，皆不能从三界中出，亦不能至一切智
zhì zhōngzhù hé yǐ gù sì jìng lù kōng sì jìng lù kōng zì xìngkōng
智中住。何以故？四静虑空四静虑空自性空
gù
故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，
zé wéi yù lìng sì wú liàngkōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě hé sì wú
则为欲令四无量空亦有出住。所以者何？四无
liàngkōng jiē bù néngcóng sān jiè zhōngchū yì bù néng zhì yī qiè zhì
量空，皆不能从三界中出，亦不能至一切智
zhì zhōngzhù hé yǐ gù sì wú liàngkōng sì wú liàngkōng zì xìngkōng
智中住。何以故？四无量空四无量空自性空
gù
故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，
zé wéi yù lìng sì wú sè dìngkōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě hé sì
则为欲令四无色定空亦有出住。所以者何？四
wú sè dìngkōng jiē bù néngcóng sān jiè zhōngchū yì bù néng zhì yī
无色定空，皆不能从三界中出，亦不能至一
qiè zhì zhì zhōngzhù hé yǐ gù sì wú sè dìngkōng sì wú sè dìng
切智智中住。何以故？四无色定空四无色定
kōng zì xìngkōng gù
空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知!其有欲令无相之法有出住者,

zé wéi yù lìng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén kōng yì yǒuchūzhù
则为欲令空、无相、无愿解脱门空亦有出住。

suǒ yǐ zhě hé kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén kōng jiē bù néng
所以者何? 空、无相、无愿解脱门空, 皆不能

cóng sān jiè zhōng chū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhōng zhù hé yǐ
从三界中出, 亦不能至一切智智中住。何以

gù kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén kōng kōng wú xiàng wú
故? 空、无相、无愿解脱门空空、无相、无

yuàn jiě tuō mén kōng zì xìng kōng gù
愿解脱门空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知!其有欲令无相之法有出住者,

zé wéi yù lìng bā jiě tuō kōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě hé bā jiě
则为欲令八解脱空亦有出住。所以者何? 八解

tuō kōng jiē bù néng cóng sān jiè zhōng chū yì bù néng zhì yī qiè zhì
脱空, 皆不能从三界中出, 亦不能至一切智

zhì zhōng zhù hé yǐ gù bā jiě tuō kōng bā jiě tuō kōng zì xìng kōng
智中住。何以故? 八解脱空八解脱空自性空

gù
故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知!其有欲令无相之法有出住者,

zé wéi yù lìng jiǔ cì dì dìng kōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě hé jiǔ
则为欲令九次第定空亦有出住。所以者何? 九

cì dì dìng kōng jiē bù néng cóng sān jiè zhōng chū yì bù néng zhì yī
次第定空, 皆不能从三界中出, 亦不能至一

qiè zhì zhì zhōng zhù hé yǐ gù jiǔ cì dì dìng kōng jiǔ cì dì dìng
切智智中住。何以故? 九次第定空九次第定

kōng zì xìng kōng gù
空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知!其有欲令无相之法有出住者,

zé wéi yù lìng jìng guān dì kōng nǎi zhì rú lái dì kōng yì yǒuchūzhù suǒ
则为欲令净观地空乃至如来地空亦有出住。所

yǐ zhě hé jìng guān dì kōng nǎi zhì rú lái dì kōng jiē bù néng cóng
以者何? 净观地空乃至如来地空, 皆不能从

sān jiè zhōngchū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhōngzhù hé yǐ gù
三界中出，亦不能至一切智智中住。何以故？

jìngguān dì kōng jìngguān dì kōng zì xìngkōng nǎi zhì rú lái dì kōng rú
净观地空净观地空自性空，乃至如来地空如
lái dì kōng zì xìngkōng gù
来地空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，

zé wéi yù lìng jí xǐ dì kōng nǎi zhì fǎ yún dì kōng yì yǒuchūzhù suǒ
则为欲令极喜地空乃至法云地空亦有出住。所

yǐ zhě hé jí xǐ dì kōng nǎi zhì fǎ yún dì kōng jiē bù néng cóng
以者何？极喜地空乃至法云地空，皆不能从

sān jiè zhōngchū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhōngzhù hé yǐ gù
三界中出，亦不能至一切智智中住。何以故？

jí xǐ dì kōng jí xǐ dì kōng zì xìngkōng nǎi zhì fǎ yún dì kōng fǎ yún
极喜地空极喜地空自性空，乃至法云地空法云

dì kōng zì xìngkōng gù
地空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，

zé wéi yù lìng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén kōng yì yǒuchūzhù
则为欲令一切陀罗尼门、三摩地门空亦有出住。

suǒ yǐ zhě hé yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén kōng jiē bù
所以者何？一切陀罗尼门、三摩地门空，皆不

néng cóng sān jiè zhōngchū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhōngzhù hé
能从三界中出，亦不能至一切智智中住。何

yǐ gù yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén kōng yī qiè tuó luó ní
以故？一切陀罗尼门、三摩地门空一切陀罗尼

mén sān mó dì mén kōng zì xìngkōng gù
门、三摩地门空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，

zé wéi yù lìng wǔ yǎn liù shéntōngkōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě hé
则为欲令五眼、六神通空亦有出住。所以者何？

wǔ yǎn liù shéntōngkōng jiē bù néng cóng sān jiè zhōngchū yì bù
五眼、六神通空，皆不能从三界中出，亦不

néng zhì yī qiè zhì zhōngzhù hé yǐ gù wǔ yǎn liù shéntōngkōng
能至一切智智中住。何以故？五眼、六神通空

wǔ yǎn liù shéntōngkōng zì xìngkōng gù
五眼、六神通空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知!其有欲令无相之法有出住者,

zé wéi yù lìng rú lái shí lì kōng nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ kōng yì
则为欲令如来十力空乃至十八佛不共法空亦

yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě hé rú lái shí lì kōng nǎi zhì shí bā fó bú
有出住。所以者何?如来十力空乃至十八佛不

gòng fǎ kōng jiē bù néng cóng sān jiè zhōng chū yì bù néng zhì yī qiè
共法空,皆不能从三界中出,亦不能至一切

zhì zhì zhōng zhù hé yǐ gù rú lái shí lì kōng rú lái shí lì kōng zì
智智中住。何以故?如来十力空如来十力空自

xìngkōng nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ kōng shí bā fó bú gòng fǎ kōng
性空,乃至十八佛不共法空十八佛不共法空

zì xìngkōng gù
自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知!其有欲令无相之法有出住者,

zé wéi yù lìng wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìngkōng yì yǒuchūzhù suǒ
则为欲令无忘失法、恒住舍性空亦有出住。所

yǐ zhě hé wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìngkōng jiē bù néng cóng
以者何?无忘失法、恒住舍性空,皆不能从

sān jiè zhōng chū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhì zhōng zhù hé yǐ gù
三界中出,亦不能至一切智智中住。何以故?

wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìngkōng wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng
无忘失法、恒住舍性空无忘失法、恒住舍性

kōng zì xìngkōng gù
空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知!其有欲令无相之法有出住者,

zé wéi yù lìng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kōng yì yǒuchū
则为欲令一切智、道相智、一切相智空亦有出

zhù suǒ yǐ zhě hé yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kōng
住。所以者何?一切智、道相智、一切相智空,

jiē bù néng cóng sān jiè zhōng chū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhì zhōng zhù
皆不能从三界中出,亦不能至一切智智中住。

hé yǐ gù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kōng yī qiè zhì
何以故?一切智、道相智、一切相智空一切智、

dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì kōng zì xìngkōng gù
道相智、一切相智空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，
zé wéi yù lìng yù liú zhě è qù shēng yī lái zhě pín lái shēng bù huán
则为欲令预流者恶趣生、一来者频来生、不还
zhě yù jiè shēng zhū pú sà zì lì shēng ā luó hàn dú jué rú lái hòu
者欲界生、诸菩萨自利生、阿罗汉独觉如来后
yǒushēng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě hé yù liú zhě è qù shēng nǎi
有生，亦有出住。所以者何？预流者恶趣生乃
zhì rú lái hòu yǒushēng jiē bù néng cóng sān jiè zhōng chū yì bù néng
至如来后有生，皆不能从三界中出，亦不能
zhì yī qiè zhì zhì zhōng zhù hé yǐ gù yù liú zhě è qù shēng yù liú
至一切智智中住。何以故？预流者恶趣生预流
zhě è qù shēng zì xìngkōng nǎi zhì rú lái hòu yǒushēng rú lái hòu yǒu
者恶趣生自性空，乃至如来后有生如来后有
shēng zì xìngkōng gù
生自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，
zé wéi yù lìng yù liú kōng nǎi zhì rú lái kōng yì yǒuchūzhù suǒ yǐ zhě
则为欲令预流空乃至如来空亦有出住。所以者
hé yù liú kōng nǎi zhì rú lái kōng jiē bù néng cóng sān jiè zhōng chū
何？预流空乃至如来空，皆不能从三界中出，
yì bù néng zhì yī qiè zhì zhì zhōng zhù hé yǐ gù yù liú kōng yù
亦不能至一切智智中住。何以故？预流空预
liú kōng zì xìngkōng nǎi zhì rú lái kōng rú lái kōng zì xìngkōng gù
流空自性空，乃至如来空如来空自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，
zé wéi yù lìng míng zì jiǎ xiǎng shī shè yánshuō yì yǒuchūzhù
则为欲令名字、假想、施設、言说亦有出住。
suǒ yǐ zhě hé míng zì jiǎ xiǎng shī shè yánshuō jiē bù néng
所以者何？名字、假想、施設、言说，皆不能
cóng sān jiè zhōng chū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhì zhōng zhù hé yǐ
从三界中出，亦不能至一切智智中住。何以
gù míng zì jiǎ xiǎng shī shè yánshuō míng zì jiǎ xiǎng shī
故？名字、假想、施設、言说名字、假想、施

shè yánshuō zì xìngkōng gù
设、言说自性空故。

shànxiàndāng zhī qí yǒu yù lìng wú xiàng zhī fǎ yǒuchūzhù zhě
“善现当知！其有欲令无相之法有出住者，

zé wéi yù lìng wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng wú xiàng wú wéi yì yǒu
则为欲令无生无灭、无染无净、无相无为亦有

chūzhù suǒ yǐ zhě hé wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng wú xiàng
出住。所以者何？无生无灭、无染无净、无相

wú wéi jiē bù néng cóng sān jiè zhōng chū yì bù néng zhì yī qiè zhì zhì
无为，皆不能从三界中出，亦不能至一切智智

zhōng zhù hé yǐ gù wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng wú xiàng wú
中住。何以故？无生无灭、无染无净、无相无

wéi wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng wú xiàng wú wéi zì xìngkōng gù
为无生无灭、无染无净、无相无为自性空故。

shànxiàndāng zhī yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō rú shì
“善现当知！由此缘故，我作是说：如是

dà shèng cóng sān jiè zhōng chū zhì yī qiè zhì zhì zhōng zhù rán yǐ wú èr
大乘从三界中出至一切智智中住，然以无二

wéifāngbiàn gù wú chū wú zhù suǒ yǐ zhě hé wú xiàng zhī fǎ wú dòng
为方便故无出无住。所以者何？无相之法无动

zhuǎn gù bù kě shuō yán yǒu chū yǒu zhù
转故，不可说言有出有住。

大般若波罗蜜多经卷第四百九十一

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi jiǔ shí èr
大般若波罗蜜多经卷第四百九十二

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn shàn xiàn pǐn dì sān zhī shí yī
第三分善现品第三之十一

fù cì shàn xiàn rǔ cì suǒ wèn rú shì dà shèng wéi hé
“复次，善现，汝次所问‘如是大乘为何
suǒ zhù zhě shàn xiàn dāng zhī rú shì dà shèng dōu wú suǒ zhù
所住？’者，善现当知！如是大乘都无所住。
suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè fǎ jiē wú suǒ zhù hé yǐ gù zhū fǎ zhù
所以者何？以一切法皆无所住。何以故？诸法住
chù bù kě dé gù shàn xiàn dāng zhī rú shì dà shèng yǐ wú suǒ dé ér
处不可得故。善现当知！如是大乘以无所得而
wéi fāng biàn zhù wú suǒ zhù
为方便住无所住。

shàn xiàn dāng zhī pì rú zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù
“善现当知！譬如真如、法界、法性、不
xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng
虚妄性、不变异性、平等性、离生性、法定、
fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè fēi zhù fēi bú zhù dà
法住、实际、虚空界、不思議界非住非不住，大
shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ zhēn rú zì xìng nǎi
乘亦尔非住非不住。所以者何？以真如自性乃
zhì bù sī yì jiè zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù zhēn rú
至不思議界自性皆无住无不住。何以故？真如
zì xìng zhēn rú zì xìng kōng nǎi zhì bù sī yì jiè zì xìng bù sī yì jiè
自性真如自性空，乃至不思議界自性不思議界
zì xìng kōng gù
自性空故。

shàn xiàn dāng zhī pì rú duàn jiè lí jiè miè jiè ān
“善现当知！譬如断界、离界、灭界、安
wēn jiè jì jìng jiè wú shēng jiè wú miè jiè wú rǎn jiè wú
隐界、寂静界、无生界、无灭界、无染界、无

jìng jiè wú zuò jiè wú wéi jiè fēi zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi
净界、无作界、无为界非住非不住，大乘亦尔非
zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ duàn jiè zì xìng nǎi zhì wú wéi jiè
住非不住。所以者何？以断界自性乃至无为界
zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù duàn jiè zì xìng duàn jiè zì
自性皆无住无不住。何以故？断界自性断界自
xìng kōng nǎi zhì wú wéi jiè zì xìng wú wéi jiè zì xìng kōng gù
性空，乃至无为界自性无为界自性空故。

shàn xiàn dāng zhī pì rú sè yùn nǎi zhì shí yùn fēi zhù fēi bú
“善现当知！譬如色蕴乃至识蕴非住非不
zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ sè yùn zì
住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以色蕴自
xìng nǎi zhì shí yùn zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù sè yùn zì
性乃至识蕴自性皆无住无不住。何以故？色蕴自
xìng sè yùn zì xìng kōng nǎi zhì shí yùn zì xìng shí yùn zì xìng kōng gù
性色蕴自性空，乃至识蕴自性识蕴自性空故。

shàn xiàn dāng zhī pì rú yǎn chù nǎi zhì yì chù fēi zhù fēi bú
“善现当知！譬如眼处乃至意处非住非不
zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎn chù zì
住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以眼处自
xìng nǎi zhì yì chù zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù yǎn chù zì
性乃至意处自性皆无住无不住。何以故？眼处自
xìng yǎn chù zì xìng kōng nǎi zhì yì chù zì xìng yì chù zì xìng kōng gù
性眼处自性空，乃至意处自性意处自性空故。

shàn xiàn dāng zhī pì rú sè chù nǎi zhì fǎ chù fēi zhù fēi bú
“善现当知！譬如色处乃至法处非住非不
zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ sè chù zì
住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以色处自
xìng nǎi zhì fǎ chù zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù sè chù zì
性乃至法处自性皆无住无不住。何以故？色处自
xìng sè chù zì xìng kōng nǎi zhì fǎ chù zì xìng fǎ chù zì xìng kōng gù
性色处自性空，乃至法处自性法处自性空故。

shàn xiàn dāng zhī pì rú yǎn jiè nǎi zhì yì jiè fēi zhù fēi bú
“善现当知！譬如眼界乃至意界非住非不
zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎn jiè zì
住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以眼界自
xìng nǎi zhì yì jiè zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù yǎn jiè zì
性乃至意界自性皆无住无不住。何以故？眼界自

xìngyǎn jiè zì xìngkōng nǎi zhì yì jiè zì xìng yì jiè zì xìngkōng gù
性眼界自性空，乃至眼界自性眼界自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú sè jiè nǎi zhì fǎ jiè fēi zhù fēi bú
“善现当知！譬如色界乃至法界非住非不

zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ sè jiè zì
住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以色界自

xìng nǎi zhì fǎ jiè zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù sè jiè zì
性乃至法界自性皆无住无不住。何以故？色界自

xìng sè jiè zì xìngkōng nǎi zhì fǎ jiè zì xìng fǎ jiè zì xìngkōng gù
性色界自性空，乃至法界自性法界自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè fēi zhù
“善现当知！譬如眼识界乃至意识界非住

fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎn
非不住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以眼

shí jiè zì xìng nǎi zhì yì shí jiè zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù
识界自性乃至意识界自性皆无住无不住。何以故？

yǎn shí jiè zì xìngyǎn shí jiè zì xìngkōng nǎi zhì yì shí jiè zì xìng yì
眼识界自性眼识界自性空，乃至意识界自性意

shí jiè zì xìngkōng gù
识界自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú yǎn chù nǎi zhì yì chù fēi zhù fēi bú
“善现当知！譬如眼触乃至意触非住非不

zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎn chù zì
住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以眼触自

xìng nǎi zhì yì chù zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù yǎn chù zì
性乃至意触自性皆无住无不住。何以故？眼触自

xìngyǎnchù zì xìngkōng nǎi zhì yì chù zì xìng yì chù zì xìngkōng gù
性眼触自性空，乃至意触自性意触自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi
“善现当知！譬如眼触为缘所生诸受乃

zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu fēi zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr
至意触为缘所生诸受非住非不住，大乘亦尔

fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
非住非不住。所以者何？以眼触为缘所生诸受

zì xìng nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zì xìng jiē wú zhù wú bú
自性乃至意触为缘所生诸受自性皆无住无不

zhù hé yǐ gù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zì xìngyǎn chù wéi
住。何以故？眼触为缘所生诸受自性眼触为

yuánsuǒshēngzhūshòu zì xìngkōng nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhū
缘所生诸受自性空，乃至意触为缘所生诸
shòu zì xìng yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu zì xìngkōng gù
受自性意触为缘所生诸受自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú dì jiè nǎi zhì shí jiè fēi zhù fēi bú
“善现当知！譬如地界乃至识界非住非不
zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ dì jiè zì
住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以地界自
xìng nǎi zhì shí jiè zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù dì jiè zì
性乃至识界自性皆无住无不住。何以故？地界自
xìng dì jiè zì xìngkōng nǎi zhì shí jiè zì xìng shí jiè zì xìngkōng gù
性地界自性空，乃至识界自性识界自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán fēi
“善现当知！譬如因缘乃至增上缘非
zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ
住非不住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以
yīn yuán zì xìng nǎi zhì zēngshàngyuán zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé
因缘自性乃至增上缘自性皆无住无不住。何
yǐ gù yīn yuán zì xìng yīn yuán zì xìngkōng nǎi zhì zēngshàngyuán zì
以故？因缘自性因缘自性空，乃至增上缘自
xìngzēngshàngyuán zì xìngkōng gù
性增上缘自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú wú míng nǎi zhì lǎo sǐ fēi zhù fēi bú
“善现当知！譬如无明乃至老死非住非不
zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ wú míng
住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以无明
zì xìng nǎi zhì lǎo sǐ zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù wú
自性乃至老死自性皆无住无不住。何以故？无
míng zì xìng wú míng zì xìngkōng nǎi zhì lǎo sǐ zì xìnglǎo sǐ zì xìngkōng
明自性无明自性空，乃至老死自性老死自性空
gù
故。

shànxiàndāng zhī pì rú mèng jìng huàn shì xiǎng xiàng
“善现当知！譬如梦境、幻事、响、像、
guāng yǐng yáng yàn kōng huā xún xiāng chéng biàn huà shì fēi zhù fēi
光影、阳焰、空华、寻香城、变化事非住非
bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ mèng
不住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以梦

jìng zì xìng nǎi zhì biànhuà shì zì xìng wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù
境自性乃至变化事自性无住无不住。何以故？

mèng jìng zì xìng mèng jìng zì xìng kōng nǎi zhì biànhuà shì zì xìng biànhuà
梦境自性 梦境自性空，乃至变化事自性变化
shì zì xìng kōng gù
事自性空故。

shàn xiàn dāng zhī pì rú bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě
“善现当知！譬如布施波罗蜜多乃至般若

bō luó mì duō fēi zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ
波罗蜜多非住非不住，大乘亦尔非住非不住。所

yǐ zhě hé yǐ bù shī bō luó mì duō zì xìng nǎi zhì bō rě bō luó mì
以者何？以布施波罗蜜多自性乃至般若波罗蜜

duō zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù bù shī bō luó mì duō
多自性皆无住无不住。何以故？布施波罗蜜多

zì xìng bù shī bō luó mì duō zì xìng kōng nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
自性布施波罗蜜多自性空，乃至般若波罗蜜多

zì xìng bō rě bō luó mì duō zì xìng kōng gù
自性般若波罗蜜多自性空故。

shàn xiàn dāng zhī pì rú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
“善现当知！譬如内空乃至无性自性空

fēi zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé
非住非不住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？

yǐ nèi kōng zì xìng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù
以内空自性乃至无性自性空自性皆无住无不住。

hé yǐ gù nèi kōng zì xìng nèi kōng zì xìng kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
何以故？内空自性内空自性空，乃至无性自性

kōng zì xìng wú xìng zì xìng kōng zì xìng kōng gù
空自性无性自性空自性空故。

shàn xiàn dāng zhī pì rú kǔ jí miè dào shèng dì fēi
“善现当知！譬如苦、集、灭、道圣谛非

zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ
住非不住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以

kǔ jí miè dào shèng dì zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ
苦、集、灭、道圣谛自性皆无住无不住。何以

gù kǔ jí miè dào shèng dì zì xìng kǔ jí miè dào
故？苦、集、灭、道圣谛自性苦、集、灭、道

shèng dì zì xìng kōng gù
圣谛自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī
“善现当知！譬如四念住乃至八圣道支

fēi zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé
非住非不住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？

yǐ sì niànzhù zì xìng nǎi zhì bā shèngdào zhī zì xìng jiē wú zhù wú bú
以四念住自性乃至八圣道支自性皆无住无不

zhù hé yǐ gù sì niànzhù zì xìng sì niànzhù zì xìngkōng nǎi zhì bā
住。何以故？四念住自性四念住自性空，乃至八

shèngdào zhī zì xìng bā shèngdào zhī zì xìngkōng gù
圣道支自性八圣道支自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú
“善现当知！譬如四静虑、四无量、四无

sè dìng fēi zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ
色定非住非不住，大乘亦尔非住非不住。所以

zhě hé yǐ sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng zì xìng jiē wú zhù
者何？以四静虑、四无量、四无色定自性皆无住

wú bú zhù hé yǐ gù sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng zì
无不住。何以故？四静虑、四无量、四无色定自

xìng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng zì xìngkōng gù
性四静虑、四无量、四无色定自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō
“善现当知！譬如空、无相、无愿解脱

mén fēi zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě
门非住非不住，大乘亦尔非住非不住。所以者

hé yǐ kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zì xìng jiē wú zhù wú bú
何？以空、无相、无愿解脱门自性皆无住无不

zhù hé yǐ gù kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zì xìngkōng
住。何以故？空、无相、无愿解脱门自性空、

wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zì xìngkōng gù
无相、无愿解脱门自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng fēi zhù
“善现当知！譬如八解脱、九次第定非住

fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ bā
非不住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以八

jiě tuō jiǔ cì dì dìng zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù bā
解脱、九次第定自性皆无住无不住。何以故？八

jiě tuō jiǔ cì dì dìng zì xìng bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng zì xìngkōng gù
解脱、九次第定自性八解脱、九次第定自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì fēi zhù
“善现当知！譬如净观地乃至如来地非住

fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ jìng
非不住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以净

guān dì zì xìng nǎi zhì rú lái dì zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ
观地自性乃至如来地自性皆无住无不住。何以

gù jìngguān dì zì xìng jìngguān dì zì xìng kōng nǎi zhì rú lái dì zì
故？净观地自性净观地自性空，乃至如来地自

xìng rú lái dì zì xìng kōng gù
性如来地自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì fēi zhù
“善现当知！譬如极喜地乃至法云地非住

fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ jí
非不住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以极

xǐ dì zì xìng nǎi zhì fǎ yún dì zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù
喜地自性乃至法云地自性皆无住无不住。何以故？

jí xǐ dì zì xìng jí xǐ dì zì xìng kōng nǎi zhì fǎ yún dì zì xìng fǎ
极喜地自性极喜地自性空，乃至法云地自性法

yún dì zì xìng kōng gù
云地自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú tuó luó ní mén sān mó dì mén fēi
“善现当知！譬如陀罗尼门、三摩地门非

zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ
住非不住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以

tuó luó ní mén sān mó dì mén zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù
陀罗尼门、三摩地门自性皆无住无不住。何以故？

tuó luó ní mén sān mó dì mén zì xìng tuó luó ní mén sān mó dì mén
陀罗尼门、三摩地门自性陀罗尼门、三摩地门

zì xìng kōng gù
自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú wǔ yǎn liù shéntōng fēi zhù fēi bú
“善现当知！譬如五眼、六神通非住非不

zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ wǔ yǎn
住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以五眼、

liù shéntōng zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù wǔ yǎn liù
六神通自性皆无住无不住。何以故？五眼、六

shéntōng zì xìng wǔ yǎn liù shéntōng zì xìng kōng gù
神通自性五眼、六神通自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú fó shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng
“善现当知！譬如佛十力乃至十八佛不共

fǎ fēi zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé
法非住非不住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？

yǐ fó shí lì zì xìng nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zì xìng jiē wú zhù wú
以佛十力自性乃至十八佛不共法自性皆无住无

bú zhù hé yǐ gù fó shí lì zì xìng fó shí lì zì xìng kōng nǎi zhì
不住。何以故？佛十力自性佛十力自性空，乃至

shí bā fó bú gòng fǎ zì xìng shí bā fó bú gòng fǎ zì xìng kōng gù
十八佛不共法自性十八佛不共法自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng fēi
“善现当知！譬如无忘失法、恒住舍性非

zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ
住非不住，大乘亦尔非住非不住。所以者何？以

wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ
无忘失法、恒住舍性自性皆无住无不住。何以

gù wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng zì xìng wú wàng shī fǎ héngzhù
故？无忘失法、恒住舍性自性无忘失法、恒住

shěxìng zì xìng kōng gù
舍性自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
“善现当知！譬如一切智、道相智、一切

xiàng zhì fēi zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ
相智非住非不住，大乘亦尔非住非不住。所以

zhě hé yǐ yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xìng jiē wú
者何？以一切智、道相智、一切相智自性皆无

zhù wú bú zhù hé yǐ gù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
住无不住。何以故？一切智、道相智、一切相

zhì zì xìng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xìng kōng gù
智自性一切智、道相智、一切相智自性空故。

shànxiàndāng zhī pì rú yù liú zhě è qù shēng yī lái zhě
“善现当知！譬如预流者恶趣生、一来者

pín lái shēng bù huánzhě yù jiè shēng zhū pú sà zì lì shēng ā
频来生、不还者欲界生、诸菩萨自利生、阿

luó hàn dú jué rú lái hòu yǒu shēng fēi zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr
罗汉独觉如来后有生非住非不住，大乘亦尔

fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě hé yǐ yù liú zhě è qù shēng zì xìng
非住非不住。所以者何？以预流者恶趣生自性

nǎi zhì rú lái hòu yǒu shēng zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù
乃至如来后有生 自性皆无住无不住。何以故？

yù liú zhě è qù shēng zì xìng yù liú zhě è qù shēng zì xìng kōng nǎi
预流者恶趣生 自性预流者恶趣生 自性空，乃
zhì rú lái hòu yǒu shēng zì xìng rú lái hòu yǒu shēng zì xìng kōng gù
至如来后有生 自性如来后有生 自性空故。

shàn xiàn dāng zhī pì rú yù liú xiàng yù liú guǒ yī lái xiàng
“善现当知！譬如预流向预流果、一来向

yī lái guǒ bù huán xiàng bù huán guǒ ā luó hàn xiàng ā luó hàn guǒ
一来果、不还向不还果、阿罗汉向阿罗汉果、
dú jué xiàng dú jué guǒ yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng
独觉向独觉果、一切菩萨摩诃萨行诸佛无上
zhèng děng pú tí fēi zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù
正等菩提非住非不住，大乘亦尔非住非不住。

suǒ yǐ zhě hé yǐ yù liú xiàng zì xìng nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèng
所以者何？以预流向自性乃至诸佛无上正

děng pú tí zì xìng jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù yù liú xiàng zì
等菩提自性皆无住无不住。何以故？预流向自

xìng yù liú xiàng zì xìng kōng nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí zì
性预流向自性空，乃至诸佛无上正等菩提自

xìng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí zì xìng kōng gù
性诸佛无上正等菩提自性空故。

shàn xiàn dāng zhī pì rú míng zì jiǎ xiǎng shī shè yán
“善现当知！譬如名字、假想、施設、言

shuō fēi zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ yǐ zhě
说非住非不住，大乘亦尔非住非不住。所以者

hé yǐ míng zì jiǎ xiǎng shī shè yán shuō zì xìng wú zhù wú bú
何？以名字、假想、施設、言说自性无住无不

zhù hé yǐ gù míng zì jiǎ xiǎng shī shè yán shuō zì xìng míng
住。何以故？名字、假想、施設、言说自性名

zì jiǎ xiǎng shī shè yán shuō zì xìng kōng gù
字、假想、施設、言说自性空故。

shàn xiàn dāng zhī pì rú wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
“善现当知！譬如无生无灭、无染无净、

wú zuò wú wéi fēi zhù fēi bú zhù dà shèng yì ěr fēi zhù fēi bú zhù suǒ
无作无为非住非不住，大乘亦尔非住非不住。所

yǐ zhě hé yǐ wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng wú zuò wú wéi zì xìng
以者何？以无生无灭、无染无净、无作无为自性

jiē wú zhù wú bú zhù hé yǐ gù wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
皆无住无不住。何以故？无生无灭、无染无净、
wú zuò wú wéi zì xìng wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng wú zuò wú wéi zì
无作无为自性无生无灭、无染无净、无作无为自
xìng kōng gù
性空故。

shànxiàn yóu cǐ yuán gù wǒ zuò shì shuō rú shì dà shèng
“善现，由此缘故，我作是说：如是大乘

suī wú suǒ zhù ér yǐ wú èr wéifāngbiàn gù zhù wú suǒ zhù
虽无所住，而以无二为方便故住无所住。

fù cì shànxiàn rǔ hòu suǒ wèn shéi fù chéng shì dà shèng
“复次，善现，汝后所问‘谁复乘是大乘

chū zhě shànxiàn dāng zhī dōu wú chéng shì dà shèng chū zhě
出？’者，善现当知！都无乘是大乘出者。

suǒ yǐ zhě hé ruò suǒ chéng shèng ruò néng chéng zhě yóu cǐ wèi
所以者何？若所乘乘、若能乘者、由此、为

cǐ ruò chù ruò shí rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu dōu bù kě dé
此、若处、若时，如是一切皆无所有都不可得。

yī yī qiè fǎ jiē wú suǒ yǒu dōu bù kě dé gù bù kě yán yǒu suǒ chéng
以一切法皆无所有都不可得故，不可言有所乘

shèng yǒu néng chéng zhě yóu cǐ wèi cǐ ruò chù ruò shí yóu
乘、有能乘者、由此、为此、若处、若时。由

cǐ yīn yuán dōu wú chéng shì dà shèng chū zhě suǒ yǐ zhě hé yī yī
此因缘，都无乘是大乘出者。所以者何？以一

qiè fǎ bì jìng jìng gù
切法毕竟净故。

shànxiàn dāng zhī wǒ wú suǒ yǒu bù kě dé gù chéng dà
“善现当知！我无所有不可得故，乘大

shèng zhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng gù rú shì yǒu
乘者亦不可得。所以者何？毕竟净故。如是有

qíng mìng zhě shēng zhě yǎng zhě shì fū bǔ tè qié luó yì
情、命者、生者、养者、士夫、补特伽罗、意

shēng rú tóng zuò zhě shòu zhě zhī zhě jiàn zhě yì wú suǒ yǒu
生、儒童、作者、受者、知者、见者亦无所有

bù kě dé gù chéng dà shèng zhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì
不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕

jìng jìng gù
竟净故。

shànxiàndāng zhī zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè jiē wú suǒyǒu
“善现当知！真如乃至不思議界皆无所有

bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì
不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕

jìng jìng gù
竟净故。

shànxiàndāng zhī duàn jiè lí jiè miè jiè ān wǎn jiè
“善现当知！断界、离界、灭界、安隐界、

jì jìng jiè wú shēng jiè wú miè jiè wú rǎn jiè wú jìng jiè wú
寂静界、无生界、无灭界、无染界、无净界、无

zuò jiè wú wéi jiè jiē wú suǒyǒu bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì
作界、无为界皆无所有不可得故，乘大乘者亦

bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng gù
不可得。所以者何？毕竟净故。

shànxiàndāng zhī sè yùn nǎi zhì shí yùn jiē wú suǒyǒu bù kě
“善现当知！色蕴乃至识蕴皆无所有不可

dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng
得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕竟净

gù
故。

shànxiàndāng zhī yǎnchù nǎi zhì yì chù jiē wú suǒyǒu bù kě
“善现当知！眼处乃至意处皆无所有不可

dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng
得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕竟净

gù
故。

shànxiàndāng zhī sè chù nǎi zhì fǎ chù jiē wú suǒyǒu bù kě
“善现当知！色处乃至法处皆无所有不可

dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng
得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕竟净

gù
故。

shànxiàndāng zhī yǎn jiè nǎi zhì yì jiè jiē wú suǒyǒu bù kě
“善现当知！眼界乃至意界皆无所有不可

dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng
得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕竟净

gù
故。

shànxiàndāng zhī sè jiè nǎi zhì fǎ jiè jiē wú suǒ yǒu bù kě
“善现当知！色界乃至法界皆无所有不可

dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng
得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕竟净
gù
故。

shànxiàndāng zhī yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè jiē wú suǒ yǒu
“善现当知！眼识界乃至意识界皆无所有

bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì
不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕
jìng jìng gù
竟净故。

shànxiàndāng zhī yǎnchù nǎi zhì yì chù jiē wú suǒ yǒu bù kě
“善现当知！眼触乃至意触皆无所有不可

dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng
得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕竟净
gù
故。

shànxiàndāng zhī yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì
“善现当知！眼触为缘所生诸受乃至意

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù chéng dà
触为缘所生诸受皆无所有不可得故，乘大
shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng gù
乘者亦不可得。所以者何？毕竟净故。

shànxiàndāng zhī dì jiè nǎi zhì shí jiè jiē wú suǒ yǒu bù kě
“善现当知！地界乃至识界皆无所有不可

dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng
得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕竟净
gù
故。

shànxiàndāng zhī yīn yuán nǎi zhì zēngshàng yuán jiē wú suǒ
“善现当知！因缘乃至增上缘皆无所

yǒu bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
有不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？
bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī wú míng nǎi zhì lǎo sǐ jiē wú suǒ yǒu bù kě
“善现当知！无明乃至老死皆无所有不可

dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng
得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕竟净
gù
故。

shànxiàndāng zhī mèngjìng huàn shì xiǎng xiàng guāng
“善现当知！梦境、幻事、响、像、光

yǐng yángyàn kōnghuā xúnxiāngchéng biànhuà shì jiē wú suǒyǒu
影、阳焰、空华、寻香城、变化事皆无所有

bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì
不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕

jìng jìng gù
竟净故。

shànxiàndāng zhī bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
“善现当知！布施波罗蜜多乃至般若波罗

mì duō jiē wú suǒyǒu bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé
蜜多皆无所有不可得故，乘大乘者亦不可得。

suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng gù
所以者何？毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng jiē wú
“善现当知！内空乃至无性自性空皆无

suǒyǒu bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
所有不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？

bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī kǔ jí miè dào shèng dì jiē wú suǒ
“善现当知！苦、集、灭、道圣谛皆无所

yǒu bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
有不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？

bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī jiē wú
“善现当知！四念住乃至八圣道支皆无

suǒyǒu bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
所有不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？

bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
“善现当知！四静虑、四无量、四无色定

jiē wú suǒyǒu bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ
皆无所有不可得故，乘大乘者亦不可得。所以

zhě hé bì jìng jìng gù
者何？毕竟净故。

shànxiàndāng zhī kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén jiē
“善现当知！空、无相、无愿解脱门皆

wú suǒyǒu bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě
无所有不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者

hé bì jìng jìng gù
何？毕竟净故。

shànxiàndāng zhī bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng jiē wú suǒyǒu
“善现当知！八解脱、九次第定皆无所有

bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì
不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕

jìng jìng gù
竟净故。

shànxiàndāng zhī jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì jiē wú suǒyǒu
“善现当知！净观地乃至如来地皆无所有

bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì
不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕

jìng jìng gù
竟净故。

shànxiàndāng zhī jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì jiē wú suǒyǒu
“善现当知！极喜地乃至法云地皆无所有

bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì
不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕

jìng jìng gù
竟净故。

shànxiàndāng zhī yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén jiē
“善现当知！一切陀罗尼门、三摩地门皆

wú suǒyǒu bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě
无所有不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者

hé bì jìng jìng gù
何？毕竟净故。

shànxiàndāng zhī wǔ yǎn liù shéntōng jiē wú suǒyǒu bù kě
“善现当知！五眼、六神通皆无所有不可

dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng
得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕竟净

gù
故。

shànxiàndāng zhī rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
“善现当知！如来十力乃至十八佛不共法

jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ
皆无所有不可得故，乘大乘者亦不可得。所以

zhě hé bì jìng jìng gù
者何？毕竟净故。

shànxiàndāng zhī wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng jiē wú suǒ
“善现当知！无忘失法、恒住舍性皆无所

yǒu bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
有不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？

bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
“善现当知！一切智、道相智、一切相智

jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ
皆无所有不可得故，乘大乘者亦不可得。所以

zhě hé bì jìng jìng gù
者何？毕竟净故。

shànxiàndāng zhī yù liú zhě è qù shēng yī lái zhě pín lái
“善现当知！预流者恶趣生、一来者频来

shēng bù huánzhě yù jiè shēng zhū pú sà zì lì shēng ā luó hàn
生、不还者欲界生、诸菩萨自利生、阿罗汉

dú jué rú lái hòu yǒu shēng jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù chéng dà shèng
独觉如来后有生皆无所有不可得故，乘大乘

zhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng gù
者亦不可得。所以者何？毕竟净故。

shànxiàndāng zhī yù liú xiàng yù liú guǒ yī lái xiàng yī lái
“善现当知！预流向预流果、一来向一来

guǒ bù huánxiàng bù huánguǒ ā luó hànxiàng ā luó hànguǒ dú jué
果、不还向不还果、阿罗汉向阿罗汉果、独觉

xiàng dú jué guǒ yī qiè pú sà mó hē sà xíngzhū fó wú shàngzhèngděng
向独觉果、一切菩萨摩诃萨行诸佛无上正等

pú tí jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé
菩提皆无所有不可得故，乘大乘者亦不可得。

suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng gù
所以者何？毕竟净故。

shànxiàndāng zhī yù liú yī lái bù huán ā luó hàn
“善现当知！预流、一来、不还、阿罗汉、

dú jué pú sà rú lái jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù chéng dà shèng
独觉、菩萨、如来皆无所有不可得故，乘大乘

zhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng gù
者亦不可得。所以者何？毕竟净故。

shànxiàndāng zhī míng zì jiǎ xiǎng shī shè yán shuō jiē
“善现当知！名字、假想、施設、言说皆

wú suǒ yǒu bù kě dé gù chéng dà shèng zhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě
无所有不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者

hé bì jìng jìng gù
何？毕竟净故。

shànxiàndāng zhī wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng wú zuò
“善现当知！无生无灭、无染无净、无作

wú wéi jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù chéng dà shèng zhě yì bù kě dé
无为皆无所有不可得故，乘大乘者亦不可得。

suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng gù
所以者何？毕竟净故。

shànxiàndāng zhī qián hòu zhōng jì jiē wú suǒ yǒu bù kě
“善现当知！前、后、中际皆无所有不可

dé gù chéng dà shèng zhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé bì jìng jìng
得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？毕竟净

gù
故。

shànxiàndāng zhī ruò wǎng ruò lái ruò xíng ruò zhù jiē wú suǒ
“善现当知！若往若来、若行若住皆无所

yǒu bù kě dé gù chéng dà shèng zhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
有不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？

bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī ruò sǐ ruò shēng ruò zēng ruò jiǎn jiē wú suǒ
“善现当知！若死若生、若增若减皆无所

yǒu bù kě dé gù chéng dà shèng zhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
有不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？

bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī yán jìng fó tǔ chéng shú yǒu qíng jiē wú suǒ
“善现当知！严净佛土、成熟有情皆无所

yǒu bù kě dé gù chéng dà shèngzhě yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
有不可得故，乘大乘者亦不可得。所以者何？

bì jìng jìng gù
毕竟净故。

fù cì shànxiàn cǐ zhōng hé fǎ bù kě dé gù shuō bù kě
“复次，善现，此中何法不可得故说不可
dé
得？”

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng wǒ xìng nǎi zhì jiàn zhě xìng bù kě
“善现当知！此中我性乃至见者性不可
dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ wǒ xìng nǎi zhì jiàn zhě xìng
得故说不可得。所以者何？以我性乃至见者性，
fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非已可得，非当可得，非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōngzhēn rú xìng nǎi zhì bù sī yì jiè
“善现当知！此中真如性乃至不思議界
xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ zhēn rú xìng nǎi
性不可得故说不可得。所以者何？以真如性乃
zhì bù sī yì jiè xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé
至不思議界性，非已可得，非当可得，非现可得，
bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōngduàn jiè xìng nǎi zhì wú wéi jiè xìng
“善现当知！此中断界性乃至无为界性
bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ duàn jiè xìng nǎi zhì
不可得故说不可得。所以者何？以断界性乃至
wú wéi jiè xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì
无为界性，非已可得，非当可得，非现可得，毕
jìng jìng gù
竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng sè yùn xìng nǎi zhì shí yùn xìng bù
“善现当知！此中色蕴性乃至识蕴性不
kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ sè yùn xìng nǎi zhì shí
可得故说不可得。所以者何？以色蕴性乃至识
yùn xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng
蕴性，非已可得，非当可得，非现可得，毕竟净
gù
故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōngyǎnchùxìng nǎi zhì yì chùxìng bù
“善现当知！此中眼处性乃至意处性不

kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎnchùxìng nǎi zhì yì
可得故说不可得。所以者何？以眼处性乃至意

chùxìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng
处性，非已可得，非当可得，非现可得，毕竟净

gù
故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng sè chùxìng nǎi zhì fǎ chùxìng bù
“善现当知！此中色处性乃至法处性不

kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ sè chùxìng nǎi zhì fǎ
可得故说不可得。所以者何？以色处性乃至法

chùxìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng
处性，非已可得，非当可得，非现可得，毕竟净

gù
故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōngyǎn jiè xìng nǎi zhì yì jiè xìng bù
“善现当知！此中眼界性乃至意界性不

kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎn jiè xìng nǎi zhì yì
可得故说不可得。所以者何？以眼界性乃至意

jiè xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng
界性，非已可得，非当可得，非现可得，毕竟净

gù
故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng sè jiè xìng nǎi zhì fǎ jiè xìng bù
“善现当知！此中色界性乃至法界性不

kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ sè jiè xìng nǎi zhì fǎ
可得故说不可得。所以者何？以色界性乃至法

jiè xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng
界性，非已可得，非当可得，非现可得，毕竟净

gù
故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōngyǎn shí jiè xìng nǎi zhì yì shí jiè
“善现当知！此中眼识界性乃至意识界

xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎn shí jiè xìng
性不可得故说不可得。所以者何？以眼识界性

nǎi zhì yì shí jiè xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé
乃至意识界性，非已可得，非当可得，非现可得，

bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōngyǎnchùxìng nǎi zhì yì chùxìng bù
“善现当知！此中眼触性乃至意触性不
kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎnchùxìng nǎi zhì yì
可得故说不可得。所以者何？以眼触性乃至意
chùxìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng
触性，非已可得，非当可得，非现可得，毕竟净
gù
故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōngyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu
“善现当知！此中眼触为缘所生诸受
xìng nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxìng bù kě dé gù shuō bù kě
性乃至意触为缘所生诸受性不可得故说不可
dé suǒ yǐ zhě hé yǐ yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxìng nǎi zhì yì
得。所以者何？以眼触为缘所生诸受性乃至意
chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi
触为缘所生诸受性，非已可得，非当可得，非
xiàn kě dé bì jìng jìng gù
现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng dì jiè xìng nǎi zhì shí jiè xìng bù
“善现当知！此中地界性乃至识界性不
kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ dì jiè xìng nǎi zhì shí
可得故说不可得。所以者何？以地界性乃至识
jiè xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng
界性，非已可得，非当可得，非现可得，毕竟净
gù
故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng yīn yuán xìng nǎi zhì zēngshàngyuán
“善现当知！此中因缘性乃至增上缘
xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ yīn yuán xìng nǎi
性不可得故说不可得。所以者何？以因缘性乃
zhì zēngshàngyuánxìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé
至增上缘性，非已可得，非当可得，非现可得，
bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng wú míng xìng nǎi zhì lǎo sǐ xìng bù
“善现当知！此中无明性乃至老死性不

kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ wú míng xìng nǎi zhì lǎo
可得故说不可得。所以者何？以无明性乃至老
sǐ xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng
死性，非已可得，非当可得，非现可得，毕竟净
gù
故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng mèng jìng xìng nǎi zhì biànhuà shì xìng
“善现当知！此中 梦境性乃至变化事性

bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ mèng jìng xìng nǎi zhì
不可得故说不可得。所以者何？以 梦境性乃至
biànhuà shì xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé
变化事性，非已可得，非当可得，非现可得，
bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng bù shī bō luó mì duō xìng nǎi zhì
“善现当知！此中 布施波罗蜜多性乃至

bō rě bō luó mì duō xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
般若波罗蜜多性不可得故说不可得。所以者何？
yǐ bù shī bō luó mì duō xìng nǎi zhì bō rě bō luó mì duō xìng fēi yǐ
以布施波罗蜜多性乃至般若波罗蜜多性，非已
kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
可得，非当可得，非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng nèi kōng xìng nǎi zhì wú xìng zì xìng
“善现当知！此中 内空性乃至无性自性

kōng xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ nèi kōng xìng
空性不可得故说不可得。所以者何？以内空性
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi
乃至无性自性空性，非已可得，非当可得，非
xiàn kě dé bì jìng jìng gù
现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng kǔ jí miè dào shèng dì
“善现当知！此中 苦、集、灭、道圣谛

xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ kǔ jí miè
性不可得故说不可得。所以者何？以 苦、集、灭、
dào shèng dì xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé
道圣谛性，非已可得，非当可得，非现可得，
bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng sì niànzhùxìng nǎi zhì bā shèngdào
“善现当知！此中四念住性乃至八圣道

zhī xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ sì niànzhù
支性不可得故说不可得。所以者何？以四念住

xìng nǎi zhì bā shèngdào zhī xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi
性乃至八圣道支性，非已可得，非当可得，非

xiàn kě dé bì jìng jìng gù
现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú
“善现当知！此中四静虑、四无量、四无

sè dìng xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ sì jìng
色定性不可得故说不可得。所以者何？以四静

lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě
虑、四无量、四无色定性，非已可得，非当可

de fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
得，非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō
“善现当知！此中空、无相、无愿解脱

mén xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ kōng wú
门性不可得故说不可得。所以者何？以空、无

xiàng wú yuàn jiě tuō mén xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi
相、无愿解脱门性，非已可得，非当可得，非

xiàn kě dé bì jìng jìng gù
现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng xìng bù
“善现当知！此中八解脱、九次第定性不

kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ bā jiě tuō jiǔ cì dì
可得故说不可得。所以者何？以八解脱、九次第

dìng xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng
定性，非已可得，非当可得，非现可得，毕竟净

gù
故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng jìng guān dì xìng nǎi zhì rú lái dì
“善现当知！此中净观地性乃至如来地

xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ jìng guān dì xìng
性不可得故说不可得。所以者何？以净观地性

nǎi zhì rú lái dì xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé
乃至如来地性，非已可得，非当可得，非现可得，

bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng jí xǐ dì xìng nǎi zhì fǎ yún dì
“善现当知！此中极喜地性乃至法云地
xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ jí xǐ dì xìng
性不可得故说不可得。所以者何？以极喜地性
nǎi zhì fǎ yún dì xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé
乃至法云地性，非已可得，非当可得，非现可得，

bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì
“善现当知！此中一切陀罗尼门、三摩地
mén xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè tuó
门性不可得故说不可得。所以者何？以一切陀
luó ní mén sān mó dì mén xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé
罗尼门、三摩地门性，非已可得，非当可得，
fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng wǔ yǎn liù shéntōng xìng bù kě
“善现当知！此中五眼、六神通性不可
dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ wǔ yǎn liù shéntōng xìng
得故说不可得。所以者何？以五眼、六神通性，
fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非已可得，非当可得，非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng rú lái shí lì xìng nǎi zhì shí bā
“善现当知！此中如来十力性乃至十八
fó bú gòng fǎ xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ
佛不共法性不可得故说不可得。所以者何？以
rú lái shí lì xìng nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xìng fēi yǐ kě dé fēi
如来十力性乃至十八佛不共法性，非已可得，非
dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
当可得，非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng
“善现当知！此中无忘失法、恒住舍性
xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ wú wàng shī fǎ
性不可得故说不可得。所以者何？以无忘失法、
héng zhù shě xìng xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé
恒住舍性性，非已可得，非当可得，非现可得，

bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
“善现当知！此中一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yī yī
切相智性不可得故说不可得。所以者何？以一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng
切智、道相智、一切相智性，非已可得，非当
kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
可得，非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng yù liú zhě è qù shēng xìng nǎi zhì
“善现当知！此中预流者恶趣生性乃至
rú lái hòu yǒu shēng xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
如来后有生性不可得故说不可得。所以者何？
yǐ yù liú zhě è qù shēng xìng nǎi zhì rú lái hòu yǒu shēng xìng fēi yǐ kě
以预流者恶趣生性乃至如来后有生性，非已可
dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
得，非当可得，非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng yù liú xiàng yù liú guǒ yī lái
“善现当知！此中预流向预流果、一来
xiàng yī lái guǒ bù huán xiàng bù huán guǒ ā luó hàn xiàng ā luó hàn
向一来果、不还向不还果、阿罗汉向阿罗汉
guǒ dú jué xiàng dú jué guǒ yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú
果、独觉向独觉果、一切菩萨摩诃萨行诸佛无
shàng zhèng děng pú tí xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
上正等菩提性不可得故说不可得。所以者何？
yǐ yù liú xiàng xìng nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí xìng fēi yǐ
以预流向性乃至诸佛无上正等菩提性，非已
kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
可得，非当可得，非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng yù liú xìng nǎi zhì rú lái xìng bù
“善现当知！此中预流性乃至如来性不
kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ yù liú xìng nǎi zhì rú
可得故说不可得。所以者何？以预流性乃至如
lái xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng
来性，非已可得，非当可得，非现可得，毕竟净
gù
故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōngmíng zì jiǎ xiǎng shī shè
“善现当知！此中名字、假想、施設、
yánshuōxìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ míng zì
言说性不可得故说不可得。所以者何？以名字、
jiǎ xiǎng shī shè yánshuōxìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé
假想、施設、言说性，非已可得，非当可得，
fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōng wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
“善现当知！此中无生无灭、无染无净、
wú zuò wú wéixìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ
无作无为性不可得故说不可得。所以者何？以
wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng wú zuò wú wéixìng fēi yǐ kě dé
无生无灭、无染无净、无作无为性，非已可得，
fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非当可得，非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōngchū zhōng hòu jì xìng bù kě
“善现当知！此中初、中、后际性不可
dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ chū zhōng hòu jì xìng
得故说不可得。所以者何？以初、中、后际性，
fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非已可得，非当可得，非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōngruò wǎngruò lái ruò xíng ruò zhù
“善现当知！此中若往若来、若行若住
xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ ruò wǎngruò lái
性不可得故说不可得。所以者何？以若往若来、
ruò xíng ruò zhù xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé
若行若住性，非已可得，非当可得，非现可得，
bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōngruò sǐ ruò shēng ruò zēng ruò jiǎn
“善现当知！此中若死若生、若增若减
xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ ruò sǐ ruò shēng
性不可得故说不可得。所以者何？以若死若生、
ruò zēng ruò jiǎn xìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé
若增若减性，非已可得，非当可得，非现可得，
bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhōngyánjìng fó tǔ chéngshúyǒuqíng
“善现当知！此中严净佛土、成熟有情

xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé yǐ yánjìng fó tǔ
性不可得故说不可得。所以者何？以严净佛土、

chéngshúyǒuqíngxìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé
成熟有情性，非已可得，非当可得，非现可得，

bì jìng jìng gù
毕竟净故。

fù cì shànxiàn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng sè
“复次，善现，内空乃至无性自性空中色

nǎi zhì shí bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé cǐ zhōng sè
乃至识不可得故说不可得。所以者何？此中色

nǎi zhì shí fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng
乃至识，非已可得，非当可得，非现可得，毕竟

jìng gù
净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng yǎn
“善现当知！内空乃至无性自性空中眼

chù nǎi zhì yì chù bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé cǐ
处乃至意处不可得故说不可得。所以者何？此

zhōng yǎn chù nǎi zhì yì chù fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn
中眼处乃至意处，非已可得，非当可得，非现

kě dé bì jìng jìng gù
可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng sè
“善现当知！内空乃至无性自性空中色

chù nǎi zhì fǎ chù bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé cǐ
处乃至法处不可得故说不可得。所以者何？此

zhōng sè chù nǎi zhì fǎ chù fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn
中色处乃至法处，非已可得，非当可得，非现

kě dé bì jìng jìng gù
可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng yǎn
“善现当知！内空乃至无性自性空中眼

jiè nǎi zhì yì jiè bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé cǐ
界乃至眼界不可得故说不可得。所以者何？此

zhōng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn
中眼界乃至眼界，非已可得，非当可得，非现

kě dé bì jìng jìng gù
可得， 毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng sè
“善现当知！内空乃至无性自性空中色

jiè nǎi zhì fǎ jiè bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé cǐ
界乃至法界不可得故说不可得。所以者何？此

zhōng sè jiè nǎi zhì fǎ jiè fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn
中色界乃至法界，非已可得，非当可得，非现

kě dé bì jìng jìng gù
可得， 毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng yǎn
“善现当知！内空乃至无性自性空中眼

shí jiè nǎi zhì yì shí jiè bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
识界乃至意识界不可得故说不可得。所以者何？

cǐ zhōng yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé
此中眼识界乃至意识界，非已可得，非当可得，

fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非现可得， 毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng yǎn
“善现当知！内空乃至无性自性空中眼

chù nǎi zhì yì chù bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé cǐ
触乃至意触不可得故说不可得。所以者何？此

zhōng yǎn chù nǎi zhì yì chù fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn
中眼触乃至意触，非已可得，非当可得，非现

kě dé bì jìng jìng gù
可得， 毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng yǎn
“善现当知！内空乃至无性自性空中眼

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù
触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受不

kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé cǐ zhōng yǎn chù wéi yuán
可得故说不可得。所以者何？此中眼触为缘

suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu fēi yǐ kě dé
所生诸受乃至意触为缘所生诸受，非已可得，

fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非当可得，非现可得， 毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng dì
“善现当知！内空乃至无性自性空中地

jiè nǎi zhì shí jiè bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé cǐ
界乃至识界不可得故说不可得。所以者何？此

zhōng dì jiè nǎi zhì shí jiè fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn
中地界乃至识界，非已可得，非当可得，非现

kě dé bì jìng jìng gù
可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng yīn
“善现当知！内空乃至无性自性空中因

yuán nǎi zhì zēngshàng yuán bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
缘乃至增上缘不可得故说不可得。所以者何？

cǐ zhōng yīn yuán nǎi zhì zēngshàng yuán fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé
此中因缘乃至增上缘，非已可得，非当可得，

fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng wú
“善现当知！内空乃至无性自性空中无

míng nǎi zhì lǎo sǐ bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé cǐ
明乃至老死不可得故说不可得。所以者何？此

zhōng wú míng nǎi zhì lǎo sǐ fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn
中无明乃至老死，非已可得，非当可得，非现

kě dé bì jìng jìng gù
可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng bù
“善现当知！内空乃至无性自性空中布

shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bù kě dé gù shuō bù kě
施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多不可得故说不可

de suǒ yǐ zhě hé cǐ zhōng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō
得。所以者何？此中布施波罗蜜多乃至般若波

luó mì duō fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng
罗蜜多，非已可得，非当可得，非现可得，毕竟

jìng gù
净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng sì
“善现当知！内空乃至无性自性空中四

niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě
念住乃至八圣道支不可得故说不可得。所以者

hé cǐ zhōng sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī fēi yǐ kě dé fēi
何？此中四念住乃至八圣道支，非已可得，非

dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
当可得，非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng sì
“善现当知！内空乃至无性自性空中四

jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ
静虑、四无量、四无色定不可得故说不可得。所

yǐ zhě hé cǐ zhōng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng fēi
以者何？此中四静虑、四无量、四无色定，非

yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
已可得，非当可得，非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng kōng
“善现当知！内空乃至无性自性空中空、

wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě
无相、无愿解脱门不可得故说不可得。所以者

hé cǐ zhōng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén fēi yǐ kě dé
何？此中空、无相、无愿解脱门，非已可得，

fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非当可得，非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng bā
“善现当知！内空乃至无性自性空中八

jiě tuō jiǔ cì dì dìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
解脱、九次第定不可得故说不可得。所以者何？

cǐ zhōng bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé
此中八解脱、九次第定，非已可得，非当可得，

fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng jìng
“善现当知！内空乃至无性自性空中净

guān dì nǎi zhì rú lái dì bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
观地乃至如来地不可得故说不可得。所以者何？

cǐ zhōng jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé
此中净观地乃至如来地，非已可得，非当可得，

fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng jí
“善现当知！内空乃至无性自性空中极

xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
喜地乃至法云地不可得故说不可得。所以者何？

cǐ zhōng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé
此 中 极 喜 地 乃 至 法 云 地 ， 非 已 可 得 ， 非 当 可 得 ，
fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非 现 可 得 ， 毕 竟 净 故 。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng yī
“ 善 现 当 知 ！ 内 空 乃 至 无 性 自 性 空 中 一

qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ
切 陀 罗 尼 门 、 三 摩 地 门 不 可 得 故 说 不 可 得 。 所

yǐ zhě hé cǐ zhōng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén fēi yǐ
以 者 何 ？ 此 中 一 切 陀 罗 尼 门 、 三 摩 地 门 ， 非 已

kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
可 得 ， 非 当 可 得 ， 非 现 可 得 ， 毕 竟 净 故 。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng wǔ
“ 善 现 当 知 ！ 内 空 乃 至 无 性 自 性 空 中 五

yǎn liù shéntōng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě hé cǐ
眼 、 六 神 通 不 可 得 故 说 不 可 得 。 所 以 者 何 ？ 此

zhōng wǔ yǎn liù shéntōng fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn
中 五 眼 、 六 神 通 ， 非 已 可 得 ， 非 当 可 得 ， 非 现

kě dé bì jìng jìng gù
可 得 ， 毕 竟 净 故 。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng rú
“ 善 现 当 知 ！ 内 空 乃 至 无 性 自 性 空 中 如

lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bù kě dé gù shuō bù kě dé
来 十 力 乃 至 十 八 佛 不 共 法 不 可 得 故 说 不 可 得 。

suǒ yǐ zhě hé cǐ zhōng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
所 以 者 何 ？ 此 中 如 来 十 力 乃 至 十 八 佛 不 共 法 ，

fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非 已 可 得 ， 非 当 可 得 ， 非 现 可 得 ， 毕 竟 净 故 。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng wú
“ 善 现 当 知 ！ 内 空 乃 至 无 性 自 性 空 中 无

wàng shī fǎ héngzhù shě xìng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě
忘 失 法 、 恒 住 舍 性 不 可 得 故 说 不 可 得 。 所 以 者

hé cǐ zhōng wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng fēi yǐ kě dé fēi
何 ？ 此 中 无 忘 失 法 、 恒 住 舍 性 ， 非 已 可 得 ， 非

dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
当 可 得 ， 非 现 可 得 ， 毕 竟 净 故 。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng yī
“ 善 现 当 知 ！ 内 空 乃 至 无 性 自 性 空 中 一

qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù kě dé gù shuō bù kě dé
切智、道相智、一切相智不可得故说不可得。

suǒ yǐ zhě hé cǐ zhōng yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì
所以者何？此中一切智、道相智、一切相智，
fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
非已可得，非当可得，非现可得，毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng yù
“善现当知！内空乃至无性自性空中预

liú xiàng nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí bù kě dé gù shuō bù
流向乃至诸佛无上正等菩提不可得故说不
kě dé suǒ yǐ zhě hé cǐ zhōng yù liú xiàng nǎi zhì zhū fó wú shàng
可得。所以者何？此中预流向乃至诸佛无上

zhèng děng pú tí fēi yǐ kě dé fēi dāng kě dé fēi xiàn kě dé
正等菩提，非已可得，非当可得，非现可得，
bì jìng jìng gù
毕竟净故。

shànxiàndāng zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhōng yán
“善现当知！内空乃至无性自性空中严

jìng fó tǔ chéngshú yǒuqíng bù kě dé gù shuō bù kě dé suǒ yǐ zhě
净佛土、成熟有情不可得故说不可得。所以者
hé cǐ zhōng yán jìng fó tǔ chéngshú yǒuqíng fēi yǐ kě dé fēi
何？此中严净佛土、成熟有情，非已可得，非

dāng kě dé fēi xiàn kě dé bì jìng jìng gù
当可得，非现可得，毕竟净故。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí suī guān zhū fǎ jiē wú suǒ yǒu dōu bù kě dé bì jìng jìng gù
蜜多时，虽观诸法皆无所有都不可得。毕竟净故
wú chéng dà shèng ér chū zhù zhě rán wú suǒ dé ér wéi fāng biàn chéng
无乘大乘而出住者，然无所得而为方便，乘

yú dà shèng cóng sān jiè shēng sǐ zhōng chū zhì yī qiè zhì zhōng zhù
于大乘从三界生死中出，至一切智智中住，

qióng wèi lái jì lì lè yǒuqíng wú duàn wú jìn
穷未来际利乐有情无断无尽。”

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi jiǔ shí sān
大般若波罗蜜多经卷第四百九十三

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn shàn xiàn pǐn dì sān zhī shí èr
第三分善现品第三之十二

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn yán dà shèng dà
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！言大乘大
shèng zhě pǔ chāo yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì
乘者，普超一切世间天、人、阿素洛等最尊最
shèng rú shì dà shèng yǔ xū kōng děng pì rú xū kōng pǔ néng róng
胜，如是大乘与虚空等，譬如虚空普能容
shòu wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng dà shèng yì ěr pǔ néng róng shòu
受无量无数无边有情，大乘亦尔，普能容受
wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng yòu rú xū kōng wú lái wú qù wú zhù kě
无量无数无边有情。又如虚空无来无去无住可
jiàn dà shèng yì ěr wú lái wú qù wú zhù kě jiàn yòu rú xū kōng
见，大乘亦尔，无来无去无住可见。又如虚空，
qián hòu zhōng jì jiē bù kě dé dà shèng yì ěr qián hòu
前、后、中际皆不可得，大乘亦尔，前、后、
zhōng jì jiē bù kě dé rú shì dà shèng zuì zūn zuì shèng yǔ xū kōng
中际皆不可得。如是大乘最尊最胜与虚空
děng duō suǒ róng shòu wú dòng wú zhù sān shì píng děng chāo guò
等，多所容受、无动、无住，三世平等超过
sān shì gù míng dà shèng
三世，故名大乘。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō pú sà
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。菩萨
dà shèng jù rú shì děng wú biān gōng dé shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà
大乘具如是等无边功德。善现当知！诸菩萨
mó hē sà dà shèng zhě jí shì liù zhǒng bō luó mì duō suǒ wèi bù shī
摩诃萨大乘者，即是六种波罗蜜多，所谓布施
bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
波罗蜜多乃至般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà dà shèngzhě wèi
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨大乘者，谓
nèi kōng wài kōng nèi wài kōng dà kōng kōng kōng shèng yì kōng
内空、外空、内外空、大空、空空、胜义空、
yǒu wéi kōng wú wéi kōng bì jìng kōng wú jì kōng sàn kōng běn
有为空、无为空、毕竟空、无际空、散³空、本
xìng kōng zì xiàng kōng yī qiè fǎ kōng wú xìng kōng wú xìng zì xìng
性空、自相空、一切法空、无性空、无性自性
kōng
空。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà dà shèngzhě jí
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨大乘者，即
shì yī qiè tuó luó ní mén suǒ wèi wén zì tuó luó ní děng wú liàng wú
是一切陀罗尼门，所谓文字陀罗尼⁴等无量无
shù tuó luó ní mén
数陀罗尼门。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà dà shèngzhě jí
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨大乘者，即
shì yī qiè sān mó dì mén suǒ wèi jiàn xíng sān mó dì děng wú liàng wú shù
是一切三摩地门，所谓健行三摩地等无量无数
sān mó dì mén
三摩地门。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà dà shèngzhě wèi
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨大乘者，谓
sān shí qī pú tí fēn fǎ sān jiě tuō mén guǎng shuō nǎi zhì shí bā fó
三十七菩提分法、三解脱门，广说乃至十八佛
bú gòng fǎ děng wú liàng wú biān shū shèng gōng dé dāng zhī jiē shì pú
不共法等无量无边殊胜功德，当知皆是菩
sà dà shèng
萨大乘。

fù cì shànxiàn rǔ shuō dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiān tiān
“复次，善现，汝说大乘普超一切世间天、
rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng zhě rú shì rú shì rú rǔ
人、阿素洛等最尊最胜者，如是！如是！如汝
suǒ shuō shànxiàn dāng zhī ruò yù jiè sè jiè wú sè jiè shì zhēn
所说。善现当知！若欲界、色界、无色界是真

³ 大正藏：无散；永乐北藏及龙藏：散

⁴ 大正藏：尼；永乐北藏：尼；龙藏：尼门；校勘：尼

rú fēi xū wàng wú biàn yì bù diāndǎo fēi jiǎ shè shì zhēn
如，非虚妄、无变异、不颠倒、非假设，是真
shì shí yǒuchángyǒuhéng wú biàn wú yì yǒu shí xìngzhě zé cǐ
是实、有常有恒、无变无易、有实性者，则此
dà shèng fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò
大乘非尊非胜，不超一切世间天、人、阿素洛
děng yǐ yù jiè sè jiè wú sè jiè shì biàn jì suǒ zhí shì xū
等。以欲界、色界、无色界，是遍计所执、是虚
wàng jiǎ hé shì yǒuqiāndòng nǎi zhì yī qiè wú cháng wú héng yǒu
妄假合、是有迁动，乃至一切无常无恒、有
biànyǒu yì dōu wú shí xìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān
变有易、都无实性故，此大乘普超一切世间天、
rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò sè yùn nǎi zhì shí yùn shì zhēn rú fēi
“复次，善现，若色蕴乃至识蕴是真如，非

xū wàng wú biàn yì bù diāndǎo fēi jiǎ shè shì zhēn shì shí
虚妄、无变异、不颠倒、非假设，是真是实、
yǒuchángyǒuhéng wú biàn wú yì yǒu shí xìngzhě zé cǐ dà shèng
有常有恒、无变无易、有实性者，则此大乘
fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng
非尊非胜，不超一切世间天、人、阿素洛等。

yǐ sè yùn nǎi zhì shí yùn shì biàn jì suǒ zhí shì xū wàng jiǎ hé
以色蕴乃至识蕴，是遍计所执、是虚妄假合、
shì yǒuqiāndòng nǎi zhì yī qiè wú cháng wú héng yǒubiànyǒu yì
是有迁动，乃至一切无常无恒、有变有易、
dōu wú shí xìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā
都无实性故，此大乘普超一切世间天、人、阿
sù luò děng zuì zūn zuì shèng
素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò yǎnchù nǎi zhì yì chù shì zhēn rú fēi
“复次，善现，若眼处乃至意处是真如，非

xū wàng wú biàn yì bù diāndǎo fēi jiǎ shè shì zhēn shì shí
虚妄、无变异、不颠倒、非假设，是真是实、
yǒuchángyǒuhéng wú biàn wú yì yǒu shí xìngzhě zé cǐ dà shèng
有常有恒、无变无易、有实性者，则此大乘
fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng
非尊非胜，不超一切世间天、人、阿素洛等。

yǐ yǎnchù nǎi zhì yì chù shì biàn jì suǒ zhí shì xū wàng jiǎ hé
以眼处乃至意处，是遍计所执、是虚妄假合、
shì yǒuqiāndòng nǎi zhì yī qiè wú cháng wú héng yǒubiànyǒu yì
是有迁动，乃至一切无常无恒、有变有易、
dōu wú shí xìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā
都无实性故，此大乘普超一切世间天、人、阿
sù luò děng zuì zūn zuì shèng
素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò sè chù nǎi zhì fǎ chù shì zhēn rú fēi
“复次，善现，若色处乃至法处是真如，非
xū wàng wú biàn yì bù diāndǎo fēi jiǎ shè shì zhēn shì shí
虚妄、无变异、不颠倒、非假设，是真是实、
yǒuchángyǒuhéng wú biàn wú yì yǒu shí xìngzhě zé cǐ dà shèng
有常有恒、无变无易、有实性者，则此大乘
fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng
非尊非胜，不超一切世间天、人、阿素洛等。

yǐ sè chù nǎi zhì fǎ chù shì biàn jì suǒ zhí shì xū wàng jiǎ hé
以色处乃至法处，是遍计所执、是虚妄假合、
shì yǒuqiāndòng nǎi zhì yī qiè wú cháng wú héng yǒubiànyǒu yì
是有迁动，乃至一切无常无恒、有变有易、
dōu wú shí xìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā
都无实性故，此大乘普超一切世间天、人、阿
sù luò děng zuì zūn zuì shèng
素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò yǎn jiè nǎi zhì yì jiè shì zhēn rú fēi
“复次，善现，若眼界乃至意界是真如，非
xū wàng wú biàn yì bù diāndǎo fēi jiǎ shè shì zhēn shì shí
虚妄、无变异、不颠倒、非假设，是真是实、
yǒuchángyǒuhéng wú biàn wú yì yǒu shí xìngzhě zé cǐ dà shèng
有常有恒、无变无易、有实性者，则此大乘
fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng
非尊非胜，不超一切世间天、人、阿素洛等。

yǐ yǎn jiè nǎi zhì yì jiè shì biàn jì suǒ zhí shì xū wàng jiǎ hé
以眼界乃至意界，是遍计所执、是虚妄假合、
shì yǒuqiāndòng nǎi zhì yī qiè wú cháng wú héng yǒubiànyǒu yì
是有迁动，乃至一切无常无恒、有变有易、
dōu wú shí xìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā
都无实性故，此大乘普超一切世间天、人、阿

sù luò děng zuì zūn zuì shèng
素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò sè jiè nǎi zhì fǎ jiè shì zhēn rú fēi
“复次，善现，若色界乃至法界是真如，非

xū wàng wú biàn yì bù diāndǎo fēi jiǎ shè shì zhēn shì shí
虚妄、无变异、不颠倒、非假设，是真是实、

yǒuchángyǒuhéng wú biàn wú yì yǒu shí xìngzhě zé cǐ dà shèng
有常有恒、无变无易、有实性者，则此大乘

fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng
非尊非胜，不超一切世间天、人、阿素洛等。

yǐ sè jiè nǎi zhì fǎ jiè shì biàn jì suǒ zhí shì xū wàng jiǎ hé
以色界乃至法界，是遍计所执、是虚妄假合、

shì yǒuqiāndòng nǎi zhì yī qiè wú cháng wú héng yǒubiànyǒu yì
是有迁动，乃至一切无常无恒、有变有易、

dōu wú shí xìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā
都无实性故，此大乘普超一切世间天、人、阿

sù luò děng zuì zūn zuì shèng
素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè shì zhēn rú
“复次，善现，若眼识界乃至意识界是真如，

fēi xū wàng wú biàn yì bù diāndǎo fēi jiǎ shè shì zhēn shì shí
非虚妄、无变异、不颠倒、非假设，是真是实、

yǒuchángyǒuhéng wú biàn wú yì yǒu shí xìngzhě zé cǐ dà shèng
有常有恒、无变无易、有实性者，则此大乘

fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng
非尊非胜，不超一切世间天、人、阿素洛等。

yǐ yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè shì biàn jì suǒ zhí shì xū wàng jiǎ
以眼识界乃至意识界，是遍计所执、是虚妄假

hé shì yǒuqiāndòng nǎi zhì yī qiè wú cháng wú héng yǒubiànyǒu
合、是有迁动，乃至一切无常无恒、有变有

yì dōu wú shí xìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén
易、都无实性故，此大乘普超一切世间天、人、

ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò yǎn chù nǎi zhì yì chù shì zhēn rú fēi
“复次，善现，若眼触乃至意触是真如，非

xū wàng wú biàn yì bù diāndǎo fēi jiǎ shè shì zhēn shì shí
虚妄、无变异、不颠倒、非假设，是真是实、

yǒuchángyǒuhéng wú biàn wú yì yǒu shí xìngzhě zé cǐ dà shèng
有常有恒、无变无易、有实性者，则此大乘

fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng
非尊非胜，不超一切世间天、人、阿素洛等。

yǐ yǎnchù nǎi zhì yì chù shì biàn jì suǒ zhí shì xū wàng jiǎ hé
以眼触乃至意触，是遍计所执、是虚妄假合、

shì yǒuqiāndòng nǎi zhì yī qiè wú cháng wú héng yǒubiànyǒu yì
是有迁动，乃至一切无常无恒、有变有易、

dōu wú shí xìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā
都无实性故，此大乘普超一切世间天、人、阿

sù luò děng zuì zūn zuì shèng
素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu nǎi zhì
“复次，善现，若眼触为缘所生诸受乃至

yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu shì zhēn rú fēi xū wàng wú biàn yì
意触为缘所生诸受是真如，非虚妄、无变异、

bù diāndǎo fēi jiǎ shè shì zhēn shì shí yǒuchángyǒuhéng wú biàn
不颠倒、非假设，是真是实、有常有恒、无变

wú yì yǒu shí xìngzhě zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng bù chāo yī
无易、有实性者，则此大乘非尊非胜，不超一

qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ yǎnchù wéiyuánsuǒshēngzhū
切世间天、人、阿素洛等。以眼触为缘所生诸

shòu nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒshēngzhūshòu shì biàn jì suǒ zhí shì xū
受乃至意触为缘所生诸受，是遍计所执、是虚

wàng jiǎ hé shì yǒuqiāndòng nǎi zhì yī qiè wú cháng wú héng yǒu
妄假合、是有迁动，乃至一切无常无恒、有

biànyǒu yì dōu wú shí xìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān
变有易、都无实性故，此大乘普超一切世间天、

rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò dì jiè nǎi zhì shí jiè shì zhēn rú fēi
“复次，善现，若地界乃至识界是真如，非

xū wàng wú biàn yì bù diāndǎo fēi jiǎ shè shì zhēn shì shí
虚妄、无变异、不颠倒、非假设，是真是实、

yǒuchángyǒuhéng wú biàn wú yì yǒu shí xìngzhě zé cǐ dà shèng
有常有恒、无变无易、有实性者，则此大乘

fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng
非尊非胜，不超一切世间天、人、阿素洛等。

yǐ dì jiè nǎi zhì shí jiè shì biàn jì suǒ zhí shì xū wàng jiǎ hé
以地界乃至识界，是遍计所执、是虚妄假合、
shì yǒuqiāndòng nǎi zhì yī qiè wú cháng wú héng yǒubiànyǒu yì
是有迁动，乃至一切无常无恒、有变有易、
dōu wú shí xìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā
都无实性故，此大乘普超一切世间天、人、阿
sù luò děng zuì zūn zuì shèng
素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán shì zhēn
“复次，善现，若因缘乃至增上缘是真
rú fēi xū wàng wú biàn yì bù diāndǎo fēi jiǎ shè shì zhēn
如，非虚妄、无变异、不颠倒、非假设，是真
shì shí yǒuchángyǒuhéng wú biàn wú yì yǒu shí xìngzhě zé cǐ
是实、有常有恒、无变无易、有实性者，则此
dà shèng fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò
大乘非尊非胜，不超一切世间天、人、阿素洛
děng yǐ yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán shì biàn jì suǒ zhí shì xū
等。以因缘乃至增上缘，是遍计所执、是虚
wàng jiǎ hé shì yǒuqiāndòng nǎi zhì yī qiè wú cháng wú héng yǒu
妄假合、是有迁动，乃至一切无常无恒、有
biànyǒu yì dōu wú shí xìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān
变有易、都无实性故，此大乘普超一切世间天、
rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò wú míng nǎi zhì lǎo sǐ shì zhēn rú
“复次，善现，若无明乃至老死是真如，
fēi xū wàng wú biàn yì bù diāndǎo fēi jiǎ shè shì zhēn shì shí
非虚妄、无变异、不颠倒、非假设，是真是实、
yǒuchángyǒuhéng wú biàn wú yì yǒu shí xìngzhě zé cǐ dà shèng
有常有恒、无变无易、有实性者，则此大乘
fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng
非尊非胜，不超一切世间天、人、阿素洛等。
yǐ wú míng nǎi zhì lǎo sǐ shì biàn jì suǒ zhí shì xū wàng jiǎ hé
以无明乃至老死，是遍计所执、是虚妄假合、
shì yǒuqiāndòng nǎi zhì yī qiè wú cháng wú héng yǒubiànyǒu yì
是有迁动，乃至一切无常无恒、有变有易、
dōu wú shí xìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā
都无实性故，此大乘普超一切世间天、人、阿

sù luò děng zuì zūn zuì shèng
素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruòzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè shì shí
“复次，善现，若真如乃至不思議界，是实

yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng bù chāo yī
有性，非非有性，则此大乘非尊非胜，不超一

qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
切世间天、人、阿素洛等。以真如乃至不思議界，

fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiān
非实有性，是非有性故，此大乘普超一切世间

tiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò duàn jiè lí jiè miè jiè ān
“复次，善现，若断界、离界、灭界、安

wēn jiè jì jìng jiè wú shēng jiè wú miè jiè wú rǎn jiè wú
隐界、寂静界、无生界、无灭界、无染界、无

jìng jiè wú zuò jiè wú wéi jiè shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng
净界、无作界、无为界，是实有性，非非有性，

zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā
则此大乘非尊非胜，不超一切世间天、人、阿

sù luò děng yǐ duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè fēi shí yǒuxìng shì fēi
素洛等。以断界乃至无为界，非实有性，是非

yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò
有性故，此大乘普超一切世间天、人、阿素洛

děng zuì zūn zuì shèng
等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō
“复次，善现，若布施波罗蜜多乃至般若波

luó mì duō shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi
罗蜜多，是实有性，非非有性，则此大乘非尊非

shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ bù shī
胜，不超一切世间天、人、阿素洛等。以布施

bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒu
波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，非实有性，是非有

xìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng
性故，此大乘普超一切世间天、人、阿素洛等

zuì zūn zuì shèng
最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng
“复次，善现，若内空乃至无性自性空，
shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng bù
是实有性，非非有性，则此大乘非尊非胜，不
chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ nèi kōng nǎi zhì wú
超一切世间天、人、阿素洛等。以内空乃至无
xìng zì xìngkōng fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ
性自性空，非实有性，是非有性故，此大乘普
chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
超一切世间天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò kǔ jí miè dào shèng dì
“复次，善现，若苦、集、灭、道圣谛，
shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng bù
是实有性，非非有性，则此大乘非尊非胜，不
chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ kǔ jí miè
超一切世间天、人、阿素洛等。以苦、集、灭、
dào shèng dì fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo
道圣谛，非实有性，是非有性故，此大乘普超
yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
一切世间天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
“复次，善现，若四念住乃至八圣道支，
shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng bù
是实有性，非非有性，则此大乘非尊非胜，不
chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ sì niàn zhù nǎi zhì
超一切世间天、人、阿素洛等。以四念住乃至
bā shèng dào zhī fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ
八圣道支，非实有性，是非有性故，此大乘普
chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
超一切世间天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè
“复次，善现，若四静虑、四无量、四无色
dìng shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng
定，是实有性，非非有性，则此大乘非尊非胜，
bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ sì wú liàng
不超一切世间天、人、阿素洛等。以四无量、
sì wú sè dìng fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ
四无色定，非实有性，是非有性故，此大乘普

chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
超一切世间天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruòkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
“复次，善现，若空、无相、无愿解脱门，

shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng bù
是实有性，非非有性，则此大乘非尊非胜，不

chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ kōng wú xiàng
超一切世间天、人、阿素洛等。以空、无相、

wú yuàn jiě tuō mén fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng
无愿解脱门，非实有性，是非有性故，此大乘

pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
普超一切世间天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng shì shí
“复次，善现，若八解脱、九次第定，是实

yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng bù chāo yī
有性，非非有性，则此大乘非尊非胜，不超一

qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng
切世间天、人、阿素洛等。以八解脱、九次第定，

fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiān
非实有性，是非有性故，此大乘普超一切世间

tiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò tuó luó ní mén sān mó dì mén
“复次，善现，若陀罗尼门、三摩地门，

shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng bù
是实有性，非非有性，则此大乘非尊非胜，不

chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ tuó luó ní mén
超一切世间天、人、阿素洛等。以陀罗尼门、

sān mó dì mén fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ
三摩地门，非实有性，是非有性故，此大乘普

chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
超一切世间天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò wǔ yǎn liù shéntōng shì shí yǒu
“复次，善现，若五眼、六神通，是实有

xìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè
性，非非有性，则此大乘非尊非胜，不超一切

shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ wǔ yǎn liù shéntōng fēi
世间天、人、阿素洛等。以五眼、六神通，非

shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān
实有性，是非有性故，此大 乘 普 超 一切世间天、
rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng
“复次，善现，若如来十力乃至十八佛不共

fǎ shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng
法，是实有性，非非有性，则此大 乘 非尊非胜，
bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ rú lái shí lì
不超一切世间天、人、阿素洛等。以如来十力
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ
乃至十八佛不共法，非实有性，是非有性故，此
dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì
大 乘 普 超 一切世间天、人、阿素洛等最尊最
shèng
胜。

fù cì shànxiàn ruò jí xǐ dì fǎ nǎi zhì fǎ yún dì fǎ
“复次，善现，若极喜地法乃至法云地法，

shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng bù
是实有性，非非有性，则此大 乘 非尊非胜，不
chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ jí xǐ dì fǎ nǎi
超一切世间天、人、阿素洛等。以极喜地法乃
zhì fǎ yún dì fǎ fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ
至法云地法，非实有性，是非有性故，此大 乘 普
chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
超一切世间天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò jí xǐ dì bǔ tè qié luó nǎi zhì fǎ yún
“复次，善现，若极喜地补特伽罗乃至法云

dì bǔ tè qié luó shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi
地补特伽罗，是实有性，非非有性，则此大 乘 非
zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ
尊非胜，不超一切世间天、人、阿素洛等。以
jí xǐ dì bǔ tè qié luó nǎi zhì fǎ yún dì bǔ tè qié luó fēi shí yǒuxìng
极喜地补特伽罗乃至法云地补特伽罗，非实有性，
shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā
是非有性故，此大 乘 普 超 一切世间天、人、阿
sù luò děng zuì zūn zuì shèng
素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò jìngguān dì fǎ nǎi zhì rú lái dì fǎ
“复次，善现，若净观地法乃至如来地法，
shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng bù
是实有性，非非有性，则此大乘非尊非胜，不
chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ jìngguān dì fǎ nǎi
超一切世间天、人、阿素洛等。以净观地法乃
zhì rú lái dì fǎ fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ
至如来地法，非实有性，是非有性故，此大乘普
chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
超一切世间天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò jìngguān dì bǔ tè qié luó nǎi zhì rú
“复次，善现，若净观地补特伽罗乃至如
lái dì bǔ tè gā luó shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng
来地补特伽罗，是实有性，非非有性，则此大乘
fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng
非尊非胜，不超一切世间天、人、阿素洛等。

yǐ jìngguān dì bǔ tè qié luó nǎi zhì rú lái dì bǔ tè qié luó fēi shí
以净观地补特伽罗乃至如来地补特伽罗，非实
yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān
有性，是非有性故，此大乘普超一切世间天、
rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò
“复次，善现，若一切世间天、人、阿素洛
děng shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng
等，是实有性，非非有性，则此大乘非尊非胜，
bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ yī qiè shì jiān
不超一切世间天、人、阿素洛等。以一切世间
tiān rén ā sù luò děng fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ
天、人、阿素洛等，非实有性，是非有性故，此
dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì
大乘普超一切世间天、人、阿素洛等最尊最
shèng
胜。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn nǎi
“复次，善现，若菩萨摩诃萨从初发心乃
zhì ān zuò miào pú tí zuò qí zhōngsuǒ qǐ wú liàngzhǒng xīn shì shí
至安坐妙菩提座，其中所起无量种心，是实

yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng bù chāo yī
有性，非非有性，则此大乘非尊非胜，不超一
qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ pú sà mó hē sà cóngchū
切世间天、人、阿素洛等。以菩萨摩诃萨从初
fā xīn nǎi zhì ān zuò miào pú tí zuò qí zhōngsuǒ qǐ wú liàngzhǒng xīn
发心乃至安坐妙菩提座，其中所起无量种心，
fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ chāo yī qiè shì jiān
非实有性，是非有性故，此大乘普超一切世间
tiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà jīn gāng yù zhì
“复次，善现，若菩萨摩诃萨金刚喻智，
shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ dà shèng fēi zūn fēi shèng bù
是实有性，非非有性，则此大乘非尊非胜，不
chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ pú sà mó hē sà
超一切世间天、人、阿素洛等。以菩萨摩诃萨
jīn gāng yù zhì fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ dà shèng pǔ
金刚喻智，非实有性，是非有性故，此大乘普
chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
超一切世间天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà jīn gāng yù zhì suǒ
“复次，善现，若菩萨摩诃萨金刚喻智所
duàn fán nǎo xí qì xiāng xù shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé cǐ
断烦恼习气相续，是实有性，非非有性，则此
néng duàn jīn gāng yù zhì bù néng dá bǐ dōu wú zì xìng duàn yǐ zhèng
能断金刚喻智，不能达彼都无自性，断已证
dé wú shàng wēi miào yī qiè zhì zhì fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè
得无上微妙一切智智，非尊非胜，不超一切
shì jiāntiān rén ā sù luò děng yǐ jīn gāng yù zhì suǒ duàn fán nǎo
世间天、人、阿素洛等。以金刚喻智所断烦恼
xí qì xiāng xù fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù cǐ néng duàn jīn
习气相续，非实有性，是非有性故，此能断金
gāng yù zhì néng liǎo dá bǐ dōu wú zì xìng duàn yǐ zhèng dé wú shàng
刚喻智，能了达彼都无自性，断已证得无上
wēi miào yī qiè zhì zhì pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò
微妙一切智智，普超一切世间天、人、阿素洛
děng zuì zūn zuì shèng
等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué sān
“复次，善现，若诸如来、应、正等觉三

shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎosuǒzhuāngyánshēn shì shí yǒuxìng
十二大士相、八十随好所庄严身，是实有性，

fēi fēi yǒuxìng zé zhū rú lái yīng zhèngděngjué wēiguāngmiào dé
非非有性，则诸如来、应、正等觉威光妙德

fēi zūn fēi shèng bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng
非尊非胜，不超一切世间天、人、阿素洛等。

yǐ zhū rú lái yīng zhèngděngjué sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí
以诸如来、应、正等觉三十二大士相、八十随

hǎosuǒzhuāngyánshēn fēi shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù zhū rú lái
好所庄严身，非实有性，是非有性故，诸如来、

yīng zhèngděngjué wēiguāngmiào dé pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén
应、正等觉威光妙德普超一切世间天、人、

ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué suǒ
“复次，善现，若诸如来、应、正等觉所

fànguāngmíng shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé zhū rú lái yīng
放光明，是实有性，非非有性，则诸如来、应、

zhèngděngjué suǒ fànguāngmíng fēi zūn fēi shèng bù néng pǔ zhào shí
正等觉所放光明非尊非胜，不能普照十

fāngjìng qié shāděng shì jiè bù chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù
方殒伽沙等世界，不超一切世间天、人、阿素

luò děng yǐ zhū rú lái yīng zhèngděngjué suǒ fànguāngmíng fēi
洛等。以诸如来、应、正等觉所放光明，非

shí yǒuxìng shì fēi yǒuxìng gù zhū rú lái yīng zhèngděngjué suǒ
实有性，是非有性故，诸如来、应、正等觉所

fànguāngmíng jiē néng pǔ zhào shí fāngjìng qié shāděng shì jiè pǔ chāo
放光明皆能普照十方殒伽沙等世界，普超

yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
一切世间天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shànxiàn ruò zhū rú lái yīng zhèngděngjué suǒ
“复次，善现，若诸如来、应、正等觉所

jù liù shí měimiào zhī yīn shì shí yǒuxìng fēi fēi yǒuxìng zé zhū rú
具六十美妙支音，是实有性，非非有性，则诸如

lai yīng zhèngděngjué suǒ jù liù shí měimiào zhī yīn fēi zūn fēi shèng
来、应、正等觉所具六十美妙支音非尊非胜，

bù néng biàngào shí fāng wú liàng wú shù bǎi qiān jù zhī jìng qié shā dēng shì
不能 遍告十方无量无数百千俱胝殑伽沙等世
jiè suǒ huà yǒu qíng bù chāo yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò dēng
界所化有情，不超一切世间天、人、阿素洛等。

yǐ zhū rú lái yīng zhèngděng jué suǒ jù liù shí měi miào zhī yīn fēi
以诸如来、应、正等觉所具六十美妙支音，非

shí yǒu xìng shì fēi yǒu xìng gù zhū rú lái yīng zhèngděng jué suǒ
实有性，是非有性故，诸如来、应、正等觉所

jù liù shí měi miào zhī yīn jiē néng biàngào shí fāng wú liàng wú shù bǎi qiān
具六十美妙支音皆能遍告十方无量无数百千

jù zhī jìng qié shā dēng shì jiè suǒ huà yǒu qíng pǔ chāo yī qiè shì jiān tiān
俱胝殑伽沙等世界所化有情，普超一切世间天、

rén ā sù luò dēng zuì zūn zuì shèng
人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shàn xiàn ruò zhū rú lái yīng zhèngděng jué suǒ
“复次，善现，若诸如来、应、正等觉所

zhuàn wú shàng wēi miào fǎ lún shì shí yǒu xìng fēi fēi yǒu xìng zé zhū
转无上微妙法轮，是实有性，非非有性，则诸

rú lái yīng zhèngděng jué suǒ zhuàn wú shàng wēi miào fǎ lún fēi zūn
如来、应、正等觉所转无上微妙法轮，非尊

fēi shèng fēi jí qīng jìng yì fēi yī qiè shì jiān shā mén pó luó mén
非胜、非极清净，亦非一切世间沙门、婆罗门

děng suǒ bù néng zhuàn bù chāo yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò
等所不能转，不超一切世间天、人、阿素洛

dēng yǐ zhū rú lái yīng zhèngděng jué suǒ zhuàn wú shàng wēi miào
等。以诸如来、应、正等觉所转无上微妙

fǎ lún fēi shí yǒu xìng shì fēi yǒu xìng gù zhū rú lái yīng zhèng
法轮，非实有性，是非有性故，诸如来、应、正

dēng jué suǒ zhuàn wú shàng wēi miào fǎ lún zuì jí qīng jìng yī qiè shì jiān
等觉所转无上微妙法轮最极清净，一切世间

suǒ yǒu shā mén pó luó mén dēng jiē wú yǒu néng rú fǎ zhuàn zhě pǔ
所有沙门、婆罗门等皆无有能如法转者，普

chāo yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò dēng zuì zūn zuì shèng
超一切世间天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shàn xiàn ruò zhū rú lái yīng zhèngděng jué suǒ
“复次，善现，若诸如来、应、正等觉所

huà yǒu qíng shì shí yǒu xìng fēi fēi yǒu xìng zé zhū rú lái yīng
化有情，是实有性，非非有性，则诸如来、应、

zhèngděng jué suǒ zhuàn wú shàng wēi miào fǎ lún fēi zūn fēi shèng bù
正等觉所转无上微妙法轮非尊非胜，不
néng lìng bǐ zhū yǒu qíng lèi rù wú yú yī bō niè pán jiè bù chāo yī qiè
能令彼诸有情类入无余依般涅槃界，不超一切
shì jiān tiān rén ā sù luò děng yǐ zhū rú lái yīng zhèngděng
世间天、人、阿素洛等。以诸如来、应、正等
jué suǒ huà yǒu qíng fēi shí yǒu xìng shì fēi yǒu xìng gù zhū rú lái
觉所化有情，非实有性，是非有性故，诸如来、
yīng zhèngděng jué suǒ zhuàn wú shàng wēi miào fǎ lún jiē néng lìng bǐ
应、正等觉所转无上微妙法轮，皆能令彼
zhū yǒu qíng lèi rù wú yú yī bō niè pán jiè pǔ chāo yī qiè shì jiān tiān
诸有情类入无余依般涅槃界，普超一切世间天、
rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
人、阿素洛等最尊最胜。

yóu rú shì děng zhǒng zhǒng yīn yuán gù shuō dà shèng pǔ chāo
“由如是等种种因缘故，说大乘普超

yī qiè shì jiān tiān rén ā sù luò děng zuì zūn zuì shèng
一切世间天、人、阿素洛等最尊最胜。

fù cì shàn xiàn nǚ zuò shì shuō rú shì dà shèng yǔ xū
“复次，善现，汝作是说‘如是大乘与虚

kōng děng zhě rú shì rú shì rú nǚ suǒ shuō suǒ yǐ zhě hé
空等。’者，如是！如是！如汝所说。所以者何？

pì rú xū kōng dōng xī nán běi sì wéi shàng xià yī qiè fāng fēn jiē bù
譬如虚空，东西南北四维上下一切方分皆不

kě dé dà shèng yì ěr dōng xī nán běi sì wéi shàng xià yī qiè fāng
可得，大乘亦尔，东西南北四维上下一切方

fēn jiē bù kě dé gù shuō dà shèng yǔ xū kōng děng
分皆不可得，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng cháng duǎn gāo xià fāng yuán xié zhèng
“又如虚空长短、高下、方圆、邪正、

yī qiè xíng sè jiē bù kě dé dà shèng yì ěr cháng duǎn gāo xià
一切形色皆不可得，大乘亦尔，长短、高下、

fāng yuán xié zhèng yī qiè xíng sè jiē bù kě dé gù shuō dà shèng
方圆、邪正、一切形色皆不可得，故说大乘

yǔ xū kōng děng
与虚空等。

yòu rú xū kōng qīng huáng chì bái hóng zǐ bì lǜ piǎo děng xiǎn
“又如虚空青黄赤白红紫碧绿缥等显

sè jiē bù kě dé dà shèng yì ěr qīnghuáng chì bái hóng zǐ bì lǜ
色皆不可得，大乘亦尔，青黄赤白红紫碧绿

piāoděngxiǎn sè jiē bù kě dé gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
缥等显色皆不可得，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi guò qù fēi wèi lái fēi xiàn zài dà shèng yì
“又如虚空非过去非未来非现在，大乘亦

ěr fēi guò qù fēi wèi lái fēi xiàn zài gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
尔，非过去非未来非现在，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi zēng fēi jiǎn fēi jìn fēi tuì dà shèng yì ěr
“又如虚空非增非减非进非退，大乘亦尔，

fēi zēng fēi jiǎn fēi jìn fēi tuì gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
非增非减、非进非退，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi zá rǎn fēi qīngjìng dà shèng yì ěr fēi
“又如虚空非杂染非清净，大乘亦尔，非

zá rǎn fēi qīngjìng gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
杂染非清净，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng wú shēng wú miè wú zhù wú yì dà
“又如虚空无生、无灭、无住、无异，大

shèng yì ěr wú shēng wú miè wú zhù wú yì gù shuō dà shèng
乘亦尔，无生、无灭、无住、无异，故说大乘

yǔ xū kōngděng
与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi shàn fēi bú shàn fēi wú jì dà shèng
“又如虚空非善、非不善、非无记，大乘

yì ěr fēi shàn fēi bú shàn fēi wú jì gù shuō dà shèng yǔ xū
亦尔，非善、非不善、非无记，故说大乘与虚

kōngděng
空等。

yòu rú xū kōng wú jiàn wú wén wú jué wú zhī dà shèng
“又如虚空无见、无闻、无觉、无知，大乘

yì ěr wú jiàn wú wén wú jué wú zhī gù shuō dà shèng yǔ
亦尔，无见、无闻、无觉、无知，故说大乘与

xū kōngděng
虚空等。

yòu rú xū kōng fēi suǒ zhī fēi suǒ shí dà shèng yì ěr
“又如虚空非所知、非所识，大乘亦尔，

fēi suǒ zhī fēi suǒ shí gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
非所知、非所识，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi biàn zhī fēi yǒngduàn fēi zuòzhèng
“又如虚空非遍知、非永断、非作证、

fēi xiū xí dà shèng yì ěr fēi biàn zhī fēi yǒngduàn fēi zuòzhèng
非修习，大乘亦尔，非遍知、非永断、非作证、

fēi xiū xí gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
非修习，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi guǒ fēi guǒ fǎ fēi yì shú fēi yì shú fǎ
“又如虚空非果非果法、非异熟非异熟法，

dà shèng yì ěr fēi guǒ fēi guǒ fǎ fēi yì shú fēi yì shú fǎ gù shuō
大乘亦尔，非果非果法、非异熟非异熟法，故说

dà shèng yǔ xū kōngděng
大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi yǒutān fǎ fēi lí tān fǎ fēi yǒuchēn fǎ
“又如虚空非有贪法非离贪法、非有瞋法

fēi lí chēn fǎ fēi yǒu chī fǎ fēi lí chī fǎ dà shèng yì ěr fēi
非离瞋法、非有痴法非离痴法，大乘亦尔，非

yǒutān fǎ fēi lí tān fǎ fēi yǒuchēn fǎ fēi lí chēn fǎ fēi yǒu chī
有贪法非离贪法、非有瞋法非离瞋法、非有痴

fǎ fēi lí chī fǎ gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
法非离痴法，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi duò yù jiè fēi duò sè jiè fēi duò wú sè
“又如虚空非堕欲界、非堕色界、非堕无色

jiè dà shèng yì ěr fēi duò yù jiè fēi duò sè jiè fēi duò wú
界，大乘亦尔，非堕欲界、非堕色界、非堕无

sè jiè gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
色界，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng wú chū fā xīn wú dì èr dì sān dì sì
“又如虚空无初发心，无第二、第三、第四、

dì wǔ dì liù dì qī dì bā dì jiǔ dì shí fā xīn dà
第五、第六、第七、第八、第九、第十发心，大

shèng yì ěr wú chū fā xīn nǎi zhì wú yǒu dì shí fā xīn gù shuō
乘亦尔，无初发心，乃至无有第十发心，故说

dà shèng yǔ xū kōngděng
大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng wú jìng guān dì zhǒng xìng dì dì bā dì
“又如虚空无净观地、种性地、第八地、

jù jiàn dì bó dì lí yù dì yǐ bàn dì dú jué dì pú sà
具见地、薄地、离欲地、已办地、独觉地、菩萨

dì rú lái dì kě dé dà shèng yì ěr wú jìng guān dì nǎi zhì rú
地、如来地可得，大乘亦尔，无净观地乃至如
lái dì kě dé gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
来地可得，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng wú yù liú xiàng yù liú guǒ yī lái xiàng yī lái
“又如虚空无预流向预流果、一来向一来
guǒ bù huán xiàng bù huán guǒ ā luó hàn xiàng ā luó hàn guǒ dú jué
果、不还向不还果、阿罗汉向阿罗汉果、独觉
xiàng dú jué guǒ pú sà rú lái kě dé dà shèng yì ěr wú yù liú
向独觉果、菩萨如来可得，大乘亦尔，无预流
xiàng yù liú guǒ nǎi zhì pú sà rú lái kě dé gù shuō dà shèng yǔ xū
向预流果乃至菩萨如来可得，故说大乘与虚
kōngděng
空等。

yòu rú xū kōng wú shēng wén dì dú jué dì pú sà dì
“又如虚空无声闻地、独觉地、菩萨地、
rú lái dì kě dé dà shèng yì ěr wú shēng wén dì dú jué dì
如来地可得，大乘亦尔，无声闻地、独觉地、
pú sà dì rú lái dì kě dé gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
菩萨地、如来地可得，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi yǒu sè fēi wú sè fēi yǒu jiàn fēi wú jiàn
“又如虚空非有色非无色、非有见非无见、
fēi yǒu duì fēi wú duì fēi hé fēi sàn dà shèng yì ěr fēi yǒu sè fēi
非有对非无对、非合非散，大乘亦尔，非有色非
wú sè fēi yǒu jiàn fēi wú jiàn fēi yǒu duì fēi wú duì fēi hé fēi sàn
无色、非有见非无见、非有对非无对、非合非散，
gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi cháng fēi wú cháng fēi lè fēi kǔ fēi
“又如虚空非常非无常、非乐非苦、非
wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú jìng dà shèng yì ěr fēi cháng fēi wú
我非无我、非净非不净，大乘亦尔，非常非无
cháng fēi lè fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú jìng gù
常、非乐非苦、非我非无我、非净非不净，故
shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi kōng fēi bù kōng fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng
“又如虚空非空非不空、非有相非无相、

fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn dà shèng yì ěr fēi kōng fēi bù kōng fēi
非有愿非无愿，大乘亦尔，非空非不空、非
yǒuxiàng fēi wú xiàng fēi yǒuyuàn fēi wú yuàn gù shuō dà shèng yǔ xū
有相非无相、非有愿非无愿，故说大乘与虚
kōngděng
空等。

yòu rú xū kōng fēi jì jìng fēi bú jì jìng fēi yuǎn lí fēi bù
“又如虚空非寂静非不寂静、非远离非不
yuǎn lí dà shèng yì ěr fēi jì jìng fēi bú jì jìng fēi yuǎn lí fēi
远离，大乘亦尔，非寂静非不寂静、非远离非
bù yuǎn lí gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
不远离，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi míng fēi àn dà shèng yì ěr fēi míng fēi
“又如虚空非明非暗，大乘亦尔，非明非
àn gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
暗，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi kě dé fēi bù kě dé dà shèng yì ěr
“又如虚空非可得非不可得，大乘亦尔，
fēi kě dé fēi bù kě dé gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
非可得非不可得，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi yùn chù jiè fēi lí yùn chù jiè
“又如虚空非蕴、处、界非离蕴、处、界，
dà shèng yì ěr fēi yùn chù jiè fēi lí yùn chù jiè gù shuō
大乘亦尔，非蕴、处、界非离蕴、处、界，故说
dà shèng yǔ xū kōngděng
大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi kě shuō fēi bù kě shuō dà shèng yì ěr
“又如虚空非可说非不可说，大乘亦尔，
fēi kě shuō fēi bù kě shuō gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng
非可说非不可说，故说大乘与虚空等。

yòu rú xū kōng fēi yǒu xì lùn fēi wú xì lùn dà shèng yì ěr
“又如虚空非有戏论非无戏论，大乘亦尔，
fēi yǒu xì lùn fēi wú xì lùn gù shuō dà shèng yǔ xū kōngděng yóu rú
非有戏论非无戏论，故说大乘与虚空等。由如
shì děngzhǒngzhǒng yīn yuán gù zuò shì shuō rú shì dà shèng yǔ xū
是等种种因缘，故作是说：如是大乘与虚
kōngděng
空等。

fù cì shànxiàn rǔ zuò shì shuō pì rú xū kōng pǔ
“复次，善现，汝作是说‘譬如虚空，普
néng róng shòu wú liàng wú shù wú biānyǒu qíng dà shèng yì ěr pǔ néng
能容受无量无数无边有情；大乘亦尔，普能
róng shòu wú liàng wú shù wú biānyǒu qíng zhě rú shì rú shì rú
容受无量无数无边有情。’者，如是！如是！如
rǔ suǒ shuō suǒ yǐ zhě hé yǒu qíng wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng
汝所说。所以者何？有情无所有故，当知虚空
yì wú suǒ yǒu xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu
亦无所有。虚空无所有故，当知大乘亦无所有。
yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú
由如是义，故说大乘譬如虚空，普能容受无
liàng wú shù wú biānyǒu qíng hé yǐ gù ruò yǒu qíng ruò xū kōng
量无数无边有情。何以故？若有情、若虚空、
ruò dà shèng rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
若大乘，如是一切皆无所有不可得故。

fù cì shànxiàn yǒu qíng wú liàng gù dāng zhī xū kōng yì
“复次，善现，有情无量故，当知虚空亦
wú liàng xū kōng wú liàng gù dāng zhī dà shèng yì wú liàng yǒu qíng
无量；虚空无量故，当知大乘亦无量。有情
wú shù gù dāng zhī xū kōng yì wú shù xū kōng wú shù gù dāng zhī
无数故，当知虚空亦无数；虚空无数故，当知
dà shèng yì wú shù yǒu qíng wú biān gù dāng zhī xū kōng yì wú biān
大乘亦无数。有情无边故，当知虚空亦无边；
xū kōng wú biān gù dāng zhī dà shèng yì wú biān yóu rú shì yì gù
虚空无边故，当知大乘亦无边。由如是义，故
shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biān
说大乘譬如虚空，普能容受无量无数无边
yǒu qíng hé yǐ gù ruò yǒu qíng wú liàng wú shù wú biān ruò xū kōng
有情。何以故？若有情无量无数无边，若虚空
wú liàng wú shù wú biān ruò dà shèng wú liàng wú shù wú biān rú shì yī
无量无数无边，若大乘无量无数无边，如是一
qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
切皆无所有不可得故。

fù cì shànxiàn yǒu qíng wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng
“复次，善现，有情无所有故，当知虚空
yì wú suǒ yǒu xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu
亦无所有；虚空无所有故，当知大乘亦无所有；

dà shèng wú suǒ yǒu gù dāng zhī wú liàng yì wú suǒ yǒu wú liàng wú suǒ
大乘无所有故，当知无量亦无所有；无量无所
yǒu gù dāng zhī wú shù yì wú suǒ yǒu wú shù wú suǒ yǒu gù dāng
有故，当知无数亦无所有；无数无所有故，当
zhī wú biān yì wú suǒ yǒu wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ
知无边亦无所有；无边无所有故，当知一切法
yì wú suǒ yǒu yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ
亦无所有。由如是义，故说大乘譬如虚空，普
néng róng shòu wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng hé yǐ gù ruò yǒu qíng
能容受无量无数无边有情。何以故？若有情、
ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng ruò wú shù ruò wú biān
若虚空、若大乘、若无量、若无数、若无边、
ruò yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
若一切法，如是一切皆无所有不可得故。

fù cì shàn xiàn wǒ wú suǒ yǒu gù dāng zhī yǒu qíng yì
“复次，善现，我无所有故，当知有情亦
wú suǒ yǒu yǒu qíng wú suǒ yǒu gù dāng zhī mìng zhě yì wú suǒ yǒu
无所有。有情无所有故，当知命者亦无所有。
mìng zhě wú suǒ yǒu gù dāng zhī shēng zhě yì wú suǒ yǒu shēng zhě wú
命者无所有故，当知生者亦无所有。生者无
suǒ yǒu gù dāng zhī yǎng zhě yì wú suǒ yǒu yǎng zhě wú suǒ yǒu gù
所有故，当知养者亦无所有。养者无所有故，
dāng zhī shì fū yì wú suǒ yǒu shì fū wú suǒ yǒu gù dāng zhī bǔ tè
当知士夫亦无所有。士夫无所有故，当知补特
qié luó yì wú suǒ yǒu bǔ tè qié luó wú suǒ yǒu gù dāng zhī yì shēng
伽罗亦无所有。补特伽罗无所有故，当知意生
yì wú suǒ yǒu yì shēng wú suǒ yǒu gù dāng zhī rú tóng yì wú suǒ yǒu
亦无所有。意生无所有故，当知儒童亦无所有。
rú tóng wú suǒ yǒu gù dāng zhī zuò zhě yì wú suǒ yǒu zuò zhě wú suǒ yǒu
儒童无所有故，当知作者亦无所有。作者无所有
gù dāng zhī shòu zhě yì wú suǒ yǒu shòu zhě wú suǒ yǒu gù dāng zhī
故，当知受者亦无所有。受者无所有故，当知
zhī zhě yì wú suǒ yǒu zhī zhě wú suǒ yǒu gù dāng zhī jiàn zhě yì wú suǒ
知者亦无所有。知者无所有故，当知见者亦无所
yǒu jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒ yǒu xū kōng
有。见者无所有故，当知虚空亦无所有。虚空
wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu dà shèng wú suǒ yǒu gù
无所有故，当知大乘亦无所有。大乘无所有故，

dāng zhī wú liàng yì wú suǒ yǒu wú liàng wú suǒ yǒu gù dāng zhī wú shù
当知无量亦无所有。无量无所有故，当知无数

yì wú suǒ yǒu wú shù wú suǒ yǒu gù dāng zhī wú biān yì wú suǒ yǒu
亦无所有。无数无所有故，当知无边亦无所有。

wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒ yǒu yóu rú shì yì
无边无所有故，当知一切法亦无所有。由如是义，

gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú
故说大乘譬如虚空，普能容受无量无数无

biān yǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiàn zhě ruò xū kōng ruò dà
边有情。何以故？若我乃至见者、若虚空、若大

shèng ruò wú liàng ruò wú shù ruò wú biān ruò yī qiè fǎ rú
乘、若无量、若无数、若无边、若一切法，如

shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
是一切皆无所有不可得故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当

zhī zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu zhēn rú nǎi
知真如乃至不思議界展转亦无所有。真如乃

zhì bù sī yì jiè wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒ yǒu xū
至不思議界无所有故，当知虚空亦无所有。虚

kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu dà shèng wú suǒ
空无所有故，当知大乘亦无所有。大乘无所

yǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu wú
有故，当知无量无数无边展转亦无所有。无

liàng wú shù wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒ yǒu
量无数无边无所有故，当知一切法亦无所有。

yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú
由如是义，故说大乘譬如虚空，普能容受无

liàng wú shù wú biān yǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiàn zhě ruò
量无数无边有情。何以故？若我乃至见者、若

zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè
真如乃至不思議界、若无量无数无边、若一切

fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
法，如是一切皆无所有不可得故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当

zhī duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu duàn jiè nǎi zhì
知断界乃至无为界展转亦无所有。断界乃至

wú wéi jiè wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒ yǒu xū kōng wú
无为界无所有故，当知虚空亦无所有。虚空无
suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu dà shèng wú suǒ yǒu gù
所有故，当知大乘亦无所有。大乘无所有故，
dāng zhī wú liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu wú liàng wú shù
当知无量无数无边展转亦无所有。无量无数
wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒ yǒu yóu rú shì yì
无边无所有故，当知一切法亦无所有。由如是义，
gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú
故说大乘譬如虚空，普能容受无量无数无
biān yǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiàn zhě ruò duàn jiè nǎi zhì
边有情。何以故？若我乃至见者、若断界乃至
wú wéi jiè ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān
无为界、若虚空、若大乘、若无量无数无边、
ruò yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
若一切法，如是一切皆无所有不可得故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī sè yùn nǎi zhì shí yùn zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu sè yùn nǎi zhì shí yùn
知色蕴乃至识蕴展转亦无所有。色蕴乃至识蕴
wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒ yǒu xū kōng wú suǒ yǒu gù
无所有故，当知虚空亦无所有。虚空无所有故，
dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu dà shèng wú suǒ yǒu gù dāng zhī wú
当知大乘亦无所有。大乘无所有故，当知无
liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu wú liàng wú shù wú biān wú
量无数无边展转亦无所有。无量无数无边无
suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒ yǒu yóu rú shì yì gù shuō
所有故，当知一切法亦无所有。由如是义，故说
dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng
大乘譬如虚空，普能容受无量无数无边有情。
hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiàn zhě ruò sè yùn nǎi zhì shí yùn ruò xū
何以故？若我乃至见者、若色蕴乃至识蕴、若虚
kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú
空、若大乘、若无量无数无边、若一切法，如
shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
是一切皆无所有不可得故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当

zhī yǎnchù nǎi zhì yì chùzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu yǎnchù nǎi zhì yì chù
知眼处乃至意处展 转 亦无所有。眼处乃至意处

wú suǒyǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒyǒu xū kōng wú suǒyǒu gù
无所有故，当知虚空亦无所有。虚空无所有故，

dāng zhī dà shèng yì wú suǒyǒu dà shèng wú suǒyǒu gù dāng zhī wú
当知大 乘 亦无所有。大 乘 无所有故，当知无

liàng wú shù wú biānzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu wú liàng wú shù wú biān wú
量无数无边展 转 亦无所有。无量无数无边无

suǒyǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒyǒu yóu rú shì yì gù shuō
所有故，当知一切法亦无所有。由如是义，故说

dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biānyǒu qíng
大 乘 譬如虚空，普能 容 受无量无数无边有情。

hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiànzhě ruò yǎnchù nǎi zhì yì chù ruò xū
何以故？若我乃至见者、若眼处乃至意处、若虚

kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú
空、若大 乘、若无量无数无边、若一切法，如

shì yī qiè jiē wú suǒyǒu bù kě dé gù
是一切皆无所有不可得故。

fù cì shànxiàn wǒ nǎi zhì jiànzhě wú suǒyǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当

zhī sè chù nǎi zhì fǎ chùzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu sè chù nǎi zhì fǎ chù
知色处乃至法处展 转 亦无所有。色处乃至法处

wú suǒyǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒyǒu xū kōng wú suǒyǒu gù
无所有故，当知虚空亦无所有。虚空无所有故，

dāng zhī dà shèng yì wú suǒyǒu dà shèng wú suǒyǒu gù dāng zhī wú
当知大 乘 亦无所有。大 乘 无所有故，当知无

liàng wú shù wú biānzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu wú liàng wú shù wú biān wú
量无数无边展 转 亦无所有。无量无数无边无

suǒyǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒyǒu yóu rú shì yì gù shuō
所有故，当知一切法亦无所有。由如是义，故说

dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biānyǒu qíng
大 乘 譬如虚空，普能 容 受无量无数无边有情。

hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiànzhě ruò sè chù nǎi zhì fǎ chù ruò xū
何以故？若我乃至见者、若色处乃至法处、若虚

kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú
空、若大 乘、若无量无数无边、若一切法，如

shì yī qiè jiē wú suǒyǒu bù kě dé gù
是一切皆无所有不可得故。

fù cì shànxiàn wǒ nǎi zhì jiànzhě wú suǒyǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī yǎn jiè nǎi zhì yì jiè zhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu yǎn jiè nǎi zhì yì jiè
知眼界乃至意界展转亦无所有。眼界乃至意界
wú suǒyǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒyǒu xū kōng wú suǒyǒu gù
无所有故，当知虚空亦无所有。虚空无所有故，
dāng zhī dà shèng yì wú suǒyǒu dà shèng wú suǒyǒu gù dāng zhī wú
当知大乘亦无所有。大乘无所有故，当知无
liàng wú shù wú biānzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu wú liàng wú shù wú biān wú
量无数无边展转亦无所有，无量无数无边无
suǒyǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒyǒu yóu rú shì yì gù shuō
所有故，当知一切法亦无所有。由如是义，故说
dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biānyǒu qíng
大乘譬如虚空，普能容受无量无数无边有情。
hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiànzhě ruò yǎn jiè nǎi zhì yì jiè ruò xū
何以故？若我乃至见者、若眼界乃至意界、若虚
kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú
空、若大乘、若无量无数无边、若一切法，如
shì yī qiè jiē wú suǒyǒu bù kě dé gù
是一切皆无所有不可得故。

fù cì shànxiàn wǒ nǎi zhì jiànzhě wú suǒyǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī sè jiè nǎi zhì fǎ jiè zhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu sè jiè nǎi zhì fǎ jiè
知色界乃至法界展转亦无所有。色界乃至法界
wú suǒyǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒyǒu xū kōng wú suǒyǒu gù
无所有故，当知虚空亦无所有。虚空无所有故，
dāng zhī dà shèng yì wú suǒyǒu dà shèng wú suǒyǒu gù dāng zhī wú
当知大乘亦无所有。大乘无所有故，当知无
liàng wú shù wú biānzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu wú liàng wú shù wú biān wú
量无数无边展转亦无所有，无量无数无边无
suǒyǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒyǒu yóu rú shì yì gù shuō
所有故，当知一切法亦无所有。由如是义，故说
dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biānyǒu qíng
大乘譬如虚空，普能容受无量无数无边有情。
hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiànzhě ruò sè jiè nǎi zhì fǎ jiè ruò xū
何以故？若我乃至见者、若色界乃至法界、若虚
kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú
空、若大乘、若无量无数无边、若一切法，如

shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
是一切皆无所有不可得故。

大般若波罗蜜多经卷第四百九十三

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi jiǔ shí sì
大般若波罗蜜多经卷第四百九十四

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn shàn xiàn pǐn dì sān zhī shí sān
第三分善现品第三之十三

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu yǎn shí jiè nǎi
知眼识界乃至意识界展 转 亦无所有，眼识界乃
zhì yì shí jiè wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒ yǒu xū kōng
至意识界无所有故，当知虚空亦无所有。虚空
wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu dà shèng wú suǒ yǒu gù
无所有故，当知大乘亦无所有。大乘无所有故，
dāng zhī wú liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu wú liàng wú shù
当知无量无数无边展 转 亦无所有。无量无数
wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒ yǒu yóu rú shì yì
无边无所有故，当知一切法亦无所有。由如是义，
gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú
故说大乘譬如虚空，普能容受无量无数无
biān yǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiàn zhě ruò yǎn shí jiè nǎi zhì
边有情。何以故？若我乃至见者、若眼识界乃至
yì shí jiè ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān
意识界、若虚空、若大乘、若无量无数无边、
ruò yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
若一切法，如是一切皆无所有不可得故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī yǎn chù nǎi zhì yì chù zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu yǎn chù nǎi zhì yì chù
知眼触乃至意触展 转 亦无所有。眼触乃至意触
wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒ yǒu xū kōng wú suǒ yǒu gù
无所有故，当知虚空亦无所有。虚空无所有故，
dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu dà shèng wú suǒ yǒu gù dāng zhī wú
当知大乘亦无所有。大乘无所有故，当知无

liàng wú shù wú biānzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu wú liàng wú shù wú biān wú
量无数无边展转亦无所有。无量无数无边无
suǒyǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒyǒu yóu rú shì yì gù shuō
所有故，当知一切法亦无所有。由如是义，故说
dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng
大乘譬如虚空，普能容受无量无数无边有情。
hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiànzhě ruò yǎnchù nǎi zhì yì chù ruò xū
何以故？若我乃至见者、若眼触乃至意触、若虚
kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú
空、若大乘、若无量无数无边、若一切法，如
shì yī qiè jiē wú suǒyǒu bù kě dé gù
是一切皆无所有、不可得故。

fù cì shànxiàn wǒ nǎi zhì jiànzhě wú suǒyǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū
知眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸
shòuzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì
受展转亦无所有。眼触为缘所生诸受乃至
yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu wú suǒyǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú
意触为缘所生诸受无所有故，当知虚空亦无
suǒyǒu xū kōng wú suǒyǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒyǒu dà
所有。虚空无所有故，当知大乘亦无所有。大
shèng wú suǒyǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biānzhǎnzhuǎn yì wú
乘无所有故，当知无量无数无边展转亦无
suǒyǒu wú liàng wú shù wú biān wú suǒyǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì
所有。无量无数无边无所有故，当知一切法亦
wú suǒyǒu yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng
无所有。由如是义，故说大乘譬如虚空，普能
róngshòu wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiàn
容受无量无数无边有情。何以故？若我乃至见
zhě ruò yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng
者、若眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生
zhū shòu ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān ruò
诸受、若虚空、若大乘、若无量无数无边、若
yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒyǒu bù kě dé gù
一切法，如是一切皆无所有不可得故。

fù cì shànxiàn wǒ nǎi zhì jiànzhě wú suǒyǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当

zhī dì jiè nǎi zhì shí jiè zhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu dì jiè nǎi zhì shí jiè
知地界乃至识界展 转 亦无所有。地界乃至识界

wú suǒyǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒyǒu xū kōng wú suǒyǒu gù
无所有故，当 知虚空亦无所有。虚空无所有故，

dāng zhī dà shèng yì wú suǒyǒu dà shèng wú suǒyǒu gù dāng zhī wú
当 知大 乘 亦无所有。大 乘 无所有故，当 知无

liàng wú shù wú biānzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu wú liàng wú shù wú biān wú
量无数无边展 转 亦无所有。无量无数无边无

suǒyǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒyǒu yóu rú shì yì gù shuō
所有故，当 知一切法亦无所有。由如是义，故 说

dà shèng pì rú xū kōng pǔ néngróngshòu wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng
大 乘 譬如虚空，普 能 容 受 无量无数无边有情。

hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiànzhě ruò dì jiè nǎi zhì shí jiè ruò xū
何以故？若我乃至见者、若地界乃至识界、若虚

kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú
空、若大 乘、若无量无数无边、若一切法，如

shì yī qiè jiē wú suǒyǒu bù kě dé gù
是一切皆无所有不可得故。

fù cì shànxiàn wǒ nǎi zhì jiànzhě wú suǒyǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当

zhī yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuánzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu yīn yuán nǎi
知因缘乃至增 上 缘展 转 亦无所有。因 缘 乃

zhì zēngshàngyuán wú suǒyǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒyǒu xū
至增 上 缘无所有故，当 知虚空亦无所有。虚

kōng wú suǒyǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒyǒu dà shèng wú suǒ
空无所有故，当 知大 乘 亦无所有。大 乘 无所

yǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biānzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu wú
有故，当 知无量无数无边展 转 亦无所有。无

liàng wú shù wú biān wú suǒyǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒyǒu
量无数无边无所有故，当 知一切法亦无所有。

yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néngróngshòu wú
由如是义，故 说大 乘 譬如虚空，普 能 容 受 无

liàng wú shù wú biānyǒuqíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiànzhě ruò yīn
量无数无边有情。何以故？若我乃至见者、若因

yuán nǎi zhì zēngshàngyuán ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú
缘乃至增 上 缘、若虚空、若大 乘、若无量无

shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒyǒu bù kě dé gù
数无边、若一切法，如是一切皆无所有不可得故。

fù cì shànxiàn wǒ nǎi zhì jiànzhě wú suǒyǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当

zhī wú míng nǎi zhì lǎo sǐ zhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu wú míng nǎi zhì lǎo
知无明乃至老死展转亦无所有。无明乃至老

sǐ wú suǒyǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒyǒu xū kōng wú suǒyǒu
死无所有故，当知虚空亦无所有。虚空无所有

gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒyǒu dà shèng wú suǒyǒu gù dāng
故，当知大乘亦无所有。大乘无所有故，当

zhī wú liàng wú shù wú biānzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu wú liàng wú shù wú
知无量无数无边展转亦无所有。无量无数无

biān wú suǒyǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒyǒu yóu rú shì yì
边无所有故，当知一切法亦无所有。由如是义，

gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú
故说大乘譬如虚空，普能容受无量无数无

biānyǒuqíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiànzhě ruò wú míng nǎi zhì lǎo
边有情。何以故？若我乃至见者、若无明乃至老

sǐ ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī
死、若虚空、若大乘、若无量无数无边、若一

qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒyǒu bù kě dé gù
切法，如是一切皆无所有不可得故。

fù cì shànxiàn wǒ nǎi zhì jiànzhě wú suǒyǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当

zhī bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duōzhǎnzhuǎn yì wú
知布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多展转亦无

suǒyǒu bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wú suǒyǒu
所有。布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多无所有

gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒyǒu xū kōng wú suǒyǒu gù dāng zhī
故，当知虚空亦无所有。虚空无所有故，当知

dà shèng yì wú suǒyǒu dà shèng wú suǒyǒu gù dāng zhī wú liàng wú
大乘亦无所有。大乘无所有故，当知无量无

shù wú biānzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu wú liàng wú shù wú biān wú suǒyǒu
数无边展转亦无所有。无量无数无边无所有

gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒyǒu yóu rú shì yì gù shuō dà
故，当知一切法亦无所有。由如是义，故说大

shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng
乘譬如虚空，普能容受无量无数无边有情。

hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiànzhě ruò bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō
何以故？若我乃至见者、若布施波罗蜜多乃至般

rě bō luó mì duō ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú
若波罗蜜多、若虚空、若大乘、若无量无数无
biān ruò yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
边、若一切法，如是一切皆无所有不可得故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu nèi kōng
知内空乃至无性自性空展转亦无所有。内空
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒ yǒu
乃至无性自性空无所有故，当知虚空亦无所有。
xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu dà shèng wú
虚空无所有故，当知大乘亦无所有。大乘无
suǒ yǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu
所有故，当知无量无数无边展转亦无所有。
wú liàng wú shù wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒ yǒu
无量无数无边无所有故，当知一切法亦无所有。

yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú
由如是义，故说大乘譬如虚空，普能容受无
liàng wú shù wú biān yǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiàn zhě ruò nèi
量无数无边有情。何以故？若我乃至见者、若内
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng
空乃至无性自性空、若虚空、若大乘、若无量
wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé
无数无边、若一切法，如是一切皆无所有不可得
gù
故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī kǔ shèng dì nǎi zhì dào shèng dì zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu kǔ shèng
知苦圣谛乃至道圣谛展转亦无所有。苦圣
dì nǎi zhì dào shèng dì wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒ yǒu
谛乃至道圣谛无所有故，当知虚空亦无所有。
xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu dà shèng wú
虚空无所有故，当知大乘亦无所有。大乘无
suǒ yǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu
所有故，当知无量无数无边展转亦无所有。
wú liàng wú shù wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒ yǒu
无量无数无边无所有故，当知一切法亦无所有。

yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú
由如是义，故说大乘譬如虚空，普能容受无
liàng wú shù wú biānyǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiàn zhě ruò kǔ
量无数无边有情。何以故？若我乃至见者、若苦
shèng dì nǎi zhì dào shèng dì ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng
圣谛乃至道圣谛、若虚空、若大乘、若无量
wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé
无数无边、若一切法，如是一切皆无所有不可得
gù
故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu sì niàn
知四念住乃至八圣道支展转亦无所有。四念
zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒ
住乃至八圣道支无所有故，当知虚空亦无所
yǒu xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu dà shèng
有。虚空无所有故，当知大乘亦无所有。大乘
wú suǒ yǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu
无所有故，当知无量无数无边展转亦无所有。
wú liàng wú shù wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒ yǒu
无量无数无边无所有故，当知一切法亦无所有。

yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú
由如是义，故说大乘譬如虚空，普能容受无
liàng wú shù wú biānyǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiàn zhě ruò sì
量无数无边有情。何以故？若我乃至见者、若四
niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng
念住乃至八圣道支、若虚空、若大乘、若无量
wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé
无数无边、若一切法，如是一切皆无所有不可得
gù
故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu
知四静虑、四无量、四无色定展转亦无所有。
sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū
四静虑、四无量、四无色定无所有故，当知虚

kōng yì wú suǒ yǒu xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ
空亦无所有。虚空无所有故，当知大乘亦无所
yǒu dà shèng wú suǒ yǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn
有。大乘无所有故，当知无量无数无边展转
yì wú suǒ yǒu wú liàng wú shù wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè
亦无所有。无量无数无边无所有故，当知一切
fǎ yì wú suǒ yǒu yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng
法亦无所有。由如是义，故说大乘譬如虚空，
pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ
普能容受无量无数无边有情。何以故？若我
nǎi zhì jiàn zhě ruò sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ruò xū
乃至见者、若四静虑、四无量、四无色定、若虚
kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú
空、若大乘、若无量无数无边、若一切法，如
shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
是一切皆无所有不可得故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu kōng
知空、无相、无愿解脱门展转亦无所有。空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒ
无相、无愿解脱门无所有故，当知虚空亦无所
yǒu xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu dà shèng
有。虚空无所有故，当知大乘亦无所有。大乘
wú suǒ yǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu
无所有故，当知无量无数无边展转亦无所有。
wú liàng wú shù wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒ yǒu
无量无数无边无所有故，当知一切法亦无所有。
yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú
由如是义，故说大乘譬如虚空，普能容受无
liàng wú shù wú biān yǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiàn zhě ruò
量无数无边有情。何以故？若我乃至见者、若
kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò xū kōng ruò dà shèng
空、无相、无愿解脱门、若虚空、若大乘、
ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu
若无量无数无边、若一切法，如是一切皆无所有
bù kě dé gù
不可得故。

fù cì shànxiàn wǒ nǎi zhì jiànzhě wú suǒyǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī bā jiě tuō jiǔ cì dì dìngzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu bā jiě tuō
知八解脱、九次第定展转亦无所有。八解脱、
jiǔ cì dì dìng wú suǒyǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒyǒu xū kōng
九次第定无所有故，当知虚空亦无所有。虚空
wú suǒyǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒyǒu dà shèng wú suǒyǒu gù
无所有故，当知大乘亦无所有。大乘无所有故，
dāng zhī wú liàng wú shù wú biānzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu wú liàng wú shù
当知无量无数无边展转亦无所有。无量无数
wú biān wú suǒyǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒyǒu yóu rú shì yì
无边无所有故，当知一切法亦无所有。由如是义，
gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú
故说大乘譬如虚空，普能容受无量无数无
biānyǒuqíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiànzhě ruò bā jiě tuō jiǔ
边有情。何以故？若我乃至见者、若八解脱、九
cì dì dìng ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān
次第定、若虚空、若大乘、若无量无数无边、
ruò yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒyǒu bù kě dé gù
若一切法，如是一切皆无所有不可得故。

fù cì shànxiàn wǒ nǎi zhì jiànzhě wú suǒyǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì zhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu jí xǐ dì nǎi
知极喜地乃至法云地展转亦无所有。极喜地乃
zhì fǎ yún dì wú suǒyǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒyǒu xū kōng
至法云地无所有故，当知虚空亦无所有。虚空
wú suǒyǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒyǒu dà shèng wú suǒyǒu gù
无所有故，当知大乘亦无所有。大乘无所有故，
dāng zhī wú liàng wú shù wú biānzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu wú liàng wú shù
当知无量无数无边展转亦无所有。无量无数
wú biān wú suǒyǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒyǒu yóu rú shì yì
无边无所有故，当知一切法亦无所有。由如是义，
gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú
故说大乘譬如虚空，普能容受无量无数无
biānyǒuqíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiànzhě ruò jí xǐ dì nǎi zhì
边有情。何以故？若我乃至见者、若极喜地乃至
fǎ yún dì ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān
法云地、若虚空、若大乘、若无量无数无边、

ruò yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
若一切法，如是一切皆无所有不可得故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当

zhī jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu jìng guān dì
知净观地乃至如来地展转亦无所有。净观地

nǎi zhì rú lái dì wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒ yǒu xū
乃至如来地无所有故，当知虚空亦无所有。虚

kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu dà shèng wú suǒ
空无所有故，当知大乘亦无所有。大乘无所

yǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu wú
有故，当知无量无数无边展转亦无所有。无

liàng wú shù wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒ yǒu
量无数无边无所有故，当知一切法亦无所有。

yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú
由如是义，故说大乘譬如虚空，普能容受无

liàng wú shù wú biān yǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiàn zhě ruò jìng
量无数无边有情。何以故？若我乃至见者、若净

guān dì nǎi zhì rú lái dì ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú
观地乃至如来地、若虚空、若大乘、若无量无

shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
数无边、若一切法，如是一切皆无所有不可得故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当

zhī tuó luó ní mén sān mó dì mén zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu tuó luó ní
知陀罗尼门、三摩地门展转亦无所有。陀罗尼

mén sān mó dì mén wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒ yǒu
门、三摩地门无所有故，当知虚空亦无所有。

xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu dà shèng wú
虚空无所有故，当知大乘亦无所有。大乘无

suǒ yǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu
所有故，当知无量无数无边展转亦无所有。

wú liàng wú shù wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒ yǒu
无量无数无边无所有故，当知一切法亦无所有。

yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú
由如是义，故说大乘譬如虚空，普能容受无

liàng wú shù wú biān yǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiàn zhě ruò tuó
量无数无边有情。何以故？若我乃至见者、若陀

luó ní mén sān mó dì mén ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng
罗尼门、三摩地门、若虚空、若大乘、若无量
wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé
无数无边、若一切法，如是一切皆无所有不可得
gù
故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī wǔ yǎn liù shéntōng zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu wǔ yǎn liù shéntōng
知五眼、六神通展转亦无所有。五眼、六神通
wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒ yǒu xū kōng wú suǒ yǒu gù
无所有故，当知虚空亦无所有。虚空无所有故，
dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu dà shèng wú suǒ yǒu gù dāng zhī wú
当知大乘亦无所有。大乘无所有故，当知无
liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu wú liàng wú shù wú biān wú
量无数无边展转亦无所有。无量无数无边无
suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒ yǒu yóu rú shì yì gù shuō
所有故，当知一切法亦无所有。由如是义，故说
dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng
大乘譬如虚空，普能容受无量无数无边有情。
hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiàn zhě ruò wǔ yǎn liù shéntōng ruò xū
何以故？若我乃至见者、若五眼、六神通、若虚
kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú
空、若大乘、若无量无数无边、若一切法，如
shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
是一切皆无所有不可得故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu
知如来十力乃至十八佛不共法展转亦无所有。
rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū
如来十力乃至十八佛不共法无所有故，当知虚
kōng yì wú suǒ yǒu xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ
空亦无所有。虚空无所有故，当知大乘亦无所
yǒu dà shèng wú suǒ yǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn
有。大乘无所有故，当知无量无数无边展转
yì wú suǒ yǒu wú liàng wú shù wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè
亦无所有。无量无数无边无所有故，当知一切

fǎ yì wú suǒ yǒu yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng
法亦无所有。由如是义，故说大乘譬如虚空，
pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ
普能容受无量无数无边有情。何以故？若我
nǎi zhì jiàn zhě ruò rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò xū
乃至见者、若如来十力乃至十八佛不共法、若虚
kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú
空、若大乘、若无量无数无边、若一切法，如
shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
是一切皆无所有不可得故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu wú wàng
知无忘失法、恒住舍性展转亦无所有。无忘
shī fǎ héng zhù shě xìng wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū kōng yì wú suǒ yǒu
失法、恒住舍性无所有故，当知虚空亦无所有。
xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ yǒu dà shèng wú
虚空无所有故，当知大乘亦无所有。大乘无
suǒ yǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu
所有故，当知无量无数无边展转亦无所有。
wú liàng wú shù wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè fǎ yì wú suǒ yǒu
无量无数无边无所有故，当知一切法亦无所有。
yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng pǔ néng róng shòu wú
由如是义，故说大乘譬如虚空，普能容受无
liàng wú shù wú biān yǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ nǎi zhì jiàn zhě ruò wú
量无数无边有情。何以故？若我乃至见者、若无
wàng shī fǎ héng zhù shě xìng ruò xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng
忘失法、恒住舍性、若虚空、若大乘、若无量
wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú shì yì qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé
无数无边、若一切法，如是一切皆无所有不可得
gù
故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu
知一切智、道相智、一切相智展转亦无所有。
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú suǒ yǒu gù dāng zhī xū
一切智、道相智、一切相智无所有故，当知虚

kōng yì wú suǒ yǒu xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú suǒ
空亦无所有。虚空无所有故，当知大乘亦无所
yǒu dà shèng wú suǒ yǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biān zhǎn zhuǎn
有。大乘无所有故，当知无量无数无边展转
yì wú suǒ yǒu wú liàng wú shù wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī qiè
亦无所有。无量无数无边无所有故，当知一切
fǎ yì wú suǒ yǒu yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng
法亦无所有。由如是义，故说大乘譬如虚空，
pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ
普能容受无量无数无边有情。何以故？若我
nǎi zhì jiàn zhě ruò yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò
乃至见者、若一切智、道相智、一切相智、若
xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ
虚空、若大乘、若无量无数无边、若一切法，
rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu bù kě dé gù
如是一切皆无所有不可得故。

fù cì shàn xiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú suǒ yǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī yù liú yī lái bù huán ā luó hàn dú jué pú sà rú
知预流、一来、不还、阿罗汉、独觉、菩萨、如
lái zhǎn zhuǎn yì wú suǒ yǒu yù liú nǎi zhì rú lái wú suǒ yǒu gù dāng
来展转亦无所有。预流乃至如来无所有故，当
zhī xū kōng yì wú suǒ yǒu xū kōng wú suǒ yǒu gù dāng zhī dà shèng yì
知虚空亦无所有。虚空无所有故，当知大乘亦
wú suǒ yǒu dà shèng wú suǒ yǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biān zhǎn
无所有。大乘无所有故，当知无量无数无边展
zhuǎn yì wú suǒ yǒu wú liàng wú shù wú biān wú suǒ yǒu gù dāng zhī yī
转亦无所有。无量无数无边无所有故，当知一
qiè fǎ yì wú suǒ yǒu yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng
切法亦无所有。由如是义，故说大乘譬如虚空，
pǔ néng róng shòu wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng hé yǐ gù ruò wǒ
普能容受无量无数无边有情。何以故？若我
nǎi zhì jiàn zhě ruò yù liú nǎi zhì rú lái ruò xū kōng ruò dà shèng
乃至见者、若预流乃至如来、若虚空、若大乘、
ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu
若无量无数无边、若一切法，如是一切皆无所有
bù kě dé gù
不可得故。

fù cì shànxiàn wǒ nǎi zhì jiànzhě wú suǒyǒu gù dāng
“复次，善现，我乃至见者无所有故，当
zhī shēngwénshèng dú jué shèng rú lái shèngzhǎnzhuǎn yì wú suǒyǒu
知声闻乘、独觉乘、如来乘展转亦无所有。
shēngwénshèng dú jué shèng rú lái shèng wú suǒyǒu gù dāng zhī
声闻乘、独觉乘、如来乘无所有故，当知
xū kōng yì wú suǒyǒu xū kōng wú suǒyǒu gù dāng zhī dà shèng yì wú
虚空亦无所有。虚空无所有故，当知大乘亦无
suǒyǒu dà shèng wú suǒyǒu gù dāng zhī wú liàng wú shù wú biānzhǎn
所有。大乘无所有故，当知无量无数无边展
zhuǎn yì wú suǒyǒu wú liàng wú shù wú biān wú suǒyǒu gù dāng zhī yī
转亦无所有。无量无数无边无所有故，当知一
qiè fǎ yì wú suǒyǒu yóu rú shì yì gù shuō dà shèng pì rú xū kōng
切法亦无所有。由如是义，故说大乘譬如虚空，
pǔ néng róngshòu wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng hé yǐ gù ruò wǒ
普能容受无量无数无边有情。何以故？若我
nǎi zhì jiànzhě ruò shēngwénshèng dú jué shèng rú lái shèng ruò
乃至见者、若声闻乘、独觉乘、如来乘、若
xū kōng ruò dà shèng ruò wú liàng wú shù wú biān ruò yī qiè fǎ
虚空、若大乘、若无量无数无边、若一切法，
rú shì yī qiè jiē wú suǒyǒu bù kě dé gù
如是一切皆无所有不可得故。

fù cì shànxiàn rú niè pán jiè pǔ néng róngshòu wú liàng
“复次，善现，如涅槃界，普能容受无量
wú shù wú biānyǒuqíng dà shèng yì ěr pǔ néng róngshòu wú liàng wú
无数无边有情，大乘亦尔，普能容受无量无
shù wú biānyǒuqíng yóu cǐ yīn yuán gù zuò shì shuō pì rú xū kōng
数无边有情。由此因缘故作是说：譬如虚空，
pǔ néng róngshòu wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng dà shèng yì ěr pǔ
普能容受无量无数无边有情，大乘亦尔，普
néng róngshòu wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng
能容受无量无数无边有情。

fù cì shànxiàn rǔ zuò shì shuō yòu rú xū kōng wú
“复次，善现，汝作是说‘又如虚空，无
lái wú qù wú zhù kě jiàn dà shèng yì ěr wú lái wú qù
来、无去、无住可见；大乘亦尔，无来、无去、
wú zhù kě jiàn zhě rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō suǒ yǐ
无住可见。’者，如是！如是！如汝所说。所以

zhě hé yī yī qiè fǎ wú lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù
者何？以一切法无来、无去亦复不住。何以故？

yī yī qiè fǎ ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù yóu cǐ yīn yuán dà shèng
以一切法若动若住不可得故。由此因缘，大乘

yì wú lái chù qù chù zhù chù kě dé suǒ yǐ zhě hé sè nǎi zhì
亦无来处、去处、住处可得。所以者何？色乃至

shí wú lái wú qù yì fù bú zhù sè nǎi zhì shí běn xìng wú lái wú
识无来、无去亦复不住，色乃至识本性无来、无

qù yì fù bú zhù sè nǎi zhì shí zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù
去亦复不住，色乃至识真如无来、无去亦复不住，

sè nǎi zhì shí zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù sè nǎi zhì shí zì
色乃至识自性无来、无去亦复不住，色乃至识自

xiàng wú lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ sè nǎi zhì shí běn
相无来、无去亦复不住。何以故？以色乃至识本

xìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
性、真如、自性、自相若动若住不可得故。

fù cì shàn xiàn yǎn chù nǎi zhì yì chù wú lái wú qù yì
“复次，善现，眼处乃至意处无来、无去亦

fù bú zhù yǎn chù nǎi zhì yì chù běn xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù
复不住，眼处乃至意处本性无来、无去亦复不住，

yǎn chù nǎi zhì yì chù zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù yǎn chù nǎi
眼处乃至意处真如无来、无去亦复不住，眼处乃

zhì yì chù zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù yǎn chù nǎi zhì yì chù
至意处自性无来、无去亦复不住，眼处乃至意处

zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ yǎn chù nǎi zhì
自相无来、无去亦复不住。何以故？以眼处乃至

yì chù běn xìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé
意处本性、真如、自性、自相若动若住不可得

gù
故。

fù cì shàn xiàn sè chù nǎi zhì fǎ chù wú lái wú qù yì
“复次，善现，色处乃至法处无来、无去亦

fù bú zhù sè chù nǎi zhì fǎ chù běn xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù
复不住，色处乃至法处本性无来、无去亦复不住，

sè chù nǎi zhì fǎ chù zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù sè chù nǎi
色处乃至法处真如无来、无去亦复不住，色处乃

zhì fǎ chù zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù sè chù nǎi zhì fǎ chù
至法处自性无来、无去亦复不住，色处乃至法处

zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ sè chù nǎi zhì
自相无来、无去亦复不住。何以故？以色处乃至
fǎ chù běn xìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé
法处本性、真如、自性、自相若动若住不可得
gù
故。

fù cì shàn xiàn yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wú lái wú qù yì
“复次，善现，眼界乃至眼界无来、无去亦

fù bú zhù yǎn jiè nǎi zhì yì jiè běn xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù
复不住，眼界乃至眼界本性无来、无去亦复不住，
yǎn jiè nǎi zhì yì jiè zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù yǎn jiè nǎi
眼界乃至眼界真如无来、无去亦复不住，眼界乃
zhì yì jiè zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù yǎn jiè nǎi zhì yì jiè
至眼界自性无来、无去亦复不住，眼界乃至眼界
zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ yǎn jiè nǎi zhì
自相无来、无去亦复不住。何以故？以眼界乃至
yì jiè běn xìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé
眼界本性、真如、自性、自相若动若住不可得
gù
故。

fù cì shàn xiàn sè jiè nǎi zhì fǎ jiè wú lái wú qù yì
“复次，善现，色界乃至法界无来、无去亦

fù bú zhù sè jiè nǎi zhì fǎ jiè běn xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù
复不住，色界乃至法界本性无来、无去亦复不住，
sè jiè nǎi zhì fǎ jiè zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù sè jiè nǎi
色界乃至法界真如无来、无去亦复不住，色界乃
zhì fǎ jiè zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù sè jiè nǎi zhì fǎ jiè
至法界自性无来、无去亦复不住，色界乃至法界
zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ sè jiè nǎi zhì
自相无来、无去亦复不住。何以故？以色界乃至
fǎ jiè běn xìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé
法界本性、真如、自性、自相若动若住不可得
gù
故。

fù cì shàn xiàn yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè wú lái wú
“复次，善现，眼识界乃至意识界无来、无

qù yì fù bú zhù yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè běn xìng wú lái wú qù
去亦复不住，眼识界乃至意识界本性无来、无去

yì fù bú zhù yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè zhēn rú wú lái wú qù yì
亦复不住，眼识界乃至意识界真如无来、无去亦
fù bú zhù yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè zì xìng wú lái wú qù yì fù
复不住，眼识界乃至意识界自性无来、无去亦复
bú zhù yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú
不住，眼识界乃至意识界自相无来、无去亦复不
zhù hé yǐ gù yǐ yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè běn xìng zhēn rú
住。何以故？以眼识界乃至意识界本性、真如、
zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
自性、自相若动若住不可得故。

fù cì shàn xiàn yǎn chù nǎi zhì yì chù wú lái wú qù yì
“复次，善现，眼触乃至意触无来、无去亦
fù bú zhù yǎn chù nǎi zhì yì chù běn xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù
复不住，眼触乃至意触本性无来、无去亦复不住，
yǎn chù nǎi zhì yì chù zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù yǎn chù nǎi
眼触乃至意触真如无来、无去亦复不住，眼触乃
zhì yì chù zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù yǎn chù nǎi zhì yì chù
至意触自性无来、无去亦复不住，眼触乃至意触
zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ yǎn chù nǎi zhì
自相无来、无去亦复不住。何以故？以眼触乃至
yì chù běn xìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé
意触本性、真如、自性、自相若动若住不可得
gù
故。

fù cì shàn xiàn yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì
“复次，善现，眼触为缘所生诸受乃至意
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú lái wú qù yì fù bú zhù yǎn chù wéi
触为缘所生诸受无来、无去亦复不住，眼触为
yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu běn xìng wú
缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受本性无
lai wú qù yì fù bú zhù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì
来、无去亦复不住，眼触为缘所生诸受乃至意
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù yǎn
触为缘所生诸受真如无来、无去亦复不住，眼
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zì
触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受自
xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi
性无来、无去亦复不住，眼触为缘所生诸受乃

zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú
至意触为缘所生诸受自相无来、无去亦复不
zhù hé yǐ gù yǐ yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù
住。何以故？以眼触为缘所生诸受乃至意触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu běn xìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng
为缘所生诸受本性、真如、自性、自相若动
ruò zhù bù kě dé gù
若住不可得故。

fù cì shàn xiàn dì jiè nǎi zhì shí jiè wú lái wú qù yì
“复次，善现，地界乃至识界无来、无去亦
fù bú zhù dì jiè nǎi zhì shí jiè běn xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù
复不住，地界乃至识界本性无来、无去亦复不住，
dì jiè nǎi zhì shí jiè zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù dì jiè nǎi
地界乃至识界真如无来、无去亦复不住，地界乃
zhì shí jiè zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù dì jiè nǎi zhì shí jiè
至识界自性无来、无去亦复不住，地界乃至识界
zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ dì jiè nǎi zhì
自相无来、无去亦复不住。何以故？以地界乃至
shí jiè běn xìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé
识界本性、真如、自性、自相若动若住不可得
gù
故。

fù cì shàn xiàn yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán wú lái
“复次，善现，因缘乃至增上缘无来、
wú qù yì fù bú zhù yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán běn xìng wú lái wú
无去亦复不住，因缘乃至增上缘本性无来、无
qù yì fù bú zhù yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán zhēn rú wú lái wú
去亦复不住，因缘乃至增上缘真如无来、无
qù yì fù bú zhù yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán zì xìng wú lái wú qù
去亦复不住，因缘乃至增上缘自性无来、无去
yì fù bú zhù yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán zì xiàng wú lái wú qù
亦复不住，因缘乃至增上缘自相无来、无去
yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán běn xìng
亦复不住。何以故？以因缘乃至增上缘本性、
zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
真如、自性、自相若动若住不可得故。

fù cì shàn xiàn wú míng nǎi zhì lǎo sǐ wú lái wú qù yì
“复次，善现，无明乃至老死无来、无去亦

fù bú zhù wú míng nǎi zhì lǎo sǐ běn xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù
复不住，无明乃至老死本性无来、无去亦复不住，
wú míng nǎi zhì lǎo sǐ zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù wú míng
无明乃至老死真如无来、无去亦复不住，无明
nǎi zhì lǎo sǐ zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù wú míng nǎi zhì lǎo
乃至老死自性无来、无去亦复不住，无明乃至老
sǐ zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ wú míng
死自相无来、无去亦复不住。何以故？以无明
nǎi zhì lǎo sǐ běn xìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù
乃至老死本性、真如、自性、自相若动若住不
kě dé gù
可得故。

fù cì shàn xiàn zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wú lái wú
“复次，善现，真如乃至不议事界无来、无
qù yì fù bú zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè běn xìng wú lái wú qù
去亦复不住，真如乃至不议事界本性无来、无去
yì fù bú zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zhēn rú wú lái wú qù yì
亦复不住，真如乃至不议事界真如无来、无去亦
fù bú zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zì xìng wú lái wú qù yì fù
复不住，真如乃至不议事界自性无来、无去亦复
bú zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zì xiàng wú lái wú qù yì fù
不住，真如乃至不议事界自相无来、无去亦复
bú zhù hé yǐ gù yǐ zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè běn xìng zhēn rú
不住。何以故？以真如乃至不议事界本性、真如、
zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
自性、自相若动若住不可得故。

fù cì shàn xiàn duàn jiè lí jiè miè jiè ān wǎn
“复次，善现，断界、离界、灭界、安隐
jiè jì jìng jiè wú shēng jiè wú miè jiè wú rǎn jiè wú jìng jiè
界、寂静界、无生界、无灭界、无染界、无净界、
wú zuò jiè wú wéi jiè wú lái wú qù yì fù bú zhù duàn jiè nǎi zhì
无作界、无为界无来、无去亦复不住，断界乃至
wú wéi jiè běn xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù duàn jiè nǎi zhì wú wéi
无为界本性无来、无去亦复不住，断界乃至无为
jiè zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè
界真如无来、无去亦复不住，断界乃至无为界
zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè zì
自性无来、无去亦复不住，断界乃至无为界自

xiàng wú lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ duàn jiè nǎi zhì
相无来、无去亦复不住。何以故？以断界乃至
wú wéi jiè běnxìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě
无为界本性、真如、自性、自相若动若住不可
dé gù
得故。

fù cì shànxiàn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú lái
“复次，善现，内空乃至无性自性空无来、
wú qù yì fù bú zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng běnxìng wú lái
无去亦复不住，内空乃至无性自性空本性无来、
wú qù yì fù bú zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhēn rú wú lái
无去亦复不住，内空乃至无性自性空真如无来、
wú qù yì fù bú zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zì xìng wú lái
无去亦复不住，内空乃至无性自性空自性无来、
wú qù yì fù bú zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zì xiàng wú lái
无去亦复不住，内空乃至无性自性空自相无来、
wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
无去亦复不住。何以故？以内空乃至无性自性
kōng běnxìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
空本性、真如、自性、自相若动若住不可得故。

fù cì shànxiàn kǔ jí miè dào shèng dì wú lái
“复次，善现，苦、集、灭、道圣谛无来、
wú qù yì fù bú zhù kǔ jí miè dào shèng dì běnxìng wú lái
无去亦复不住，苦、集、灭、道圣谛本性无来、
wú qù yì fù bú zhù kǔ jí miè dào shèng dì zhēn rú wú lái
无去亦复不住，苦、集、灭、道圣谛真如无来、
wú qù yì fù bú zhù kǔ jí miè dào shèng dì zì xìng wú lái
无去亦复不住，苦、集、灭、道圣谛自性无来、
wú qù yì fù bú zhù kǔ jí miè dào shèng dì zì xiàng wú lái
无去亦复不住，苦、集、灭、道圣谛自相无来、
wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ kǔ jí miè dào shèng
无去亦复不住。何以故？以苦、集、灭、道圣
dì běnxìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
谛本性、真如、自性、自相若动若住不可得故。

fù cì shànxiàn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
“复次，善现，布施波罗蜜多乃至般若波罗
mì duō wú lái wú qù yì fù bú zhù bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō
蜜多无来、无去亦复不住，布施波罗蜜多乃至般

rě bō luó mì duōběnxìng wú lái wú qù yì fù bú zhù bù shī bō luó
若波罗蜜多本性无来、无去亦复不住，布施波罗
mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duōzhēn rú wú lái wú qù yì fù bú
蜜多乃至般若波罗蜜多真如无来、无去亦复不
zhù bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zì xìng wú lái
住，布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多自性无来、
wú qù yì fù bú zhù bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì
无去亦复不住，布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜
duō zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ bù shī bō
多自相无来、无去亦复不住。何以故？以布施波
luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duōběnxìng zhēn rú zì xìng zì
罗蜜多乃至般若波罗蜜多本性、真如、自性、自
xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
相若动若住不可得故。

fù cì shànxiàn sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī wú lái
“复次，善现，四念住乃至八圣道支无来、
wú qù yì fù bú zhù sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī běnxìng wú lái
无去亦复不住，四念住乃至八圣道支本性无来、
wú qù yì fù bú zhù sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī zhēn rú wú lái
无去亦复不住，四念住乃至八圣道支真如无来、
wú qù yì fù bú zhù sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī zì xìng wú lái
无去亦复不住，四念住乃至八圣道支自性无来、
wú qù yì fù bú zhù sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī zì xiàng wú
无去亦复不住，四念住乃至八圣道支自相无
lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ sì niànzhù nǎi zhì bā
来、无去亦复不住。何以故？以四念住乃至八
shèngdào zhī běnxìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù
圣道支本性、真如、自性、自相若动若住不
kě dé gù
可得故。

fù cì shànxiàn sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
“复次，善现，四静虑、四无量、四无色定
wú lái wú qù yì fù bú zhù sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè
无来、无去亦复不住，四静虑、四无量、四无色
dìngběnxìng wú lái wú qù yì fù bú zhù sì jìng lǜ sì wú liàng
定本性无来、无去亦复不住，四静虑、四无量、
sì wú sè dìngzhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù sì jìng lǜ sì
四无色定真如无来、无去亦复不住，四静虑、四

wú liàng sì wú sè dìng zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù sì jìng
无量、四无色定自性无来、无去亦复不住，四静
lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú
虑、四无量、四无色定自相无来、无去亦复不
zhù hé yǐ gù yǐ sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng běn xìng
住。何以故？以四静虑、四无量、四无色定本性、
zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
真如、自性、自相若动若住不可得故。

fù cì shàn xiàn bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng wú lái wú
“复次，善现，八解脱、九次第定无来、无
qù yì fù bú zhù bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng běn xìng wú lái wú qù
去亦复不住，八解脱、九次第定本性无来、无去
yì fù bú zhù bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng zhēn rú wú lái wú qù yì
亦复不住，八解脱、九次第定真如无来、无去亦
fù bú zhù bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng zì xìng wú lái wú qù yì fù
复不住，八解脱、九次第定自性无来、无去亦复
bú zhù bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú
不住，八解脱、九次第定自相无来、无去亦复不
zhù hé yǐ gù yǐ bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng běn xìng zhēn rú
住。何以故？以八解脱、九次第定本性、真如、
zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
自性、自相若动若住不可得故。

fù cì shàn xiàn kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú
“复次，善现，空、无相、无愿解脱门无
lái wú qù yì fù bú zhù kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén běn
来、无去亦复不住，空、无相、无愿解脱门本
xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō
性无来、无去亦复不住，空、无相、无愿解脱
mén zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù kōng wú xiàng wú yuàn
门真如无来、无去亦复不住，空、无相、无愿
jiě tuō mén zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù kōng wú xiàng
解脱门自性无来、无去亦复不住，空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù
无愿解脱门自相无来、无去亦复不住。何以故？
yǐ kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén běn xìng zhēn rú zì xìng
以空、无相、无愿解脱门本性、真如、自性、
zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
自相若动若住不可得故。

fù cì shànxiàn jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì wú lái wú
“复次，善现，极喜地乃至法云地无来、无
qù yì fù bú zhù jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì běnxìng wú lái wú qù
去亦复不住，极喜地乃至法云地本性无来、无去
yì fù bú zhù jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì zhēn rú wú lái wú qù yì
亦复不住，极喜地乃至法云地真如无来、无去亦
fù bú zhù jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì zì xìng wú lái wú qù yì fù
复不住，极喜地乃至法云地自性无来、无去亦复
bú zhù jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú
不住，极喜地乃至法云地自相无来、无去亦复不
zhù hé yǐ gù yǐ jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì běnxìng zhēn rú
住。何以故？以极喜地乃至法云地本性、真如、
zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
自性、自相若动若住不可得故。

fù cì shànxiàn jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì wú lái
“复次，善现，净观地乃至如来地无来、
wú qù yì fù bú zhù jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì běnxìng wú lái wú
无去亦复不住，净观地乃至如来地本性无来、无
qù yì fù bú zhù jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì zhēn rú wú lái wú qù
去亦复不住，净观地乃至如来地真如无来、无去
yì fù bú zhù jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì zì xìng wú lái wú qù yì
亦复不住，净观地乃至如来地自性无来、无去亦
fù bú zhù jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì zì xiàng wú lái wú qù yì
复不住，净观地乃至如来地自相无来、无去亦
fù bú zhù hé yǐ gù yǐ jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì běnxìng
复不住。何以故？以净观地乃至如来地本性、
zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
真如、自性、自相若动若住不可得故。

fù cì shànxiàn tuó luó ní mén sān mó dì mén wú lái
“复次，善现，陀罗尼门、三摩地门无来、
wú qù yì fù bú zhù tuó luó ní mén sān mó dì mén běnxìng wú lái
无去亦复不住，陀罗尼门、三摩地门本性无来、
wú qù yì fù bú zhù tuó luó ní mén sān mó dì mén zhēn rú wú lái
无去亦复不住，陀罗尼门、三摩地门真如无来、
wú qù yì fù bú zhù tuó luó ní mén sān mó dì mén zì xìng wú lái
无去亦复不住，陀罗尼门、三摩地门自性无来、
wú qù yì fù bú zhù tuó luó ní mén sān mó dì mén zì xiàng wú lái
无去亦复不住，陀罗尼门、三摩地门自相无来、

wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ tuó luó ní mén sān mó dì mén
无去亦复不住。何以故？以陀罗尼门、三摩地门

běnxìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
本性、真如、自性、自相若动若住不可得故。

fù cì shàn xiàn wǔ yǎn liù shéntōng wú lái wú qù
“复次，善现，五眼、六神通无来、无去

yì fù bú zhù wǔ yǎn liù shéntōng běnxìng wú lái wú qù yì fù bú
亦复不住，五眼、六神通本性无来、无去亦复不

zhù wǔ yǎn liù shéntōng zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù
住，五眼、六神通真如无来、无去亦复不住，

wǔ yǎn liù shéntōng zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù wǔ yǎn
五眼、六神通自性无来、无去亦复不住，五眼、

liù shéntōng zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ
六神通自相无来、无去亦复不住。何以故？以

wǔ yǎn liù shéntōng běnxìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò
五眼、六神通本性、真如、自性、自相若动若

zhù bù kě dé gù
住不可得故。

fù cì shàn xiàn rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
“复次，善现，如来十力乃至十八佛不共法

wú lái wú qù yì fù bú zhù rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng
无来、无去亦复不住，如来十力乃至十八佛不共

fǎ běnxìng wú lái wú qù yì fù bú zhù rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
法本性无来、无去亦复不住，如来十力乃至十八

fó bú gòng fǎ zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù rú lái shí lì nǎi
佛不共法真如无来、无去亦复不住，如来十力乃

zhì shí bā fó bú gòng fǎ zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù rú lái
至十八佛不共法自性无来、无去亦复不住，如来

shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú
十力乃至十八佛不共法自相无来、无去亦复不

zhù hé yǐ gù yǐ rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ běn
住。何以故？以如来十力乃至十八佛不共法本

xìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
性、真如、自性、自相若动若住不可得故。

fù cì shàn xiàn wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng wú lái
“复次，善现，无忘失法、恒住舍性无来、

wú qù yì fù bú zhù wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng běnxìng wú lái
无去亦复不住，无忘失法、恒住舍性本性无来、

wú qù yì fù bú zhù wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìngzhēn rú wú lái
无去亦复不住，无忘失法、恒住舍性真如无来、

wú qù yì fù bú zhù wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng zì xìng wú lái
无去亦复不住，无忘失法、恒住舍性自性无来、

wú qù yì fù bú zhù wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng zì xiàng wú lái
无去亦复不住，无忘失法、恒住舍性自相无来、

wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ wú wàng shī fǎ héngzhù shě
无去亦复不住。何以故？以无忘失法、恒住舍

xìngběnxìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
性本性、真如、自性、自相若动若住不可得故。

fù cì shànxiàn yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng
“复次，善现，一切智、道相智、一切相

zhì wú lái wú qù yì fù bú zhù yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè
智无来、无去亦复不住，一切智、道相智、一切

xiàng zhì běnxìng wú lái wú qù yì fù bú zhù yī qiè zhì dàoxiàng
相智本性无来、无去亦复不住，一切智、道相

zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù yī qiè
智、一切相智真如无来、无去亦复不住，一切

zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xìng wú lái wú qù yì fù bú
智、道相智、一切相智自性无来、无去亦复不

zhù yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xiàng wú lái wú
住，一切智、道相智、一切相智自相无来、无

qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè
去亦复不住。何以故？以一切智、道相智、一切

xiàng zhì běnxìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé
相智本性、真如、自性、自相若动若住不可得

gù
故。

fù cì shànxiàn pú sà pú sà fǎ wú lái wú qù yì
“复次，善现，菩萨、菩萨法无来、无去亦

fù bú zhù pú sà pú sà fǎ běnxìng wú lái wú qù yì fù bú zhù
复不住，菩萨、菩萨法本性无来、无去亦复不住，

pú sà pú sà fǎ zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù pú sà
菩萨、菩萨法真如无来、无去亦复不住，菩萨、

pú sà fǎ zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù pú sà pú sà fǎ
菩萨法自性无来、无去亦复不住，菩萨、菩萨法

zì xiàng wú lái wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ pú sà pú
自相无来、无去亦复不住。何以故？以菩萨、菩

sà fǎ běnxìng zhēn rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé
萨法本性、真如、自性、自相若动若住不可得
gù
故。

fù cì shànxiàn pú tí fó tuó wú lái wú qù yì fù
“复次，善现，菩提、佛陀无来、无去亦复
bú zhù pú tí fó tuó běnxìng wú lái wú qù yì fù bú zhù pú
不住，菩提、佛陀本性无来、无去亦复不住，菩
tí fó tuó zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù pú tí fó tuó
提、佛陀真如无来、无去亦复不住，菩提、佛陀
zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù pú tí fó tuó zì xiàng wú lái
自性无来、无去亦复不住，菩提、佛陀自相无来、
wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ pú tí fó tuó běnxìng zhēn
无去亦复不住。何以故？以菩提、佛陀本性、真
rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
如、自性、自相若动若住不可得故。

fù cì shànxiàn yǒuwéi wú wéi wú lái wú qù yì fù
“复次，善现，有为、无为无来、无去亦复
bú zhù yǒuwéi wú wéi běnxìng wú lái wú qù yì fù bú zhù yǒu
不住，有为、无为本性无来、无去亦复不住，有
wéi wú wéi zhēn rú wú lái wú qù yì fù bú zhù yǒuwéi wú wéi
为、无为真如无来、无去亦复不住，有为、无为
zì xìng wú lái wú qù yì fù bú zhù yǒuwéi wú wéi zì xiàng wú lái
自性无来、无去亦复不住，有为、无为自相无来、
wú qù yì fù bú zhù hé yǐ gù yǐ yǒuwéi wú wéi běnxìng zhēn
无去亦复不住。何以故？以有为、无为本性、真
rú zì xìng zì xiàng ruò dòng ruò zhù bù kě dé gù
如、自性、自相若动若住不可得故。

shànxiàn dāng zhī yóu rú shì yì gù zuò shì shuō yòu rú
“善现当知！由如是义，故作是说：又如
xū kōng wú lái wú qù wú zhù kě jiàn dà shèng yì ěr wú
虚空，无来、无去、无住可见；大乘亦尔，无
lái wú qù wú zhù kě jiàn
来、无去、无住可见。

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi jiǔ shí wǔ
大般若波罗蜜多经卷第四百九十五

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn shàn xiàn pǐn dì sān zhī shí sì
第三分善现品第三之十四

fù cì shàn xiàn rǔ zuò shì shuō yòu rú xū kōng qián
“复次，善现，汝作是说‘又如虚空，前、
hòu zhōng jì jiē bù kě dé dà shèng yì ěr qián hòu zhōng
后、中际皆不可得，大乘亦尔，前、后、中
jì jiē bù kě dé rú shì nǎi zhì sān shì píngděng chāo guò sān shì gù
际皆不可得，如是乃至三世平等超过三世，故
míng dà shèng zhě rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō suǒ yǐ zhě
名大乘。’者，如是！如是！如汝所说。所以者
hé guò qù shì guò qù shì kōng wèi lái shì wèi lái shì kōng xiàn zài shì
何？过去世过去世空，未来世未来世空，现在世
xiàn zài shì kōng sān shì píngděng sān shì píngděng kōng chāo guò sān shì
现在世空，三世平等三世平等空，超过三世
chāo guò sān shì kōng dà shèng dà shèng kōng pú sà pú sà kōng hé
超过三世空，大乘大乘空，菩萨菩萨空。何
yǐ gù shàn xiàn kōng wú yī èr sān sì wǔ liù qī
以故？善现，空无一、二、三、四、五、六、七、
bā jiǔ shí guǎng shuō nǎi zhì bǎi qiān děng xiàng shì gù dà shèng
八、九、十，广说乃至百千等相，是故大乘
sān shì píngděng chāo guò sān shì
三世平等超过三世。

shàn xiàn dāng zhī cǐ dà shèng zhōng děng bù děng xiàng jù
“善现当知！此大乘中，等不等相俱
bù kě dé tān bù tān xiàng chēn bù chēn xiàng chī bù chī xiàng
不可得，贪不贪相、瞋不瞋相、痴不痴相、
màn bú màn xiàng yì bù kě dé rú shì nǎi zhì shàn fēi shàn xiàng
慢不慢相亦不可得。如是乃至，善非善相、
yǒu jì wú jì xiàng yǒu lòu wú lòu xiàng yǒu zuì wú zuì xiàng zá rǎn
有记无记相、有漏无漏相、有罪无罪相、杂染

qīngjìngxiàng shì jiānchū shì jiānxiàng yǒurǎn lí rǎnxiàng shēng sǐ
清静相、世间出世间相、有染离染相、生死
nièpánxiàng yì bù kě dé cháng wú chángxiàng kǔ fēi kǔ xiàng wǒ
涅槃相亦不可得；常无常相、苦非苦相、我
wú wǒ xiàng jìng fēi jìngxiàng jì jìng bú jì jìngxiàng yuǎn lí bù yuǎn
无我相、净非净相、寂静不寂静相、远离不远
lí xiàng yì bù kě dé yù jiè chāo yù jiè xiàng sè jiè chāo sè jiè
离相亦不可得；欲界超欲界相、色界超色界
xiàng wú sè jiè chāo wú sè jiè xiàng rú shì děngxiàng yì bù kě dé
相、无色界超无色界相，如是等相亦不可得。
suǒ yǐ zhě hé cǐ dà shèngzhōngzhū fǎ zì xìng bù kě dé gù
所以者何？此大乘中诸法自性不可得故。

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài sè yùn nǎi zhì
“善现当知！过去、未来、现在色蕴乃至

shí yùnguò qù wèi lái xiàn zài sè yùn nǎi zhì shí yùn zì xìng jiē kōng
识蕴过去、未来、现在色蕴乃至识蕴自性皆空，
kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài sè yùn nǎi zhì shí yùn jiē bù kě dé
空中过去、未来、现在色蕴乃至识蕴皆不可得。
suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài sè yùn nǎi zhì shí yùn jiē jí
所以者何？过去、未来、现在色蕴乃至识蕴皆即
shì kōng kōngxìng yì kōng kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàng
是空，空性亦空，空中空性尚不可得，何况
kōngzhōngyǒuguò qù wèi lái xiàn zài sè yùn nǎi zhì shí yùn zì xìng kě
空中有过去、未来、现在色蕴乃至识蕴自性可
dé
得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài yǎnchù nǎi zhì
“善现当知！过去、未来、现在眼处乃至

yì chùguò qù wèi lái xiàn zài yǎnchù nǎi zhì yì chù zì xìng jiē kōng
意处过去、未来、现在眼处乃至意处自性皆空，
kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài yǎnchù nǎi zhì yì chù jiē bù kě dé
空中过去、未来、现在眼处乃至意处皆不可得。
suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài yǎnchù nǎi zhì yì chù jiē jí
所以者何？过去、未来、现在眼处乃至意处皆即
shì kōng kōngxìng yì kōng kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàng
是空，空性亦空，空中空性尚不可得，何况
kōngzhōngyǒuguò qù wèi lái xiàn zài yǎnchù nǎi zhì yì chù zì xìng kě
空中有过去、未来、现在眼处乃至意处自性可

dé
得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài sè chù nǎi zhì
“善现当知！过去、未来、现在色处乃至

fǎ chù guò qù wèi lái xiàn zài sè chù nǎi zhì fǎ chù zì xìng jiē kōng
法处过去、未来、现在色处乃至法处自性皆空，

kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài sè chù nǎi zhì fǎ chù jiē bù kě dé
空中过去、未来、现在色处乃至法处皆不可得。

suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài sè chù nǎi zhì fǎ chù jiē jí
所以者何？过去、未来、现在色处乃至法处皆即

shì kōng kōngxìng yì kōng kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàng
是空，空性亦空，空中空性尚不可得，何况

kōngzhōngyǒuguò qù wèi lái xiàn zài sè chù nǎi zhì fǎ chù zì xìng kě
空中有过去、未来、现在色处乃至法处自性可

dé
得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài yǎn jiè nǎi zhì
“善现当知！过去、未来、现在眼界乃至

yì jiè guò qù wèi lái xiàn zài yǎn jiè nǎi zhì yì jiè zì xìng jiē kōng
眼界过去、未来、现在眼界乃至眼界自性皆空，

kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài yǎn jiè nǎi zhì yì jiè jiē bù kě dé
空中过去、未来、现在眼界乃至眼界皆不可得。

suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài yǎn jiè nǎi zhì yì jiè jiē jí
所以者何？过去、未来、现在眼界乃至眼界皆即

shì kōng kōngxìng yì kōng kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàng
是空，空性亦空，空中空性尚不可得，何况

kōngzhōngyǒuguò qù wèi lái xiàn zài yǎn jiè nǎi zhì yì jiè zì xìng kě
空中有过去、未来、现在眼界乃至意⁵界自性可

dé
得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài sè jiè nǎi zhì
“善现当知！过去、未来、现在色界乃至

fǎ jiè guò qù wèi lái xiàn zài sè jiè nǎi zhì fǎ jiè zì xìng jiē kōng
法界过去、未来、现在色界乃至法界自性皆空，

kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài sè jiè nǎi zhì fǎ jiè jiē bù kě dé
空中过去、未来、现在色界乃至法界皆不可得。

⁵ 大正藏：意；永乐北藏及龙藏：法；校勘：意

suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài sè jiè nǎi zhì fǎ jiè jiē jí
所以者何？过去、未来、现在色界乃至法界皆即
shì kōng kōngxìng yì kōng kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàng
是空，空性亦空，空中空性尚不可得，何况
kōngzhōngyǒuguò qù wèi lái xiàn zài sè jiè nǎi zhì fǎ jiè zì xìng kě
空中有过去、未来、现在色界乃至法界自性可
dé
得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài yǎn shí jiè nǎi
“善现当知！过去、未来、现在眼识界乃
zhì yì shí jiè guò qù wèi lái xiàn zài yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè zì
至意识界过去、未来、现在眼识界乃至意识界自
xìng jiē kōng kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài yǎn shí jiè nǎi zhì yì
性皆空，空中过去、未来、现在眼识界乃至意
shí jiè jiē bù kě dé suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài yǎn
识界皆不可得。所以者何？过去、未来、现在眼
shí jiè nǎi zhì yì shí jiè jiē jí shì kōng kōngxìng yì kōng kōngzhōng
识界乃至意识界皆即是空，空性亦空，空中
kōngxìngshàng bù kě dé hé kuàng kōngzhōngyǒuguò qù wèi lái xiàn
空性尚不可得，何况空中有过去、未来、现
zài yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè zì xìng kě dé
在眼识界乃至意识界自性可得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài yǎn chù nǎi zhì
“善现当知！过去、未来、现在眼触乃至
yì chù guò qù wèi lái xiàn zài yǎn chù nǎi zhì yì chù zì xìng jiē kōng
意触过去、未来、现在眼触乃至意触自性皆空，
kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài yǎn chù nǎi zhì yì chù jiē bù kě dé
空中过去、未来、现在眼触乃至意触皆不可得。
suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài yǎn chù nǎi zhì yì chù jiē jí
所以者何？过去、未来、现在眼触乃至意触皆即
shì kōng kōngxìng yì kōng kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàng
是空，空性亦空，空中空性尚不可得，何况
kōngzhōngyǒuguò qù wèi lái xiàn zài yǎn chù nǎi zhì yì chù zì xìng kě
空中有过去、未来、现在眼触乃至意触自性可
dé
得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài yǎn chù wéi yuán
“善现当知！过去、未来、现在眼触为缘

suǒshēngzhūshòu nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuguò qù wèi lái
所生诸受乃至意触为缘所生诸受过去、未来、
xiàn zài yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēng
现在眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生
zhūshòu zì xìng jiē kōng kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài yǎnchùwéi
诸受自性皆空，空中过去、未来、现在眼触为
yuánsuǒshēngzhūshòu nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu jiē bù kě
缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受皆不可
dé suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài yǎnchùwéiyuánsuǒshēng
得。所以者何？过去、未来、现在眼触为缘所生
zhūshòu nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu jiē jí shì kōng kōngxìng
诸受乃至意触为缘所生诸受皆即是空，空性
yì kōng kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàngkōngzhōngyǒuguò
亦空，空中空性尚不可得，何况空中有过
qù wèi lái xiàn zài yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu nǎi zhì yì chùwéi
去、未来、现在眼触为缘所生诸受乃至意触为
yuánsuǒshēngzhūshòu zì xìng kě dé
缘所生诸受自性可得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài dì jiè nǎi zhì
“善现当知！过去、未来、现在地界乃至

shí jiè guò qù wèi lái xiàn zài dì jiè nǎi zhì shí jiè zì xìng jiē kōng
识界过去、未来、现在地界乃至识界自性皆空，
kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài dì jiè nǎi zhì shí jiè jiē bù kě dé
空中过去、未来、现在地界乃至识界皆不可得。
suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài dì jiè nǎi zhì shí jiè jiē jí
所以者何？过去、未来、现在地界乃至识界皆即
shì kōng kōngxìng yì kōng kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàng
是空，空性亦空，空中空性尚不可得，何况
kōngzhōngyǒuguò qù wèi lái xiàn zài dì jiè nǎi zhì shí jiè zì xìng kě
空中有过去、未来、现在地界乃至识界自性可
dé
得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài yīn yuán nǎi zhì
“善现当知！过去、未来、现在因缘乃至

zēngshàngyuánguò qù wèi lái xiàn zài yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán zì
增上缘过去、未来、现在因缘乃至增上缘自
xìng jiē kōng kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài yīn yuán nǎi zhì zēng
性皆空，空中过去、未来、现在因缘乃至增

shàngyuán jiē bù kě dé suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài
上 缘皆不可得。所以者何？过去、未来、现在
yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán jiē jí shì kōng kōngxìng yì kōng kōng
因 缘乃至增 上 缘皆即是空，空性亦空，空
zhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàngkōngzhōngyǒuguò qù wèi lái
中 空性尚不可得，何 况 空 中有过去、未来、
xiàn zài yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán zì xìng kě dé
现在因 缘乃至增 上 缘自性可得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài wú míng nǎi zhì
“善 现 当 知！过去、未来、现在无明乃至
lǎo sǐ guò qù wèi lái xiàn zài wú míng nǎi zhì lǎo sǐ zì xìng jiē kōng
老死过去、未来、现在无明乃至老死自性皆空，
kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài wú míng nǎi zhì lǎo sǐ jiē bù kě dé
空 中 过去、未来、现在无明乃至老死皆不可得。
suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài wú míng nǎi zhì lǎo sǐ jiē jí
所以者何？过去、未来、现在无明乃至老死皆即
shì kōng kōngxìng yì kōng kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàng
是空，空性亦空，空 中 空性尚不可得，何 况
kōngzhōngyǒuguò qù wèi lái xiàn zài wú míng nǎi zhì lǎo sǐ zì xìng kě
空 中 有过去、未来、现在无明乃至老死自性可
dé
得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài bù shī bō luó
“善 现 当 知！过去、未来、现在布施波罗
mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guò qù wèi lái xiàn zài bù shī bō
蜜多乃至般若波罗蜜多过去、未来、现在布施波
luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zì xìng jiē kōng kōngzhōngguò
罗蜜多乃至般若波罗蜜多自性皆空，空 中 过
qù wèi lái xiàn zài bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
去、未来、现在布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多
jiē bù kě dé suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài bù shī bō
皆不可得。所以者何？过去、未来、现在布施波
luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jiē jí shì kōng kōngxìng yì kōng
罗蜜多乃至般若波罗蜜多皆即是空，空性亦空，
kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàngkōngzhōngyǒuguò qù wèi
空 中 空性尚不可得，何 况 空 中有过去、未
lái xiàn zài bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zì xìng
来、现在布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多自性

kě dé
可得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài sì niànzhù nǎi
“善现当知！过去、未来、现在四念住乃

zhì bā shèngdào zhī guò qù wèi lái xiàn zài sì niànzhù nǎi zhì bā shèng
至八圣道支过去、未来、现在四念住乃至八圣

dào zhī zì xìng jiē kōng kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài sì niànzhù
道支自性皆空，空中过去、未来、现在四念住

nǎi zhì bā shèngdào zhī jiē bù kě dé suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi
乃至八圣道支皆不可得。所以者何？过去、未

lái xiàn zài sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī jiē jí shì kōng kōngxìng
来、现在四念住乃至八圣道支皆即是空，空性

yì kōng kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàngkōngzhōngyǒuguò
亦空，空中空性尚不可得，何况空中有过

qù wèi lái xiàn zài sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī zì xìng kě dé
去、未来、现在四念住乃至八圣道支自性可得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài sì jìng lǜ
“善现当知！过去、未来、现在四静虑、

sì wú liàng sì wú sè dìngguò qù wèi lái xiàn zài sì jìng lǜ sì
四无量、四无色定过去、未来、现在四静虑、四

wú liàng sì wú sè dìng zì xìng jiē kōng kōngzhōngguò qù wèi lái
无量、四无色定自性皆空，空中过去、未来、

xiàn zài sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng jiē bù kě dé suǒ yǐ
现在四静虑、四无量、四无色定皆不可得。所以

zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú
者何？过去、未来、现在四静虑、四无量、四无

sè dìng jiē jí shì kōng kōngxìng yì kōng kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě
色定皆即是空，空性亦空，空中空性尚不可

dé hé kuàngkōngzhōngyǒuguò qù wèi lái xiàn zài sì jìng lǜ sì
得，何况空中有过去、未来、现在四静虑、四

wú liàng sì wú sè dìng zì xìng kě dé
无量、四无色定自性可得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài kōng wú xiàng
“善现当知！过去、未来、现在空、无相、

wú yuàn jiě tuōménguò qù wèi lái xiàn zài kōng wú xiàng wú yuàn
无愿解脱门过去、未来、现在空、无相、无愿

jiě tuōmén zì xìng jiē kōng kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài kōng
解脱门自性皆空，空中过去、未来、现在空、

wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén jiē bù kě dé suǒ yǐ zhě hé guò qù
无相、无愿解脱门皆不可得。所以者何？过去、
wèi lái xiàn zài kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén jiē jí shì kōng
未来、现在空、无相、无愿解脱门皆即是空，
kōng xìng yì kōng kōng zhōng kōng xìng shàng bù kě dé hé kuàng kōng zhōng
空性亦空，空中空性尚不可得，何况空中
yǒu guò qù wèi lái xiàn zài kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zì
有过去、未来、现在空、无相、无愿解脱门自
xìng kě dé
性可得！

shàn xiàn dāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài bā jiě tuō
“善现当知！过去、未来、现在八解脱、
jiǔ cì dì dìng guò qù wèi lái xiàn zài bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng zì
九次第定过去、未来、现在八解脱、九次第定自
xìng jiē kōng kōng zhōng guò qù wèi lái xiàn zài bā jiě tuō jiǔ cì
性皆空，空中过去、未来、现在八解脱、九次
dì dìng jiē bù kě dé suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài bā
第定皆不可得。所以者何？过去、未来、现在八
jiě tuō jiǔ cì dì dìng jiē jí shì kōng kōng xìng yì kōng kōng zhōng
解脱、九次第定皆即是空，空性亦空，空中
kōng xìng shàng bù kě dé hé kuàng kōng zhōng yǒu guò qù wèi lái xiàn
空性尚不可得，何况空中有过去、未来、现
zài bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng zì xìng kě dé
在八解脱、九次第定自性可得！

shàn xiàn dāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài jìng guān dì nǎi
“善现当知！过去、未来、现在净观地乃
zhì rú lái dì guò qù wèi lái xiàn zài jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì zì
至如来地过去、未来、现在净观地乃至如来地自
xìng jiē kōng kōng zhōng guò qù wèi lái xiàn zài jìng guān dì nǎi zhì rú
性皆空，空中过去、未来、现在净观地乃至如
lái dì jiē bù kě dé suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài jìng
来地皆不可得。所以者何？过去、未来、现在净
guān dì nǎi zhì rú lái dì jiē jí shì kōng kōng xìng yì kōng kōng zhōng
观地乃至如来地皆即是空，空性亦空，空中
kōng xìng shàng bù kě dé hé kuàng kōng zhōng yǒu guò qù wèi lái xiàn
空性尚不可得，何况空中有过去、未来、现
zài jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì zì xìng kě dé
在净观地乃至如来地自性可得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài jí xǐ dì nǎi
“善现当知！过去、未来、现在极喜地乃

zhì fǎ yún dì guò qù wèi lái xiàn zài jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì zì
至法云地过去、未来、现在极喜地乃至法云地自

xìng jiē kōng kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài jí xǐ dì nǎi zhì fǎ
性皆空，空中过去、未来、现在极喜地乃至法

yún dì jiē bù kě dé suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài jí
云地皆不可得。所以者何？过去、未来、现在极

xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì jiē jí shì kōng kōngxìng yì kōng kōngzhōng
喜地乃至法云地皆即是空，空性亦空，空中

kōngxìngshàng bù kě dé hé kuàng kōngzhōngyǒuguò qù wèi lái xiàn
空性尚不可得，何况空中有过去、未来、现

zài jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì zì xìng kě dé
在极喜地乃至法云地自性可得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài tuó luó ní mén
“善现当知！过去、未来、现在陀罗尼门、

sān mó dì mén guò qù wèi lái xiàn zài tuó luó ní mén sān mó dì mén
三摩地门过去、未来、现在陀罗尼门、三摩地门

zì xìng jiē kōng kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài tuó luó ní mén
自性皆空，空中过去、未来、现在陀罗尼门、

sān mó dì mén jiē bù kě dé suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn
三摩地门皆不可得。所以者何？过去、未来、现

zài tuó luó ní mén sān mó dì mén jiē jí shì kōng kōngxìng yì kōng
在陀罗尼门、三摩地门皆即是空，空性亦空，

kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàng kōngzhōngyǒuguò qù wèi
空中空性尚不可得，何况空中有过去、未

lái xiàn zài tuó luó ní mén sān mó dì mén zì xìng kě dé
来、现在陀罗尼门、三摩地门自性可得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài wǔ yǎn liù
“善现当知！过去、未来、现在五眼、六

shéntōngguò qù wèi lái xiàn zài wǔ yǎn liù shéntōng zì xìng jiē kōng
神通过去、未来、现在五眼、六神通自性皆空，

kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài wǔ yǎn liù shéntōng jiē bù kě dé
空中过去、未来、现在五眼、六神通皆不可得。

suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài wǔ yǎn liù shéntōng jiē jí
所以者何？过去、未来、现在五眼、六神通皆即

shì kōng kōngxìng yì kōng kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàng
是空，空性亦空，空中空性尚不可得，何况

kōngzhōngyǒuguò qù wèi lái xiàn zài wǔ yǎn liù shéntōng zì xìng kě
空 中 有 过 去、未 来、现 在 五 眼、六 神 通 自 性 可
dé
得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài rú lái shí lì
“善 现 当 知！过 去、未 来、现 在 如 来 十 力
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ guò qù wèi lái xiàn zài rú lái shí lì nǎi
乃 至 十 八 佛 不 共 法 过 去、未 来、现 在 如 来 十 力 乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ zì xìng jiē kōng kōngzhōngguò qù wèi lái
至 十 八 佛 不 共 法 自 性 皆 空，空 中 过 去、未 来、
xiàn zài rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jiē bù kě dé suǒ
现 在 如 来 十 力 乃 至 十 八 佛 不 共 法 皆 不 可 得。所
yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó
以 者 何？过 去、未 来、现 在 如 来 十 力 乃 至 十 八 佛
bú gòng fǎ jiē jí shì kōng kōngxìng yì kōng kōngzhōngkōngxìngshàng
不 共 法 皆 即 是 空，空 性 亦 空，空 中 空 性 尚
bù kě dé hé kuàng kōngzhōngyǒuguò qù wèi lái xiàn zài rú lái shí
不 可 得，何 况 空 中 有 过 去、未 来、现 在 如 来 十
lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zì xìng kě dé
力 乃 至 十 八 佛 不 共 法 自 性 可 得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài wú wàng shī fǎ
“善 现 当 知！过 去、未 来、现 在 无 忘 失 法、
héngzhù shěxìngguò qù wèi lái xiàn zài wú wàng shī fǎ héngzhù shě
恒 住 舍 性 过 去、未 来、现 在 无 忘 失 法、恒 住 舍
xìng zì xìng jiē kōng kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài wú wàng shī fǎ
性 自 性 皆 空，空 中 过 去、未 来、现 在 无 忘 失 法、
héngzhù shěxìng jiē bù kě dé suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn
恒 住 舍 性 皆 不 可 得。所 以 者 何？过 去、未 来、现
zài wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng jiē jí shì kōng kōngxìng yì kōng
在 无 忘 失 法、恒 住 舍 性 皆 即 是 空，空 性 亦 空，
kōngzhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàng kōngzhōngyǒuguò qù wèi
空 中 空 性 尚 不 可 得，何 况 空 中 有 过 去、未
lái xiàn zài wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng zì xìng kě dé
来、现 在 无 忘 失 法、恒 住 舍 性 自 性 可 得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài yī qiè zhì
“善 现 当 知！过 去、未 来、现 在 一 切 智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì guò qù wèi lái xiàn zài yī qiè zhì
道 相 智、一 切 相 智 过 去、未 来、现 在 一 切 智、

dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xìng jiē kōng kōngzhōngguò qù wèi
道相智、一切相智自性皆空，空中过去、未

lái xiàn zài yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jiē bù kě dé
来、现在一切智、道相智、一切相智皆不可得。

suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái xiàn zài yī qiè zhì dào xiàng zhì
所以者何？过去、未来、现在一切智、道相智、

yī qiè xiàng zhì jiē jí shì kōng kōngxìng yì kōng kōngzhōngkōngxìng
一切相智皆即是空，空性亦空，空中空性

shàng bù kě dé hé kuàng kōngzhōngyǒuguò qù wèi lái xiàn zài yī
尚不可得，何况空中有过去、未来、现在一

qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xìng kě dé
切智、道相智、一切相智自性可得！

shànxiàndāng zhī guò qù wèi lái xiàn zài yì shēng shēng
“善现当知！过去、未来、现在异生、声

wén dú jué pú sà rú lái guò qù wèi lái xiàn zài yì shēng
闻、独觉、菩萨、如来过去、未来、现在异生

nǎi zhì rú lái zì xìng jiē kōng kōngzhōngguò qù wèi lái xiàn zài yì
乃至如来自性皆空，空中过去、未来、现在异

shēng nǎi zhì rú lái jiē bù kě dé suǒ yǐ zhě hé guò qù wèi lái
生乃至如来皆不可得。所以者何？过去、未来、

xiàn zài yì shēng nǎi zhì rú lái jiē jí shì kōng kōngxìng yì kōng kōng
现在异生乃至如来皆即是空，空性亦空，空

zhōngkōngxìngshàng bù kě dé hé kuàng kōngzhōngyǒuguò qù wèi lái
中空性尚不可得，何况空中有过去、未来、

xiàn zài yì shēng nǎi zhì rú lái zì xìng kě dé yǐ wǒ yǒuqíngguǎngshuō
现在异生乃至如来自性可得！以我、有情广说

nǎi zhì zhī zhě jiànzhě bù kě dé gù
乃至知者、见者不可得故。

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì sè yùn nǎi zhì shí
“复次，善现，前、后、中际色蕴乃至识

yùn jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng sè yùn nǎi zhì shí yùn yì bù kě
蕴皆不可得，三际平等中色蕴乃至识蕴亦不可

de suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián hòu zhōng jì sè yùn zì
得。所以者何？平等中前、后、中际色蕴自

xìng nǎi zhì shí yùn zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù píngděngzhōng
性乃至识蕴自性皆不可得。何以故？平等中

píngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàng píngděngzhōngyǒuqián hòu
平等性尚不可得，何况平等中有前、后、

zhōng jì sè yùn zì xìng nǎi zhì shí yùn zì xìng kě dé

中 际 色 蕴 自 性 乃 至 识 蕴 自 性 可 得 ！

fù cì shàn xiàn qián hòu zhōng jì yǎn chù nǎi zhì yì
“复次，善现，前、后、中 际 眼 处 乃 至 意

chù jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng yǎn chù nǎi zhì yì chù yì bù kě
处 皆 不 可 得 ， 三 际 平 等 中 眼 处 乃 至 意 处 亦 不 可

dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōng qián hòu zhōng jì yǎn chù zì
得 。 所 以 者 何 ？ 平 等 中 前 、 后 、 中 际 眼 处 自

xìng nǎi zhì yì chù zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù píngděngzhōng
性 乃 至 意 处 自 性 皆 不 可 得 。 何 以 故 ？ 平 等 中

píngděng xìng shàng bù kě dé hé kuàng píngděngzhōng yǒu qián hòu
平 等 性 尚 不 可 得 ， 何 况 平 等 中 有 前 、 后 、

zhōng jì yǎn chù zì xìng nǎi zhì yì chù zì xìng kě dé

中 际 眼 处 自 性 乃 至 意 处 自 性 可 得 ！

fù cì shàn xiàn qián hòu zhōng jì sè chù nǎi zhì fǎ
“复次，善现，前、后、中 际 色 处 乃 至 法

chù jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng sè chù nǎi zhì fǎ chù yì bù kě
处 皆 不 可 得 ， 三 际 平 等 中 色 处 乃 至 法 处 亦 不 可

dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōng qián hòu zhōng jì sè chù zì
得 。 所 以 者 何 ？ 平 等 中 前 、 后 、 中 际 色 处 自

xìng nǎi zhì fǎ chù zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù píngděngzhōng
性 乃 至 法 处 自 性 皆 不 可 得 。 何 以 故 ？ 平 等 中

píngděng xìng shàng bù kě dé hé kuàng píngděngzhōng yǒu qián hòu
平 等 性 尚 不 可 得 ， 何 况 平 等 中 有 前 、 后 、

zhōng jì sè chù zì xìng nǎi zhì fǎ chù zì xìng kě dé

中 际 色 处 自 性 乃 至 法 处 自 性 可 得 ！

fù cì shàn xiàn qián hòu zhōng jì yǎn jiè nǎi zhì yì
“复次，善现，前、后、中 际 眼 界 乃 至 意

jiè jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yì bù kě
界 皆 不 可 得 ， 三 际 平 等 中 眼 界 乃 至 意 界 亦 不 可

dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōng qián hòu zhōng jì yǎn jiè zì
得 。 所 以 者 何 ？ 平 等 中 前 、 后 、 中 际 眼 界 自

xìng nǎi zhì yì jiè zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù píngděngzhōng
性 乃 至 意 界 自 性 皆 不 可 得 。 何 以 故 ？ 平 等 中

píngděng xìng shàng bù kě dé hé kuàng píngděngzhōng yǒu qián hòu
平 等 性 尚 不 可 得 ， 何 况 平 等 中 有 前 、 后 、

zhōng jì yǎn jiè zì xìng nǎi zhì yì jiè zì xìng kě dé

中 际 眼 界 自 性 乃 至 意 界 自 性 可 得 ！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì sè jiè nǎi zhì fǎ
“复次，善现，前、后、中际色界乃至法
jiè jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yì bù kě
界皆不可得，三际平等中色界乃至法界亦不可
dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián hòu zhōng jì sè jiè zì
得。所以者何？平等中前、后、中际色界自
xìng nǎi zhì fǎ jiè zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù píngděngzhōng
性乃至法界自性皆不可得。何以故？平等中
píngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàng píngděngzhōngyǒuqián hòu
平等性尚不可得，何况平等中有前、后、
zhōng jì sè jiè zì xìng nǎi zhì fǎ jiè zì xìng kě dé
中际色界自性乃至法界自性可得！”

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì yǎn shí jiè nǎi zhì
“复次，善现，前、后、中际眼识界乃至
yì shí jiè jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōngyǎn shí jiè nǎi zhì yì shí
意识界皆不可得，三际平等中眼识界乃至意识
jiè yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián hòu zhōng
界亦不可得。所以者何？平等中前、后、中
jì yǎn shí jiè zì xìng nǎi zhì yì shí jiè zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù
际眼识界自性乃至意识界自性皆不可得。何以故？
píngděngzhōngpíngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàng píngděngzhōngyǒu
平等中平等性尚不可得，何况平等中有
qián hòu zhōng jì yǎn shí jiè zì xìng nǎi zhì yì shí jiè zì xìng kě dé
前、后、中际眼识界自性乃至意识界自性可得！”

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì yǎn chù nǎi zhì yì
“复次，善现，前、后、中际眼触乃至意
chù jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōngyǎn chù nǎi zhì yì chù yì bù kě
触皆不可得，三际平等中眼触乃至意触亦不可
dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián hòu zhōng jì yǎn chù zì
得。所以者何？平等中前、后、中际眼触自
xìng nǎi zhì yì chù zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù píngděngzhōng
性乃至意触自性皆不可得。何以故？平等中
píngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàng píngděngzhōngyǒuqián hòu
平等性尚不可得，何况平等中有前、后、
zhōng jì yǎn chù zì xìng nǎi zhì yì chù zì xìng kě dé
中际眼触自性乃至意触自性可得！”

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì yǎn chù wéiyuánsuǒ
“复次，善现，前、后、中际眼触为缘所

shēngzhūshòu nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu jiē bù kě dé sān
生 诸受乃至意触为缘所生 诸受皆不可得，三
jì píngděngzhōngyǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu nǎi zhì yì chùwéiyuán
际平等 中眼触为缘所生 诸受乃至意触为缘
suǒshēngzhūshòu yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián
所生 诸受亦不可得。所以者何？平等 中前、
hòu zhōng jì yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu zì xìng nǎi zhì yì chùwéi
后、中 际眼触为缘所生 诸受自性乃至意触为
yuán suǒ shēng zhū shòu zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù píngděng
缘所生 诸受自性皆不可得。何以故？平等
zhōngpíngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàngpíngděngzhōngyǒuqián hòu
中 平等性尚不可得，何况 平等 中有前、后、
zhōng jì yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu zì xìng nǎi zhì yì chùwéiyuán
中 际眼触为缘所生 诸受自性乃至意触为缘
suǒshēngzhūshòu zì xìng kě dé
所生 诸受自性可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì dì jiè nǎi zhì shí
“复次，善现，前、后、中 际地界乃至识
jiè jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng dì jiè nǎi zhì shí jiè yì bù kě
界皆不可得，三际平等 中地界乃至识界亦不可
dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián hòu zhōng jì dì jiè zì
得。所以者何？平等 中前、后、中 际地界自
xìng nǎi zhì shí jiè zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù píngděngzhōng
性乃至识界自性皆不可得。何以故？平等 中
píngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàngpíngděngzhōngyǒuqián hòu
平等性尚不可得，何况 平等 中有前、后、
zhōng jì dì jiè zì xìng nǎi zhì shí jiè zì xìng kě dé
中 际地界自性乃至识界自性可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì yīn yuán nǎi zhì zēng
“复次，善现，前、后、中 际因缘乃至增
shàngyuán jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng yīn yuán nǎi zhì zēngshàng
上 缘皆不可得，三际平等 中 因缘乃至增 上
yuán yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián hòu zhōng
缘亦不可得。所以者何？平等 中前、后、中
jì yīn yuán zì xìng nǎi zhì zēngshàngyuán zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ
际 因缘自性乃至增 上 缘自性皆不可得。何以
gù píngděngzhōngpíngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàngpíngděng
故？平等 中 平等性尚不可得，何况 平等

zhōngyǒuqián hòu zhōng jì yīn yuán zì xìng nǎi zhì zēngshàngyuán zì
中有前、后、中际因缘自性乃至增上缘自
xìng kě dé
性可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì wú míng nǎi zhì lǎo
“复次，善现，前、后、中际无明乃至老
sǐ jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yì bù
死皆不可得，三际平等中无明乃至老死亦不
kě dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián hòu zhōng jì wú míng
可得。所以者何？平等中前、后、中际无明
zì xìng nǎi zhì lǎo sǐ zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù píngděngzhōng
自性乃至老死自性皆不可得。何以故？平等中
píngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàng píngděngzhōngyǒuqián hòu
平等性尚不可得，何况平等中有前、后、
zhōng jì wú míng zì xìng nǎi zhì lǎo sǐ zì xìng kě dé
中际无明自性乃至老死自性可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì bù shī bō luó mì
“复次，善现，前、后、中际布施波罗蜜
duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng
多乃至般若波罗蜜多皆不可得，三际平等中
bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì bù kě dé suǒ
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多亦不可得。所
yǐ zhě hé píngděngzhōngqián hòu zhōng jì bù shī bō luó mì duō
以者何？平等中前、后、中际布施波罗蜜多
zì xìng nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù
自性乃至般若波罗蜜多自性皆不可得。何以故？
píngděngzhōngpíngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàng píngděngzhōngyǒu
平等中平等性尚不可得，何况平等中有
qián hòu zhōng jì bù shī bō luó mì duō zì xìng nǎi zhì bō rě bō luó
前、后、中际布施波罗蜜多自性乃至般若波罗
mì duō zì xìng kě dé
蜜多自性可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì sì niànzhù nǎi zhì
“复次，善现，前、后、中际四念住乃至
bā shèngdào zhī jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng sì niànzhù nǎi zhì
八圣道支皆不可得，三际平等中四念住乃至
bā shèngdào zhī yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián
八圣道支亦不可得。所以者何？平等中前、

hòu zhōng jì sì niànzhù zì xìng nǎi zhì bā shèngdào zhī zì xìng jiē bù
后、中际四念住自性乃至八圣道支自性皆不
kě dé hé yǐ gù píngděngzhōngpíngděngxìngshàng bù kě dé hé
可得。何以故？平等中平等性尚不可得，何
kuàngpíngděngzhōngyǒuqián hòu zhōng jì sì niànzhù zì xìng nǎi zhì bā
况平等中有前、后、中际四念住自性乃至八
shèngdào zhī zì xìng kě dé
圣道支自性可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì sì jìng lǜ sì
“复次，善现，前、后、中际四静虑、四
wú liàng sì wú sè dìng jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng sì jìng lǜ
无量、四无色定皆不可得，三际平等中四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé píngděng
四无量、四无色定亦不可得。所以者何？平等
zhōngqián hòu zhōng jì sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
中前、后、中际四静虑、四无量、四无色定
zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù píngděngzhōngpíngděngxìngshàng bù
自性皆不可得。何以故？平等中平等性尚不
kě dé hé kuàngpíngděngzhōngyǒuqián hòu zhōng jì sì jìng lǜ
可得，何况平等中有前、后、中际四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng zì xìng kě dé
四无量、四无色定自性可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì kōng wú xiàng
“复次，善现，前、后、中际空、无相、
wú yuàn jiě tuōmén jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōngkōng wú xiàng
无愿解脱门皆不可得，三际平等中空、无相、
wú yuàn jiě tuōmén yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián
无愿解脱门亦不可得。所以者何？平等中前、
hòu zhōng jì kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuōmén zì xìngshàng bù kě
后、中际空、无相、无愿解脱门自性尚不可
dé hé kuàngpíngděngzhōngyǒuqián hòu zhōng jì kōng wú xiàng
得，何况平等中有前、后、中际空、无相、
wú yuàn jiě tuōmén zì xìng kě dé
无愿解脱门自性可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì bā jiě tuō jiǔ
“复次，善现，前、后、中际八解脱、九
cì dì dìng jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng bā jiě tuō jiǔ cì dì
次第定皆不可得，三际平等中八解脱、九次第

dìng yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián hòu zhōng
定亦不可得。所以者何？平等中前、后、中

jì bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù píng
际八解脱、九次第定自性皆不可得。何以故？平

děngzhōngpíngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàngpíngděngzhōngyǒuqián
等中平等性尚不可得，何况平等中有前、

hòu zhōng jì bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng zì xìng kě dé
后、中际八解脱、九次第定自性可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì jìngguān dì nǎi zhì
“复次，善现，前、后、中际净观地乃至

rú lái dì jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōngjìngguān dì nǎi zhì rú
如来地皆不可得，三际平等中净观地乃至如

lái dì yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián hòu zhōng
来地亦不可得。所以者何？平等中前、后、中

jì jìngguān dì zì xìng nǎi zhì rú lái dì zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ
际净观地自性乃至如来地自性皆不可得。何以

gù píngděngzhōngpíngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàngpíngděng
故？平等中平等性尚不可得，何况平等

zhōngyǒuqián hòu zhōng jì jìngguān dì zì xìng nǎi zhì rú lái dì zì
中有前、后、中际净观地自性乃至如来地自

xìng kě dé
性可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì jí xǐ dì nǎi zhì
“复次，善现，前、后、中际极喜地乃至

fǎ yún dì jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún
法云地皆不可得，三际平等中极喜地乃至法云

dì yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián hòu zhōng
地亦不可得。所以者何？平等中前、后、中

jì jí xǐ dì zì xìng nǎi zhì fǎ yún dì zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù
际极喜地自性乃至法云地自性皆不可得。何以故？

píngděngzhōngpíngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàngpíngděngzhōngyǒu
平等中平等性尚不可得，何况平等中有

qián hòu zhōng jì jí xǐ dì zì xìng nǎi zhì fǎ yún dì zì xìng kě dé
前、后、中际极喜地自性乃至法云地自性可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì tuó luó ní mén
“复次，善现，前、后、中际陀罗尼门、

sān mó dì mén jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōngtuó luó ní mén sān
三摩地门皆不可得，三际平等中陀罗尼门、三

mó dì mén yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián hòu
摩地门亦不可得。所以者何？平等中前、后、
zhōng jì tuó luó ní mén sān mó dì mén zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ
中际陀罗尼门、三摩地门自性皆不可得。何以
gù píngděngzhōngpíngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàngpíngděng
故？平等中平等性尚不可得，何况平等
zhōngyǒuqián hòu zhōng jì tuó luó ní mén sān mó dì mén zì xìng
中有前、后、中际陀罗尼门、三摩地门自性
kě dé
可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì wǔ yǎn liù shén
“复次，善现，前、后、中际五眼、六神
tōng jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng wǔ yǎn liù shéntōng yì bù kě
通皆不可得，三际平等中五眼、六神通亦不可
dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián hòu zhōng jì wǔ yǎn
得。所以者何？平等中前、后、中际五眼、
liù shéntōng zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù píngděngzhōngpíngděng
六神通自性皆不可得。何以故？平等中平等
xìngshàng bù kě dé hé kuàngpíngděngzhōngyǒuqián hòu zhōng jì
性尚不可得，何况平等中有前、后、中际
wǔ yǎn liù shéntōng zì xìng kě dé
五眼、六神通自性可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì rú lái shí lì nǎi
“复次，善现，前、后、中际如来十力乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng rú lái
至十八佛不共法皆不可得，三际平等中如来
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
十力乃至十八佛不共法亦不可得。所以者何？
píngděngzhōngqián hòu zhōng jì rú lái shí lì zì xìng nǎi zhì shí bā
平等中前、后、中际如来十力自性乃至十八
fó bú gòng fǎ zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù píngděngzhōngpíng
佛不共法自性皆不可得。何以故？平等中平
děngxìngshàng bù kě dé hé kuàngpíngděngzhōngyǒu rú lái shí lì zì
等性尚不可得，何况平等中有如来十力自
xìng nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zì xìng kě dé
性乃至十八佛不共法自性可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì wú wàng shī fǎ
“复次，善现，前、后、中际无忘失法、

héngzhù shěxìng jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng wú wàng shī fǎ
恒住舍性皆不可得，三际平等中无忘失法、
héngzhù shěxìng yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōngqián hòu
恒住舍性亦不可得。所以者何？平等中前、后、
zhōng jì wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ
中际无忘失法、恒住舍性自性皆不可得。何以
gù píngděngzhōngpíngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàngpíngděng
故？平等中平等性尚不可得，何况平等
zhōngyǒuqián hòu zhōng jì wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng zì xìng
中有前、后、中际无忘失法、恒住舍性自性
kě dé
可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì yī qiè zhì dào
“复次，善现，前、后、中际一切智、道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng yī qiè
相智、一切相智皆不可得，三际平等中一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
智、道相智、一切相智亦不可得。所以者何？
píngděngzhōngqián hòu zhōng jì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
平等中前、后、中际一切智、道相智、一切
xiàng zhì zì xìng jiē bù kě dé hé yǐ gù píngděngzhōngpíngděngxìng
相智自性皆不可得。何以故？平等中平等性
shàng bù kě dé hé kuàngpíngděngzhōngyǒuqián hòu zhōng jì yī
尚不可得，何况平等中有前、后、中际一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xìng kě dé
切智、道相智、一切相智自性可得！

fù cì shànxiàn qián hòu zhōng jì yì shēng shēng
“复次，善现，前、后、中际异生、声
wén dú jué pú sà rú lái jiē bù kě dé sān jì píngděngzhōng
闻、独觉、菩萨、如来皆不可得，三际平等中
yì shēng nǎi zhì rú lái yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé píngděngzhōng
异生乃至如来亦不可得。所以者何？平等中
qián hòu zhōng jì yì shēng zì xìng nǎi zhì rú lái zì xìng jiē bù kě dé
前、后、中际异生自性乃至如来自性皆不可得。
hé yǐ gù píngděngzhōngpíngděngxìngshàng bù kě dé hé kuàngpíng
何以故？平等中平等性尚不可得，何况平
děngzhōngyǒuqián hòu zhōng jì yì shēng zì xìng nǎi zhì rú lái zì xìng
等中有前、后、中际异生自性乃至如来自性

kě dé yǐ wǒ yǒuqíngguǎngshuō nǎi zhì zhī zhě jiànzhě bù kě dé
可得！以我、有情广说乃至知者、见者不可得
gù
故。

rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó
“如是，善现，诸菩萨摩诃萨安住般若波罗
mì duō jīng qín xiū xuésān jì píngděng sù néngyuánmǎn yī qiè zhì zhì
蜜多，精勤修学三际平等，速能圆满一切智智，
rú shì míngwéizhū pú sà mó hē sà sān jì píngděng dà shèng zhī xiàng
如是名为诸菩萨摩诃萨三际平等大乘之相。
ruò pú sà mó hē sà ān zhù rú shì dà shèngxiàngzhōng pǔ chāo yī qiè
若菩萨摩诃萨安住如是大乘相中，普超一切
shì jiāntiān rén ā sù luò děng sù néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
世间天、人、阿素洛等，速能证得一切智智，
qióngwèi lái jì lì lè yǒuqíng
穷未来际利乐有情。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn shàn zāi shàn
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！善哉！善
zāi rú lái jīn zhě shàn wéi pú sà mó hē sà zhòng xuānshuō rú shì dà
哉！如来今者善为菩萨摩诃萨众，宣说如是大
shèng zhī yì rú shì dà shèng zuì zūn zuì shèng guò qù pú sà mó hē sà
乘之义。如是大乘最尊最胜，过去菩萨摩诃萨
zhòng yú cǐ zhōngxué yǐ néngzhèng dé yī qiè zhì zhì wèi lái pú sà
众于此中学，已能证得一切智智，未来菩萨
mó hē sà zhòng yú cǐ zhōngxué dāngnéngzhèng dé yī qiè zhì zhì xiàn
摩诃萨众于此中学，当能证得一切智智，现
zài shí fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè yī qiè pú sà mó hē sà
在十方无量、无数、无边世界一切菩萨摩诃萨
zhòng yú cǐ zhōngxué xiànnéngzhèng dé yī qiè zhì zhì shì gù dà shèng
众于此中学，现能证得一切智智。是故大乘
zuì zūn zuì shèng néngwéi pú sà mó hē sà zhòng yī qiè zhì zhì zhēn
最尊最胜，能为菩萨摩诃萨众一切智智真
shèngsuǒ yī
胜所依。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō guò qù
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。过去
wèi lái xiàn zài pú sà mó hē sà zhòng jiē yī dà shèngjīng qín xiū xué
未来现在菩萨摩诃萨众，皆依大乘精勤修学，

sù néngzhèng dé yī qiè zhì zhì qióngwèi lái jì lì lè yǒuqíng shì gù
速能证得一切智智，穷未来际利乐有情。是故

dà shèng zuì zūn zuì shèng pǔ chāo yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò
大乘最尊最胜，普超一切世间天、人、阿素洛

děng zhū pú sà zhòngdāng qín xiū xué
等，诸菩萨众当勤修学。”

ěr shí mǎn cí zǐ bó fó yán shì zūn rú lái xiānjiào zūn
尔时，满慈子白佛言：“世尊！如来先教尊

zhě shànxiàn wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuānshuō bō rě bō luó mì duō
者善现为诸菩萨摩诃萨众宣说般若波罗蜜多，

ér jīn hé gù nǎi shuō zhǒng zhǒng dà shèng zhī yì
而今何故乃说种种大乘之义？”

ěr shí shànxiàn jí bó fó yán wǒ cóngqián lái suǒ shuō zhǒng
尔时，善现即白佛言：“我从前来所说种

zhǒng dà shèng zhī yì jiāng wú wéiyuè suǒ shuō bō rě bō luó mì duō
种大乘之义，将无违越所说般若波罗蜜多？”

fó gào shànxiàn rǔ cóngqián lái suǒ shuō zhǒng zhǒng dà shèng
佛告善现：“汝从前来所说种种大乘

zhī yì jīe shùn bō rě bō luó mì duō wú suǒ wéiyuè suǒ yǐ zhě hé
之义，皆顺般若波罗蜜多无所违越。所以者何？

yī qiè shàn fǎ pú tí fēn fǎ ruò shēngwén fǎ ruò dú jué fǎ
一切善法、菩提分法、若声闻法、若独觉法、

ruò pú sà fǎ ruò rú lái fǎ rú shì yī qiè wú bú shè rù shēnshēn bō
若菩萨法、若如来法，如是一切无不摄入甚深般

rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán hé děng míngwéi yī qiè shàn
尔时，善现复白佛言：“何等名为一切善

fǎ pú tí fēn fǎ ruò shēngwén fǎ ruò dú jué fǎ ruò pú sà
法、菩提分法、若声闻法、若独觉法、若菩萨

fǎ ruò rú lái fǎ rú shì yī qiè wú bú shè rù shēnshēn bō rě bō luó
法、若如来法，如是一切无不摄入甚深般若波罗

mì duō
蜜多？”

fó gào shànxiàn ruò bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
佛告善现：“若布施波罗蜜多乃至般若波罗

mì duō ruò sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ruò sì jìng lǜ sì
蜜多，若四念住乃至八圣道支，若四静虑、四

wú liàng sì wú sè dìng ruò kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
无量、四无色定，若空、无相、无愿解脱门，
ruò bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng ruò jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì ruò
若八解脱、九次第定，若净观地乃至如来地，若
jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén
极喜地乃至法云地，若一切陀罗尼门、三摩地门，
ruò wǔ yǎn liù shéntōng ruò rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng
若五眼、六神通，若如来十力乃至十八佛不共
fǎ ruò wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng ruò yī qiè zhì dào xiàng
法，若无忘失法、恒住舍性，若一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì shànxiàndāng zhī zhū rú shì děng yī qiè shàn
智、一切相智，善现当知！诸如是等一切善
fǎ pú tí fēn fǎ ruò shēngwén fǎ ruò dú jué fǎ ruò pú sà
法、菩提分法、若声闻法、若独觉法、若菩萨
fǎ ruò rú lái fǎ rú shì yī qiè wú bú shè rù shēnshēn bō rě bō luó
法、若如来法，如是一切无不摄入甚深般若波罗
mì duō
蜜多。

shànxiàndāng zhī ruò dà shèng ruò bō rě bō luó mì duō nǎi
“善现当知！若大乘，若般若波罗蜜多乃
zhì bù shī bō luó mì duō ruò sè yùn nǎi zhì shí yùn ruò yǎnchù nǎi zhì
至布施波罗蜜多，若色蕴乃至识蕴，若眼处乃至
yì chù ruò sè chù nǎi zhì fǎ chù ruò yǎn jiè nǎi zhì yì jiè ruò sè
意处，若色处乃至法处，若眼界乃至意界，若色
jiè nǎi zhì fǎ jiè ruò yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè ruò yǎnchù nǎi zhì
界乃至法界，若眼识界乃至意识界，若眼触乃至
yì chù ruò yǎnchù wéiyuánsuǒ shēngzhūshòu nǎi zhì yì chù wéiyuánsuǒ
意触，若眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所
shēngzhūshòu ruò dì jiè nǎi zhì shí jiè ruò yīn yuán nǎi zhì zēngshàng
生诸受，若地界乃至识界，若因缘乃至增上
yuán ruò wú míng nǎi zhì lǎo sǐ ruò yù jiè sè jiè wú sè jiè
缘，若无明乃至老死，若欲界、色界、无色界，
ruò shàn fǎ bú shàn fǎ ruò yǒu jì fǎ wú jì fǎ ruò xué fǎ
若善法、不善法，若有记法、无记法，若学法、
wú xué fǎ fēi xué fēi wú xué fǎ ruò sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào
无学法、非学非无学法，若四念住乃至八圣道
zhī ruò sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ruò bā jiě tuō
支，若四静虑、四无量、四无色定，若八解脱、

jiǔ cì dì dìng ruò kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò jìng guān
九次第定，若空、无相、无愿解脱门，若净观
dì nǎi zhì rú lái dì ruò jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò yī qiè tuó
地乃至如来地，若极喜地乃至法云地，若一切陀
luó ní mén sān mó dì mén ruò wǔ yǎn liù shéntōng ruò rú lái
罗尼门、三摩地门，若五眼、六神通，若如来
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò wú wàng shī fǎ héng zhù shě
十力乃至十八佛不共法，若无忘失法、恒住舍
xìng ruò yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò shàn fǎ
性，若一切智、道相智、一切相智，若善法、
fēi shàn fǎ ruò yǒu jì fǎ wú jì fǎ ruò yǒu lòu fǎ wú lòu fǎ
非善法，若有记法、无记法，若有漏法、无漏法，
ruò yǒu wéi fǎ wú wéi fǎ ruò shì jiān fǎ chū shì jiān fǎ ruò kǔ
若有为法、无为法，若世间法、出世间法，若苦、
jí miè dào shèng dì ruò nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ruò
集、灭、道圣谛，若内空乃至无性自性空，若
zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ruò duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè ruò zhū
真如乃至不思議界，若断界乃至无为界，若诸
rú lái yīng zhèng děng jué ruò fó suǒ jué suǒ shuō fǎ lǜ ruò
如来、应、正等觉，若佛所觉所说法、律，若
pú tí ruò niè pán rú shì děng yī qiè fǎ jiē fēi xiāng yīng fēi bù
菩提，若涅槃。如是等一切法，皆非相应非不
xiāng yīng wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng
相应，无色、不见、无对、一相，所谓无相。

yóu cǐ yīn yuán rǔ cóng qián lái suǒ shuō zhǒng zhǒng dà shèng
“由此因缘，汝从前来所说种种大乘

zhī yì jiē shùn bō rě bō luó mì duō wú suǒ wéi yuè suǒ yǐ zhě hé
之义，皆顺般若波罗蜜多无所违越。所以者何？

dà shèng bú yì bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō bō
大乘不异般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多，般

rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì duō bú yì dà shèng hé yǐ
若波罗蜜多乃至布施波罗蜜多不异大乘。何以

gù ruò dà shèng ruò bō rě bō luó mì duō nǎi zhì bù shī bō luó mì
故？若大乘，若般若波罗蜜多乃至布施波罗蜜

duō qí xìng wú èr wú èr fēn gù
多，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī sì niàn
“大乘不异四念住乃至八圣道支，四念

zhù nǎi zhì bā shèngdào zhī bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng
住乃至八圣道支不异大乘。何以故？若大乘，
ruò sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī qí xìng wú èr wú èr fēn gù
若四念住乃至八圣道支，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
“大乘不异四静虑、四无量、四无色定，
sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng bú yì dà shèng hé yǐ gù
四静虑、四无量、四无色定不异大乘。何以故？

ruò dà shèng ruò sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng qí xìng
若大乘，若四静虑、四无量、四无色定，其性
wú èr wú èr fēn gù
无二、无二分故。

dà shèng bú yì bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng bā jiě tuō
“大乘不异八解脱、九次第定，八解脱、
jiǔ cì dì dìng bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng ruò bā jiě
九次第定不异大乘。何以故？若大乘，若八解
tuō jiǔ cì dì dìng qí xìng wú èr wú èr fēn gù
脱、九次第定，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén kōng
“大乘不异空、无相、无愿解脱门，空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà
无相、无愿解脱门不异大乘。何以故？若大
shèng ruò kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén qí xìng wú èr
乘，若空、无相、无愿解脱门，其性无二、
wú èr fēn gù
无二分故。

dà shèng bú yì jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì jìng guān dì
“大乘不异净观地乃至如来地，净观地
nǎi zhì rú lái dì bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng ruò jìng
乃至如来地不异大乘。何以故？若大乘，若净
guān dì nǎi zhì rú lái dì qí xìng wú èr wú èr fēn gù
观地乃至如来地，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì jí xǐ dì nǎi
“大乘不异极喜地乃至法云地，极喜地乃
zhì fǎ yún dì bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng ruò jí xǐ
至法云地不异大乘。何以故？若大乘，若极喜
dì nǎi zhì fǎ yún dì qí xìng wú èr wú èr fēn gù
地乃至法云地，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì tuó luó ní mén sān mó dì mén tuó luó ní
“大乘不异陀罗尼门、三摩地门，陀罗尼

mén sān mó dì mén bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng ruò
门、三摩地门不异大乘。何以故？若大乘，若

tuó luó ní mén sān mó dì mén qí xìng wú èr wú èr fēn gù
陀罗尼门、三摩地门，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì wǔ yǎn liù shéntōng wǔ yǎn liù shéntōng
“大乘不异五眼、六神通，五眼、六神通

bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng ruò wǔ yǎn liù shéntōng
不异大乘。何以故？若大乘，若五眼、六神通，

qí xìng wú èr wú èr fēn gù
其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
“大乘不异如来十力乃至十八佛不共法，

rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bú yì dà shèng hé yǐ gù
如来十力乃至十八佛不共法不异大乘。何以故？

ruò dà shèng ruò rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ qí xìng
若大乘，若如来十力乃至十八佛不共法，其性

wú èr wú èr fēn gù
无二、无二分故。

dà shèng bú yì wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng wú wàng
“大乘不异无忘失法、恒住舍性，无忘

shī fǎ héngzhù shěxìng bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng
失法、恒住舍性不异大乘。何以故？若大乘，

ruò wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng qí xìng wú èr wú èr fēn gù
若无忘失法、恒住舍性，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
“大乘不异一切智、道相智、一切相智，

yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú yì dà shèng hé yǐ gù
一切智、道相智、一切相智不异大乘。何以故？

ruò dà shèng ruò yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì qí xìng
若大乘，若一切智、道相智、一切相智，其性

wú èr wú èr fēn gù
无二、无二分故。

dà shèng bú yì kǔ jí miè dào shèng dì kǔ jí
“大乘不异苦、集、灭、道圣谛，苦、集、

miè dào shèng dì bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng ruò
灭、道圣谛不异大乘。何以故？若大乘，若

kǔ jí miè dào shèng dì qí xìng wú èr wú èr fēn gù
苦、集、灭、道圣谛，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng nèi kōng
“大乘不异内空乃至无性自性空，内空
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng
乃至无性自性空不异大乘。何以故？若大乘，
ruò nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng qí xìng wú èr wú èr fēn gù
若内空乃至无性自性空，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zhēn rú nǎi zhì
“大乘不异真如乃至不思議界，真如乃至
bù sī yì jiè bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng ruò zhēn rú
不思議界不异大乘。何以故？若大乘，若真如
nǎi zhì bù sī yì jiè qí xìng wú èr wú èr fēn gù
乃至不思議界，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè duàn jiè nǎi zhì
“大乘不异断界乃至无为界，断界乃至
wú wéi jiè bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng ruò duàn jiè nǎi
无为界不异大乘。何以故？若大乘，若断界乃
zhì wú wéi jiè qí xìng wú èr wú èr fēn gù
至无为界，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì shàn fǎ fēi shàn fǎ shàn fǎ fēi shàn fǎ
“大乘不异善法、非善法，善法、非善法
bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng ruò shàn fǎ fēi shàn fǎ
不异大乘。何以故？若大乘，若善法、非善法，
qí xìng wú èr wú èr fēn gù
其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì yǒu jì fǎ wú jì fǎ yǒu jì fǎ wú jì
“大乘不异有记法、无记法，有记法、无记
fǎ bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng ruò yǒu jì fǎ wú
法不异大乘。何以故？若大乘，若有记法、无
jì fǎ qí xìng wú èr wú èr fēn gù
记法，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì yǒu lòu fǎ wú lòu fǎ yǒu lòu fǎ wú lòu
“大乘不异有漏法、无漏法，有漏法、无漏
fǎ bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng ruò yǒu lòu fǎ wú
法不异大乘。何以故？若大乘，若有漏法、无
lòu fǎ qí xìng wú èr wú èr fēn gù
漏法，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì shì jiān fǎ chū shì jiān fǎ shì jiān fǎ chū
“大乘不异世间法、出世间法，世间法、出

shì jiān fǎ bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng ruò shì jiān fǎ
世间法不异大乘。何以故？若大乘，若世间法、

chū shì jiān fǎ qí xìng wú èr wú èr fēn gù
出世间法，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì yǒu wéi fǎ wú wéi fǎ yǒu wéi fǎ wú wéi
“大乘不异有为法、无为法，有为法、无为

fǎ bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng ruò yǒu wéi fǎ wú
法不异大乘。何以故？若大乘，若有为法、无

wéi fǎ qí xìng wú èr wú èr fēn gù
为法，其性无二、无二分故。

dà shèng bú yì yùn chù jiè děng yùn chù jiè děng
“大乘不异蕴、处、界等，蕴、处、界等

bú yì dà shèng hé yǐ gù ruò dà shèng ruò yùn chù jiè děng
不异大乘。何以故？若大乘，若蕴、处、界等，

qí xìng wú èr wú èr fēn gù
其性无二、无二分故。

shàn xiàn dāng zhī yóu cǐ yì gù rǔ cóng qián lái suǒ shuō
“善现当知！由此义故，汝从前来所说

zhǒng zhǒng dà shèng zhī yì jiē shùn bō rě bō luó mì duō wú suǒ wéi yuè
种种大乘之义，皆顺般若波罗蜜多无所违越。

ruò shuō dà shèng zé shuō bō rě bō luó mì duō ruò shuō bō rě bō luó
若说大乘则说般若波罗蜜多，若说般若波罗

mì duō zé shuō dà shèng rú shì èr míng yì wú yì gù
蜜多则说大乘，如是二名义无异故。”

大般若波罗蜜多经卷第四百九十五

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi jiǔ shí liù
大般若波罗蜜多经卷第四百九十六

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn shàn xiàn pǐn dì sān zhī shí wǔ
第三分善现品第三之十五

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！诸菩萨摩

hē sà qián jì bù kě dé hòu jì bù kě dé zhōng jì bù kě dé
诃萨前际不可得、后际不可得、中际不可得。

sè yùn nǎi zhì shí yùn wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān
色蕴乃至识蕴无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边；

yǎn chù nǎi zhì yì chù wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān
眼处乃至意处无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边；

sè chù nǎi zhì fǎ chù wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān
色处乃至法处无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边；

yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān
眼界乃至意识界无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边；

sè jiè nǎi zhì fǎ jiè wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān
色界乃至法界无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边；

yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì
眼识界乃至意识界无边故，当知菩萨摩诃萨亦

wú biān yǎn chù nǎi zhì yì chù wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà
无边；眼触乃至意触无边故，当知菩萨摩诃萨

yì wú biān yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ
亦无边；眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所

shēng zhū shòu wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān dì jiè
生诸受无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边；地界

nǎi zhì shí jiè wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān yīn
乃至识界无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边；因

yuán nǎi zhì zēng shàng yuán wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú
缘乃至增上缘无边故，当知菩萨摩诃萨亦无

biān wú míng nǎi zhì lǎo sǐ wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì
边；无明乃至老死无边故，当知菩萨摩诃萨亦

wú biān bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wú biān gù
无边；布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多无边故，

dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào
当知菩萨摩诃萨亦无边；四念住乃至八圣道

zhī wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān sì jìng lǜ
支无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边；四静虑、

sì wú liàng sì wú sè dìng wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì
四无量、四无色定无边故，当知菩萨摩诃萨亦

wú biān bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng wú biān gù dāng zhī pú sà mó
无边；八解脱、九次第定无边故，当知菩萨摩

hē sà yì wú biān kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú biān gù
诃萨亦无边；空、无相、无愿解脱门无边故，

dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān wǔ yǎn liù shéntōng wú biān gù
当知菩萨摩诃萨亦无边；五眼、六神通无边故，

dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó
当知菩萨摩诃萨亦无边；如来十力乃至十八佛

bú gòng fǎ wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān wú wàng
不共法无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边；无忘

shī fǎ héng zhù shě xìng wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú
失法、恒住舍性无边故，当知菩萨摩诃萨亦无

biān yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú biān gù dāng zhī
边；一切智、道相智、一切相智无边故，当知

pú sà mó hē sà yì wú biān yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén wú
菩萨摩诃萨亦无边；一切陀罗尼门、三摩地门无

biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān jìng guān dì nǎi zhì rú
边故，当知菩萨摩诃萨亦无边；净观地乃至如

lái dì wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān jí xǐ dì
来地无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边；极喜地

nǎi zhì fǎ yún dì wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān
乃至法云地无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边；

kǔ jí miè dào shèng dì wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà
苦、集、灭、道圣谛无边故，当知菩萨摩诃萨

yì wú biān nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú biān gù dāng zhī pú
亦无边；内空乃至无性自性空无边故，当知菩

sà mó hē sà yì wú biān zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wú biān gù
萨摩诃萨亦无边；真如乃至不思議界无边故，

dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè wú
当知菩萨摩诃萨亦无边；断界乃至无为界无

biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān shēngwén dú jué
边故，当知菩萨摩诃萨亦无边；声闻、独觉、
dà shèng wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān
大乘无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边。

fù cì shì zūn jí sè yùn nǎi zhì shí yùn pú sà mó hē
“复次，世尊！即色蕴乃至识蕴，菩萨摩诃
sà wú suǒ yǒu bù kě dé lí sè yùn nǎi zhì shí yùn pú sà mó hē sà
萨无所有不可得，离色蕴乃至识蕴，菩萨摩诃萨
wú suǒ yǒu bù kě dé rú shì nǎi zhì jí shēngwén dú jué dà shèng
无所有不可得。如是乃至即声闻、独觉、大乘，
pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé lí shēngwén dú jué dà
菩萨摩诃萨无所有不可得，离声闻、独觉、大
shèng pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé rú shì shì zūn wǒ
乘，菩萨摩诃萨无所有不可得。如是，世尊！我
yú cǐ děng yī qiè fǎ yǐ yī qiè zhǒng yī qiè chù yī qiè shí
于此等一切法，以一切种、一切处、一切时，
qiú pú sà mó hē sà dōu wú suǒ jiàn jìng bù kě dé yún hé lìng wǒ yǐ bō
求菩萨摩诃萨都无所见竟不可得，云何令我以般
rě bō luó mì duō jiào jiè jiào shòu zhū pú sà mó hē sà
若波罗蜜多教诫教授诸菩萨摩诃萨？

fù cì shì zūn zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú
“复次，世尊！诸菩萨摩诃萨但有假名都无
zì xìng rú shuō wǒ děng bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
自性。如说我等毕竟不生，但有假名都无自性，
zhū fǎ yì ěr bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng shì
诸法亦尔，毕竟不生，但有假名都无自性。世
zūn hé děng sè nǎi zhì shí bì jìng bù shēng ruò bì jìng bù shēng zé
尊！何等色乃至识毕竟不生？若毕竟不生则
bù míng sè nǎi zhì shí rú shì nǎi zhì hé děng shēngwén dú jué dà
不名色乃至识，如是乃至何等声闻、独觉、大
shèng bì jìng bù shēng ruò bì jìng bù shēng zé bù míng shēngwén dú
乘毕竟不生？若毕竟不生则不名声闻、独
jué dà shèng
觉、大乘。

shì zūn wǒ qǐ néng yǐ bì jìng bù shēng bō rě bō luó mì duō
“世尊！我岂能以毕竟不生般若波罗蜜多，
jiào jiè jiào shòu bì jìng bù shēng pú sà mó hē sà
教诫、教授毕竟不生菩萨摩诃萨？

shì zūn lí bì jìng bù shēng yì wú pú sà mó hē sà néng xíng
“世尊！离毕竟不生亦无菩萨摩诃萨能行

wú shàng zhèng děng pú tí
无上正等菩提。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà wén rú shì shuō xīn bù chén
“世尊！若菩萨摩诃萨闻如是说，心不沉

mò yì bù yōu huǐ qí xīn bù jīng bù kǒng bú bù dāng zhī shì pú sà
没亦不忧悔，其心不惊不恐不怖，当知是菩萨

mó hē sà néng xíng bō rě bō luó mì duō
摩诃萨能行般若波罗蜜多。”

ěr shí jù shòu shè lì zǐ wèn jù shòu shàn xiàn yán hé yuán
尔时，具寿舍利子问具寿善现言：“何缘

gù shuō zhū pú sà mó hē sà qián jì bù kě dé hòu jì bù kě dé
故说诸菩萨摩诃萨前际不可得、后际不可得、

zhōng jì bù kě dé
中际不可得？

hé yuán gù shuō sè yùn nǎi zhì shí yùn wú biān gù dāng zhī
“何缘故说色蕴乃至识蕴无边故，当知

pú sà mó hē sà yì wú biān rú shì nǎi zhì shēng wén dú jué dà
菩萨摩诃萨亦无边？如是乃至声闻、独觉、大

shèng wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān
乘无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边？

hé yuán gù shuō jí sè yùn nǎi zhì shí yùn pú sà mó hē sà
“何缘故说即色蕴乃至识蕴，菩萨摩诃萨

wú suǒ yǒu bù kě dé lí sè yùn nǎi zhì shí yùn pú sà mó hē sà wú
无所有不可得，离色蕴乃至识蕴，菩萨摩诃萨无

suǒ yǒu bù kě dé rú shì nǎi zhì jí shēng wén dú jué dà shèng
所有不可得？如是乃至即声闻、独觉、大乘，

pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé lí shēng wén dú jué dà
菩萨摩诃萨无所有不可得，离声闻、独觉、大

shèng pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé
乘，菩萨摩诃萨无所有不可得？

hé yuán gù shuō wǒ yú cǐ děng yī qiè fǎ yǐ yī qiè zhǒng
“何缘故说我于此等一切法，以一切种、

yī qiè chù yī qiè shí qiú pú sà mó hē sà dōu wú suǒ jiàn jìng bù kě
一切处、一切时，求菩萨摩诃萨都无所见竟不可

de yún hé lìng wǒ yǐ bō rě bō luó mì duō jiào jiè jiào shòu zhū pú sà
得，云何令我以般若波罗蜜多教诫教授诸菩萨

mó hē sà
摩诃萨？

hé yuán gù shuō zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú
“何缘故说诸菩萨摩诃萨但有假名都无

zì xìng
自性？

hé yuán gù shuō rú shuō wǒ děng bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ
“何缘故说如说我等毕竟不生，但有假

míng dōu wú zì xìng
名都无自性？

hé yuán gù shuō zhū fǎ yì ěr bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ
“何缘故说诸法亦尔毕竟不生，但有假

míng dōu wú zì xìng
名都无自性？

hé yuán gù shuō hé děng sè nǎi zhì shí bì jìng bù shēng rú
“何缘故说何等色乃至识毕竟不生？如

shì nǎi zhì hé děng shēng wén dú jué dà shèng bì jìng bù shēng
是乃至何等声闻、独觉、大乘毕竟不生？

hé yuán gù shuō ruò bì jìng bù shēng zé bù míng sè nǎi zhì shí
“何缘故说若毕竟不生则不名色乃至识，

rú shì nǎi zhì ruò bì jìng bù shēng zé bù míng shēng wén dú jué dà
如是乃至若毕竟不生则不名声闻、独觉、大

shèng
乘？

hé yuán gù shuō wǒ qǐ néng yǐ bì jìng bù shēng bō rě bō luó
“何缘故说我岂能以毕竟不生般若波罗

mì duō jiào jiè jiào shòu bì jìng bù shēng pú sà mó hē sà
蜜多，教诫教授毕竟不生菩萨摩诃萨？

hé yuán gù shuō lí bì jìng bù shēng yì wú pú sà mó hē sà
“何缘故说离毕竟不生亦无菩萨摩诃萨

néng xíng wú shàng zhèng děng pú tí
能行无上正等菩提？

hé yuán gù shuō ruò pú sà mó hē sà wén rú shì shuō xīn bù
“何缘故说若菩萨摩诃萨闻如是说，心不

chén mò yì bù yōu huǐ qí xīn bù jīng bù kǒng bú bù dāng zhī shì pú
沉没亦不忧悔，其心不惊不恐不怖，当知是菩

sà mó hē sà néng xíng bō rě bō luó mì duō
萨摩诃萨能行般若波罗蜜多？

jù shòu jīn yīngwèi wǒ yǎnshuō
“具寿今应为我演说。”

ěr shí jù shòushànxiàndá shè lì zǐ yán zūnzhě suǒ wèn
尔时，具寿善现答舍利子言：“尊者所问

hé yuán gù shuō zhū pú sà mó hē sà qián jì bù kě dé hòu jì bù
‘何缘故说诸菩萨摩诃萨前际不可得、后际不

kě dé zhōng jì bù kě dé zhě shè lì zǐ yǒuqíng wú suǒ
可得、中际不可得？’者，舍利子，有情无所

yǒu gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé yǒu
有故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。有

qíngkōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
情空故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。

yǒuqíng yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě
有情远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可

de yǒuqíng wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng
得。有情无自性故，诸菩萨摩诃萨前、后、中

jì bù kě dé
际不可得。

shè lì zǐ sè yùn nǎi zhì shí yùn wú suǒ yǒu gù zhū pú sà
“舍利子，色蕴乃至识蕴无所有故，诸菩萨

mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé sè yùn nǎi zhì shí yùn kōng
摩诃萨前、后、中际不可得。色蕴乃至识蕴空

gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé sè yùn
故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。色蕴

nǎi zhì shí yùn yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì
乃至识蕴远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际

bù kě dé sè yùn nǎi zhì shí yùn wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà
不可得。色蕴乃至识蕴无自性故，诸菩萨摩诃萨

qián hòu zhōng jì bù kě dé
前、后、中际不可得。

shè lì zǐ yǎnchù nǎi zhì yì chù wú suǒ yǒu gù zhū pú sà
“舍利子，眼处乃至意处无所有故，诸菩萨

mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé yǎnchù nǎi zhì yì chù kōng
摩诃萨前、后、中际不可得。眼处乃至意处空

gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé yǎnchù
故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。眼处

nǎi zhì yì chù yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì
乃至意处远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际

bù kě dé yǎnchù nǎi zhì yì chù wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà
不可得。眼处乃至意处无自性故，诸菩萨摩诃萨
qián hòu zhōng jì bù kě dé
前、后、中际不可得。

shè lì zǐ sè chù nǎi zhì fǎ chù wú suǒ yǒu gù zhū pú sà
“舍利子，色处乃至法处无所有故，诸菩萨
mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé sè chù nǎi zhì fǎ chù kōng
摩诃萨前、后、中际不可得。色处乃至法处空
gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé sè chù
故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。色处
nǎi zhì fǎ chù yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì
乃至法处远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际
bù kě dé sè chù nǎi zhì fǎ chù wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà
不可得。色处乃至法处无自性故，诸菩萨摩诃萨
qián hòu zhōng jì bù kě dé
前、后、中际不可得。

shè lì zǐ yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wú suǒ yǒu gù zhū pú sà
“舍利子，眼界乃至眼界无所有故，诸菩萨
mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé yǎn jiè nǎi zhì yì jiè kōng
摩诃萨前、后、中际不可得。眼界乃至眼界空
gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé yǎn jiè
故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。眼界
nǎi zhì yì jiè yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì
乃至眼界远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际
bù kě dé yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà
不可得。眼界乃至眼界无自性故，诸菩萨摩诃萨
qián hòu zhōng jì bù kě dé
前、后、中际不可得。

shè lì zǐ sè jiè nǎi zhì fǎ jiè wú suǒ yǒu gù zhū pú sà
“舍利子，色界乃至法界无所有故，诸菩萨
mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé sè jiè nǎi zhì fǎ jiè kōng
摩诃萨前、后、中际不可得。色界乃至法界空
gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé sè jiè
故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。色界
nǎi zhì fǎ jiè yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì
乃至法界远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际
bù kě dé sè jiè nǎi zhì fǎ jiè wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà
不可得。色界乃至法界无自性故，诸菩萨摩诃萨

qián hòu zhōng jì bù kě dé
前、后、中际不可得。

shè lì zǐ yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè wú suǒ yǒu gù zhū
“舍利子，眼识界乃至意识界无所有故，诸
pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé yǎn shí jiè nǎi zhì
菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。眼识界乃至
yì shí jiè kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě
意识界空故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可
dé yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián
得。眼识界乃至意识界远离故，诸菩萨摩诃萨前、
hòu zhōng jì bù kě dé yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè wú zì xìng gù
后、中际不可得。眼识界乃至意识界无自性故，
zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。

shè lì zǐ yǎn chù nǎi zhì yì chù wú suǒ yǒu gù zhū pú sà
“舍利子，眼触乃至意触无所有故，诸菩萨
mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé yǎn chù nǎi zhì yì chù kōng
摩诃萨前、后、中际不可得。眼触乃至意触空
gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé yǎn chù
故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。眼触
nǎi zhì yì chù yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì
乃至意触远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际
bù kě dé yǎn chù nǎi zhì yì chù wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà
不可得。眼触乃至意触无自性故，诸菩萨摩诃萨
qián hòu zhōng jì bù kě dé
前、后、中际不可得。

shè lì zǐ yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù
“舍利子，眼触为缘所生诸受乃至意触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu wú suǒ yǒu gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu
为缘所生诸受无所有故，诸菩萨摩诃萨前、后、
zhōng jì bù kě dé yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi
中际不可得。眼触为缘所生诸受乃至意触为
yuán suǒ shēng zhū shòu kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng
缘所生诸受空故，诸菩萨摩诃萨前、后、中
jì bù kě dé yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán
际不可得。眼触为缘所生诸受乃至意触为缘
suǒ shēng zhū shòu yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng
所生诸受远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中

jì bù kě dé yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu nǎi zhì yì chùwéiyuán
际不可得。眼触为缘所生诸受乃至意触为缘
suǒshēngzhūshòu wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng
所生诸受无自性故，诸菩萨摩诃萨前、后、中
jì bù kě dé
际不可得。

shè lì zǐ dì jiè nǎi zhì shí jiè wú suǒyǒu gù zhū pú sà
“舍利子，地界乃至识界无所有故，诸菩萨
mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé dì jiè nǎi zhì shí jiè kōng
摩诃萨前、后、中际不可得。地界乃至识界空
gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé dì jiè
故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。地界
nǎi zhì shí jiè yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì
乃至识界远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际
bù kě dé dì jiè nǎi zhì shí jiè wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà
不可得。地界乃至识界无自性故，诸菩萨摩诃萨
qián hòu zhōng jì bù kě dé
前、后、中际不可得。

shè lì zǐ yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán wú suǒyǒu gù zhū
“舍利子，因缘乃至增上缘无所有故，诸
pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé yīn yuán nǎi zhì zēng
菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。因缘乃至增
shàngyuánkōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě
上缘空故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可
dé yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuányuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà
得。因缘乃至增上缘远离故，诸菩萨摩诃萨
qián hòu zhōng jì bù kě dé yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán wú zì
前、后、中际不可得。因缘乃至增上缘无自
xìng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
性故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。

shè lì zǐ wú míng nǎi zhì lǎo sǐ wú suǒyǒu gù zhū pú sà
“舍利子，无明乃至老死无所有故，诸菩萨
mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé wú míng nǎi zhì lǎo sǐ kōng
摩诃萨前、后、中际不可得。无明乃至老死空
gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé wú míng
故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。无明
nǎi zhì lǎo sǐ yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì
乃至老死远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际

bù kě dé wú míng nǎi zhì lǎo sǐ wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà
不可得。无明乃至老死无自性故，诸菩萨摩诃萨
qián hòu zhōng jì bù kě dé
前、后、中际不可得。

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì
“舍利子，布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜
duō wú suǒ yǒu gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě
多无所有故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可
dé bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō kōng gù zhū pú
得。布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多空故，诸菩
sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé bù shī bō luó mì duō
萨摩诃萨前、后、中际不可得。布施波罗蜜多
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu
乃至般若波罗蜜多远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、
zhōng jì bù kě dé bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
中际不可得。布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多
wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
无自性故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。

shè lì zǐ sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wú suǒ yǒu gù
“舍利子，四念住乃至八圣道支无所有故，
zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé sì niàn zhù nǎi
诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。四念住乃
zhì bā shèng dào zhī kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng
至八圣道支空故，诸菩萨摩诃萨前、后、中
jì bù kě dé sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yuǎn lí gù zhū pú
际不可得。四念住乃至八圣道支远离故，诸菩
sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé sì niàn zhù nǎi zhì bā
萨摩诃萨前、后、中际不可得。四念住乃至八
shèng dào zhī wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì
圣道支无自性故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际
bù kě dé
不可得。

shè lì zǐ sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng wú suǒ
“舍利子，四静虑、四无量、四无色定无所
yǒu gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé sì
有故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。四
jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián
静虑、四无量、四无色定空故，诸菩萨摩诃萨前、

hòu zhōng jì bù kě dé sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng
后、中际不可得。四静虑、四无量、四无色定

yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。

sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng wú zì xìng gù zhū pú sà mó
四静虑、四无量、四无色定无自性故，诸菩萨摩

hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
诃萨前、后、中际不可得。

shè lì zǐ bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng wú suǒ yǒu gù zhū
“舍利子，八解脱、九次第定无所有故，诸

pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé bā jiě tuō jiǔ
菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。八解脱、九

cì dì dìng kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě
次第定空故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可

dé bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián
得。八解脱、九次第定远离故，诸菩萨摩诃萨前、

hòu zhōng jì bù kě dé bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng wú zì xìng gù
后、中际不可得。八解脱、九次第定无自性故，

zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。

shè lì zǐ kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú suǒ yǒu
“舍利子，空、无相、无愿解脱门无所有

gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé kōng
故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。空、

wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu
无相、无愿解脱门空故，诸菩萨摩诃萨前、后、

zhōng jì bù kě dé kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yuǎn lí gù
中际不可得。空、无相、无愿解脱门远离故，

zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé kōng wú xiàng
诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。空、无相、

wú yuàn jiě tuō mén wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu
无愿解脱门无自性故，诸菩萨摩诃萨前、后、

zhōng jì bù kě dé
中际不可得。

shè lì zǐ wǔ yǎn liù shéntōng wú suǒ yǒu gù zhū pú sà
“舍利子，五眼、六神通无所有故，诸菩萨

mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé wǔ yǎn liù shéntōng kōng
摩诃萨前、后、中际不可得。五眼、六神通空

gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé wǔ yǎn
故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。五眼、
liù shéntōng yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù
六神通远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不
kě dé wǔ yǎn liù shéntōng wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà qián
可得。五眼、六神通无自性故，诸菩萨摩诃萨前、
hòu zhōng jì bù kě dé
后、中际不可得。

shè lì zǐ rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wú
“舍利子，如来十力乃至十八佛不共法无
suǒ yǒu gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
所有故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。
rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ kōng gù zhū pú sà mó hē
如来十力乃至十八佛不共法空故，诸菩萨摩诃
sà qián hòu zhōng jì bù kě dé rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó
萨前、后、中际不可得。如来十力乃至十八佛
bú gòng fǎ yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù
不共法远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不
kě dé rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ wú zì xìng gù zhū
可得。如来十力乃至十八佛不共法无自性故，诸
pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。

shè lì zǐ wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng wú suǒ yǒu gù
“舍利子，无忘失法、恒住舍性无所有故，
zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé wú wàng shī fǎ
诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。无忘失法、
héng zhù shě xìng kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù
恒住舍性空故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不
kě dé wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yuǎn lí gù zhū pú sà mó
可得。无忘失法、恒住舍性远离故，诸菩萨摩
hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé wú wàng shī fǎ héng zhù shě
诃萨前、后、中际不可得。无忘失法、恒住舍
xìng wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě
性无自性故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可
dé
得。

shè lì zǐ yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú
“舍利子，一切智、道相智、一切相智无

suǒ yǒu gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
所有故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。

yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì kōng gù zhū pú sà mó hē
一切智、道相智、一切相智空故，诸菩萨摩诃

sà qián hòu zhōng jì bù kě dé yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
萨前、后、中际不可得。一切智、道相智、一

qiè xiàng zhì yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù
切相智远离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不

kě dé yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú zì xìng gù
可得。一切智、道相智、一切相智无自性故，

zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。

shè lì zǐ yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén wú suǒ yǒu
“舍利子，一切陀罗尼门、三摩地门无所有

gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé yī qiè
故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。一切

tuó luó ní mén sān mó dì mén kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián
陀罗尼门、三摩地门空故，诸菩萨摩诃萨前、

hòu zhōng jì bù kě dé yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén yuǎn
后、中际不可得。一切陀罗尼门、三摩地门远

lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé yī
离故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。一

qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà
切陀罗尼门、三摩地门无自性故，诸菩萨摩诃萨

qián hòu zhōng jì bù kě dé
前、后、中际不可得。

shè lì zǐ jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì wú suǒ yǒu gù zhū
“舍利子，净观地乃至如来地无所有故，诸

pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé jìng guān dì nǎi zhì
菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。净观地乃至

rú lái dì kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě
如来地空故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可

de jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà
得。净观地乃至如来地远离故，诸菩萨摩诃萨

qián hòu zhōng jì bù kě dé jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì wú zì
前、后、中际不可得。净观地乃至如来地无自

xìng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
性故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。

shè lì zǐ jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì wú suǒ yǒu gù zhū
“舍利子，极喜地乃至法云地无所有故，诸
pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé jí xǐ dì nǎi zhì
菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。极喜地乃至
fǎ yún dì kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě
法云地空故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可
dé jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián
得。极喜地乃至法云地远离故，诸菩萨摩诃萨前、
hòu zhōng jì bù kě dé jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì wú zì xìng gù
后、中际不可得。极喜地乃至法云地无自性故，
zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。

shè lì zǐ kǔ jí miè dào shèng dì wú suǒ yǒu gù
“舍利子，苦、集、灭、道圣谛无所有故，
zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé kǔ jí
诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。苦、集、
miè dào shèng dì kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng
灭、道圣谛空故，诸菩萨摩诃萨前、后、中
jì bù kě dé kǔ jí miè dào shèng dì yuǎn lí gù zhū pú
际不可得。苦、集、灭、道圣谛远离故，诸菩
sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé kǔ jí miè
萨摩诃萨前、后、中际不可得。苦、集、灭、
dào shèng dì wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì
道圣谛无自性故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际
bù kě dé
不可得。

shè lì zǐ nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú suǒ yǒu gù
“舍利子，内空乃至无性自性空无所有故，
zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé nèi kōng nǎi zhì
诸菩萨摩诃萨前、后、中际不可得。内空乃至
wú xìng zì xìng kōng kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì
无性自性空空故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际
bù kě dé nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yuǎn lí gù zhū pú sà
不可得。内空乃至无性自性空远离故，诸菩萨
mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
摩诃萨前、后、中际不可得。内空乃至无性自
xìng kōng wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù
性空无自性故，诸菩萨摩诃萨前、后、中际不

kě dé
可得。

shè lì zǐ zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wú suǒ yǒu gù zhū
“舍利子，真如乃至不思議界无所有故，诸
pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé zhēn rú nǎi zhì bù
菩萨摩訶萨前、后、中际不可得。真如乃至不
sī yì jiè kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě
思議界空故，诸菩萨摩訶萨前、后、中际不可
dé zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà
得。真如乃至不思議界远离故，诸菩萨摩訶萨
qián hòu zhōng jì bù kě dé zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wú zì
前、后、中际不可得。真如乃至不思議界无自
xìng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
性故，诸菩萨摩訶萨前、后、中际不可得。

shè lì zǐ duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè wú suǒ yǒu gù zhū pú
“舍利子，断界乃至无为界无所有故，诸菩
sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé duàn jiè nǎi zhì wú wéi
萨摩訶萨前、后、中际不可得。断界乃至无为
jiè kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
界空故，诸菩萨摩訶萨前、后、中际不可得。
duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu
断界乃至无为界远离故，诸菩萨摩訶萨前、后、
zhōng jì bù kě dé duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè wú zì xìng gù zhū pú
中际不可得。断界乃至无为界无自性故，诸菩
sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
萨摩訶萨前、后、中际不可得。

shè lì zǐ shēng wén dú jué dà shèng wú suǒ yǒu gù
“舍利子，声闻、独觉、大乘无所有故，
zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé shēng wén dú
诸菩萨摩訶萨前、后、中际不可得。声闻、独
jué dà shèng kōng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù
觉、大乘空故，诸菩萨摩訶萨前、后、中际不
kě dé shēng wén dú jué dà shèng yuǎn lí gù zhū pú sà mó hē
可得。声闻、独觉、大乘远离故，诸菩萨摩訶
sà qián hòu zhōng jì bù kě dé shēng wén dú jué dà shèng
萨前、后、中际不可得。声闻、独觉、大乘
wú zì xìng gù zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì bù kě dé
无自性故，诸菩萨摩訶萨前、后、中际不可得。

hé yǐ gù shè lì zǐ yǒuqíng nǎi zhì dà shèng wú suǒ yǒu
“何以故？舍利子，有情乃至大乘无所有、

kōng⁶ yuǎn lí wú zì xìngzhōng zhū pú sà mó hē sà qián hòu
空⁶、远离、无自性中，诸菩萨摩诃萨前、后、

zhōng jì jiē bù kě dé gù shè lì zǐ fēi yǒuqíng nǎi zhì dà shèng wú
中际皆不可得故。舍利子，非有情乃至大乘无

suǒ yǒu⁷ yǒu yì fēi yǒuqíng nǎi zhì dà shèng kōng yǒu yì fēi yǒuqíng nǎi
所有⁷有异，非有情乃至大乘空有异，非有情乃

zhì dà shèng yuǎn lí yǒu yì fēi yǒuqíng nǎi zhì dà shèng wú zì xìng yǒu
至大乘远离有异，非有情乃至大乘无自性有

yì fēi pú sà mó hē sà qián jì yǒu yì fēi pú sà mó hē sà hòu jì
异，非菩萨摩诃萨前际有异，非菩萨摩诃萨后际

yǒu yì fēi pú sà mó hē sà zhōng jì yǒu yì
有异，非菩萨摩诃萨中际有异。

shè lì zǐ ruò yǒuqíng nǎi zhì dà shèng wú suǒ yǒu ruò yǒu
“舍利子，若有情乃至大乘无所有，若有

qíng nǎi zhì dà shèng kōng ruò yǒuqíng nǎi zhì dà shèng yuǎn lí ruò yǒu
情乃至大乘空，若有情乃至大乘远离，若有

qíng nǎi zhì dà shèng wú zì xìng ruò pú sà mó hē sà qián jì ruò pú
情乃至大乘无自性，若菩萨摩诃萨前际，若菩

sà mó hē sà hòu jì ruò pú sà mó hē sà zhōng jì rú shì yī qiè jiē
萨摩诃萨后际，若菩萨摩诃萨中际，如是一切皆

wú èr wú èr fēn shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō
无二、无二分。舍利子，由此因缘，我作是说：

zhū pú sà mó hē sà qián hòu zhōng jì jiē bù kě dé
诸菩萨摩诃萨前、后、中际皆不可得。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō sè
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说色

yùn nǎi zhì shí yùn wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān
蕴乃至识蕴无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边？

rú shì nǎi zhì shēng wén dú jué dà shèng wú biān gù dāng zhī pú
如是乃至声闻、独觉、大乘无边故，当知菩

sà mó hē sà yì wú biān zhě shè lì zǐ sè yùn nǎi zhì dà shèng
萨摩诃萨亦无边？’者，舍利子，色蕴乃至大乘

jiē rú xū kōng suǒ yǐ zhě hé rú tài xū kōng qián hòu zhōng jì
皆如虚空。所以者何？如太虚空前、后、中际

⁶ 大正藏：空；永乐北藏及龙藏：故；校勘：空

⁷ 大正藏：所；永乐北藏及龙藏：所有

jiē bù kě dé yóu bǐ zhōng biān jù bù kě dé shuō wéi xū kōng sè
皆不可得，由彼中、边俱不可得说为虚空，色
yùn nǎi zhì dà shèng yì fù rú shì qián hòu zhōng jì jù bù kě dé
蕴乃至大乘亦复如是，前、后、中际俱不可得。
hé yǐ gù sè yùn nǎi zhì dà shèng jiē xìng kōng gù kōng zhōng qián jì
何以故？色蕴乃至大乘皆性空故，空中前际、
hòu jì zhōng jì jiē bù kě dé yì yǐ zhōng biān jù bù kě dé gù
后际、中际皆不可得，亦以中、边俱不可得故
shuō wéi kōng shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō sè yùn
说为空。舍利子，由此因缘，我作是说：色蕴
nǎi zhì shí yùn wú biān gù dāng zhī pú sà mó hē sà yì wú biān rú
乃至识蕴无边故，当知菩萨摩诃萨亦无边。如
shì nǎi zhì shēng wén dú jué dà shèng wú biān gù dāng zhī pú sà
是乃至声闻、独觉、大乘无边故，当知菩萨
mó hē sà yì wú biān
摩诃萨亦无边。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō jí
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说即
sè yùn nǎi zhì shí yùn pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé lí sè
色蕴乃至识蕴，菩萨摩诃萨无所有不可得，离色
yùn nǎi zhì shí yùn pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé rú shì nǎi
蕴乃至识蕴，菩萨摩诃萨无所有不可得；如是乃
zhì jí shēng wén dú jué dà shèng pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù
至即声闻、独觉、大乘，菩萨摩诃萨无所有不
kě dé lí shēng wén dú jué dà shèng pú sà mó hē sà wú suǒ
可得，离声闻、独觉、大乘，菩萨摩诃萨无所
yǒu bù kě dé zhě shè lì zǐ sè yùn nǎi zhì dà shèng sè yùn nǎi
有不可得？’者，舍利子，色蕴乃至大乘色蕴乃
zhì dà chéng xìng kōng hé yǐ gù sè yùn nǎi zhì dà shèng xìng kōng
至大乘性空。何以故？色蕴乃至大乘性空
zhōng sè yùn nǎi zhì dà shèng wú suǒ yǒu bù kě dé gù zhū pú sà mó
中，色蕴乃至大乘无所有不可得故，诸菩萨摩
hē sà yì wú suǒ yǒu bù kě dé
诃萨亦无所有不可得。

shè lì zǐ fēi sè yùn nǎi zhì fēi dà shèng fēi sè yùn nǎi zhì
“舍利子，非色蕴乃至非大乘非色蕴乃至
fēi dà shèng xìng kōng hé yǐ gù fēi sè yùn nǎi zhì fēi dà shèng xìng
非大乘性空。何以故？非色蕴乃至非大乘性

kōngzhōng fēi sè yùn nǎi zhì fēi dà shèng wú suǒ yǒu bù kě dé gù zhū
空中，非色蕴乃至非大乘无所有不可得故，诸
pú sà mó hē sà yì wú suǒ yǒu bù kě dé shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán
菩萨摩诃萨亦无所有不可得。舍利子，由此因缘，
wǒ zuò shì shuō jí sè yùn nǎi zhì shí yùn pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu
我作是说：即色蕴乃至识蕴，菩萨摩诃萨无所有
bù kě dé lí sè yùn nǎi zhì shí yùn pú sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù
不可得，离色蕴乃至识蕴，菩萨摩诃萨无所有不
kě dé rú shì nǎi zhì jí shēng wén dú jué dà shèng pú sà mó
可得。如是乃至即声闻、独觉、大乘，菩萨摩
hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé lí shēng wén dú jué dà shèng pú
诃萨无所有不可得，离声闻、独觉、大乘，菩
sà mó hē sà wú suǒ yǒu bù kě dé
萨摩诃萨无所有不可得。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō wǒ
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说我
yú cǐ děng yī qiè fǎ yǐ yī qiè zhǒng yī qiè chù yī qiè shí
于此等一切法，以一切种、一切处、一切时，
qiú pú sà mó hē sà dōu wú suǒ jiàn jìng bù kě dé yún hé lìng wǒ yǐ bō
求菩萨摩诃萨都无所见竟不可得，云何令我以般
rě bō luó mì duō jiào jiè jiào shòu zhū pú sà mó hē sà zhě shè lì
若波罗蜜多教诫教授诸菩萨摩诃萨？’者，舍利
zǐ sè yú sè bù kě dé sè yú shòu xiǎng xíng shí yì bù kě
子，色于色不可得，色于受、想、行、识亦不可
dé shòu yú shòu bù kě dé shòu yú sè xiǎng xíng shí yì bù
得。受于受不可得，受于色、想、行、识亦不
kě dé xiǎng yú xiǎng bù kě dé xiǎng yú sè shòu xíng shí yì
可得。想于想不可得，想于色、受、行、识亦
bù kě dé xíng yú xíng bù kě dé xíng yú sè shòu xiǎng shí yì
不可得。行于行不可得，行于色、受、想、识亦
bù kě dé shí yú shí bù kě dé shí yú sè shòu xiǎng xíng yì
不可得。识于识不可得，识于色、受、想、行亦
bù kě dé
不可得。

shè lì zǐ yǎn chù yú yǎn chù bù kě dé yǎn chù yú ěr
“舍利子，眼处于眼处不可得，眼处于耳、
bí shé shēn yì chù yì bù kě dé ěr chù yú ěr chù bù kě dé
鼻、舌、身、意处亦不可得。耳处于耳处不可得，

ěr chù yú yǎn bí shé shēn yì chù yì bù kě dé bí chù yú
耳处于眼、鼻、舌、身、意处亦不可得。鼻处于
bí chù bù kě dé bí chù yú yǎn ěr shé shēn yì chù yì bù
鼻处不可得，鼻处于眼、耳、舌、身、意处亦不
kě dé shé chù yú shé chù bù kě dé shé chù yú yǎn ěr bí
可得。舌处于舌处不可得，舌处于眼、耳、鼻、
shēn yì chù yì bù kě dé shēn chù yú shēn chù bù kě dé shēn chù
身、意处亦不可得。身处于身处不可得，身处
yú yǎn ěr bí shé yì chù yì bù kě dé yì chù yú yì chù
于眼、耳、鼻、舌、意处亦不可得。意处于意处
bù kě dé yì chù yú yǎn ěr bí shé shēn chù yì bù kě dé
不可得，意处于眼、耳、鼻、舌、身处亦不可得。

shè lì zǐ sè chù yú sè chù bù kě dé sè chù yú shēng
“舍利子，色处于色处不可得，色处于声、
xiāng wèi chù fǎ chù yì bù kě dé shēng chù yú shēng chù bù kě
香、味、触、法处亦不可得。声处于声处不可
dé shēng chù yú sè xiāng wèi chù fǎ chù yì bù kě dé
得，声处于色、香、味、触、法处亦不可得。
xiāng chù yú xiāng chù bù kě dé xiāng chù yú sè shēng wèi chù
香处于香处不可得，香处于色、声、味、触、
fǎ chù yì bù kě dé wèi chù yú wèi chù bù kě dé wèi chù yú sè
法处亦不可得。味处于味处不可得，味处于色、
shēng xiāng chù fǎ chù yì bù kě dé chù chù yú chù chù bù kě
声、香、触、法处亦不可得。触处于触处不可
dé chù chù yú sè shēng xiāng wèi fǎ chù yì bù kě dé
得，触处于色、声、香、味、法处亦不可得。
fǎ chù yú fǎ chù bù kě dé fǎ chù yú sè shēng xiāng wèi
法处于法处不可得，法处于色、声、香、味、
chù chù yì bù kě dé
触处亦不可得。

shè lì zǐ yǎn jiè yú yǎn jiè bù kě dé yǎn jiè yú ěr
“舍利子，眼界于眼界不可得，眼界于耳、
bí shé shēn yì jiè yì bù kě dé ěr jiè yú ěr jiè bù kě dé
鼻、舌、身、意界亦不可得。耳界于耳界不可得，
ěr jiè yú yǎn bí shé shēn yì jiè yì bù kě dé bí jiè yú
耳界于眼、鼻、舌、身、意界亦不可得。鼻界于
bí jiè bù kě dé bí jiè yú yǎn ěr shé shēn yì jiè yì bù
鼻界不可得，鼻界于眼、耳、舌、身、意界亦不

kě dé shé jiè yú shé jiè bù kě dé shé jiè yú yǎn ěr bǐ
可得。舌界于舌界不可得，舌界于眼、耳、鼻、
shēn yì jiè yì bù kě dé shēn jiè yú shēn jiè bù kě dé shēn jiè
身、意界亦不可得。身界于身界不可得，身界
yú yǎn ěr bǐ shé yì jiè yì bù kě dé yì jiè yú yì jiè
于眼、耳、鼻、舌、意界亦不可得。意界于意界
bù kě dé yì jiè yú yǎn ěr bǐ shé shēn jiè yì bù kě dé
不可得，意界于眼、耳、鼻、舌、身界亦不可得。

shè lì zǐ sè jiè yú sè jiè bù kě dé sè jiè yú shēng
“舍利子，色界于色界不可得，色界于声、
xiāng wèi chù fǎ jiè yì bù kě dé shēng jiè yú shēng jiè bù kě
香、味、触、法界亦不可得。声界于声界不可
dé shēng jiè yú sè xiāng wèi chù fǎ jiè yì bù kě dé
得，声界于色、香、味、触、法界亦不可得。
xiāng jiè yú xiāng jiè bù kě dé xiāng jiè yú sè shēng wèi chù
香界于香界不可得，香界于色、声、味、触、
fǎ jiè yì bù kě dé wèi jiè yú wèi jiè bù kě dé wèi jiè yú sè
法界亦不可得。味界于味界不可得，味界于色、
shēng xiāng chù fǎ jiè yì bù kě dé chù jiè yú chù jiè bù kě
声、香、触、法界亦不可得。触界于触界不可
dé chù jiè yú sè shēng xiāng wèi fǎ jiè yì bù kě dé
得，触界于色、声、香、味、法界亦不可得。
fǎ jiè yú fǎ jiè bù kě dé fǎ jiè yú sè shēng xiāng wèi
法界于法界不可得，法界于色、声、香、味、
chù jiè yì bù kě dé
触界亦不可得。

shè lì zǐ yǎn shí jiè yú yǎn shí jiè bù kě dé yǎn shí jiè
“舍利子，眼识界于眼识界不可得，眼识界
yú ěr bǐ shé shēn yì shí jiè yì bù kě dé ěr shí jiè yú
于耳、鼻、舌、身、意识界亦不可得。耳识界于
ěr shí jiè bù kě dé ěr shí jiè yú yǎn bǐ shé shēn yì shí
耳识界不可得，耳识界于眼、鼻、舌、身、意识
jiè yì bù kě dé bǐ shí jiè yú bǐ shí jiè bù kě dé bǐ shí jiè yú
界亦不可得。鼻识界于鼻识界不可得，鼻识界于
yǎn ěr shé shēn yì shí jiè yì bù kě dé shé shí jiè yú shé
眼、耳、舌、身、意识界亦不可得。舌识界于舌
shí jiè bù kě dé shé shí jiè yú yǎn ěr bǐ shēn yì shí jiè
识界不可得，舌识界于眼、耳、鼻、身、意识界

yì bù kě dé shēn shí jiè yú shēn shí jiè bù kě dé shēn shí jiè yú
亦不可得。身识界于身识界不可得，身识界于
yǎn ěr bí shé yì shí jiè yì bù kě dé yì shí jiè yú yì
眼、耳、鼻、舌、意识界亦不可得。意识界于意
shí jiè bù kě dé yì shí jiè yú yǎn ěr bí shé shēn shí jiè
识界不可得，意识界于眼、耳、鼻、舌、身识界
yì bù kě dé
亦不可得。

shè lì zǐ yǎnchù yú yǎnchù bù kě dé yǎnchù yú ěr
“舍利子，眼触于眼触不可得，眼触于耳、
bí shé shēn yì chù yì bù kě dé ěr chù yú ěr chù bù kě dé
鼻、舌、身、意触亦不可得。耳触于耳触不可得，
ěr chù yú yǎn bí shé shēn yì chù yì bù kě dé bí chù yú
耳触于眼、鼻、舌、身、意触亦不可得。鼻触于
bí chù bù kě dé bí chù yú yǎn ěr shé shēn yì chù yì bù
鼻触不可得，鼻触于眼、耳、舌、身、意触亦不
kě dé shé chù yú shé chù bù kě dé shé chù yú yǎn ěr bí
可得。舌触于舌触不可得，舌触于眼、耳、鼻、
shēn yì chù yì bù kě dé shēnchù yú shēnchù bù kě dé shēnchù
身、意触亦不可得。身触于身触不可得，身触
yú yǎn ěr bí shé yì chù yì bù kě dé yì chù yú yì chù
于眼、耳、鼻、舌、意触亦不可得。意触于意触
bù kě dé yì chù yú yǎn ěr bí shé shēnchù yì bù kě dé
不可得，意触于眼、耳、鼻、舌、身触亦不可得。

shè lì zǐ yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yú yǎnchù wéi
“舍利子，眼触为缘所生诸受于眼触为
yuán suǒ shēng zhū shòu bù kě dé yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yú
缘所生诸受不可得，眼触为缘所生诸受于
ěr bí shé shēn yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù kě dé
耳、鼻、舌、身、意触为缘所生诸受亦不可得。
ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yú ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù
耳触为缘所生诸受于耳触为缘所生诸受不
kě dé ěr chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yú yǎn bí shé shēn
可得，耳触为缘所生诸受于眼、鼻、舌、身、
yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù kě dé bí chù wéi yuán suǒ shēng
意触为缘所生诸受亦不可得。鼻触为缘所生
zhū shòu yú bí chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bù kě dé bí chù wéi yuán
诸受于鼻触为缘所生诸受不可得，鼻触为缘

suǒshēngzhūshòu yú yǎn ěr shé shēn yì chùwéiyuánsuǒshēng
所生诸受于眼、耳、舌、身、意触为缘所生

zhūshòu yì bù kě dé shé chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yú shé chùwéi
诸受亦不可得。舌触为缘所生诸受于舌触为

yuánsuǒshēngzhūshòu bù kě dé shé chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yú
缘所生诸受不可得，舌触为缘所生诸受于

yǎn ěr bí shēn yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì bù kě dé
眼、耳、鼻、身、意触为缘所生诸受亦不可得。

shēn chùwéiyuán suǒshēngzhūshòu yú shēn chùwéiyuán suǒshēngzhūshòu
身触为缘所生诸受于身触为缘所生诸受

bù kě dé shēnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yú yǎn ěr bí shé
不可得，身触为缘所生诸受于眼、耳、鼻、舌、

yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì bù kě dé yì chùwéiyuánsuǒshēng
意触为缘所生诸受亦不可得。意触为缘所生

zhūshòu yú yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu bù kě dé yì chùwéiyuán
诸受于意触为缘所生诸受不可得，意触为缘

suǒshēngzhūshòu yú yǎn ěr bí shé shēnchùwéiyuánsuǒshēng
所生诸受于眼、耳、鼻、舌、身触为缘所生

zhūshòu yì bù kě dé
诸受亦不可得。

shè lì zǐ dì jiè yú dì jiè bù kě dé dì jiè yú shuǐ
“舍利子，地界于地界不可得，地界于水、

huǒ fēng kōng shí jiè yì bù kě dé shuǐ jiè yú shuǐ jiè bù kě dé
火、风、空、识界亦不可得。水界于水界不可得，

shuǐ jiè yú dì huǒ fēng kōng shí jiè yì bù kě dé huǒ jiè yú
水界于地、火、风、空、识界亦不可得。火界于

huǒ jiè bù kě dé huǒ jiè yú dì shuǐ fēng kōng shí jiè yì bù
火界不可得，火界于地、水、风、空、识界亦不

kě dé fēng jiè yú fēng jiè bù kě dé fēng jiè yú dì shuǐ huǒ
可得。风界于风界不可得，风界于地、水、火、

kōng shí jiè yì bù kě dé kōng jiè yú kōng jiè bù kě dé kōng jiè
空、识界亦不可得。空界于空界不可得，空界

yú dì shuǐ huǒ fēng shí jiè yì bù kě dé shí jiè yú shí jiè
于地、水、火、风、识界亦不可得。识界于识界

bù kě dé shí jiè yú dì shuǐ huǒ fēng kōng jiè yì bù kě dé
不可得，识界于地、水、火、风、空界亦不可得。

shè lì zǐ yīn yuán yú yīn yuán bù kě dé yīn yuán yú děng
“舍利子，因缘于因缘不可得，因缘于等

wú jiànyuán suǒyuányuán zēngshàngyuán yì bù kě dé dēng wú jiàn
无间缘、所缘缘、增上缘亦不可得。等无间
yuán yú dēng wú jiànyuán bù kě dé dēng wú jiànyuán yú yīn yuán suǒ
缘于等无间缘不可得，等无间缘于因缘、所
yuányuán zēngshàngyuán yì bù kě dé suǒyuányuán yú suǒyuányuán
缘缘、增上缘亦不可得。所缘缘于所缘缘
bù kě dé suǒyuányuán yú yīn yuán dēng wú jiànyuán zēngshàngyuán
不可得，所缘缘于因缘、等无间缘、增上缘
yì bù kě dé zēngshàngyuán yú zēngshàngyuán bù kě dé zēngshàng
亦不可得。增上缘于增上缘不可得，增上
yuán yú yīn yuán dēng wú jiànyuán suǒyuányuán yì bù kě dé
缘于因缘、等无间缘、所缘缘亦不可得。

shè lì zǐ wú míng yú wú míng bù kě dé wú míng yú xíng
“舍利子，无明于无明不可得，无明于行、
shí míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng
识、名色、六处、触、受、爱、取、有、生、
lǎo sǐ yì bù kě dé xíng yú xíng bù kě dé xíng yú wú míng shí
老死亦不可得。行于行不可得，行于无明、识、
míng sè liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ
名色、六处、触、受、爱、取、有、生、老死
yì bù kě dé shí yú shí bù kě dé shí yú wú míng xíng míng sè
亦不可得。识于识不可得，识于无明、行、名色、
liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ yì bù kě
六处、触、受、爱、取、有、生、老死亦不可
dé míng sè yú míng sè bù kě dé míng sè yú wú míng xíng shí
得。名色于名色不可得，名色于无明、行、识、
liù chù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ yì bù kě
六处、触、受、爱、取、有、生、老死亦不可
dé liù chù yú liù chù bù kě dé liù chù yú wú míng xíng shí
得。六处于六处不可得，六处于无明、行、识、
míng sè chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ yì bù kě
名色、触、受、爱、取、有、生、老死亦不可
dé chù yú chù bù kě dé chù yú wú míng xíng shí míng sè
得。触于触不可得，触于无明、行、识、名色、
liù chù shòu ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ yì bù kě dé
六处、受、爱、取、有、生、老死亦不可得。
shòu yú shòu bù kě dé shòu yú wú míng xíng shí míng sè liù
受于受不可得，受于无明、行、识、名色、六

chù chù ài qǔ yǒu shēng lǎo sǐ yì bù kě dé ài yú
处、触、爱、取、有、生、老死亦不可得。爱于
ài bù kě dé ài yú wú míng xíng shí míng sè liù chù chù
爱不可得，爱于无明、行、识、名色、六处、触、
shòu qǔ yǒu shēng lǎo sǐ yì bù kě dé qǔ yú qǔ bù kě
受、取、有、生、老死亦不可得。取于取不可
dé qǔ yú wú míng xíng shí míng sè liù chù chù shòu
得，取于无明、行、识、名色、六处、触、受、
ài yǒu shēng lǎo sǐ yì bù kě dé yǒu yú yǒu bù kě dé yǒu
爱、有、生、老死亦不可得。有于有不可得，有
yú wú míng xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
于无明、行、识、名色、六处、触、受、爱、
qǔ shēng lǎo sǐ yì bù kě dé shēng yú shēng bù kě dé shēng
取、生、老死亦不可得。生于生不可得，生
yú wú míng xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
于无明、行、识、名色、六处、触、受、爱、
qǔ yǒu lǎo sǐ yì bù kě dé lǎo sǐ yú lǎo sǐ bù kě dé lǎo
取、有、老死亦不可得。老死于老死不可得，老
sǐ yú wú míng xíng shí míng sè liù chù chù shòu ài
死于无明、行、识、名色、六处、触、受、爱、
qǔ yǒu shēng yì bù kě dé
取、有、生亦不可得。

shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō yú bù shī bō luó mì duō
“舍利子，布施波罗蜜多于布施波罗蜜多
bù kě dé bù shī bō luó mì duō yú jìng jiè děng bō luó mì duō yì bù
不可得，布施波罗蜜多于净戒等波罗蜜多亦不
kě dé rú shì nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yú bō rě bō luó mì duō
可得，如是乃至般若波罗蜜多于般若波罗蜜多
bù kě dé bō rě bō luó mì duō yú bù shī děng bō luó mì duō yì bù
不可得，般若波罗蜜多于布施等波罗蜜多亦不
kě dé
可得。

shè lì zǐ sì jìng lǜ yú sì jìng lǜ bù kě dé sì jìng lǜ
“舍利子，四静虑于四静虑不可得，四静虑
yú sì wú liàng sì wú sè dìng yì bù kě dé sì wú liàng yú sì wú
于四无量、四无色定亦不可得。四无量于四无
liàng bù kě dé sì wú liàng yú sì jìng lǜ sì wú sè dìng yì bù kě dé
量不可得，四无量于四静虑、四无色定亦不可得。

sì wú sè dìng yú sì wú sè dìng bù kě dé sì wú sè dìng yú sì jìng
四无色定于四无色定不可得，四无色定于四静
lù sì wú liàng yì bù kě dé
虑、四无量亦不可得。

shè lì zǐ sì niàn zhù yú sì niàn zhù bù kě dé sì niàn zhù
“舍利子，四念住于四念住不可得，四念住
yú sì zhèng duàn děng yì bù kě dé rú shì nǎi zhì bā shèng dào zhī yú
于四正断等亦不可得，如是乃至八圣道支于
bā shèng dào zhī bù kě dé bā shèng dào zhī yú sì niàn zhù děng yì bù
八圣道支不可得，八圣道支于四念住等亦不
kě dé
可得。

shè lì zǐ bā jiě tuō yú bā jiě tuō bù kě dé bā jiě tuō
“舍利子，八解脱于八解脱不可得，八解脱
yú bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù yì bù kě dé bā shèng
于八胜处、九次第定、十遍处亦不可得；八胜
chù yú bā shèng chù bù kě dé bā shèng chù yú bā jiě tuō jiǔ cì dì
处于八胜处不可得，八胜处于八解脱、九次第
dìng shí biàn chù yì bù kě dé jiǔ cì dì dìng yú jiǔ cì dì dìng bù kě
定、十遍处亦不可得；九次第定于九次第定不可
dé jiǔ cì dì dìng yú bā jiě tuō bā shèng chù shí biàn chù yì bù kě
得，九次第定于八解脱八胜处、十遍处亦不可
dé shí biàn chù yú shí biàn chù bù kě dé shí biàn chù yú bā jiě tuō
得；十遍处于十遍处不可得，十遍处于八解脱、
bā shèng chù jiǔ cì dì dìng yì bù kě dé
八胜处、九次第定亦不可得。

shè lì zǐ kōng jiě tuō mén yú kōng jiě tuō mén bù kě dé
“舍利子，空解脱门于空解脱门不可得，
kōng jiě tuō mén yú wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì bù kě dé wú
空解脱门于无相、无愿解脱门亦不可得。无
xiàng jiě tuō mén yú wú xiàng jiě tuō mén bù kě dé wú xiàng jiě tuō mén
相解脱门于无相解脱门不可得，无相解脱门
yú kōng wú yuàn jiě tuō mén yì bù kě dé wú yuàn jiě tuō mén yú wú
于空、无愿解脱门亦不可得。无愿解脱门于无
yuàn jiě tuō mén bù kě dé wú yuàn jiě tuō mén yú kōng wú xiàng jiě
愿解脱门不可得，无愿解脱门于空、无相解
tuō mén yì bù kě dé
脱门亦不可得。

shè lì zǐ wǔ yǎn yú wǔ yǎn bù kě dé wǔ yǎn yú liù shén
“舍利子，五眼于五眼不可得，五眼于六神
tōng yì bù kě dé liù shéntōng yú liù shéntōng bù kě dé liù shéntōng
通亦不可得。六神通于六神通不可得，六神通
yú wǔ yǎn yì bù kě dé
于五眼亦不可得。

shè lì zǐ rú lái shí lì yú rú lái shí lì bù kě dé rú
“舍利子，如来十力于如来十力不可得，如
lái shí lì yú sì wú suǒ wèi děng yì bù kě dé rú shì nǎi zhì shí bā
来十力于四无所畏等亦不可得。如是乃至十八
fó bú gòng fǎ yú shí bā fó bú gòng fǎ bù kě dé shí bā fó bú gòng
佛不共法于十八佛不共法不可得，十八佛不共
fǎ yú rú lái shí lì děng yì bù kě dé
法于如来十力等亦不可得。

shè lì zǐ wú wàng shī fǎ yú wú wàng shī fǎ bù kě dé
“舍利子，无忘失法于无忘失法不可得，
wú wàng shī fǎ yú héng zhù shě xìng yì bù kě dé héng zhù shě xìng yú
无忘失法于恒住舍性亦不可得。恒住舍性于
héng zhù shě xìng bù kě dé héng zhù shě xìng yú wú wàng shī fǎ yì bù kě
恒住舍性不可得，恒住舍性于无忘失法亦不可
dé
得。

shè lì zǐ yī qiè zhì yú yī qiè zhì bù kě dé yī qiè zhì
“舍利子，一切智于一切智不可得，一切智
yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì bù kě dé dào xiàng zhì yú dào
于道相智、一切相智亦不可得。道相智于道
xiàng zhì bù kě dé dào xiàng zhì yú yī qiè zhì yī qiè xiàng zhì yì bù
相智不可得，道相智于一切智、一切相智亦不
kě dé yī qiè xiàng zhì yú yī qiè xiàng zhì bù kě dé yī qiè xiàng zhì
可得。一切相智于一切相智不可得，一切相智
yú yī qiè zhì dào xiàng zhì yì bù kě dé
于一切智、道相智亦不可得。

shè lì zǐ nèi kōng yú nèi kōng bù kě dé nèi kōng yú wài
“舍利子，内空于内空不可得，内空于外
kōng děng yì bù kě dé rú shì nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yú wú xìng zì
空等亦不可得。如是乃至无性自性空于无性自
xìng kōng bù kě dé wú xìng zì xìng kōng yú nèi kōng děng yì bù kě dé
性空不可得，无性自性空于内空等亦不可得。

shè lì zǐ zhēn rú yú zhēn rú bù kě dé zhēn rú yú fǎ
“舍利子，真如于真如不可得，真如于法
jiè děng yì bù kě dé rú shì nǎi zhì bù sī yì jiè yú bù sī yì jiè
界等亦不可得。如是乃至不思議界于不思議界
bù kě dé bù sī yì jiè yú zhēn rú děng yì bù kě dé
不可得，不思議界于真如等亦不可得。

shè lì zǐ duàn jiè yú duàn jiè bù kě dé duàn jiè yú lí
“舍利子，断界于断界不可得，断界于离
jiè děng yì bù kě dé rú shì nǎi zhì wú wéi jiè yú wú wéi jiè bù kě
界等亦不可得。如是乃至无为界于无为界不可
dé wú wéi jiè yú duàn jiè děng yì bù kě dé
得，无为界于断界等亦不可得。

shè lì zǐ kǔ shèng dì yú kǔ shèng dì bù kě dé kǔ shèng
“舍利子，苦圣谛于苦圣谛不可得，苦圣
dì yú jí miè dào shèng dì yì bù kě dé jí shèng dì yú jí shèng
谛于集、灭、道圣谛亦不可得。集圣谛于集圣
dì bù kě dé jí shèng dì yú kǔ miè dào shèng dì yì bù kě dé
谛不可得，集圣谛于苦、灭、道圣谛亦不可得。
miè shèng dì yú miè shèng dì bù kě dé miè shèng dì yú kǔ jí dào
灭圣谛于灭圣谛不可得，灭圣谛于苦、集、道
shèng dì yì bù kě dé dào shèng dì yú dào shèng dì bù kě dé dào
圣谛亦不可得。道圣谛于道圣谛不可得，道
shèng dì yú kǔ jí miè shèng dì yì bù kě dé
圣谛于苦、集、灭圣谛亦不可得。

shè lì zǐ tuó luó ní mén yú tuó luó ní mén bù kě dé tuó
“舍利子，陀罗尼门于陀罗尼门不可得，陀
luó ní mén yú sān mó dì mén yì bù kě dé sān mó dì mén yú sān mó
罗尼门于三摩地门亦不可得。三摩地门于三摩
dì mén bù kě dé sān mó dì mén yú tuó luó ní mén yì bù kě dé
地门不可得，三摩地门于陀罗尼门亦不可得。

shè lì zǐ yì shēng dì yú yì shēng dì bù kě dé yì shēng
“舍利子，异生地于异生地不可得，异生
dì yú zhǒng xìng dì děng yì bù kě dé rú shì nǎi zhì rú lái dì yú rú
地于种性地等亦不可得。如是乃至如来地于如
lái dì bù kě dé rú lái dì yú yì shēng dì děng yì bù kě dé
来地不可得，如来地于异生地等亦不可得。

shè lì zǐ jí xǐ dì yú jí xǐ dì bù kě dé jí xǐ dì
“舍利子，极喜地于极喜地不可得，极喜地

yú lí gòu dì děng yì bù kě dé rú shì nǎi zhì fǎ yún dì yú fǎ yún
于离垢地等亦不可得。如是乃至法云地于法云
dì bù kě dé fǎ yún dì yú jí xǐ dì děng yì bù kě dé
地不可得，法云地于极喜地等亦不可得。

shè lì zǐ yù liú yú yù liú bù kě dé yù liú yú yī lái
“舍利子，预流于预流不可得，预流于一来
děng yì bù kě dé rú shì nǎi zhì zhèngděngjué yú zhèngděngjué bù
等亦不可得。如是乃至正等觉于正等觉不
kě dé zhèngděngjué yú yù liú děng yì bù kě dé
可得，正等觉于预流等亦不可得。

shè lì zǐ pú sà mó hē sà yú pú sà mó hē sà bù kě dé
“舍利子，菩萨摩訶萨于菩萨摩訶萨不可得，
pú sà mó hē sà yú bō rě bō luó mì duō jiào jiè jiàoshòu yì bù kě
菩萨摩訶萨于般若波罗蜜多、教诫教授亦不可
dé bō rě bō luó mì duō yú bō rě bō luó mì duō bù kě dé bō rě
得。般若波罗蜜多于般若波罗蜜多不可得，般若
bō luó mì duō yú pú sà mó hē sà jiào jiè jiàoshòu yì bù kě dé jiào
波罗蜜多于菩萨摩訶萨、教诫教授亦不可得。教
jiè jiàoshòu yú jiào jiè jiàoshòu bù kě dé jiào jiè jiàoshòu yú pú sà mó
诫教授于教诫教授不可得，教诫教授于菩萨摩
hē sà bō rě bō luó mì duō yì bù kě dé
訶萨、般若波罗蜜多亦不可得。

hé yǐ gù shè lì zǐ zhū rú shì děng ruò fǎ ruò wǒ zì
“何以故？舍利子，诸如是等若法若我自
xìng kōng gù
性空故。

shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō wǒ yú cǐ děng
“舍利子，由此因缘，我作是说：我于此等
yī qiè fǎ yī yī qiè zhǒng yī qiè chù yī qiè shí qiú pú sà mó
一切法，以一切种、一切处、一切时，求菩萨摩
hē sà dōu wú suǒ jiàn jìng bù kě dé yún hé lìng wǒ yǐ bō rě bō luó mì
訶萨都无所见竟不可得，云何令我以般若波罗蜜
duō jiào jiè jiàoshòu zhū pú sà mó hē sà
多教诫教授诸菩萨摩訶萨？

大般若波罗蜜多经卷第四百九十六

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi jiǔ shí qī
大般若波罗蜜多经卷第四百九十七

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn shàn xiàn pǐn dì sān zhī shí liù
第三分善现品第三之十六

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō zhū
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说诸
pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng zhě shè lì zǐ
菩萨摩诃萨但有假名都无自性？’者，舍利子，
yǐ zhū pú sà mó hē sà míng wéi kè shè gù
以诸菩萨摩诃萨名唯客摄故。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé yuán gù shuō yǐ zhū pú sà
时，舍利子问善现言：“何缘故说以诸菩萨
mó hē sà míng wéi kè suǒ shè
摩诃萨名唯客所摄？”

shàn xiàn dá yán rú yī qiè fǎ míng wéi kè suǒ shè yú shí fāng
善现答言：“如一切法名唯客所摄，于十方
sān shì wú suǒ cóng lái wú suǒ zhì qù yì wú suǒ zhù yī qiè fǎ zhōng
三世无所从来、无所至去亦无所住。一切法中
wú míng míng zhōng wú yī qiè fǎ fēi hé fēi sǎn dàn jiǎ shī shè suǒ
无名，名中无一切法，非合非散但假施設。所
yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ yǔ míng jù zì xìng kōng gù zì xìng kōng
以者何？以一切法与名俱自性空故，自性空
zhōng ruò yī qiè fǎ ruò míng jù wú suǒ yǒu dōu bù kě dé zhū pú
中若一切法、若名，俱无所有都不可得。诸菩
sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè wú suǒ cóng lái wú suǒ
萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，无所从来、无所
zhì qù yì wú suǒ zhù dàn jiǎ shī shè yóu sī gù shuō zhū pú sà mó hē
至去亦无所住但假施設，由斯故说诸菩萨摩诃
sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú sè yùn nǎi zhì shí yùn míng wéi kè suǒ shè suǒ
“舍利子，如色蕴乃至识蕴名唯客所摄。所

yǐ zhě hé sè yùnděng fēi míng míng fēi sè yùnděng sè yùnděng
以者何？色蕴等非名，名非色蕴等，色蕴等

zhōng wú míng míngzhōng wú sè yùnděng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè
中无名，名中无色蕴等，非合非散但假施設。

hé yǐ gù yǐ sè yùnděng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōng
何以故？以色蕴等与名俱自性空故，自性空

zhōngruò sè yùnděng ruò míng jù wú suǒyǒudōu bù kě dé zhū pú
中若色蕴等、若名，俱无所有都不可得。诸菩

sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú
萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说诸菩

sà mó hē sà dànyǒu jiǎ míng
萨摩诃萨但有假名。

shè lì zǐ rú yǎnchù nǎi zhì yì chù míng wéi kè suǒ shè suǒ
“舍利子，如眼处乃至意处名唯客所摄。所

yǐ zhě hé yǎnchùděng fēi míng míng fēi yǎnchùděng yǎnchùděng
以者何？眼处等非名，名非眼处等，眼处等

zhōng wú míng míngzhōng wú yǎnchùděng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè
中无名，名中无眼处等，非合非散但假施設，

hé yǐ gù yǐ yǎnchùděng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōng
何以故？以眼处等与名俱自性空故，自性空

zhōngruò yǎnchùděng ruò míng jù wú suǒyǒudōu bù kě dé zhū pú
中若眼处等、若名，俱无所有都不可得。诸菩

sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú
萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说诸菩

sà mó hē sà dànyǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú sè chù nǎi zhì fǎ chù míng wéi kè suǒ shè suǒ
“舍利子，如色处乃至法处名唯客所摄。所

yǐ zhě hé sè chùděng fēi míng míng fēi sè chùděng sè chùděng
以者何？色处等非名，名非色处等，色处等

zhōng wú míng míngzhōng wú sè chùděng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè
中无名，名中无色处等，非合非散但假施設。

hé yǐ gù yǐ sè chùděng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōng
何以故？以色处等与名俱自性空故，自性空

zhōngruò sè chùděng ruò míng jù wú suǒyǒudōu bù kě dé zhū pú
中若色处等、若名，俱无所有都不可得。诸菩

sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú
萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说诸菩

sà mó hē sà dànyǒu jiǎ míngdōu wú zì xìng
萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú yǎn jiè nǎi zhì yì jiè míngwéi kè suǒ shè suǒ
“舍利子，如眼界乃至意界名唯客所摄。所

yǐ zhě hé yǎn jiè děng fēi míng míng fēi yǎn jiè děng yǎn jiè děng
以者何？眼界等非名，名非眼界等，眼界等

zhōng wú míng míngzhōng wú yǎn jiè děng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè
中无名，名中无眼界等，非合非散但假施設。

hé yǐ gù yǐ yǎn jiè děng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōng
何以故？以眼界等与名俱自性空故，自性空

zhōngruò yǎn jiè děng ruò míng jù wú suǒ yǒudōu bù kě dé zhū pú
中若眼界等、若名，俱无所有都不可得。诸菩

sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú
萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说诸菩

sà mó hē sà dànyǒu jiǎ míngdōu wú zì xìng
萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú sè jiè nǎi zhì fǎ jiè míngwéi kè suǒ shè suǒ
“舍利子，如色界乃至法界名唯客所摄。所

yǐ zhě hé sè jiè děng fēi míng míng fēi sè jiè děng sè jiè děng
以者何？色界等非名，名非色界等，色界等

zhōng wú míng míngzhōng wú sè jiè děng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè
中无名，名中无色界等，非合非散但假施設。

hé yǐ gù yǐ sè jiè děng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōng
何以故？以色界等与名俱自性空故，自性空

zhōngruò sè jiè děng ruò míng jù wú suǒ yǒudōu bù kě dé zhū pú
中若色界等、若名，俱无所有都不可得。诸菩

sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú
萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说诸菩

sà mó hē sà dànyǒu jiǎ míngdōu wú zì xìng
萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè míngwéi kè suǒ
“舍利子，如眼识界乃至意识界名唯客所

shè suǒ yǐ zhě hé yǎn shí jiè děng fēi míng míng fēi yǎn shí jiè děng
摄。所以者何？眼识界等非名，名非眼识界等，

yǎn shí jiè děngzhōng wú míng míngzhōng wú yǎn shí jiè děng fēi hé fēi
眼识界等中无名，名中无眼识界等，非合非

sàndàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ yǎn shí jiè děng yǔ míng jù zì xìng
散但假施設。何以故？以眼识界等与名俱自性

kōng gù zì xìngkōngzhōngruò yǎn shí jiè děng ruò míng jù wú suǒ
空故，自性空中若眼识界等、若名，俱无所
yǒudōu bù kě dé zhū pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ
有都不可得。诸菩萨摩诃萨名亦复如是唯客所
shè yóu sī gù shuōzhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míngdōu wú zì xìng
摄，由斯故说诸菩萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú yǎnchù nǎi zhì yì chù míng wéi kè suǒ shè suǒ
“舍利子，如眼触乃至意触名唯客所摄。所

yǐ zhě hé yǎnchùděng fēi míng míng fēi yǎnchùděng yǎnchùděng
以者何？眼触等非名，名非眼触等，眼触等
zhōng wú míng míngzhōng wú yǎnchùděng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè
中无名，名中无眼触等，非合非散但假施設。

hé yǐ gù yǐ yǎnchùděng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōng
何以故？以眼触等与名俱自性空故，自性空
zhōngruò yǎnchùděng ruò míng jù wú suǒ yǒudōu bù kě dé zhū pú
中若眼触等、若名，俱无所有都不可得。诸菩

sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuōzhū pú
萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说诸菩
sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míngdōu wú zì xìng
萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì
“舍利子，如眼触为缘所生诸受乃至意

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu míng wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé yǎn
触为缘所生诸受名唯客所摄。所以者何？眼
chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu děng fēi míng míng fēi yǎnchù wéi yuán suǒ
触为缘所生诸受等非名，名非眼触为缘所

shēng zhū shòu děng yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu děng zhōng wú míng
生诸受等，眼触为缘所生诸受等中无名，
míngzhōng wú yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu děng fēi hé fēi sàndàn
名中无眼触为缘所生诸受等，非合非散但

jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu děng yǔ
假施設。何以故？以眼触为缘所生诸受等与
míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōngruò yǎnchù wéi yuán suǒ shēng
名俱自性空故，自性空中若眼触为缘所生

zhū shòu děng ruò míng jù wú suǒ yǒudōu bù kě dé zhū pú sà mó
诸受等、若名，俱无所有都不可得。诸菩萨摩
hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuōzhū pú sà mó
诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说诸菩萨摩

hē sà dānyǒu jiǎ míngdōu wú zì xìng

诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú dì jiè nǎi zhì shí jiè míngwéi kè suǒ shè suǒ
“舍利子，如地界乃至识界名唯客所摄。所

yǐ zhě hé dì jiè děng fēi míng míng fēi dì jiè děng dì jiè děng
以者何？地界等非名，名非地界等，地界等

zhōng wú míng míngzhōng wú dì jiè děng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè
中无名，名中无地界等，非合非散但假施設。

hé yǐ gù yǐ dì jiè děng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōng
何以故？以地界等与名俱自性空故，自性空

zhōngruò dì jiè děng ruò míng jù wú suǒyǒudōu bù kě dé zhū pú
中若地界等、若名，俱无所有都不可得。诸菩

sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú
萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说诸菩

sà mó hē sà dānyǒu jiǎ míngdōu wú zì xìng
萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú yīn yuán nǎi zhì zēngshàng yuán míngwéi kè suǒ
“舍利子，如因缘乃至增上缘名唯客所

shè suǒ yǐ zhě hé yīn yuán děng fēi míng míng fēi yīn yuán děng
摄。所以者何？因缘等非名，名非因缘等，

yīn yuán děngzhōng wú míng míngzhōng wú yīn yuán děng fēi hé fēi sàndàn
因缘等中无名，名中无因缘等，非合非散

dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ yīn yuán děng yǔ míng jù zì xìngkōng
但假施設。何以故？以因缘等与名俱自性空

gù zì xìngkōngzhōngruò yīn yuán děng ruò míng jù wú suǒyǒudōu
故，自性空中若因缘等、若名，俱无所有都

bù kě dé zhū pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu
不可得。诸菩萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由

sī gù shuō zhū pú sà mó hē sà dānyǒu jiǎ míngdōu wú zì xìng
斯故说诸菩萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú wú míng nǎi zhì lǎo sǐ míngwéi kè suǒ shè suǒ
“舍利子，如无明乃至老死名唯客所摄。所

yǐ zhě hé wú míngděng fēi míng míng fēi wú míngděng wú míngděng
以者何？无明等非名，名非无明等，无明等

zhōng wú míng míngzhōng wú wú míngděng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè
中无名，名中无无明等，非合非散但假施設。

hé yǐ gù yǐ wú míngděng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōng
何以故？以无明等与名俱自性空故，自性空

zhōngruò wú míngděng ruòmíng jù wú suǒyǒudōu bù kě dé zhū pú
中若无明等、若名，俱无所有都不可得。诸菩
sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú
萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说诸菩
sà mó hē sà dànyǒu jiǎ míngdōu wú zì xìng
萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì
“舍利子，如布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜

duō míng wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé bù shī bō luó mì duō děng fēi
多名唯客所摄。所以者何？布施波罗蜜多等非
míng míng fēi bù shī bō luó mì duō děng bù shī bō luó mì duō děng
名，名非布施波罗蜜多等，布施波罗蜜多等

zhōng wú míng míng zhōng wú bù shī bō luó mì duō děng fēi hé fēi sàn
中无名，名中无布施波罗蜜多等，非合非散

dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ bù shī bō luó mì duō děng yǔ míng jù
但假施設。何以故？以布施波罗蜜多等与名俱

zì xìng kōng gù zì xìng kōng zhōng ruò bù shī bō luó mì duō děng ruò
自性空故，自性空中若布施波罗蜜多等、若

míng jù wú suǒyǒudōu bù kě dé zhū pú sà mó hē sà míng yì fù rú
名，俱无所有都不可得。诸菩萨摩诃萨名亦复如

shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú sà mó hē sà dànyǒu jiǎ míng
是唯客所摄，由斯故说诸菩萨摩诃萨但有假名

dōu wú zì xìng
都无自性。

shè lì zǐ rú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng míng wéi kè
“舍利子，如内空乃至无性自性空名唯客

suǒ shè suǒ yǐ zhě hé nèi kōng děng fēi míng míng fēi nèi kōng děng
所摄。所以者何？内空等非名，名非内空等，

nèi kōng děng zhōng wú míng míng zhōng wú nèi kōng děng fēi hé fēi sàn
内空等中无名，名中无内空等，非合非散

dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ nèi kōng děng yǔ míng jù zì xìng kōng
但假施設。何以故？以内空等与名俱自性空

gù zì xìng kōng zhōng ruò nèi kōng děng ruò míng jù wú suǒyǒudōu
故，自性空中若内空等、若名，俱无所有都

bù kě dé zhū pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu
不可得。诸菩萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由

sī gù shuō zhū pú sà mó hē sà dànyǒu jiǎ míngdōu wú zì xìng
斯故说诸菩萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè míngwéi kè suǒ
“舍利子，如真如乃至不思議界名唯客所

shè suǒ yǐ zhě hé zhēn rú dēng fēi míng míng fēi zhēn rú dēng
摄。所以者何？真如等非名，名非真如等，

zhēn rú dēngzhōng wú míng míngzhōng wú zhēn rú dēng fēi hé fēi sàn
真如等中无名，名中无真如等，非合非散

dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ zhēn rú dēng yǔ míng jù zì xìngkōng
但假施設。何以故？以真如等与名俱自性空

gù zì xìngkōngzhōng ruò zhēn rú dēng ruò míng jù wú suǒ yǒu dōu
故，自性空中若真如等、若名，俱无所有都

bù kě dé zhū pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu
不可得。诸菩萨摩訶萨名亦复如是唯客所摄，由

sī gù shuō zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
斯故说诸菩萨摩訶萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè míngwéi kè suǒ shè
“舍利子，如断界乃至无为界名唯客所摄。

suǒ yǐ zhě hé duàn jiè dēng fēi míng míng fēi duàn jiè dēng duàn jiè
所以者何？断界等非名，名非断界等，断界

dēngzhōng wú míng míngzhōng wú duàn jiè dēng fēi hé fēi sàn dàn jiǎ
等中无名，名中无断界等，非合非散但假

shī shè hé yǐ gù yǐ duàn jiè dēng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì
施設。何以故？以断界等与名俱自性空故，自

xìngkōngzhōng ruò duàn jiè dēng ruò míng jù wú suǒ yǒu dōu bù kě dé
性空中若断界等、若名，俱无所有都不可得。

zhū pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō
诸菩萨摩訶萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说

zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
诸菩萨摩訶萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú kǔ jí miè dào shèng dì míngwéi kè
“舍利子，如苦、集、灭、道圣谛名唯客

suǒ shè suǒ yǐ zhě hé kǔ shèng dì dēng fēi míng míng fēi kǔ shèng
所摄。所以者何？苦圣谛等非名，名非苦圣

dì dēng kǔ shèng dì dēngzhōng wú míng míngzhōng wú kǔ shèng dì
谛等，苦圣谛等中无名，名中无苦圣谛

dēng fēi hé fēi sàn dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ kǔ shèng dì dēng
等，非合非散但假施設。何以故？以苦圣谛等

yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōng ruò kǔ shèng dì dēng ruò
与名俱自性空故，自性空中若苦圣谛等、若

míng jù wú suǒ yǒu dōu bù kě dé zhū pú sà mó hē sà míng yì fù rú
名，俱无所有都不可得。诸菩萨摩诃萨名亦复如
shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng
是唯客所摄，由斯故说诸菩萨摩诃萨但有假名
dōu wú zì xìng
都无自性。

shè lì zǐ rú sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī míng wéi kè
“舍利子，如四念住乃至八圣道支名唯客

suǒ shè suǒ yǐ zhě hé sì niàn zhù děng fēi míng míng fēi sì niàn zhù
所摄。所以者何？四念住等非名，名非四念住
děng sì niàn zhù děng zhōng wú míng míng zhōng wú sì niàn zhù děng
等，四念住等中无名，名中无四念住等，
fēi hé fēi sǎn dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ sì niàn zhù děng yǔ míng
非合非散但假施設。何以故？以四念住等与名
jù zì xìng kōng gù zì xìng kōng zhōng ruò sì niàn zhù děng ruò míng
俱自性空故，自性空中若四念住等、若名，
jù wú suǒ yǒu dōu bù kě dé zhū pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì
俱无所有都不可得。诸菩萨摩诃萨名亦复如是
wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu
唯客所摄，由斯故说诸菩萨摩诃萨但有假名都
wú zì xìng
无自性。

shè lì zǐ rú sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng míng
“舍利子，如四静虑、四无量、四无色定名

wéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé sì jìng lù děng fēi míng míng fēi sì
唯客所摄。所以者何？四静虑等非名，名非四
jìng lù děng sì jìng lù děng zhōng wú míng míng zhōng wú sì jìng lù
静虑等，四静虑等中无名，名中无四静虑
děng fēi hé fēi sǎn dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ sì jìng lù děng
等，非合非散但假施設。何以故？以四静虑等
yǔ míng jù zì xìng kōng gù zì xìng kōng zhōng ruò sì jìng lù děng ruò
与名俱自性空故，自性空中若四静虑等、若
míng jù wú suǒ yǒu dōu bù kě dé zhū pú sà mó hē sà míng yì fù rú
名，俱无所有都不可得。诸菩萨摩诃萨名亦复如
shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng
是唯客所摄，由斯故说诸菩萨摩诃萨但有假名
dōu wú zì xìng
都无自性。

shè lì zǐ rú bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng míng wéi kè suǒ shè
“舍利子，如八解脱、九次第定名唯客所摄。

suǒ yǐ zhě hé bā jiě tuō děng fēi míng míng fēi bā jiě tuō děng bā
所以者何？八解脱等非名，名非八解脱等，八

jiě tuō děng zhōng wú míng míng zhōng wú bā jiě tuō děng fēi hé fēi sàn
解脱等中无名，名中无八解脱等，非合非散

dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ bā jiě tuō děng yǔ míng jù zì xìng kōng
但假施設。何以故？以八解脱等与名俱自性空

gù zì xìng kōng zhōng ruò bā jiě tuō děng ruò míng jù wú suǒ yǒu dōu
故，自性空中若八解脱等、若名，俱无所有都

bù kě dé zhū pú sà mó hé sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu
不可得。诸菩萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由

sī gù shuō zhū pú sà mó hé sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
斯故说诸菩萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén míng wéi
“舍利子，如空、无相、无愿解脱门名唯

kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé kōng jiě tuō mén děng fēi míng míng fēi kōng
客所摄。所以者何？空解脱门等非名，名非空

jiě tuō mén děng kōng jiě tuō mén děng zhōng wú míng míng zhōng wú kōng
解脱门等，空解脱门等中无名，名中无空

jiě tuō mén děng fēi hé fēi sàn dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ kōng
解脱门等，非合非散但假施設。何以故？以空

jiě tuō mén děng yǔ míng jù zì xìng kōng gù zì xìng kōng zhōng ruò kōng
解脱门等与名俱自性空故，自性空中若空

jiě tuō mén děng ruò míng jù wú suǒ yǒu dōu bù kě dé zhū pú sà
解脱门等、若名，俱无所有都不可得。诸菩萨

mó hé sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú sà
摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说诸菩萨

mó hé sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì míng wéi kè suǒ
“舍利子，如净观地乃至如来地名唯客所

shè suǒ yǐ zhě hé jìng guān dì děng fēi míng míng fēi jìng guān dì
摄。所以者何？净观地等非名，名非净观地

děng jìng guān dì děng zhōng wú míng míng zhōng wú jìng guān dì děng
等，净观地等中无名，名中无净观地等，

fēi hé fēi sàn dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ jìng guān dì děng yǔ míng
非合非散但假施設。何以故？以净观地等与名

jù zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōngruò jìngguān dì děng ruò míng
俱自性空故，自性空中若净观地等、若名，
jù wú suǒ yǒu dōu bù kě dé zhū pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì
俱无所有都不可得。诸菩萨摩诃萨名亦复如是
wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu
唯客所摄，由斯故说诸菩萨摩诃萨但有假名都
wú zì xìng
无自性。

shè lì zǐ rú jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì míng wéi kè suǒ
“舍利子，如极喜地乃至法云地名唯客所
shè suǒ yǐ zhě hé jí xǐ dì děng fēi míng míng fēi jí xǐ dì děng
摄。所以者何？极喜地等非名，名非极喜地等，
jí xǐ dì děngzhōng wú míng míngzhōng wú jí xǐ dì děng fēi hé fēi
极喜地等中无名，名中无极喜地等，非合非
sàn dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ jí xǐ dì děng yǔ míng jù zì xìng
散但假施設。何以故？以极喜地等与名俱自性
kōng gù zì xìngkōngzhōngruò jí xǐ dì děng ruò míng jù wú suǒ
空故，自性空中若极喜地等、若名，俱无所
yǒu dōu bù kě dé zhū pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ
有都不可得。诸菩萨摩诃萨名亦复如是唯客所
shè yóu sī gù shuō zhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
摄，由斯故说诸菩萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú wǔ yǎn liù shéntōng míng wéi kè suǒ shè
“舍利子，如五眼、六神通名唯客所摄。
suǒ yǐ zhě hé wǔ yǎnděng fēi míng míng fēi wǔ yǎnděng wǔ yǎnděng
所以者何？五眼等非名，名非五眼等，五眼等
zhōng wú míng míngzhōng wú wǔ yǎnděng fēi hé fēi sàn dàn jiǎ shī shè
中无名，名中无五眼等，非合非散但假施設。
hé yǐ gù yǐ wǔ yǎnděng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōng
何以故？以五眼等与名俱自性空故，自性空
zhōngruò wǔ yǎnděng ruò míng jù wú suǒ yǒu dōu bù kě dé zhū pú
中若五眼等、若名，俱无所有都不可得。诸菩
sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú
萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说诸菩
sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
萨摩诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
“舍利子，如如来十力乃至十八佛不共法

míngwéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé rú lái shí lì děng fēi míng míng
名唯客所摄。所以者何？如来十力等非名，名
fēi rú lái shí lì děng rú lái shí lì děngzhōng wú míng míngzhōng wú
非如来十力等，如来十力等中无名，名中无
rú lái shí lì děng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ rú
如来十力等，非合非散但假施設。何以故？以如
lái shí lì děng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōng ruò rú lái
来十力等与名俱自性空故，自性空中若如来
shí lì děng ruò míng jù wú suǒ yǒu dōu bù kě dé zhū pú sà mó
十力等、若名，俱无所有都不可得。诸菩萨摩
hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú sà mó
诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说诸菩萨摩
hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng míng wéi kè
“舍利子，如无忘失法、恒住舍性名唯客

suǒ shè suǒ yǐ zhě hé wú wàng shī fǎ děng fēi míng míng fēi wú
所摄。所以者何？无忘失法等非名，名非无
wàng shī fǎ děng wú wàng shī fǎ děngzhōng wú míng míngzhōng wú wú
忘失法等，无忘失法等中无名，名中无无
wàng shī fǎ děng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè hé yǐ gù wú wàng
忘失法等，非合非散但假施設。何以故？无忘
shī fǎ děng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōng ruò wú wàng
失法等与名俱自性空故，自性空中若无忘
shī fǎ děng ruò míng jù wú suǒ yǒu dōu bù kě dé zhū pú sà mó
失法等、若名，俱无所有都不可得。诸菩萨摩
hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuō zhū pú sà mó
诃萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说诸菩萨摩
hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
诃萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
“舍利子，如一切智、道相智、一切相智

míngwéi kè suǒ shè suǒ yǐ zhě hé yī qiè zhì děng fēi míng míng fēi
名唯客所摄。所以者何？一切智等非名，名非
yī qiè zhì děng yī qiè zhì děngzhōng wú míng míngzhōng wú yī qiè zhì
一切智等，一切智等中无名，名中无一切智
děng fēi hé fēi sàndàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yī yī qiè zhì děng
等，非合非散但假施設。何以故？以一切智等

yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōngruò yī qiè zhì děng ruò
与名俱自性空故，自性空中若一切智等、若
míng jù wú suǒyǒudōu bù kě dé zhū pú sà mó hē sà míng yì fù rú
名，俱无所有都不可得。诸菩萨摩诃萨名亦复如
shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuōzhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng
是唯客所摄，由斯故说诸菩萨摩诃萨但有假名
dōu wú zì xìng
都无自性。

shè lì zǐ rú tuó luó ní mén sān mó dì mén míng wéi kè
“舍利子，如陀罗尼门、三摩地门名唯客
suǒ shè suǒ yǐ zhě hé tuó luó ní mén děng fēi míng míng fēi tuó luó
所摄。所以者何？陀罗尼门等非名，名非陀罗
ní mén děng tuó luó ní mén děng zhōng wú míng míng zhōng wú tuó luó
尼门等，陀罗尼门等中无名，名中无陀罗
ní mén děng fēi hé fēi sàn dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ tuó luó
尼门等，非合非散但假施設。何以故？以陀罗
ní mén děng yǔ míng jù zì xìngkōng gù zì xìngkōngzhōngruò tuó luó ní
尼门等与名俱自性空故，自性空中若陀罗尼
mén děng ruò míng jù wú suǒyǒudōu bù kě dé zhū pú sà mó hē
门等、若名，俱无所有都不可得。诸菩萨摩诃
sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè yóu sī gù shuōzhū pú sà mó hē
萨名亦复如是唯客所摄，由斯故说诸菩萨摩诃
sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
萨但有假名都无自性。

shè lì zǐ rú shēng wén dú jué dà shèng míng wéi kè suǒ
“舍利子，如声闻、独觉、大乘名唯客所
shè suǒ yǐ zhě hé shēng wén děng fēi míng míng fēi shēng wén děng
摄。所以者何？声闻等非名，名非声闻等，
shēng wén děng zhōng wú míng míng zhōng wú shēng wén děng fēi hé fēi
声闻等中无名，名中无声闻等，非合非
sàn dàn jiǎ shī shè hé yǐ gù yǐ shēng wén děng yǔ míng jù zì xìng
散但假施設。何以故？以声闻等与名俱自性
kōng gù zì xìngkōngzhōngruò shēng wén děng ruò míng jù wú suǒyǒu
空故，自性空中若声闻等、若名，俱无所有
dōu bù kě dé zhū pú sà mó hē sà míng yì fù rú shì wéi kè suǒ shè
都不可得。诸菩萨摩诃萨名亦复如是唯客所摄，
yóu sī gù shuōzhū pú sà mó hē sà dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
由斯故说诸菩萨摩诃萨但有假名都无自性。

fù cì shè lì zǐ zūnzhě suǒ wèn hé yuán gù shuō rú
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说如

shuō wǒ děng bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng zhě
说我等毕竟不生，但有假名都无自性？’者，

shè lì zǐ wǒ bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé dāng yǒu shēng ?
舍利子，我毕竟无所有不可得，云何当有生？

nǎi zhì jiàn zhě yì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé dāng yǒu shēng ?
乃至见者亦毕竟无所有不可得，云何当有生？

shè lì zǐ sè bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé dāng yǒu shēng ?
舍利子，色毕竟无所有不可得，云何当有生？

shòu xiǎng xíng shí yì bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé yún hé dāng
受、想、行、识亦毕竟无所有不可得，云何当

yǒu shēng ? rú shì nǎi zhì shēng wén shèng bì jìng wú suǒ yǒu bù kě dé
有生？如是乃至声闻乘毕竟无所有不可得，

yún hé dāng yǒu shēng ? dú jué shèng dà shèng yì bì jìng wú suǒ yǒu bù
云何当有生？独觉乘、大乘亦毕竟无所有不

kě dé yún hé dāng yǒu shēng ? shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò
可得，云何当有生？舍利子，由此因缘，我作

shì shuō rú shuō wǒ děng bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì
是说：如说我等毕竟不生，但有假名都无自

xìng
性。

fù cì shè lì zǐ zūnzhě suǒ wèn hé yuán gù shuō zhū
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说诸

fǎ yì ěr bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng zhě
法亦尔毕竟不生，但有假名都无自性？’者，

shè lì zǐ zhū fǎ dōu wú hé hé zì xìng hé yǐ gù hé hé yǒu fǎ
舍利子，诸法都无和合自性。何以故？和合有法

zì xìng kōng gù
自性空故。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé fǎ dōu wú hé hé zì
时，舍利子问善现言：“何法都无和合自

xìng
性？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ sè yùn dōu wú hé hé zì xìng
善现答言：“舍利子，色蕴都无和合自性，

shòu xiǎng xíng shí yùn yì dōu wú hé hé zì xìng rú shì nǎi zhì
受、想、行、识蕴亦都无和合自性，如是乃至

shēngwénshèngdōu wú hé hé zì xìng dú jué shèng dà shèng yì dōu wú
声闻乘都无和合自性，独觉乘、大乘亦都无
hé hé zì xìng shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō zhū fǎ
和合自性。舍利子，由此因缘，我作是说：诸法
yì ěr bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì xìng
亦尔毕竟不生，但有假名都无自性。

fù cì shè lì zǐ yī qiè fǎ fēi cháng yì wú sàn shī
“复次，舍利子，一切法非常亦无散失。

hé yǐ gù ruò fǎ fēi cháng wú jìn xìng gù
何以故？若法非常，无尽性故。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé fǎ fēi cháng yì wú sàn
时，舍利子问善现言：“何法非常亦无散
shī
失？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ sè yùn fēi cháng yì wú sàn shī
善现答言：“舍利子，色蕴非常亦无散失，
shòu xiǎng xíng shí yùn fēi cháng yì wú sàn shī rú shì nǎi zhì shēng
受、想、行、识蕴非常亦无散失，如是乃至声
wén shèng fēi cháng yì wú sàn shī dú jué shèng dà shèng fēi cháng yì
闻乘非常亦无散失，独觉乘、大乘非常亦
wú sàn shī hé yǐ gù shè lì zǐ ruò fǎ fēi cháng zé wú zì xìng
无散失。何以故？舍利子，若法非常则无自性，
ruò wú zì xìng zé wú jìn gù
若无自性则无尽故。

fù cì shè lì zǐ yī qiè fēi lè yì wú sàn shī hé yǐ
“复次，舍利子，一切非乐亦无散失。何以
gù ruò fǎ fēi lè wú jìn xìng gù
故？若法非乐，无尽性故。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé fǎ fēi lè yì wú sàn
时，舍利子问善现言：“何法非乐亦无散
shī
失？”

shàn xiàn dá yán sè yùn fēi lè yì wú sàn shī shòu xiǎng
善现答言：“色蕴非乐亦无散失，受、想、
xíng shí yùn fēi lè yì wú sàn shī rú shì nǎi zhì shēng wén shèng fēi lè
行、识蕴非乐亦无散失，如是乃至声闻乘非乐
yì wú sàn shī dú jué shèng dà shèng fēi lè yì wú sàn shī hé yǐ
亦无散失，独觉乘、大乘非乐亦无散失。何以

gù shè lì zǐ ruò fǎ fēi lè zé wú zì xìng ruò wú zì xìng zé wú
故？舍利子，若法非乐则无自性，若无自性则无
jìn gù
尽故。”

fù cì shè lì zǐ yī qiè fēi wǒ yì wú sàn shī hé yǐ
“复次，舍利子，一切非我亦无散失。何以

gù ruò fǎ fēi wǒ wú jìn xìng gù
故？若法非我，无尽性故。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán hé fǎ fēi wǒ yì wú sàn
时，舍利子问善现言：“何法非我亦无散
shī
失？”

shànxiàndá yán shè lì zǐ sè yùn fēi wǒ yì wú sàn shī
善现答言：“舍利子，色蕴非我亦无散失，
shòu xiǎng xíng shí yùn fēi wǒ yì wú sàn shī rú shì nǎi zhì shēng
受、想、行、识蕴非我亦无散失，如是乃至声
wénshèng fēi wǒ yì wú sàn shī dú juéshèng dàshèng fēi wǒ yì wú
闻乘非我亦无散失，独觉乘、大乘非我亦无
sàn shī hé yǐ gù shè lì zǐ ruò fǎ fēi wǒ zé wú zì xìng ruò
散失。何以故？舍利子，若法非我则无自性，若
wú zì xìng zé wú jìn gù
无自性则无尽故。”

fù cì shè lì zǐ yī qiè fǎ jì jìng yì wú sàn shī hé
“复次，舍利子，一切法寂静亦无散失。何
yǐ gù ruò fǎ jì jìng wú jìn xìng gù
以故？若法寂静，无尽性故。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán hé fǎ jì jìng yì wú sàn
时，舍利子问善现言：“何法寂静亦无散
shī
失？”

shànxiàndá yán shè lì zǐ sè yùn jì jìng yì wú sàn shī
善现答言：“舍利子，色蕴寂静亦无散失，
shòu xiǎng xíng shí yùn jì jìng yì wú sàn shī rú shì nǎi zhì shēng
受、想、行、识蕴寂静亦无散失，如是乃至声
wénshèng jì jìng yì wú sàn shī dú juéshèng dàshèng jì jìng yì wú
闻乘寂静亦无散失，独觉乘、大乘寂静亦无
sàn shī hé yǐ gù shè lì zǐ ruò fǎ jì jìng zé wú zì xìng ruò
散失。何以故？舍利子，若法寂静则无自性，若

wú zì xìng zé wú jìn gù
无自性则无尽故。

fù cì shè lì zǐ yī qiè fǎ yuǎn lí yì wú sàn shī hé
“复次，舍利子，一切法远离亦无散失。何

yǐ gù ruò fǎ yuǎn lí wú jìn xìng gù
以故？若法远离，无尽性故。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán hé fǎ yuǎn lí yì wú sàn shī
时，舍利子问善现言：“何法远离亦无散失？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ sè yùnyuǎn lí yì wú sàn shī
善现答言：“舍利子，色蕴远离亦无散失，
shòu xiǎng xíng shí yùnyuǎn lí yì wú sàn shī rú shì nǎi zhì shēng
受、想、行、识蕴远离亦无散失，如是乃至声
wénshèngyuǎn lí yì wú sàn shī dú jué shèng dà shèngyuǎn lí yì wú
闻乘远离亦无散失，独觉乘、大乘远离亦无
sàn shī hé yǐ gù shè lì zǐ ruò fǎ yuǎn lí zé wú zì xìng ruò
散失。何以故？舍利子，若法远离则无自性，若
wú zì xìng zé wú jìn gù
无自性则无尽故。

fù cì shè lì zǐ yī qiè fǎ kōng wú xiàng wú yuàn
“复次，舍利子，一切法空、无相、无愿
yì wú sàn shī hé yǐ gù ruò fǎ shì kōng wú xiàng wú yuàn
亦无散失。何以故？若法是空、无相、无愿，
wú jìn xìng gù
无尽性故。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán hé fǎ shì kōng wú xiàng
时，舍利子问善现言：“何法是空、无相、
wú yuàn yì wú sàn shī
无愿亦无散失？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ sè yù shì kōng wú xiàng wú
善现答言：“舍利子，色蕴是空、无相、无
yuàn yì wú sàn shī shòu xiǎng xíng shí yù shì kōng wú xiàng
愿亦无散失，受、想、行、识蕴是空、无相、
wú yuàn yì wú sàn shī rú shì nǎi zhì shēngwénshèng shì kōng wú xiàng
无愿亦无散失，如是乃至声闻乘是空、无相、
wú yuàn yì wú sàn shī dú jué shèng dà shèng shì kōng wú xiàng
无愿亦无散失，独觉乘、大乘是空、无相、

wú yuàn yì wú sàn shī hé yǐ gù shè lì zǐ ruò fǎ shì kōng wú
无愿亦无散失。何以故？舍利子，若法是空、无
xiàng wú yuàn zé wú zì xìng ruò wú zì xìng zé wú jìn gù
相、无愿则无自性，若无自性则无尽故。

fù cì shè lì zǐ yī qiè fǎ shì shàn wú zuì wú lòu
“复次，舍利子，一切法⁸是善、无罪、无漏、
wú rǎn chū shì qīng jìng wú wéi yì wú sàn shī hé yǐ gù ruò
无染、出世、清净、无为亦无散失。何以故？若
fǎ shì shàn wú zuì wú lòu wú rǎn chū shì qīng jìng wú wéi
法是善、无罪、无漏、无染、出世、清净、无为，
wú jìn xìng gù
无尽性故。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé fǎ shì shàn wú zuì
时，舍利子问善现言：“何法是善、无罪、
wú lòu lí rǎn chū shì qīng jìng wú wéi yì wú sàn shī
无漏、离染、出世、清净、无为亦无散失？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ sè yùn shì shàn wú zuì wú
善现答言：“舍利子，色蕴是善、无罪、无
lòu lí rǎn chū shì qīng jìng wú wéi yì wú sàn shī shòu xiǎng
漏、离染、出世、清净、无为亦无散失，受、想、
xíng shí yùn shì shàn wú zuì wú lòu lí rǎn chū shì qīng jìng
行、识蕴是善、无罪、无漏、离染、出世、清净、
wú wéi yì wú sàn shī rú shì nǎi zhì shēng wén shèng shì shàn wú zuì
无为亦无散失，如是乃至声闻乘是善、无罪、
wú lòu lí rǎn chū shì qīng jìng wú wéi yì wú sàn shī dú jué
无漏、离染、出世、清净、无为亦无散失，独觉
shèng dà shèng shì shàn wú zuì wú lòu lí rǎn chū shì qīng
乘、大乘是善、无罪、无漏、离染、出世、清
jìng wú wéi yì wú sàn shī hé yǐ gù shè lì zǐ ruò fǎ shì shàn
净、无为亦无散失。何以故？舍利子，若法是善、
wú zuì wú lòu lí rǎn chū shì qīng jìng wú wéi zé wú zì xìng
无罪、无漏、离染、出世、清净、无为则无自性，
ruò wú zì xìng zé wú jìn gù
若无自性则无尽故。

fù cì shè lì zǐ yī qiè fǎ fēi cháng fēi huài
“复次，舍利子，一切法非常非坏。”

⁸ 大正藏：切；永乐北藏及龙藏：切法

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán hé fǎ fēi cháng fēi huài
时，舍利子问善现言：“何法非常非坏？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ sè yùn fēi cháng fēi huài hé
善现答言：“舍利子，色蕴非常非坏。何

yǐ gù běnxìng ěr gù shòu xiǎng xíng shí yùn yì fēi cháng fēi
以故？本性尔故。受、想、行、识蕴亦非常非

huài hé yǐ gù běnxìng ěr gù rú shì nǎi zhì shēngwénshèng fēi
坏。何以故？本性尔故。如是乃至声闻乘非

cháng fēi huài hé yǐ gù běnxìng ěr gù dú jué shèng dà shèng
常非坏。何以故？本性尔故。独觉乘、大乘

yì fēi cháng fēi huài hé yǐ gù běnxìng ěr gù
亦非常非坏。何以故？本性尔故。

fù cì shè lì zǐ yǐ yào yán zhī ruò shàn fǎ fēi shàn
“复次，舍利子，以要言之，若善法、非善

fǎ ruò yǒu jì fǎ wú jì fǎ ruò yǒu zuì fǎ wú zuì fǎ ruò
法，若有记法、无记法，若有罪法、无罪法，若

yǒu lòu fǎ wú lòu fǎ ruò yǒu rǎn fǎ wú rǎn fǎ ruò shì jiān fǎ
有漏法、无漏法，若有染法、无染法，若世间法、

chū shì jiān fǎ ruò zá rǎn fǎ qīng jìng fǎ ruò shēng sǐ fǎ niè
出世间法，若杂染法、清净法，若生死法、涅

pán fǎ ruò yǒu wéi fǎ wú wéi fǎ rú shì yī qiè jiē fēi cháng fēi
槃法，若有为法、无为法，如是一切皆非常非

huài hé yǐ gù běnxìng ěr gù shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ
坏。何以故？本性尔故。舍利子，由此因缘，我

zuò shì shuō zhū fǎ yì ěr bì jìng bù shēng dàn yǒu jiǎ míng dōu wú zì
作是说：诸法亦尔毕竟不生，但有假名都无自

xìng
性。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō hé
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说何

děng sè nǎi zhì shí bì jìng bù shēng rú shì nǎi zhì hé děng shēng wén
等色乃至识毕竟不生？如是乃至何等声闻、

dú jué dà shèng bì jìng bù shēng zhě shè lì zǐ yī qiè sè
独觉、大乘毕竟不生？’者，舍利子，一切色

nǎi zhì shí běnxìng bù shēng hé yǐ gù sè nǎi zhì shí běnxìng jiē kōng
乃至识本性不生。何以故？色乃至识本性皆空、

wú zuò wú qǐ suǒ yǐ zhě hé kōng fǎ zuò zhě bù kě dé gù rú
无作、无起。所以者何？空法作者不可得故。如

shì nǎi zhì yī qiè shēngwén dú jué dà shèngběnxìng bù shēng hé
是乃至一切声闻、独觉、大乘本性不生。何

yǐ gù yī qiè shēngwén dú jué dà shèngběnxìng jiē kōng wú zuò
以故？一切声闻、独觉、大乘本性皆空、无作、

wú qǐ suǒ yǐ zhě hé kōng fǎ zuò zhě bù kě dé gù shè lì zǐ
无起。所以者何？空法作者不可得故。舍利子，

yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō hé děng sè nǎi zhì shí bì jìng bù shēng
由此因缘，我作是说：何等色乃至识毕竟不生？

rú shì nǎi zhì hé děng shēngwén dú jué dà shèng bì jìng bù shēng
如是乃至何等声闻、独觉、大乘毕竟不生？

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō ruò
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说若

bì jìng bù shēng zé bù míng sè nǎi zhì shí rú shì nǎi zhì ruò bì jìng bù
毕竟不生则不名色乃至识，如是乃至若毕竟不

shēng zé bù míng shēngwén dú jué dà shèng zhě shè lì zǐ
生则不名声闻、独觉、大乘？’者，舍利子，

sè nǎi zhì shí běnxìng kōng gù ruò fǎ běnxìng kōng zé bù kě shī shè ruò
色乃至识本性空故，若法本性空则不可施設若

shēng ruò miè ruò zhù ruò yì yóu cǐ yuán gù ruò bì jìng bù
生、若灭、若住、若异，由此缘故，若毕竟不

shēng zé bù míng sè nǎi zhì shí hé yǐ gù kōng fēi sè shòu xiǎng
生则不名色乃至识。何以故？空非色、受、想、

xíng shí gù rú shì nǎi zhì shēngwén dú jué dà shèngběnxìng kōng
行、识故，如是乃至声闻、独觉、大乘本性空

gù ruò fǎ běnxìng kōng zé bù kě shī shè ruò shēng ruò miè ruò zhù
故，若法本性空则不可施設若生、若灭、若住、

ruò yì yóu cǐ yuán gù ruò bì jìng bù shēng zé bù míng shēngwén
若异，由此缘故，若毕竟不生则不名声闻、

dú jué dà shèng hé yǐ gù kōng fēi shēngwén dú jué dà shèng
独觉、大乘。何以故？空非声闻、独觉、大乘

gù shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō ruò bì jìng bù shēng
故。舍利子，由此因缘，我作是说：若毕竟不生

zé bù míng sè nǎi zhì shí rú shì nǎi zhì ruò bì jìng bù shēng zé bù míng
则不名色乃至识，如是乃至若毕竟不生则不名

shēngwén dú jué dà shèng
声闻、独觉、大乘。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō wǒ
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说我

qǐ néng yǐ bì jìng bù shēng bō rě bō luó mì duō jiào jiè jiàoshòu bì
岂能以毕竟不生般若波罗蜜多，教诫、教授毕
jìng bù shēng pú sà mó hē sà zhě shè lì zǐ bì jìng bù shēng
竟不生菩萨摩诃萨？’者，舍利子，毕竟不生
jí shì bō rě bō luó mì duō bō rě bō luó mì duō jí shì bì jìng bù
即是般若波罗蜜多，般若波罗蜜多即是毕竟不
shēng hé yǐ gù bì jìng bù shēng yǔ bō rě bō luó mì duō wú èr
生。何以故？毕竟不生与般若波罗蜜多无二、
wú èr fēn gù shè lì zǐ bì jìng bù shēng jí shì pú sà mó hē sà
无二分故。舍利子，毕竟不生即是菩萨摩诃萨，
pú sà mó hē sà jí shì bì jìng bù shēng hé yǐ gù bì jìng bù shēng
菩萨摩诃萨即是毕竟不生。何以故？毕竟不生
yǔ pú sà mó hē sà yì wú èr wú èr fēn gù shè lì zǐ yóu cǐ
与菩萨摩诃萨亦无二、无二分故。舍利子，由此
yīn yuán wǒ zuò shì shuō wǒ qǐ néng yǐ bì jìng bù shēng bō rě bō luó
因缘，我作是说：我岂能以毕竟不生般若波罗
mì duō jiào jiè jiàoshòu bì jìng bù shēng pú sà mó hē sà
蜜多，教诫教授毕竟不生菩萨摩诃萨？

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō lí
“复次，舍利子，尊者所问‘何缘故说离

bì jìng bù shēng yì wú pú sà mó hē sà néng xíng wú shàng zhèng děng pú
毕竟不生亦无菩萨摩诃萨能行无上正等菩
tí zhě shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
提？’者，舍利子，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō shí bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu shēn bō rě bō luó mì duō
蜜多时，不见离毕竟不生有深般若波罗蜜多，
yì bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu pú sà mó hē sà hé yǐ gù ruò
亦不见离毕竟不生有菩萨摩诃萨。何以故？若
bì jìng bù shēng ruò shēn bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà
毕竟不生，若深般若波罗蜜多，若菩萨摩诃萨，
jiē wú èr wú èr fēn gù shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn
皆无二、无二分故。舍利子，诸菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu sè nǎi zhì shí
般若波罗蜜多时，不见离毕竟不生有色乃至识。
hé yǐ gù ruò bì jìng bù shēng ruò sè nǎi zhì shí jiē wú èr wú
何以故？若毕竟不生，若色乃至识，皆无二、无
èr fēn gù rú shì nǎi zhì zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
二分故。如是乃至诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí bú jiàn lí bì jìng bù shēng yǒu shēng wén dú jué dà shèng
蜜多时，不见离毕竟不生有 声闻、独觉、大乘。

hé yǐ gù ruò bì jìng bù shēng ruò shēng wén dú jué dà shèng
何以故？若毕竟不生，若 声闻、独觉、大乘，

jiē wú èr wú èr fēn gù shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì
皆无二、无二分故。舍利子，由此 因缘，我作是

shuō lí bì jìng bù shēng yì wú pú sà mó hē sà néng xíng wú shàng
说：离毕竟不生 亦无菩萨摩诃萨 能行无上

zhèng děng pú tí
正等菩提。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn hé yuán gù shuō ruò
“复次，舍利子，尊者所问 ‘何缘故说若

pú sà mó hē sà wén rú shì shuō xīn bù chén mò yì bù yōu huǐ qí
菩萨摩诃萨闻如是说，心不沉没亦不忧悔，其

xīn bù jīng bù kǒng bú bù dāng zhī shì pú sà mó hē sà néng xíng bō rě
心不惊不恐不怖，当知是菩萨摩诃萨 能行般若

bō luó mì duō zhě shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō
波罗蜜多？’者，舍利子，诸菩萨摩诃萨行深般

rě bō luó mì duō shí bú jiàn zhū fǎ yǒu jué yǒu yòng guān yī qiè fǎ
若波罗蜜多时，不见诸法有觉有用，观一切法

rú huàn rú mèng rú xiǎng rú xiàng rú guāng yǐng rú yáng yàn
如幻、如梦、如响、如像、如光影、如阳焰、

rú biàn huà shì rú xún xiāng chéng suī xiàn sì yǒu ér wú qí shí wén
如变化事、如寻香城，虽现似有而无其实，闻

shuō zhū fǎ běn xìng jiē kōng yǒng yuè huān xǐ shēn xīn xìn yào shè lì zǐ
说诸法本性皆空，踊跃欢喜深心信乐。舍利子，

yóu cǐ yīn yuán wǒ zuò shì shuō ruò pú sà mó hē sà wén rú shì shuō
由此因缘，我作是说：若菩萨摩诃萨闻如是说，

xīn bù chén mò yì bù yōu huǐ qí xīn bù jīng bù kǒng bú bù dāng zhī
心不沉没亦不忧悔，其心不惊不恐不怖，当知

shì pú sà mó hē sà néng xíng bō rě bō luó mì duō
是菩萨摩诃萨 能行般若波罗蜜多。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò shí pú sà
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若时菩萨

mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō guān chá zhū fǎ shì shí pú sà
摩诃萨行深般若波罗蜜多 观察诸法，是时菩萨

mó hē sà yú sè nǎi zhì shí dōu wú suǒ dé wú shòu wú qǔ wú zhù
摩诃萨于色乃至识都无所得，无受、无取、无住、

wú zhuó yì bù shī shè wéi sè yùn nǎi zhì shí yùn yú yǎnchù nǎi zhì yì
无著，亦不施设为色蕴乃至识蕴；于眼处乃至意
chù yú sè chù nǎi zhì fǎ chù yú yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yú sè jiè
处，于色处乃至法处，于眼界乃至意识界，于色界
nǎi zhì fǎ jiè yú yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yú yǎnchù nǎi zhì yì
乃至法界，于眼识界乃至意识界，于眼触乃至意
chù yú yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng
触，于眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生
zhū shòu yú dì jiè nǎi zhì shí jiè yú yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán
诸受，于地界乃至识界，于因缘乃至增上缘，
yú wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yì fù rú shì
于无明乃至老死，亦复如是。

shì shí pú sà mó hē sà yú bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō
“是时菩萨摩诃萨于布施波罗蜜多乃至般

rě bō luó mì duō dōu wú suǒ dé wú shòu wú qǔ wú zhù wú zhuó
若波罗蜜多都无所得，无受、无取、无住、无著，
yì bù shī shè wéi bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
亦不施设为布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多。
yú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yú kǔ shèng dì nǎi zhì dào shèng
于内空乃至无性自性空，于苦圣谛乃至道圣
dì yú sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yú sì jìng lǜ sì wú
谛，于四念住乃至八圣道支，于四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng yú bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng yú kōng
量、四无色定，于八解脱、九次第定，于空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yú jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì yú
无相、无愿解脱门，于净观地乃至如来地，于
jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yú wǔ yǎn liù shéntōng yú rú lái shí
极喜地乃至法云地，于五眼、六神通，于如来十
lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yú wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng
力乃至十八佛不共法，于无忘失法、恒住舍性，
yú yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén yú zhū pú sà mó hē sà xíng
于一切陀罗尼门、三摩地门，于诸菩萨摩诃萨行
zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yú zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
诸佛无上正等菩提，于真如乃至不思議界，
yú duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè yú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
于断界乃至无为界，于一切智、道相智、一切
xiàng zhì yì fù rú shì
相智，亦复如是。

hé yǐ gù shì zūn shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
“何以故？世尊！是菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō shí bú jiàn sè yùn nǎi zhì shí yùn rú shì nǎi zhì bú jiàn
波罗蜜多时，不见色蕴乃至识蕴，如是乃至不见
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì gù suǒ yǐ zhě hé yǐ
一切智、道相智、一切相智故。所以者何？以
sè xìng kōng wú shēng wú miè shòu xiǎng xíng shí xìng kōng wú
色性空，无生无灭，受、想、行、识性空无
shēng wú miè rú shì nǎi zhì yǐ yī qiè zhì xìng kōng wú shēng wú miè
生无灭，如是乃至以一切智性空，无生无灭，
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xìng kōng wú shēng wú miè
道相智、一切相智性空，无生无灭。

shì zūn sè wú shēng wú miè jí fēi sè shòu xiǎng xíng
“世尊！色无生无灭即非色，受、想、行、
shí wú shēng wú miè jí fēi shòu xiǎng xíng shí rú shì nǎi zhì yī
识无生无灭即非受、想、行、识，如是乃至一
qiè zhì wú shēng wú miè jí fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
切智无生无灭即非一切智，道相智、一切相智
wú shēng wú miè jí fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì suǒ yǐ zhě hé
无生无灭即非道相智、一切相智。所以者何？
sè nǎi zhì shí yǔ wú shēng wú miè wú èr wú èr fēn rú shì nǎi zhì yī
色乃至识与无生无灭无二、无二分，如是乃至一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yǔ wú shēng wú miè wú èr wú
切智、道相智、一切相智与无生无灭无二、无
èr fēn hé yǐ gù shì zūn yǐ wú shēng wú miè fǎ fēi yī fēi èr
二分。何以故？世尊！以无生无灭法非一、非二、
fēi duō fēi yì shì gù sè nǎi zhì shí wú shēng wú miè jí fēi sè nǎi zhì
非多、非异。是故色乃至识无生无灭即非色乃至
shí rú shì nǎi zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú shēng
识，如是乃至一切智、道相智、一切相智无生
wú miè jí fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
无灭即非一切智、道相智、一切相智。

shì zūn sè bú èr jí fēi sè shòu xiǎng xíng shí bú
“世尊！色不二即非色，受、想、行、识不
èr jí fēi shòu xiǎng xíng shí rú shì nǎi zhì yī qiè zhì bú èr jí
二即非受、想、行、识。如是乃至一切智不二即
fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú èr jí fēi dào xiàng zhì
非一切智，道相智、一切相智不二即非道相智、

yī qiè xiàng zhì shì zūn sè rù wú èr fǎ shù shòu xiǎng xíng
一切相智。世尊！色入无二法数，受、想、行、
shí rù wú èr fǎ shù shì gù míng sè nǎi zhì shí rú shì nǎi zhì yī qiè
识入无二法数，是故名色乃至识，如是乃至一切
zhì rù wú èr fǎ shù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rù wú èr fǎ shù
智入无二法数，道相智、一切相智入无二法数，
shì gù míng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
是故名一切智、道相智、一切相智。”

ěr shí shè lì zǐ wèn jù shòu shàn xiàn yán rén zhě suǒ shuō
尔时，舍利子问具寿善现言：“仁者所说
ruò shí pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō guān chá zhū
‘若时菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多观察诸
fǎ zhě hé wèi pú sà mó hē sà hé wèi bō rě bō luó mì duō
法。’者，何谓菩萨摩诃萨？何谓般若波罗蜜多？
yún hé guān chá zhū fǎ
云何观察诸法？”

shàn xiàn dá yán zūn zhě suǒ wèn hé wèi pú sà mó hē sà
善现答言：“尊者所问‘何谓菩萨摩诃萨？’
zhě shè lì zǐ wèi yù lì lè zhū yǒu qíng gù qín qiú wú shàng zhèng děng
者，舍利子，为欲利乐诸有情故勤求无上正等
pú tí gù míng pú sà jù rú shí jué suī biàn liǎo zhī yī qiè fǎ xiàng ér
菩提故名菩萨，具如实觉虽遍了知一切法相而
wú suǒ zhí gù fù míng mó hē sà
无所执故复名摩诃萨。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán yún hé pú sà mó hē sà jù
时，舍利子问善现言：“云何菩萨摩诃萨具
rú shí jué suī biàn liǎo zhī yī qiè fǎ xiàng ér wú suǒ zhí
如实觉虽遍了知一切法相而无所执？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà suī rú shí
善现答言：“舍利子，诸菩萨摩诃萨虽如实
zhī yī qiè sè xiàng ér wú suǒ zhí suī rú shí zhī yī qiè shòu xiǎng
知一切色相而无所执，虽如实知一切受、想、
xíng shí xiàng ér wú suǒ zhí rú shì nǎi zhì suī rú shí zhī yī qiè yī qiè
行、识相而无所执；如是乃至虽如实知一切一切
xiàng zhì ér wú suǒ zhí suī rú shí zhī yī qiè dào xiàng zhì yī qiè xiàng
相智⁹而无所执，虽如实知一切道相智、一切相

⁹ 大正藏：智相；永乐北藏及龙藏：相智

zhì xiàng ér wú suǒ zhí
智相而无所执。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán hé děngmíngwéi yī qiè fǎ
时，舍利子问善现言：“何等名为一切法

xiàng
相？”

shànxiàn dá yán ruò yóu rú shì zhū xíng xiàng zhuàngbiǎo zhī
善现答言：“若由如是诸行、相、状表知

zhū fǎ shì sè shì shēng shì xiāng shì wèi shì chù shì fǎ
诸法是色、是声、是香、是味、是触、是法、

shì nèi shì wài shì yǒu lòu shì wú lòu shì yǒu wéi shì wú wéi
是内、是外、是有漏、是无漏、是有为、是为无为，

cǐ děngmíngwéi yī qiè fǎ xiàng
此等名为一切法相。

fù cì shè lì zǐ zūnzhěsuǒwèn hé wèi bō rě bō luó
“复次，舍利子，尊者所问‘何谓般若波罗

mì duō zhě shè lì zǐ yǒushèngmiào huì yú yī qiè fǎ néng rú
蜜多？’者，舍利子，有胜妙慧于一切法能如

shí jué yuǎnyǒusuǒ lí gù míng bō rě bō luó mì duō
实觉远有所离故名般若波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán cǐ yú hé fǎ ér néng yuǎn
时，舍利子问善现言：“此于何法而能远

lí
离？”

shànxiàn dá yán cǐ yú zhū yùn zhū chù zhū jiè yuán qǐ
善现答言：“此于诸蕴、诸处、诸界、缘起

děng fǎ jiē néng yuǎn lí gù míng bō rě bō luó mì duō yòu shè lì
等法皆能远离，故名般若波罗蜜多。又，舍利

zǐ yǒushèngmiào huì yú yī qiè fǎ néng rú shí jué yuǎnyǒusuǒ dào
子，有胜妙慧，于一切法能如实觉远有所到

gù míng bō rě bō luó mì duō
故名般若波罗蜜多。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán cǐ yú hé fǎ ér néng yuǎn
时，舍利子问善现言：“此于何法而能远

dào
到？”

shànxiàn dá yán cǐ yú bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō
善现答言：“此于布施波罗蜜多乃至般若波

luó mì duō jiē néng yuǎn dào rú shì nǎi zhì cǐ yú yī qiè zhì dào xiàng
罗蜜多皆能远到，如是乃至此于一切智、道相

zhì yī qiè xiàng zhì jiē néng yuǎn dào gù míng bō rě bō luó mì duō
智、一切相智皆能远到，故名般若波罗蜜多。

shè lì zǐ yóu cǐ yīn yuán shuō wéi bō rě bō luó mì duō
舍利子，由此因缘，说为般若波罗蜜多。

fù cì shè lì zǐ zūn zhě suǒ wèn yún hé guān chá zhū
“复次，舍利子，尊者所问‘云何观察诸

fǎ zhě shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
法？’者，舍利子，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí guān chá sè nǎi zhì shí fēi cháng fēi wú cháng fēi lè
蜜多时，观察色乃至识，非常非无常、非乐

fēi kǔ fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú jìng fēi kōng fēi bù kōng
非苦、非我非无我、非净非不净、非空非不空、

fēi yǒu xiàng fēi wú xiàng fēi yǒu yuàn fēi wú yuàn fēi jì jìng fēi bú jì
非有相非无相、非有愿非无愿、非寂静非不寂

jìng fēi yuǎn lí fēi bú yuǎn lí rú shì nǎi zhì guān chá yī qiè zhì
静、非远离非不远离，如是乃至观察一切智、

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi cháng fēi wú cháng fēi lè fēi kǔ
道相智、一切相智，非常非无常、非乐非苦、

fēi wǒ fēi wú wǒ fēi jìng fēi bú jìng fēi kōng fēi bù kōng fēi yǒu xiàng
非我非无我、非净非不净、非空非不空、非有相

fēi wú xiàng fēi yǒu yuàn fēi wú yuàn fēi jì jìng fēi bú jì jìng fēi
非无相、非有愿非无愿、非寂静非不寂静、非

yuǎn lí fēi bú yuǎn lí shè lì zǐ cǐ děng míng wéi guān chá zhū fǎ
远离非不远离。舍利子，此等名为观察诸法。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yīng
舍利子，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，应

zuò rú shì guān chá zhū fǎ
作如是观察诸法。”

ěr shí shè lì zǐ wèn jù shòu shàn xiàn yán rén zhě hé yuán zuò
尔时，舍利子问具寿善现言：“仁者何缘作

rú shì shuō sè nǎi zhì shí wú shēng wú miè jí fēi sè nǎi zhì shí rú
如是说：色乃至识无生无灭即非色乃至识，如

shì nǎi zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú shēng wú miè jí
是乃至一切智、道相智、一切相智无生无灭即

fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
非一切智、道相智、一切相智？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ sè nǎi zhì shí sè nǎi zhì shí xìng
善现答言：“舍利子，色乃至识色乃至识性

kōng cǐ xìng kōng zhōng wú shēng wú miè yì wú sè nǎi zhì shí yóu sī gù
空，此性空中无生无灭亦无色乃至识，由斯故

shuō sè nǎi zhì shí wú shēng wú miè jí fēi sè nǎi zhì shí rú shì nǎi
说：色乃至识无生无灭即非色乃至识。如是乃

zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì
至一切智、道相智、一切相智一切智、道相智、

yī qiè xiàng zhì xìng kōng cǐ xìng kōng zhōng wú shēng wú miè yì wú yī
一切相智性空，此性空中无生无灭，亦无一

qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yóu sī gù shuō yī qiè zhì
切智、道相智、一切相智，由斯故说：一切智、

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú shēng wú miè jí fēi yī qiè zhì dào
道相智、一切相智无生无灭即非一切智、道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
相智、一切相智。”

ěr shí shè lì zǐ wèn jù shòu shàn xiàn yán rén zhě hé yuán zuò
尔时，舍利子问具寿善现言：“仁者何缘作

rú shì shuō sè nǎi zhì shí bú èr jí fēi sè nǎi zhì shí rú shì nǎi zhì
如是说：色乃至识不二即非色乃至识，如是乃至

yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú èr jí fēi yī qiè zhì
一切智、道相智、一切相智不二即非一切智、

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
道相智、一切相智？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ ruò sè ruò bú èr nǎi zhì ruò
善现答言：“舍利子，若色若不二，乃至若

shí ruò bú èr rú shì nǎi zhì ruò yī qiè zhì ruò bú èr ruò dào xiàng zhì
识若不二，如是乃至若一切智若不二，若道相智、

yī qiè xiàng zhì ruò bú èr rú shì yī qiè fēi hé fēi sàn wú sè
一切相智若不二，如是一切非合、非散、无色、

wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng yóu sī gù shuō sè
不见、无对、一相，所谓无相。由斯故说：色

nǎi zhì shí bú èr jí fēi sè nǎi zhì shí rú shì nǎi zhì yī qiè zhì dào
乃至识不二即非色乃至识，如是乃至一切智、道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú èr jí fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
相智、一切相智不二即非一切智、道相智、一

qiè xiàng zhì
切相智。”

ěr shí shè lì zǐ wèn jù shòushànxiànyán rén zhě hé yuánzuò
尔时，舍利子问具寿善现言：“仁者何缘作

rú shì shuō sè nǎi zhì shí rù wú èr fǎ shù shì gù míng sè nǎi zhì shí
如是说：色乃至识入无二法数，是故名色乃至识，

rú shì nǎi zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rù wú èr fǎ
如是乃至一切智、道相智、一切相智入无二法

shù shì gù míng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
数，是故名一切智、道相智、一切相智？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ sè nǎi zhì shí bú yì wú shēng wú
善现答言：“舍利子，色乃至识不异无生无

miè wú shēng wú miè bú yì sè nǎi zhì shí sè nǎi zhì shí jí shì wú
灭，无生无灭不异色乃至识，色乃至识即是无

shēng wú miè wú shēng wú miè jí shì sè nǎi zhì shí rú shì nǎi zhì yī
生无灭，无生无灭即是色乃至识。如是乃至一

qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú yì wú shēng wú miè wú shēng
切智、道相智、一切相智不异无生无灭，无生

wú miè bú yì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yī qiè zhì
无灭不异一切智、道相智、一切相智，一切智、

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jí shì wú shēng wú miè wú shēng wú miè
道相智、一切相智即是无生无灭，无生无灭

jí shì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yóu sī gù shuō
即是一切智、道相智、一切相智。由斯故说：

sè nǎi zhì shí rù wú èr fǎ shù shì gù míng sè nǎi zhì shí rú shì nǎi
色乃至识入无二法数，是故名色乃至识，如是乃

zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rù wú èr fǎ shù shì
至一切智、道相智、一切相智入无二法数，是

gù míng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
故名一切智、道相智、一切相智。”

大般若波罗蜜多经卷第四百九十七

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi jiǔ shí bā
大般若波罗蜜多经卷第四百九十八

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn shàn xiàn pǐn dì sān zhī shí qī
第三分善现品第三之十七

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn ruò shí pú sà
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！若时菩萨

mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō rú shí guān chá yī qiè fǎ xiàng
摩诃萨行深般若波罗蜜多如实观察一切法相，

shì shí pú sà mó hē sà jiàn wǒ nǎi zhì jiàn zhě wú shēng bì jìng jìng gù
是时菩萨摩诃萨见我乃至见者无生，毕竟净故；

jiàn sè nǎi zhì shí wú shēng bì jìng jìng gù jiàn yǎn chù nǎi zhì yì chù wú
见色乃至识无生，毕竟净故；见眼处乃至意处无

shēng bì jìng jìng gù jiàn sè chù nǎi zhì fǎ chù wú shēng bì jìng jìng
生，毕竟净故；见色处乃至法处无生，毕竟净

gù jiàn yǎn jiè nǎi zhì yì jiè wú shēng bì jìng jìng gù jiàn sè jiè nǎi
故；见眼界乃至意识界无生，毕竟净故；见色界乃

zhì fǎ jiè wú shēng bì jìng jìng gù jiàn yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè wú
至法界无生，毕竟净故；见眼识界乃至意识界无

shēng bì jìng jìng gù jiàn yǎn chù nǎi zhì yì chù wú shēng bì jìng jìng
生，毕竟净故；见眼触乃至意触无生，毕竟净

gù jiàn yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng
故；见眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生

zhū shòu wú shēng bì jìng jìng gù jiàn dì jiè nǎi zhì shí jiè wú shēng
诸受无生，毕竟净故；见地界乃至识界无生，

bì jìng jìng gù jiàn yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán wú shēng bì jìng jìng
毕竟净故；见因缘乃至增上缘无生，毕竟净

gù jiàn wú míng nǎi zhì lǎo sǐ wú shēng bì jìng jìng gù jiàn bù shī
故；见无明乃至老死无生，毕竟净故；见布施

bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wú shēng bì jìng jìng gù
波罗蜜多乃至般若波罗蜜多无生，毕竟净故；

jiàn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wú shēng bì jìng jìng gù jiàn zhēn
见内空乃至无性自性空无生，毕竟净故；见真

rú nǎi zhì bù sī yì jiè wú shēng bì jìng jìng gù jiàn duàn jiè nǎi zhì
如乃至不思議界无生，毕竟净故；见断界乃至
wú wéi jiè wú shēng bì jìng jìng gù jiàn kǔ jí miè dào shèng
无为界无生，毕竟净故；见苦、集、灭、道圣
dì wú shēng bì jìng jìng gù jiàn sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wú
谛无生，毕竟净故；见四念住乃至八圣道支无
shēng bì jìng jìng gù jiàn sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng
生，毕竟净故；见四静虑、四无量、四无色定
wú shēng bì jìng jìng gù jiàn bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng wú shēng
无生，毕竟净故；见八解脱、九次第定无生，
bì jìng jìng gù jiàn kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wú shēng
毕竟净故；见空、无相、无愿解脱门无生，
bì jìng jìng gù jiàn jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì wú shēng bì jìng jìng
毕竟净故；见净观地乃至如来地无生，毕竟净
gù jiàn jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì wú shēng bì jìng jìng gù jiàn wǔ
故；见极喜地乃至法云地无生，毕竟净故；见五
yǎn liù shéntōng wú shēng bì jìng jìng gù jiàn rú lái shí lì nǎi zhì
眼、六神通无生，毕竟净故；见如来十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ wú shēng bì jìng jìng gù jiàn wú wàng shī fǎ
十八佛不共法无生，毕竟净故；见无忘失法、
héng zhù shě xìng wú shēng bì jìng jìng gù jiàn yī qiè tuó luó ní mén
恒住舍性无生，毕竟净故；见一切陀罗尼门、
sān mó dì mén wú shēng bì jìng jìng gù jiàn yī qiè zhì dào xiàng zhì
三摩地门无生，毕竟净故；见一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì wú shēng bì jìng jìng gù jiàn yì shēng jí yì shēng fǎ
一切相智无生，毕竟净故；见异生及异生法
wú shēng bì jìng jìng gù jiàn yù liú jí yù liú fǎ wú shēng bì jìng
无生，毕竟净故；见预流及预流法无生，毕竟
jìng gù jiàn yī lái jí yī lái fǎ wú shēng bì jìng jìng gù jiàn bù huán
净故；见一来及一来法无生，毕竟净故；见不还
jí bù huán fǎ wú shēng bì jìng jìng gù jiàn ā luó hàn jí ā luó hàn
及不还法无生，毕竟净故；见阿罗汉及阿罗汉
fǎ wú shēng bì jìng jìng gù jiàn dú jué jí dú jué fǎ wú shēng bì
法无生，毕竟净故；见独觉及独觉法无生，毕
jìng jìng gù jiàn pú sà mó hē sà jí pú sà mó hē sà fǎ wú shēng bì
竟净故；见菩萨摩訶萨及菩萨摩訶萨法无生，毕
jìng jìng gù jiàn zhū rú lái yīng zhèngděng jué jí zhū rú lái yīng
竟净故；见诸如来、应、正等觉及诸如来、应、

zhèngděngjué fǎ wú shēng bì jìng jìng gù
正等觉法无生，毕竟净故。”

shí shè lì zǐ yǔ shànxiànyán rú wǒ lǐng jiě rén suǒshuō yì
时，舍利子语¹⁰善现言：“如我领解仁所说义，
wǒ yǒuqíngděng bì jìng bù shēng sè nǎi zhì shí bì jìng bù shēng nǎi
我、有情等毕竟不生，色乃至识毕竟不生，乃
zhì rú lái yīng zhèngděngjué jí rú lái fǎ bì jìng bù shēng ruò rú
至如来、应、正等觉及如来法毕竟不生。若如
shì zhě zhū yì shēng lèi liù qù shòushēngyīng wú chā bié bù yīng yù liú
是者，诸异生类六趣受生应无差别，不应预流
dé yù liú guǒ bù yīng yī lái dé yī lái guǒ bù yīng bù huán dé bù
得预流果，不应一来得一来果，不应不还得不
huánguǒ bù yīng ā luó hàn dé ā luó hàn guǒ bù yīng dú jué dé dú jué
还果，不应阿罗汉得阿罗汉果，不应独觉得独觉
pú tí bù yīng pú sà mó hē sà wèi dé yī qiè xiàng zhì jīng qín xiū xué
菩提，不应菩萨摩诃萨为得一切相智，精勤修学
jiàn cì zhèng dé wǔ zhǒng pú tí
渐次证得五种菩提。

fù cì shànxiàn ruò yī qiè fǎ bì jìng bù shēng yún hé
“复次，善现，若一切法毕竟不生，云何
yù liú wéi yù liú guǒ qín xiū yǒng duàn sān jié zhēndào yún hé yī lái
预流为预流果，勤修永断三结真道？云何一来
wéi yī lái guǒ qín xiū yǒng duàn tān huì chī dào yún hé bù huán
为一来果，勤修永¹¹断贪、恚、痴道？云何不还
wéi bù huánguǒ qín xiū yǒng duàn shùn xià jié dào jiàn lì wǔ zhǒng fēn
为不还果，勤修永断顺下结道，建立五种分
wèi chā bié yún hé ā luó hàn wéi ā luó hàn guǒ qín xiū yǒng duàn shùn
位差别？云何阿罗汉为阿罗汉果，勤修永断顺
shàng jié dào yún hé dú jué wéi dú jué pú tí qín xiū dú wù yuán qǐ
上结道？云何独觉为独觉菩提，勤修独悟缘起
fǎ dào yún hé pú sà mó hē sà wèi dù wú liàng wú shù yǒu qíng qín
法道？云何菩萨摩诃萨为度无量无数有情，勤
xiū duō bǎi qiān nán xíng kǔ xíng bèi shòu wú liàng nán rěn dà kǔ yún
修¹²多百千难行苦行，备受无量难忍大苦？云

¹⁰ 大正藏：谓；永乐北藏及龙藏：语

¹¹ 大正藏：倍；永乐北藏及龙藏：永

¹² 大正藏：修；永乐北藏及龙藏：勤修

hé rú lái yīng zhèngděng jué zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí zhuàn
何如来、应、正等觉证得无上正等菩提转

miào fǎ lún dù yǒuqíng lèi
妙法轮度有情类？”

shànxiànbàoyán shè lì zǐ fēi wǒ yú bǐ wú shēng fǎ zhōng
善现报言：“舍利子，非我于彼无生法中，

xǔ yǒu yì shēngchéngfánnǎo yè wǎng lái liù qù shòushēngchā bié fēi
许有异生乘烦恼业往来六趣受生差别，非

wǒ yú bǐ wú shēng fǎ zhōng xǔ yǒu néng rù dì xiànguānzhě fēi wǒ
我于彼无生法中，许有能入谛现观者，非我

yú bǐ wú shēng fǎ zhōng xǔ yǒu yù liú dé yù liú guǒ nǎi zhì yǒu dú jué
于彼无生法中，许有预流得预流果乃至有独觉

dé dú jué pú tí fēi wǒ yú bǐ wú shēng fǎ zhōng xǔ yǒu pú sà mó
得独觉菩提，非我于彼无生法中，许有菩萨摩

hē sà wèi dé yī qiè xiàng zhì jīng qín xiū xué jiàn cì zhèng dé wǔ zhǒng
诃萨为得一切相智，精勤修学渐次证得五种

pú tí fēi wǒ yú bǐ wú shēng fǎ zhōng xǔ yǒu yù liú wéi yù liú guǒ
菩提，非我于彼无生法中，许有预流为预流果，

qín xiū yǒng duàn sān jié zhēndào nǎi zhì yǒu dú jué wéi dú jué pú tí
勤修永断三结真道，乃至有独觉为独觉菩提，

qín xiū dú wù yuán qǐ fǎ dào fēi wǒ yú bǐ wú shēng fǎ zhōng xǔ yǒu
勤修独悟缘起法道，非我于彼无生法中，许有

pú sà mó hē sà wèi dù wú liàng wú shù yǒuqíng qín xiū¹³ duō bǎi qiān
菩萨摩诃萨为度无量无数有情，勤修¹³多百千

nán xíng kǔ xíng bèi shòu wú liàng nán rěn dà kǔ
难行苦行，备受无量难忍大苦。

rán zhū pú sà mó hē sà suī wéi yǒuqíng xiū wú liàng zhǒng nán
“然诸菩萨摩诃萨虽为有情修无量种难

xíng kǔ xíng ér yú qí zhōng wú kǔ xíng xiǎng suǒ yǐ zhě hé ruò yú
行苦行，而于其中无苦行想。所以者何？若于

kǔ xíng zhù kǔ xíng xiǎng zhōng bù néng wéi wú liàng wú shù wú biān yǒuqíng
苦行住苦行想，终不能为无量无数无边有情

zuò dà ráo yì yī qiè pú sà mó hē sà zhòng yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng
作大饶益。一切菩萨摩诃萨众以无所得而为方

biàn yú zhū yǒuqíng zhù rú fù mǔ xiōng dì qī zǐ jí jǐ shēn xiǎng
便，于诸有情住如父母、兄弟、妻子及己身想，

¹³ 大正藏：修；永乐北藏及龙藏：勤修

wèi dù bǐ gù fā qǐ wú shàngzhèngděngjué xīn nǎi néng wèi bǐ wú liàng
为度彼故发起无上正等觉心，乃能为彼无量

wú shù wú biānyǒuqíngzuò dà ráo yì
无数无边有情作大饶益。

shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yīngzuò shì niàn rú wǒ
“舍利子，诸菩萨摩诃萨应作是念：‘如我

zì xìng yú yī qiè fǎ yī yī qiè zhǒng yī qiè chù shí qiú bù kě dé
自性，于一切法以一切种、一切处时求不可得，

nèi wài zhū fǎ yì fù rú shì dōu wú suǒ yǒu jiē bù kě dé ruò zhù cǐ
内外诸法亦复如是，都无所有皆不可得。’若住此

xiǎng biàn bú jiàn yǒu nán xíng kǔ xíng yóu cǐ néng wèi wú liàng wú shù wú
想便不见有难行苦行，由此能为无量无数无

biānyǒuqíng xiū duō bǎi qiān nán xíng kǔ xíng zuò dà ráo yì suǒ yǐ zhě hé
边有情修多百千难行苦行作大饶益。所以者何？

shì pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ yī qiè yǒuqíng yī yī qiè zhǒng
是菩萨摩诃萨于一切法、一切有情以一切种、

yī qiè chù shí qiú bù kě dé gù yú qí zhōng wú suǒ zhí zhuó
一切处时求不可得故，于其中无所执著。

shè lì zǐ fēi wǒ yú bǐ wú shēng fǎ zhōng xǔ yǒu rú lái
“舍利子，非我于彼无生法中，许有如来、

yīng zhèngděngjué zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí zhuànmiào fǎ
应、正等觉证得无上正等菩提，转妙法

lún dù yǒuqíng lèi hé yǐ gù shè lì zǐ yī yī qiè fǎ yī qiè
轮度有情类。何以故？舍利子，以一切法、一切

yǒuqíng dōu wú suǒ yǒu bù kě dé gù wú zhèng wú dù jí zhèng dù
有情都无所有不可得故，无证、无度及证、度

zhě
者。”

ěr shí shè lì zǐ wèn jù shòu shàn xiàn yán yú yì yún hé
尔时，舍利子问具寿善现言：“于意云何？

wéi xǔ shēng fǎ zhèng shēng fǎ wéi xǔ wú shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ
为许生法证生法，为许无生法证无生法

yé
耶？”

shàn xiàn dá yán wǒ bù xǔ shēng fǎ zhèng shēng fǎ yì bù xǔ
善现答言：“我不许生法证生法，亦不许

wú shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ
无生法证无生法。”

shí shè lì zǐ fù wèn jù shòushànxiànyán yú yì yún hé
时，舍利子复问具寿善现言：“于意云何？”

wéi xǔ shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ wéi xǔ wú shēng fǎ zhèngshēng fǎ
为许生法证无生法，为许无生法证生法
yé 耶？”

shànxiàn dá yán wǒ yì bù xǔ shēng fǎ zhèng wú shēng fǎ yì
善现答言：“我亦不许生法证无生法，亦
fù bù xǔ wú shēng fǎ zhèngshēng fǎ
复不许无生法证生法。”

shè lì zǐ yán ruò rú shì zhě qǐ dōu wú dé wú xiànguān
舍利子言：“若如是者，岂都无得、无现观
yé 耶？”

shànxiàn dá yán suī yǒu dé yǒuxiànguān rán bù yóu cǐ èr
善现答言：“虽有得、有现观，然不由此二
fǎ ér zhèng dàn suí shì jiānyánshuō shī shèyǒu dé xiànguān fēi shèng
法而证。但随世间言说施设有得、现观，非胜
yì zhōngyǒu dé xiànguān dàn suí shì jiānyánshuō shī shèyǒu yù liú
义中有得、现观。但随世间言说施设有预流、
yù liú guǒ guǎngshuō nǎi zhì yǒuzhū rú lái yīng zhèngděng jué
预流果，广说乃至有诸如来、应、正等觉，
yǒu fó wú shàngzhèngděng pú tí fēi shèng yì zhōngyǒu rú shì shì
有佛无上正等菩提，非胜义中有如是事。”

shè lì zǐ yán ruò suí shì jiānyánshuō shī shèyǒu dé xiànguān
舍利子言：“若随世间言说施设有得、现观
jí yù liú děng fēi shèng yì zhōngyǒu cǐ shì zhě liù qù chābié yì suí
及预流等，非胜义中有此事者，六趣差别亦随
shì jiānyánshuō shī shè fēi shèng yì yé
世间言说施设，非胜义耶？”

shànxiàn dá yán rú shì rú shì suǒ yǐ zhě hé fēi shèng
善现答言：“如是！如是！所以者何？非胜
yì zhōngyǒuzhū fánnǎo yè guǒ yì shú ruò shēng ruò miè rǎn jìng fǎ gù
义中有诸烦恼业果异熟若生、若灭染净法故。”

ěr shí shè lì zǐ fù wèn jù shòushànxiànyán yú yì yún hé
尔时，舍利子复问具寿善现言：“于意云何？
wéi xǔ wèishēng fǎ shēng wéi xǔ yǐ shēng fǎ shēng yé
为许未生法生，为许已生法生耶？”

shànxiàn dá yán wǒ bù xǔ wèishēng fǎ shēng yì bù xǔ yǐ
善现答言：“我不许未生法生，亦不许已

shēng fǎ shēng
生法生。”

shè lì zǐ yán hé děng shì wèishēng fǎ ér bù xǔ bǐ shēng
舍利子言：“何等是未生法而不许彼生？”

shànxiàn dá yán sè nǎi zhì shí shì wèishēng fǎ wǒ bù xǔ bǐ
善现答言：“色乃至识是未生法，我不许彼

shēng suǒ yǐ zhě hé zì xìngkōng gù rú shì nǎi zhì zhū fó wú shàng
生。所以者何？自性空故。如是乃至诸佛无上

zhèngděng pú tí shì wèishēng fǎ wǒ bù xǔ bǐ shēng suǒ yǐ zhě hé
正等菩提是未生法，我不许彼生。所以者何？

zì xìngkōng gù
自性空故。”

shè lì zǐ yán hé děng shì yǐ shēng fǎ ér bù xǔ bǐ shēng
舍利子言：“何等是已生法而不许彼生？”

shànxiàn dá yán sè nǎi zhì shí shì yǐ shēng fǎ wǒ bù xǔ bǐ
善现答言：“色乃至识是已生法，我不许彼

shēng suǒ yǐ zhě hé zì xìngkōng gù rú shì nǎi zhì zhū fó wú shàng
生。所以者何？自性空故。如是乃至诸佛无上

zhèngděng pú tí shì yǐ shēng fǎ wǒ bù xǔ bǐ shēng suǒ yǐ zhě hé
正等菩提是已生法，我不许彼生。所以者何？

zì xìngkōng gù
自性空故。”

ěr shí shè lì zǐ fù wèn jù shòushànxiànyán yú yì yún hé
尔时，舍利子复问具寿善现言：“于意云何？

wéi xǔ shēngshēng wéi xǔ bù shēngshēng yé
为许生生，为许不生生耶？”

shànxiàn dá yán wǒ bù xǔ shēngshēng yì bù xǔ bù shēng
善现答言：“我不许生生，亦不许不生

shēng suǒ yǐ zhě hé shēng yǔ bù shēng rú shì èr fǎ fēi hé fēi
生。所以者何？生与不生，如是二法非合、非

sàn wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng yóu
散、无色、不见、无对、一相，所谓无相。由

rú shì yì wǒ bù xǔ shēngshēng yì bù xǔ bù shēngshēng
如是义，我不许生生，亦不许不生生。”

ěr shí shè lì zǐ wèn jù shòushànxiànyán rén zhě yú suǒ shuō
尔时，舍利子问具寿善现言：“仁者于所说

wú shēng fǎ yào biànshuō wú shēng xiàng yé
无 生 法 乐 辩 说 无 生 相 耶？ ”

shànxiàn dá yán wǒ yú suǒshuō wú shēng fǎ yì bú yào biànshuō
善 现 答 言：“我 于 所 说 无 生 法 亦 不 乐 辩 说

wú shēng xiàng suǒ yǐ zhě hé ruò wú shēng fǎ ruò wú shēng xiàng
无 生 相 。 所 以 者 何 ？ 若 无 生 法 ， 若 无 生 相 ，
ruò yào ruò biànshuō rú shì yī qiè jiē fēi hé fēi sǎn wú sè wú
若 乐 若 辩 说 ， 如 是 一 切 皆 非 合 、 非 散 、 无 色 、 无
jiàn wú duì yī xiàng suǒ wèi wú xiàng bù kě biànshuō
见 、 无 对 、 一 相 ， 所 谓 无 相 ， 不 可 辩 说 。”

shí shè lì zǐ wèn shànxiàn yán yú wú shēng fǎ qǐ wú shēng
时 ， 舍 利 子 问 善 现 言：“于 无 生 法 起 无 生

yán cǐ wú shēng yán yì wú shēng fǒu
言 ， 此 无 生 言 亦 无 生 不 ？ ”

shànxiàn dá yán rú shì rú shì yú wú shēng fǎ qǐ wú shēng
善 现 答 言：“如 是 ！ 如 是 ！ 于 无 生 法 起 无 生

yán cǐ fǎ jí yán jù wú shēng yì suǒ yǐ zhě hé sè nǎi zhì shí yī
言 ， 此 法 及 言 俱 无 生 义 。 所 以 者 何 ？ 色 乃 至 识 一

qiè wú shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù yǎnchù nǎi zhì yì chù yī
切 无 生 。 何 以 故 ？ 本 性 空 故 。 眼 处 乃 至 意 处 一

qiè wú shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù sè chù nǎi zhì fǎ chù yī
切 无 生 。 何 以 故 ？ 本 性 空 故 。 色 处 乃 至 法 处 一

qiè wú shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yī
切 无 生 。 何 以 故 ？ 本 性 空 故 。 眼 界 乃 至 意 界 一

qiè wú shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yī
切 无 生 。 何 以 故 ？ 本 性 空 故 。 色 界 乃 至 法 界 一

qiè wú shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí
切 无 生 。 何 以 故 ？ 本 性 空 故 。 眼 识 界 乃 至 意 识

jiè yī qiè wú shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù yǎnchù nǎi zhì yì
界 一 切 无 生 。 何 以 故 ？ 本 性 空 故 。 眼 触 乃 至 意

chù yī qiè wú shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù yǎnchù wéiyuán suǒ
触 一 切 无 生 。 何 以 故 ？ 本 性 空 故 。 眼 触 为 缘 所

shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu yī qiè wú shēng
生 诸 受 乃 至 意 触 为 缘 所 生 诸 受 一 切 无 生 。

hé yǐ gù běnxìngkōng gù dì jiè nǎi zhì shí jiè yī qiè wú shēng
何 以 故 ？ 本 性 空 故 。 地 界 乃 至 识 界 一 切 无 生 。

hé yǐ gù běnxìngkōng gù yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán yī qiè wú
何 以 故 ？ 本 性 空 故 。 因 缘 乃 至 增 上 缘 一 切 无

shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yī qiè wú
生。何以故？本性空故。无明乃至老死一切无

shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù shēn yǔ yì xíng yī qiè wú
生。何以故？本性空故。身、语、意行一切无

shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō
生。何以故？本性空故。布施波罗蜜多乃至般

rě bō luó mì duō yī qiè wú shēng hé yǐ gù běnxìngkōng gù rú
若波罗蜜多一切无生。何以故，本性空故。如

shì nǎi zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yī qiè wú shēng
是乃至一切智、道相智、一切相智一切无生。

hé yǐ gù běnxìngkōng gù
何以故？本性空故。

shè lì zǐ yóu rú shì yì yú wú shēng fǎ qǐ wú shēng yán
“舍利子，由如是义，于无生法起无生言，

cǐ fǎ jí yán jù wú shēng yì
此法及言俱无生义。

shè lì zǐ ruò suǒ shuō fǎ ruò néng shuō yán shuō zhě
“舍利子，若所说法、若能说言、说者、

tīng zhě jiē wú shēng yì suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè fǎ běnxìng jiē kōng
听者皆无生义。所以者何？以一切法本性皆空，

kōng zhōng dōu wú néng suǒ shēng yì
空中都无能所生义。”

shí shè lì zǐ zàn shàn xiàn yán shuō fǎ rén zhōng rén wéi dì yī
时，舍利子赞善现言：“说法人中仁为第一，

chú fó shì zūn wú néng jí zhě suǒ yǐ zhě hé suí suǒ wèn jié zhǒng
除佛世尊无能及者。所以者何？随所问诘种

zhǒng fǎ mén jiē néng chóu dá wú suǒ zhì ài
种法门皆能酬答无所滞碍。”

shàn xiàn bào yán zhū fó dì zǐ yú yī qiè fǎ wú yī zhuó zhě
善现报言：“诸佛弟子于一切法无依著者，

fǎ ěr jiē néng suí suǒ wèn jié yī yī chóu dá zì zài wú wèi suǒ yǐ zhě
法尔皆能随所问诘一一酬答自在无畏。所以者

hé yǐ yī qiè fǎ wú suǒ yī gù
何？以一切法无所依故。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán yún hé zhū fǎ dōu wú suǒ
时，舍利子问善现言：“云何诸法都无所

yī
依？”

shànxiàn dá yán sè nǎi zhì shí běnxìngkōng gù bù yī nèi bù
善现答言：“色乃至识本性空故，不依内不

yī wài bù yī liǎngjiān rú shì nǎi zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
依外不依两间，如是乃至一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì běnxìngkōng gù bù yī nèi bù yī wài bù yī liǎngjiān shè
切相智本性空故，不依内不依外不依两间。舍

lì zǐ yóu rú shì yì wǒ shuō zhū fǎ dōu wú suǒ yī
利子，由如是义，我说诸法都无所依。

rú shì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xiū xíng liù zhǒng bō
“如是，舍利子，诸菩萨摩诃萨修行六种波

luó mì duō shí yīng jìng sè yīng jìng shòu xiǎng xíng shí rú
罗蜜多时，应净色，应净受、想、行、识，如

shì nǎi zhì yīng jìng yī qiè zhì yīng jìng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
是乃至应净一切智，应净道相智、一切相智，

rú shì yì yīng jìng pú tí dào
如是亦应净菩提道。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán yún hé pú sà mó hē sà xiū
时，舍利子问善现言：“云何菩萨摩诃萨修

xíng liù zhǒng bō luó mì duō shí jìng pú tí dào
行六种波罗蜜多时净菩提道？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ bù shī jìng jiè ān rěn
善现答言：“舍利子，布施、净戒、安忍、

jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō gè yǒu èr zhǒng suǒ wèi shì jiān
精进、静虑、般若波罗蜜多各有二种，所谓世间

jí chū shì jiān
及出世间。”

shè lì zǐ yán yún hé shì jiān bù shī bō luó mì duō yún hé
舍利子言：“云何世间布施波罗蜜多？云何

chū shì jiān bù shī bō luó mì duō
出世间布施波罗蜜多？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà wéi dà shī
善现答言：“舍利子，若菩萨摩诃萨为大施

zhǔ néng shī yī qiè shā mén pó luó mén pín bìng gū lù dào
主，能施一切沙门、婆罗门、贫病、孤露、道

xíng qǐ zhě yī fú yǐn shí jí yú zī jù ruò fù yǒu lái qǐ nán yǔ
行、乞者衣服、饮食及余资具。若复有来乞男与

nán qǐ nǚ yǔ nǚ qǐ qī qiè yǔ qī qiè qǐ guān wèi yǔ guān wèi
男，乞女与女，乞妻妾与妻妾，乞官位与官位，

qǐ guó tǔ yǔ guó tǔ qǐ wángwèi yǔ wángwèi qǐ tóu yǔ tóu qǐ
乞国土与国土，乞王位与王位，乞头与头，乞
mù yǔ mù qǐ shǒu zú yǔ shǒu zú qǐ zhī jié yǔ zhī jié qǐ xuè ròu
目与目，乞手足与手足，乞支节与支节，乞血肉
yǔ xuè ròu qǐ pí gǔ yǔ pí gǔ qǐ tóng pú yǔ tóng pú qǐ shēng
与血肉，乞皮骨与皮骨，乞僮仆与僮仆，乞生
lèi yǔ shēng lèi rú shì yī qiè suí qí suǒ qiú nèi wài zhī wù xī jiē shī
类与生类，如是一切随其所求，内外之物悉皆施
yǔ suī zuò shì shī ér yǒusuǒ yī wèi zuò shì niàn wǒ shī bǐ shòu
与。虽作是施而有所依，谓作是念：‘我施彼受，
wǒ wéi shī zhǔ wǒ bù qiǎntān wǒ suí fó jiào yī qiè néng shě wǒ xíng
我为施主，我不悭贪，我随佛教一切能舍，我行
bù shī bō luó mì duō bǐ xíng shī shí yǐ yǒusuǒ dé ér wéifāngbiàn
布施波罗蜜多。’彼行施时，以有所得而为方便，
yǔ zhū yǒuqíng píngděng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèngděng pú tí fù
与诸有情平等共有回向无上正等菩提。复
zuò shì niàn wǒ chí cǐ fú shī zhū yǒuqíng lìng dé cǐ shì hòu shì ān
作是念：‘我持此福施诸有情，令得此世后世安
lè nǎi zhì zhèng dé wú yú niè pán bǐ zhuó sān lún ér xíng bù shī
乐，乃至证得无余涅槃。’彼著三轮而行布施：
yī zhě zì xiǎng èr zhě tā xiǎng sān zhě shī xiǎng yóuzhuó
一者、自想。二者、他想。三者、施想。由著
cǐ sān lún ér xíng shī gù míng shì jiān bù shī bō luó mì duō yún hé cǐ
此三轮而行施，故名世间布施波罗蜜多。云何此
shī míng wéi shì jiān yǐ yǔ shì jiān tóng xiū xíng gù bù néng dòng chū
施名为世间？以与世间同修行故，不能动出
shì jiān fǎ gù rú shì míng wéi shì jiān bù shī bō luó mì duō shè lì zǐ
世间法故，如是名为世间布施波罗蜜多。舍利子，
ruò pú sà mó hē sà xíng bù shī shí sān lún qīng jìng yī zhě bù zhí wǒ
若菩萨摩訶萨行布施时三轮清净：一者、不执我
wéi shī zhě èr zhě bù zhí bǐ wéi shòu zhě sān zhě bù zhí shī jí
为施者。二者、不执彼为受者。三者、不执施及
shī guǒ shì pú sà mó hē sà xíng bù shī shí sān lún qīng jìng
施果。是菩萨摩訶萨行布施时三轮清净。

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yǐ dà bēi xīn ér
“复次，舍利子，若菩萨摩訶萨以大悲心而

wéi shàng shǒu suǒ xiū shī fú pǔ shī yǒuqíng yú zhū yǒuqíng dōu wú suǒ
为上首，所修施福普施有情，于诸有情都无所

dé suī yǔ yǒuqíngpíngděnggòngyǒu huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí
得，虽与有情平等共有回向无上正等菩提，
ér yú qí zhōng bú jiànshǎoxiàng yóudōu wú suǒ zhí ér xíng shī gù míng
而于其中不见少相。由都无所执而行施，故名
chū shì jiān bù shī bō luó mì duō yún hé cǐ shī míngchū shì jiān bù
出世间布施波罗蜜多。云何此施名出世间？不
yǔ shì jiāntóng xiū xíng gù néngyǒngdòngchū shì jiān fǎ gù rú shì míng
与世间同修行故，能永动出世间法故，如是名
wéichū shì bù shī bō luó mì duō
为出世布施波罗蜜多。”

shè lì zǐ yán yún hé shì jiān jìng jiè bō luó mì duō nǎi zhì bō
舍利子言：“云何世间净戒波罗蜜多乃至般
rě bō luó mì duō yún hé chū shì jiān jìng jiè bō luó mì duō nǎi zhì bō
若波罗蜜多？云何出世间净戒波罗蜜多乃至般
rě bō luó mì duō
若波罗蜜多？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xiū xíng jìng
善现答言：“舍利子，若菩萨摩诃萨修行净
jiè nǎi zhì bō rě shí yǒusuǒ yī zhězhuósān lún gù míngwéi shì jiān bō
戒乃至般若时，有所依者著三轮故，名为世间波
luó mì duō yǐ yǔ shì jiāntóng xiū xíng gù bù néngdòngchū shì jiān fǎ
罗蜜多，以与世间同修行故，不能动出世间法
gù ruò pú sà mó hē sà xiū xíng jìng jiè nǎi zhì bō rě shí wú suǒ yī
故。若菩萨摩诃萨修行净戒乃至般若时，无所依
zhě sān lún jìng gù míngchū shì jiān bō luó mì duō bù yǔ shì jiāntóng xiū
者三轮净故，名出世间波罗蜜多，不与世间同修
xíng gù néngyǒngdòngchū shì jiān fǎ gù
行故，能永动出世间法故。

fù cì shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà suǒ xiū bō rě bō
“复次，舍利子，诸菩萨摩诃萨所修般若波
luó mì duō yǒu shì shì jiān yǒu shì chū shì yún hé míngwéi shì jiān bō rě
罗蜜多有是世间、有是出世，云何名为世间般若
bō luó mì duō yún hé míngwéichū shì bō rě bō luó mì duō
波罗蜜多？云何名为出世般若波罗蜜多？”

shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xiū bù shī shí yī yǒusuǒ
“舍利子，若菩萨摩诃萨修布施时，依有所
dé ér xíng bù shī wèizuò shì niàn wǒ néngtiáo fú qiāntān zhī xīn ér
得而行布施，谓作是念：‘我能调伏慳贪之心而

xíng bù shī shì pú sà mó hē sà yī wǒ yǒuqíng bù shī xiǎng gù
行布施。’ 是菩萨摩诃萨依我、有情布施想故，
suī shě yī qiè nèi wài suǒ yǒu ér bù míng wéi chū shì bō rě
虽舍一切内外所有，而不名为出世般若。

ruò pú sà mó hē sà xiū jìng jiè shí yī yǒu suǒ dé ér xiū jìng
“若菩萨摩诃萨修净戒时，依有所得而修净

jiè wèi zuò shì niàn wǒ néng ān zhù dù duō gōng dé wǒ néng tiáo
戒，谓作是念：‘我能安住杜多功德，我能调
fú shēn yǔ jí xīn wǒ néng xiū xíng shí shàn yè dào shì pú sà mó
伏身、语及心，我能修行十善业道。’ 是菩萨摩
hē sà yī zhǐ wǒ jiàn jí yǒuqíng jiàn zhū shàn fǎ jiàn suī néng xiū xíng
诃萨依止我见及有情见、诸善法见，虽能修行
zhǒng zhǒng jìng jiè yì chí shī yǔ yī qiè yǒuqíng píngděng gòng yǒu huí
种种净戒，亦持施与一切有情平等共有，回
xiàng wú shàng zhèngděng pú tí ér yú pú tí wèi wéi shí yǒu yī zhū
向无上正等菩提而于菩提谓为实有，依诸
gōng dé zì zàn huǐ tā yì bù míng wéi chū shì bō rě
功德自赞毁他，亦不名为出世般若。

ruò pú sà mó hē sà xiū ān rěn shí yī yǒu suǒ dé ér xiū ān
“若菩萨摩诃萨修安忍时，依有所得而修安

rěn wèi zuò shì niàn wǒ néng rěn shòu yī qiè yǒuqíng yú wǒ suǒ xíng
忍，谓作是念：‘我能忍受一切有情于我所行
zhǒng zhǒng è shì shì pú sà mó hē sà yī wǒ yǒuqíng ān rěn jiàn
种种恶事。’ 是菩萨摩诃萨依我、有情安忍见
gù suī néng rěn shòu tā suǒ zuò è yì néng chí cǐ ān rěn shàn gēn
故，虽能忍受他所作恶，亦能持此安忍善根，
yǔ zhū yǒuqíng píngděng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèngděng pú tí ér
与诸有情平等共有回向无上正等菩提，而
yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù yì bù míng wéi chū shì bō rě
有所得为方便故，亦不名为出世般若。

ruò pú sà mó hē sà xiū jīng jìn shí yī yǒu suǒ dé ér xiū jīng
“若菩萨摩诃萨修精进时，依有所得而修精

jìn wèi zuò shì niàn wǒ néng fā qǐ shēn xīn jīng jìn qín xiū fú
进，谓作是念：‘我能发起身心精进，勤修福、
huì èr zhǒng zī liáng shì pú sà mó hē sà suī cháng fā qǐ shēn xīn
慧二种资粮。’ 是菩萨摩诃萨虽常发起身心
jīng jìn qín xiū fú huì èr zhǒng zī liáng ér dé shēn xīn fú huì
精进，勤修福、慧二种资粮，而得身心福、慧

zhī xiàng jí dé wǒ xiàng zhū yǒu qíng xiàng yì dé suǒ qiú pú tí zhī
之相，及得我相、诸有情相，亦得所求菩提之

xiàng yóu yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù wèi dé míng wéi chū shì bō rě
相，由有所得为方便故，未得名为出世般若。

ruò pú sà mó hē sà xiū jìng lǜ shí yī yǒu suǒ dé ér xiū jìng
“若菩萨摩诃萨修静虑时，依有所得而修静

lǜ wèi zuò shì niàn wǒ néng xiū xíng cí bēi xǐ shě děng
虑，谓作是念：‘我能修行慈、悲、喜、舍、等

chí děng zhì jìng lǜ shéntōng rù chū zì zài shì pú sà mó hē
持、等至、静虑、神通入出自在。’是菩萨摩诃

sà yú zhū jìng lǜ shēn shēng wèi zhuó suī chí suǒ dé jìng lǜ shàngēn yǔ
萨于诸静虑深生味著，虽持所得静虑善根，与

zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí yǐ yǒu
诸有情平等共有回向无上正等菩提，以有

suǒ dé wéi fāng biàn gù ér wèi míng wéi chū shì bō rě
所得为方便故，而未名为出世般若。

ruò pú sà mó hē sà xiū bō rě shí yī yǒu suǒ dé ér xiū bō
“若菩萨摩诃萨修般若时，依有所得而修般

rě wèi zuò shì niàn wǒ néng guān chá yī qiè fǎ kōng suǒ wèi sè
若，谓作是念：‘我能观察一切法空，所谓色

kōng nǎi zhì shí kōng rú shì nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yì
空乃至识空，如是乃至诸佛无上正等菩提亦

jiē shì kōng shì pú sà mó hē sà yǐ yǒu suǒ dé ér wéi fāng biàn suī
皆是空。’是菩萨摩诃萨以有所得而为方便，虽

guān yī qiè jiē bì jìng kōng yì chí shàngēn shī yǒu qíng lèi huí xiàng wú
观一切皆毕竟空，亦持善根施有情类回向无

shàng zhèng děng pú tí yì yú zì tā suǒ xiū shàn fǎ píng děng fā qǐ
上正等菩提，亦于自他所修善法平等发起

suí xǐ zhī xīn yì néng huǐ chú zì suǒ zuò è yì néng quàn qǐng shí fāng
随喜之心，亦能悔除自所作恶，亦能劝请十方

shì jiè wú liàng rú lái yīng zhèng děng jué zhuàn miào fǎ lún dù yǒu qíng
世界无量如来、应、正等觉转妙法轮度有情

zhòng yì néng fā yuàn qǐ shèng shéntōng wèi zhū yǒu qíng zuò dà ráo yì
众，亦能发愿起胜神通为诸有情作大饶益，

ér yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù yóu wèi míng wéi chū shì bō rě rú shì
而有所得为方便故，犹未名为出世般若。如是

míng wéi shì jiān bō rě bō luó mì duō
名为世间般若波罗蜜多。

shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà xiū bù shī shí yòng wēi miào
“舍利子，若菩萨摩诃萨修布施时用微妙

huì yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yú wǒ yǒu qíng jí bù shī děng
慧，以无所得而为方便，于我、有情及布施等

dōu wú suǒ dé wèi qù wú shàng zhèng děng pú tí sān lún qīng jìng ér
都无所得，为趣无上正等菩提三轮清净，而

xiū bù shī bō luó mì duō jìng pú tí dào shì zé míng wéi chū shì ān rěn
修布施波罗蜜多净菩提道，是则名为出世般若。

ruò pú sà mó hē sà yòng wēi miào huì yǐ wú suǒ dé ér wéi
“若菩萨摩诃萨用微妙慧，以无所得而为

fāng biàn yú wǒ yǒu qíng jí jìng jiè děng dōu wú suǒ dé wèi qù wú
方便，于我、有情及净戒等都无所得，为趣无

shàng zhèng děng pú tí sān lún qīng jìng ér xiū jìng jiè bō luó mì duō jìng
上正等菩提三轮清净，而修净戒波罗蜜多净

pú tí dào shì zé míng wéi chū shì ān rěn
菩提道，是则名为出世般若。

ruò pú sà mó hē sà yòng wēi miào huì yǐ wú suǒ dé ér wéi
“若菩萨摩诃萨用微妙慧，以无所得而为

fāng biàn yú wǒ yǒu qíng jí ān rěn děng dōu wú suǒ dé wèi qù wú
方便，于我、有情及安忍等都无所得，为趣无

shàng zhèng děng pú tí sān lún qīng jìng ér xiū ān rěn bō luó mì duō jìng
上正等菩提三轮清净，而修安忍波罗蜜多净

pú tí dào shì zé míng wéi chū shì ān rěn
菩提道，是则名为出世般若。

ruò pú sà mó hē sà yòng wēi miào huì yǐ wú suǒ dé ér wéi
“若菩萨摩诃萨用微妙慧，以无所得而为

fāng biàn yú wǒ yǒu qíng shēn xīn jīng jìn fú huì zī liáng dōu wú suǒ
方便，于我、有情身心精进，福慧资粮都无所

de wèi qù wú shàng zhèng děng pú tí sān lún qīng jìng ér xiū jīng jìn bō
得，为趣无上正等菩提三轮清净，而修精进波

luó mì duō jìng pú tí dào shì zé míng wéi chū shì ān rěn
罗蜜多净菩提道，是则名为出世般若。

ruò pú sà mó hē sà yòng wēi miào huì yǐ wú suǒ dé ér wéi
“若菩萨摩诃萨用微妙慧，以无所得而为

fāng biàn yú wǒ yǒu qíng jí zhū jìng lǜ děng chí děng zhì dōu wú
方便，于我、有情及诸静虑、等持、等至都无

suǒ dé wèi qù wú shàng zhèng děng pú tí sān lún qīng jìng ér xiū jìng lǜ
所得，为趣无上正等菩提三轮清净，而修静虑

bō luó mì duō jìng pú tí dào shì zé míng wéi chū shì bō rě
波罗蜜多净菩提道，是则名为出世般若。

ruò pú sà mó hē sà yòng wēi miào huì yǐ wú suǒ dé ér wéi
“若菩萨摩诃萨用微妙慧，以无所得而为

fāng biàn yú yī qiè fǎ yī qiè yǒu qíng dōu wú suǒ dé wèi qù wú shàng
方便，于一切法、一切有情都无所得，为趣无上

zhèng děng pú tí sān lún qīng jìng ér xiū bō rě bō luó mì duō jìng pú tí
正等菩提三轮清净，而修般若波罗蜜多净菩提

dào shì zé míng wéi chū shì bō rě
道，是则名为出世般若。

shì pú sà mó hē sà chí rú shì děng yī qiè shàn gēn yǔ zhū
“是菩萨摩诃萨持如是等一切善根，与诸

yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí rú shì huí
有情平等共有回向无上正等菩提。如是回

xiàng dāng zhī jí shì wú shàng huí xiàng wú chā bié huí xiàng wú děng
向，当知即是无上回向、无差别回向、无等

děng huí xiàng bù sī yì huí xiàng wú duì huí xiàng wú liàng huí xiàng
等回向、不思議回向、无对回向、无量回向、

wēi miào huí xiàng rú shì míng wéi chū shì bō rě bō luó mì duō
微妙回向。如是名为出世般若波罗蜜多。

shè lì zǐ rú shì liù zhǒng bō luó mì duō hé yīn yuán gù
“舍利子，如是六种波罗蜜多，何因缘故

míng wéi shì jiān fù hé yīn yuán míng wéi chū shì jiān¹⁴ ?
名为世间？复何因缘名为出世间¹⁴？

shè lì zǐ shì jiān zhě wèi bǐ liù zhǒng bō luó mì duō shì
“舍利子，世间者，谓彼六种波罗蜜多，是

shì jiān gù míng wéi shì jiān zào shì jiān gù míng wéi shì jiān yóu shì
世间故，名为世间；造世间故，名为世间；由世

jiān gù míng wéi shì jiān wéi shì jiān gù míng wéi shì jiān yīn shì jiān
间故，名为世间；为世间故，名为世间；因世间

gù míng wéi shì jiān shǔ shì jiān gù míng wéi shì jiān yī shì jiān gù
故，名为世间；属世间故，名为世间；依世间故，

míng wéi shì jiān
名为世间。

shè lì zǐ chū shì jiān zhě wèi cǐ liù zhǒng bō luó mì duō
“舍利子，出世间¹⁵者，谓此六种波罗蜜多，

¹⁴ 大正藏：世；永乐北藏及龙藏：世间

¹⁵ 大正藏：世；永乐北藏及龙藏：世间

shì chū shì jiān gù míngchū shì bá chū shì jiān gù míngchū shì yóu
是出世间故，名出世；拔出世间故，名出世；由
shì jiānchū gù míngchū shì wéi shì jiānchū gù míngchū shì cóng
世间出故，名出世；为世间出故，名出世；从
shì jiānchū gù míngchū shì shì jiān zhī chū gù míngchū shì yī shì
世间出故，名出世；世间之出故，名出世；依世
jiānchū gù míngchū shì
间出故，名出世。

shè lì zǐ rú shì pú sà mó hē sà xiū xíng liù zhǒng bō luó
“舍利子，如是菩萨摩诃萨修行六种波罗
mì duō shí jìng pú tí dào
蜜多时净菩提道。”

ěr shí shè lì zǐ wèn jù shòu shàn xiàn yán hé děng míng wéi
尔时，舍利子问具寿善现言：“何等名为
zhū pú sà mó hē sà pú tí dào
诸菩萨摩诃萨菩提道？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō
善现答言：“舍利子，布施波罗蜜多乃至般
rě bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà pú tí dào nèi kōng nǎi zhì wú
若波罗蜜多是菩萨摩诃萨菩提道，内空乃至无
xìng zì xìng kōng shì pú sà mó hē sà pú tí dào zhēn rú nǎi zhì bù sī
性自性空是菩萨摩诃萨菩提道，真如乃至不思
yì jiè shì pú sà mó hē sà pú tí dào kǔ jí miè dào shèng
议界是菩萨摩诃萨菩提道，苦、集、灭、道圣
dì shì pú sà mó hē sà pú tí dào sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
谛是菩萨摩诃萨菩提道，四念住乃至八圣道支
shì pú sà mó hē sà pú tí dào sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè
是菩萨摩诃萨菩提道，四静虑、四无量、四无色
dìng shì pú sà mó hē sà pú tí dào bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng shì pú
定是菩萨摩诃萨菩提道，八解脱、九次第定是菩
sà mó hē sà pú tí dào kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shì pú
萨摩诃萨菩提道，空、无相、无愿解脱门是菩
sà mó hē sà pú tí dào jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì shì pú sà mó hē
萨摩诃萨菩提道，极喜地乃至法云地是菩萨摩诃
sà pú tí dào yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén shì pú sà mó hē
萨菩提道，一切陀罗尼门、三摩地门是菩萨摩诃
sà pú tí dào wǔ yǎn liù shén tōng shì pú sà mó hē sà pú tí dào
萨菩提道，五眼、六神通是菩萨摩诃萨菩提道，

rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shì pú sà mó hē sà pú tí
如来十力乃至十八佛不共法是菩萨摩诃萨菩提
dào wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng shì pú sà mó hē sà pú tí dào
道，无忘失法、恒住舍性是菩萨摩诃萨菩提道，
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì pú sà mó hē sà pú tí
一切智、道相智、一切相智是菩萨摩诃萨菩提
dào shè lì zǐ rú shì děng wú liàng wú biān dà gōng dé jù yī qiè jiē
道。舍利子，如是等无量无边大功德聚一切皆
shì zhū pú sà mó hē sà pú tí dào
是诸菩萨摩诃萨菩提道。”

ěr shí shè lì zǐ wèn jù shòu shàn xiàn yán rú shì suǒ shuō dà
尔时，舍利子问具寿善现言：“如是所说大
gōng dé jù wéi yóu hé děng bō luó mì duō shì lì suǒ bàn
功德聚，为由何等波罗蜜多势力所办？”

shàn xiàn dá yán rú shì suǒ shuō dà gōng dé jù jiē yóu bō rě
善现答言：“如是所说大功德聚，皆由般若
bō luó mì duō shì lì suǒ bàn hé yǐ gù shè lì zǐ rú shì bō rě
波罗蜜多势力所办。何以故？舍利子，如是般若
bō luó mì duō néng yǔ yī qiè shàn fǎ wéi mǔ yī qiè shēng wén dú jué
波罗蜜多能与一切善法为母，一切声闻、独觉、
pú sà rú lái shàn fǎ cóng cǐ shēng gù rú shì bō rě bō luó mì duō
菩萨、如来善法从此生故。如是般若波罗蜜多
pǔ néng shè shòu yī qiè shàn fǎ yī qiè shēng wén dú jué pú sà
普能摄受一切善法，一切声闻、独觉、菩萨、
rú lái shàn fǎ yī cǐ zhù gù shè lì zǐ guò qù pú sà mó hē sà
如来善法依此住故。舍利子，过去菩萨摩诃萨
zhòng xiū xué bō rě bō luó mì duō jí yuán mǎn gù yǐ dé wú shàng
众，修学般若波罗蜜多极圆满故，已得无上
zhèng děng pú tí wèi lái pú sà mó hē sà zhòng xiū xué bō rě bō luó
正等菩提；未来菩萨摩诃萨众，修学般若波罗
mì duō jí yuán mǎn gù dāng dé wú shàng zhèng děng pú tí xiàn zài shí
蜜多极圆满故，当得无上正等菩提；现在十
fāng zhū fó guó tǔ wú liàng pú sà mó hē sà zhòng xiū xué bō rě bō luó
方诸佛国土无量菩萨摩诃萨众，修学般若波罗
mì duō jí yuán mǎn gù jīn dé wú shàng zhèng děng pú tí
蜜多极圆满故，今得无上正等菩提。

fù cì shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà wén shuō bō rě bō
“复次，舍利子，若菩萨摩诃萨闻说般若波

luó mì duō xīn wú yí huò yì bù mí mèn dāng zhī shì pú sà mó hē
罗蜜多，心无疑惑亦不迷闷，当知是菩萨摩诃
sà zhù rú shì zhù héng bù shě lí wèi wú suǒ dé ér wéi fāng biàn cháng
萨住如是住恒不舍离，谓无所得而为方便，常
qín jiù jì yī qiè yǒu qíng dāng zhī shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú
勤救济一切有情。当知是菩萨摩诃萨成就如
shì zuì shèng zuò yì suǒ wèi dà bēi xiāng yìng zuò yì
是最胜作意，所谓大悲相应作意。”

shí shè lì zǐ wèi shàn xiàn yán ruò pú sà mó hē sà zhù rú
时，舍利子谓善现言：“若菩萨摩诃萨住如
shì zhù héng bù shě lí chéng jiù dà bēi xiāng yìng zuò yì zhě zé yī qiè
是住恒不舍离，成就大悲相应作意者，则一切
yǒu qíng yì yīng chéng jiù pú sà mó hē sà suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè
有情亦应成就菩萨摩诃萨。所以者何？以一切
yǒu qíng yì yú cǐ zhù jí cǐ zuò yì cháng bù shě lí zé zhū pú sà mó
有情亦于此住及此作意常不舍离，则诸菩萨摩
hē sà yǔ yī qiè yǒu qíng yīng wú chā bié
诃萨与一切有情应无差别。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bào shè lì zǐ yán shàn zāi shàn
尔时，具寿善现报舍利子言：“善哉！善
zāi chéng rú suǒ shuō néng rú shí zhī wǒ suǒ shuō yì suī sì nán wǒ
哉！诚如所说，能如实知我所说意，虽似难我
ér chéng wǒ yì hé yǐ gù shè lì zǐ yǒu qíng nǎi zhì jiàn zhě fēi
而成我义。何以故？舍利子，有情乃至见者非
yǒu gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì fēi yǒu yǒu qíng nǎi zhì jiàn zhě
有故，当知如是住及作意亦非有；有情乃至见者
wú shí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú shí yǒu qíng nǎi zhì jiàn
无实故，当知如是住及作意亦无实；有情乃至见
zhě wú xìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú xìng yǒu qíng nǎi zhì
者无性故，当知如是住及作意亦无性；有情乃至
jiàn zhě kōng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì kōng yǒu qíng nǎi zhì
见者空故，当知如是住及作意亦空；有情乃至
jiàn zhě yuǎn lí gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì yuǎn lí yǒu qíng
见者远离故，当知如是住及作意亦远离；有情
nǎi zhì jiàn zhě jì jìng gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì jì jìng yǒu
乃至见者寂静故，当知如是住及作意亦寂静；有
qíng nǎi zhì jiàn zhě wú jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì wú
情乃至见者无觉知故，当知如是住及作意亦无

jué zhī shè lì zǐ sè nǎi zhì shí fēi yǒu gù wú shí gù wú xìng
觉知。舍利子，色乃至识非有故、无实故、无性
gù kōng gù yuǎn lí gù jì jìng gù wú jué zhī gù dāng zhī
故、空故、远离故、寂静故、无觉知故，当知
rú shì zhù jí zuò yì yì fēi yǒu wú shí wú xìng kōng yuǎn lí
如是住及作意亦非有、无实、无性、空、远离、
jì jìng wú jué zhī rú shì nǎi zhì shēng wén dú jué wú shàng pú
寂静、无觉知。如是乃至声闻、独觉、无上菩
tí fēi yǒu gù wú shí gù wú xìng gù kōng gù yuǎn lí gù jì
提非有故、无实故、无性故、空故、远离故、寂
jìng gù wú jué zhī gù dāng zhī rú shì zhù jí zuò yì yì fēi yǒu wú
静故、无觉知故，当知如是住及作意亦非有、无
shí wú xìng kōng yuǎn lí jì jìng wú jué zhī shè lì zǐ
实、无性、空、远离、寂静、无觉知。舍利子，
yóu cǐ yīn yuán zhū pú sà mó hē sà yú rú shì zhù jí cǐ zuò yì cháng
由此因缘，诸菩萨摩诃萨于如是住及此作意常
bù yuǎn lí yǔ zhū yǒu qíng yì wú chā bié yī yī qiè fǎ jí zhū yǒu qíng
不远离，与诸有情亦无差别，以一切法及诸有情，
jiē bì jìng kōng wú chā bié gù
皆毕竟空无差别故。”

ěr shí shì zūn zàn shàn xiàn yuē shàn zāi shàn zāi rǔ shàn
尔时，世尊赞善现曰：“善哉！善哉！汝善
néng wéi zhū pú sà mó hē sà xuān shuō bō rě bō luó mì duō cǐ jiē rú
能为诸菩萨摩诃萨宣说般若波罗蜜多，此皆如
lái wēi shén zhī lì ruò yǒu yù wéi zhū pú sà mó hē sà xuān shuō bō rě
来威神之力。若有欲为诸菩萨摩诃萨宣说般若
bō luó mì duō jiē yīng rú rǔ zhī suǒ xuān shuō ruò pú sà mó hē sà
波罗蜜多，皆应如汝之所宣说。若菩萨摩诃萨
yù xué bō rě bō luó mì duō jiē yīng suí rǔ suǒ shuō ér xué ruò pú sà
欲学般若波罗蜜多，皆应随汝所说而学。若菩萨
mó hē sà suí rǔ suǒ shuō ér xué bō rě bō luó mì duō shì pú sà mó
摩诃萨随汝所说而学般若波罗蜜多，是菩萨摩
hē sà jí dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún qióng wèi lái
诃萨疾得无上正等菩提转妙法轮，穷未来
jì lì yì ān lè yī qiè yǒu qíng
际利益安乐一切有情。”

jù shòu shàn xiàn wèi zhòng xuān shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō
具寿善现为众宣说甚深般若波罗蜜多

shí yú cǐ sānqiān dà qiān shì jiè liù zhǒngbiàndòng dōngyǒng xī
时，于此三千大千世界六种变动：东涌¹⁶西
mò xī yǒng dōngmò nányǒng běimò běiyǒng nánmò zhōng
没，西涌¹⁷东没，南涌¹⁸北没，北涌¹⁹南没，中
yǒng biānmò biānyǒng zhōngmò
涌²⁰边没，边涌²¹中没。

ěr shí shì zūn jí biànwēixiào jù shòushànxiàn bó yán shì
尔时，世尊即便微笑，具寿善现白言：“世

zūn hé yīn hé yuánxiàn cǐ wēixiào
尊何因何缘现此微笑？”

fó gàoshànxiàn rú wǒ jīn zhě yú cǐ sānqiān dà qiān shì jiè
佛告善现：“如我今者于此三千大千世界，

wèi zhū pú sà mó hē sà zhòngxuānshuō bō rě bō luó mì duō jīn yú
为诸菩萨摩诃萨众宣说般若波罗蜜多，今于

shí fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè gè yǒu rú lái yīng zhèngděng
十方无量无数无边世界，各有如来、应、正等

jué yì wèi pú sà mó hē sà zhòngxuānshuō bō rě bō luó mì duō rú
觉，亦为菩萨摩诃萨众宣说般若波罗蜜多。如

wǒ jīn zhě yú cǐ sānqiān dà qiān shì jiè xuānshuō bō rě bō luó mì duō
我今者于此三千大千世界，宣说般若波罗蜜多，

yǒu shí èr jīng tiān rén děngzhòng yú yī qiè fǎ dé wú shēng rěn jīn yú
有十二京天人等众于一切法得无生忍；今于

shí fāng wú liàng wú shù wú biān shì jiè gè yǒu wú liàng wú shù wú biān zhū
十方无量无数无边世界，各有无量无数无边诸

yǒuqíng lèi wén bǐ zhū fó wèi zhū pú sà mó hē sà zhòngxuānshuō bō
有情类，闻彼诸佛为诸菩萨摩诃萨众宣说般

rě bō luó mì duō yú kōng fǎ zhōngshēnshēng xìn jiě jiē fā wú shàng
若波罗蜜多，于空法中深生信解，皆发无上

zhèngděng jué xīn qín xiū pú sà mó hē sà xíng
正等觉心，勤修菩萨摩诃萨行。”

¹⁶ 大正藏：涌；永乐北藏及龙藏：涌

¹⁷ 大正藏：涌；永乐北藏及龙藏：涌

¹⁸ 大正藏：涌；永乐北藏及龙藏：涌

¹⁹ 大正藏：涌；永乐北藏及龙藏：涌

²⁰ 大正藏：涌；永乐北藏及龙藏：涌

²¹ 大正藏：涌；永乐北藏及龙藏：涌

dì sānfēntiān dì pǐn dì sì zhī yī
第三分天帝品第四之一

ěr shí yú cǐ sānqiān dà qiān fó zhī shì jiè suǒ yǒu yī qiè sì
尔时，于此三千大千佛之世界，所有一切四
dà tiānwáng jí zhūtiān dì zhǎnzhuǎn nǎi zhì sè jiū jìngtiān gè yǔ wú
大天王及诸天帝，展转乃至色究竟天，各与无
liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duōzhòng jù lái huì zuò shì zhūtiānzhòng jìng
量百千俱胝那庾多众俱来会坐。是诸天众净
yè suǒ gǎn yì shú shēnguāng suī néng zhào yào ér bǐ rú lái suǒ xiàn
业所感异熟身光虽能照曜，而比如来所现
chángguāng bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō ní
常光，百分不及一，千分不及一，乃至邬波尼
shā tán fēn yì bù jí yī suǒ yǐ zhě hé fó shēn chángguāng wēi dé
杀昙分亦不及一。所以者何？佛身常光威德
chì shèng yú zhūguāng zhōng zuì zūn zuì shèng zuì shàng zuì miào wú
炽盛，于诸光中最尊最胜、最上最妙、无
bǐ wú děng wú shàng dì yī bì zhūtiānguāng jiē lìng bú xiàn rú
比无等、无上第一，蔽诸天光皆令不现，如
qiū mǎnyuè yìng duó zhòng xīng
秋满月映夺众星。

shí tiān dì shì bó shàn xiànyán jīn cǐ sānqiān dà qiān shì jiè
时，天帝释白善现言：“今此三千大千世界
suǒ yǒu yī qiè sì dà tiānwáng jí zhūtiān dì zhǎnzhuǎn nǎi zhì sè jiū
所有一切四大天王及诸天帝，展转乃至色究
jìngtiān gè yǔ juànshǔ jiē lái jí huì yù wén dà dé xuānshuō bō rě
竟天，各与眷属皆来集会，欲闻大德宣说般若
bō luó mì duō wéiyuàn dà dé āi mǐnwèishuō dà dé hé wèi pú
波罗蜜多，唯愿大德哀愍为说。大德！何谓菩
sà mó hē sà shēnshēn bō rě bō luó mì duō yún hé pú sà mó hē sà
萨摩诃萨甚深般若波罗蜜多？云何菩萨摩诃萨
yīngzhù bō rě bō luó mì duō yún hé pú sà mó hē sà yīngxué bō rě
应住般若波罗蜜多？云何菩萨摩诃萨应学般若
bō luó mì duō
波罗蜜多？”

ěr shí jù shòu shàn xiàng àotiān dì shì yán jiāo shī jiā rǔ
尔时，具寿善现告天帝释言：“憍尸迦，汝

děngtiānzhòng jiē yīng dì tīng shàn sī niàn zhī wú dāngchéng fó wēi
等天众皆应谛听！善思念之！吾当承佛威
shén zhī lì shùn rú lái yì wèizhū pú sà mó hē sà zhòngxuānshuō bō
神之力顺如来意，为诸菩萨摩诃萨众宣说般
rě bō luó mì duō rú pú sà mó hē sà kě yú qí zhōngyīng rú shì zhù
若波罗蜜多，如菩萨摩诃萨可于其中应如是住
yīng rú shì xué
应如是学。

jiāo shī jiā rǔ zhūtiānděngwèi fā wú shàng pú tí xīn zhě jīn
“憍尸迦，汝诸天等未发无上菩提心者今
jiē yīng fā jiāo shī jiā zhūyǒu yǐ rù shēngwén dú jué zhèngxìng lí
皆应发。憍尸迦，诸有已入声闻、独觉正性离
shēng bú fù néng fā dà pú tí xīn hé yǐ gù jiāo shī jiā bǐ
生，不复能发大菩提心。何以故？憍尸迦，彼
yú shēng sǐ liú yǐ zuòxiàn gé gù qí zhōngruò yǒunéng fā wú shàng pú
于生死流已作限隔故。其中若有能发无上菩
tí xīn zhě wǒ yì suí xǐ suǒ yǐ zhě hé zhūyǒushèngrén yīng qiú
提心者，我亦随喜。所以者何？诸有胜人应求
shèng fǎ wǒ zhōng bú zhàng tā shèngshàn pǐn
胜法，我终不障他胜善品。

jiāo shī jiā rǔ wèn hé wèi pú sà mó hē sà shēnshēn bō rě
“憍尸迦，汝问‘何谓菩萨摩诃萨甚深般若
bō luó mì duō zhě dì tīng dì tīng dāngwèi rǔ shuō
波罗蜜多？’者，谛听！谛听！当为汝说。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà qǐ yīng yī qiè zhì zhì xīn
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨起应一切智智心，
yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn sī wéi sè yùn nǎi zhì shí yùn ruò wú cháng
以无所得为方便，思惟色蕴乃至识蕴，若无常、
ruò kǔ ruò wú wǒ ruò bú jìng ruò kōng ruò wú xiàng ruò wú
若苦，若无我、若不净，若空、若无相、若无
yuàn ruò jì jìng ruò yuǎn lí ruò rú bìng ruò rú yōng ruò rú
愿，若寂静、若远离，若如病、若如癰，若如
jiàn ruò rú chuāng ruò rè nǎo ruò bī qiè ruò bài huài ruò shuāi
箭、若如疮，若热恼、若逼切，若败坏、若衰
xiǔ ruò biàndòng ruò sù miè ruò kě wèi ruò kě yàn ruò yǒu zāi
朽，若变动、若速灭，若可畏、若可厌，若有灾、
ruò yǒu hèng ruò yǒu yì ruò yǒu lì ruò bù ān wěn bù kě bǎo xìn
若有横，若有疫、若有疔，若不安隐、不可保信，

wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng wú zuò wú wéi sī wéiyǎn
无生、无灭、无染、无净、无作、无为；思惟眼
chù nǎi zhì yì chù sī wéi sè chù nǎi zhì fǎ chù sī wéiyǎn jiè nǎi zhì
处乃至意处，思惟色处乃至法处，思惟眼界乃至
yì jiè sī wéi sè jiè nǎi zhì fǎ jiè sī wéiyǎn shí jiè nǎi zhì yì shí
意界，思惟色界乃至法界，思惟眼识界乃至意识
jiè sī wéiyǎn chù nǎi zhì yì chù sī wéiyǎn chù wéiyuán suǒ shēng zhū
界，思惟眼触乃至意触，思惟眼触为缘所生诸
shòu nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu sī wéi dì jiè nǎi zhì shí
受乃至意触为缘所生诸受，思惟地界乃至识
jiè sī wéi wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yì fù rú shì jiāo shī jiā shì
界，思惟无明乃至老死，亦复如是。憍尸迦，是
wèi pú sà mó hē sà shènshēn bō rě bō luó mì duō
谓菩萨摩诃萨甚深般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà qǐ yìng yī qiè zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨起应一切智

zhì xīn yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn sī wéi wú míng yuán xíng xíng yuán
智心，以无所得为方便，思惟无明缘行，行缘
shí shí yuán míng sè míng sè yuán liù chù liù chù yuán chù chù yuán
识，识缘名色，名色缘六处，六处缘触，触缘
shòu shòu yuán ài ài yuán qǔ qǔ yuán yǒu yǒu yuán shēng shēng
受，受缘爱，爱缘取，取缘有，有缘生，生
yuán lǎo sǐ nǎi zhì chún dà kǔ yùn jí yǐ fù yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn
缘老死乃至纯大苦蕴集已；复以无所得为方便，
sī wéi wú míng miè gù xíng miè xíng miè gù shí miè shí miè gù míng sè miè
思惟无明灭故行灭，行灭故识灭，识灭故名色灭，
míng sè miè gù liù chù miè liù chù miè gù chù miè chù miè gù shòu miè
名色灭故六处灭，六处灭故触灭，触灭故受灭，
shòu miè gù ài miè ài miè gù qǔ miè qǔ miè gù yǒu miè yǒu miè gù
受灭故爱灭，爱灭故取灭，取灭故有灭，有灭故
shēng miè shēng miè gù lǎo sǐ nǎi zhì chún dà kǔ yùn miè rú shì zhū miè
生灭，生灭故老死乃至纯大苦蕴灭，如是诸灭
wú wǒ kōng wú xiàng wú yuàn jì jìng yuǎn lí wú shēng
无我、空、无相、无愿、寂静、远离、无生、
wú miè wú rǎn wú jìng wú zuò wú wéi jiāo shī jiā shì wèi
无灭、无染、无净、无作、无为。憍尸迦，是谓
pú sà mó hē sà shènshēn bō rě bō luó mì duō
菩萨摩诃萨甚深般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà qǐ yìng yī qiè zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨起应一切智

zhì xīn yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn sī wéi nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
智心，以无所得为方便，思惟内空乃至无性自

xìng kōng wú wǒ wǒ suǒ wú xiàng wú yuàn jì jìng yuǎn lí wú
性空无我我所、无相、无愿、寂静、远离、无

shēng wú miè wú rǎn wú jìng wú zuò wú wéi jiāo shī jiā
生、无灭、无染、无净、无作、无为。憍尸迦，

shì wèi pú sà mó hē sà shènshēn bō rě bō luó mì duō
是谓菩萨摩诃萨甚深般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà qǐ yìng yī qiè zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨起应一切智

zhì xīn yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn sī wéi zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
智心，以无所得为方便，思惟真如乃至不思議界

wú wǒ wǒ suǒ wú xiàng wú yuàn jì jìng yuǎn lí wú shēng
无我我所、无相、无愿、寂静、远离、无生、

wú miè wú rǎn wú jìng wú zuò wú wéi jiāo shī jiā shì wèi
无灭、无染、无净、无作、无为。憍尸迦，是谓

pú sà mó hē sà shènshēn bō rě bō luó mì duō
菩萨摩诃萨甚深般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà qǐ yìng yī qiè zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨起应一切智

zhì xīn yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn sī wéi duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè
智心，以无所得为方便，思惟断界乃至无为界

wú wǒ wǒ suǒ wú xiàng wú yuàn jì jìng yuǎn lí wú shēng
无我我所、无相、无愿、寂静、远离、无生、

wú miè wú rǎn wú jìng wú zuò wú wéi jiāo shī jiā shì wèi
无灭、无染、无净、无作、无为。憍尸迦，是谓

pú sà mó hē sà shènshēn bō rě bō luó mì duō
菩萨摩诃萨甚深般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà qǐ yìng yī qiè zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨起应一切智

zhì xīn yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn sī wéi bù shī bō luó mì duō nǎi zhì
智心，以无所得为方便，思惟布施波罗蜜多乃至

bō rě bō luó mì duō sī wéi sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī sī
般若波罗蜜多，思惟四念住乃至八圣道支，思

wéi sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng sī wéi bā jiě tuō jiǔ
惟四静虑、四无量、四无色定，思惟八解脱、九

cì dì dìng sī wéikōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén sī wéi jìng
次第定，思惟空、无相、无愿解脱门，思惟净
guān dì nǎi zhì rú lái dì sī wéi jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì sī wéi
观地乃至如来地，思惟极喜地乃至法云地，思惟
wǔ yǎn liù shéntōng sī wéi rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng
五眼、六神通，思惟如来十力乃至十八佛不共
fǎ sī wéi wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng sī wéi yī qiè tuó luó
法，思惟无忘失法、恒住舍性，思惟一切陀罗
ní mén sān mó dì mén sī wéi yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
尼门、三摩地门，思惟一切智、道相智、一切
xiàng zhì jiē shì wú cháng wú wǒ kōng wú xiàng wú yuàn
相智，皆是无常、无我、空、无相、无愿、
jì jìng yuǎn lí biàndòng sù miè bù kě bǎo xìn wú shēng
寂静、远离、变动、速灭、不可保信、无生、
wú miè wú rǎn wú jìng wú zuò wú wéi jiāo shī jiā shì wèi
无灭、无染、无净、无作、无为。憍尸迦，是谓
pú sà mó hē sà shènshēn bō rě bō luó mì duō
菩萨摩诃萨甚深般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà qǐ yìng yī qiè zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨起应一切智

zhì xīn yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
智心，以无所得为方便，安住内空乃至无性自
xìngkōng ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ān zhù duàn jiè nǎi zhì
性空，安住真如乃至不思議界，安住断界乃至
wú wéi jiè ān zhù kǔ shèng dì nǎi zhì dào shèng dì jiāo shī jiā shì
无为界，安住苦圣谛乃至道圣谛。憍尸迦，是
wèi pú sà mó hē sà shènshēn bō rě bō luó mì duō
谓菩萨摩诃萨甚深般若波罗蜜多。

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà qǐ yìng yī qiè zhì
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨起应一切智

zhì xīn yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn xiū xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì
智心，以无所得为方便，修行布施波罗蜜多乃至
bō rě bō luó mì duō xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiū
般若波罗蜜多，修行四念住乃至八圣道支，修
xíng sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng xiū xíng bā jiě tuō jiǔ
行四静虑、四无量、四无色定，修行八解脱、九
cì dì dìng xiū xíngkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiū xíng jí
次第定，修行空、无相、无愿解脱门，修行极

xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì xiū xíng wǔ yǎn liù shéntōng xiū xíng rú lái
喜地乃至法云地，修行五眼、六神通，修行如来
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng wú wàng shī fǎ héngzhù
十力乃至十八佛不共法，修行无忘失法、恒住
shěxìng xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén xiū xíng yī qiè
舍性，修行一切陀罗尼门、三摩地门，修行一切
zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiū xíng yī qiè pú sà mó hē sà
智、道相智、一切相智，修行一切菩萨摩诃萨
xíng xiū xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí jiāo shī jiā shì wèi pú
行，修行诸佛无上正等菩提。憍尸迦，是谓菩
sà mó hē sà shēnshēn bō rě bō luó mì duō
萨摩诃萨甚深般若波罗蜜多。

大般若波罗蜜多经卷第四百九十八

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì sì bǎi jiǔ shí jiǔ
大般若波罗蜜多经卷第四百九十九

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn tiān dì pǐn dì sì zhī èr
第三分天帝品第四之二

fù cì jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
“复次，憍尸迦，若菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí zuò rú shì guān wéi yǒu zhū fǎ gēng xiāng yuán zhù zī
罗蜜多时作如是观：‘唯有诸法更相缘助，滋
rùn zēng zhǎng zhǎn zhuǎn zhōu biàn qí zhōng dōu wú wǒ jí wǒ suǒ rú
润增长展转周遍，其中都无我及我所，如
shí guān chá bù kě dé gù fù zuò shì guān zhū pú sà mó hē sà
实观察不可得故。’复作是观：‘诸菩萨摩诃萨
yǐ suǒ xiū jí shū shèng shàngēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng
以所修集殊胜善根，与诸有情平等共有回向
wú shàng zhèng děng pú tí jí shàngēn xīn bù yǔ huí xiàng xīn hé hé
无上正等菩提。集善根心不与回向心和合，
huí xiàng xīn yì bù yǔ jí shàngēn xīn hé hé huí xiàng xīn bù yǔ pú tí
回向心亦不与集善根心和合；回向心不与菩提
xīn hé hé pú tí xīn yì bù yǔ huí xiàng xīn hé hé jí shàngēn xīn
心和合，菩提心亦不与回向心和合；集善根心
yú huí xiàng xīn zhōng wú suǒ yǒu bù kě dé huí xiàng xīn yú jí shàngēn
于回向心中无所有不可得，回向心于集善根
xīn zhōng yì wú suǒ yǒu bù kě dé huí xiàng xīn yú pú tí xīn zhōng wú
心中亦无所有不可得；回向心于菩提心中无
suǒ yǒu bù kě dé pú tí xīn yú huí xiàng xīn zhōng yì wú suǒ yǒu bù kě
所有不可得，菩提心于回向心中亦无所有不可
dé zhū pú sà mó hē sà suī rú shí guān zhū fǎ ér yú zhū fǎ dōu
得。’诸菩萨摩诃萨虽如实观诸法，而于诸法都
wú suǒ jiàn jiāo shī jiā shì wèi pú sà mó hē sà shēn shēn bō rě bō luó
无所见。憍尸迦，是谓菩萨摩诃萨甚深般若波罗
mì duō
蜜多。”

shí tiān dì shì wènshànxiànyán dà dé yún hé zhū pú sà
时，天帝释问善现言：“大德！云何诸菩萨
mó hē sà jí shàngēn xīn bù yǔ huíxiàng xīn hé hé huíxiàng xīn yì bù
摩诃萨集善根心不与回向心和合，回向心亦不
yǔ jí shàngēn xīn hé hé huíxiàng xīn bù yǔ pú tí xīn hé hé pú
与集善根心和合；回向心不与菩提心和合，菩
tí xīn yì bù yǔ huíxiàng xīn hé hé jí shàngēn xīn yú huíxiàng xīn
提心亦不与回向心和合；集善根心于回向心
zhōng wú suǒyǒu bù kě dé huíxiàng xīn yú jí shàngēn xīn zhōng yì wú
中无所有不可得，回向心于集善根心中亦无
suǒyǒu bù kě dé huíxiàng xīn yú pú tí xīn zhōng wú suǒyǒu bù kě dé
所有不可得；回向心于菩提心中无所有不可得，
pú tí xīn yú huíxiàng xīn zhōng yì wú suǒyǒu bù kě dé
菩提心于回向心中亦无所有不可得？”

shànxiàn dá yán jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà jí shàngēn
善现答言：“憍尸迦，诸菩萨摩诃萨集善根
xīn zé fēi xīn huíxiàng xīn pú tí xīn yì fēi xīn bù yīng fēi xīn néng
心则非心，回向心、菩提心亦非心，不应非心能
yǒusuǒ jí ruò néng huíxiàng ruò suǒ huíxiàng bù yīng fēi xīn huíxiàng
有所集，若能回向、若所回向；不应非心回向
fēi xīn xīn yì bù yīng huíxiàng fēi xīn fēi xīn bù yīng huíxiàng yú xīn
非心，心亦不应回向非心；非心不应回向于心，
xīn yì bù yīng huíxiàng yú xīn hé yǐ gù jiāo shī jiā fēi xīn jí shì
心亦不应回向于心。何以故？憍尸迦，非心即是
bù kě sī yì bù kě sī yì jí shì fēi xīn rú shì èr zhǒng jù wú suǒ
不可思议，不可思议即是非心，如是二种俱无所
yǒu wú suǒyǒuzhōng wú huíxiàng yì jiāo shī jiā xīn wú zì xìng
有，无所有中无回向义。憍尸迦，心无自性，
xīn suǒ yì rán xīn jí xīn suǒ jì wú zì xìng gù xīn yì wú huíxiàng xīn
心所亦然；心及心所既无自性故，心亦无回向心
yì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà ruò zuò shì guān shì wèi pú sà
义。憍尸迦，诸菩萨摩诃萨若作是观，是谓菩萨
mó hē sà shēnshēn bō rě bō luó mì duō
摩诃萨甚深般若波罗蜜多。”

ěr shí shì zūn zànshànxiànyuē shàn zāi shàn zāi rǔ jīn
尔时，世尊赞善现曰：“善哉！善哉！汝今
shànnéng wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuānshuō bō rě bō luó mì duō
善能为诸菩萨摩诃萨众宣说般若波罗蜜多，

yì néng quàn lì zhū pú sà mó hē sà lìng shēn huān xǐ qín xiū bō rě
亦能劝励诸菩萨摩诃萨令深欢喜，勤修般若
bō luó mì duō
波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán wǒ jì zhī ēn yún hé bú bào
具寿善现便白佛言：“我既知恩云何不报？

suǒ yǐ zhě hé guò qù zhū fó jí zhū dì zǐ wèi zhū pú sà mó hē sà
所以者何？过去诸佛及诸弟子，为诸菩萨摩诃萨

zhòng xuān shuō liù zhǒng bō luó mì duō shì xiàn jiào dǎo zàn lì qīng xǐ ān
众宣说六种波罗蜜多，示现教导赞励庆喜安

wèi jiàn lì líng dé jiū jìng shì zūn ěr shí yì zài zhōng xué jīn zhèng wú
慰建立令得究竟。世尊尔时亦在中学，今证无

shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún ráo yì wǒ děng gù wǒ jīn
上正等菩提，转妙法轮饶益我等，故我今

zhě yīng suí fó jiào wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng xuān shuō liù zhǒng bō
者应随佛教，为诸菩萨摩诃萨众宣说六种波

luó mì duō shì xiàn jiào dǎo zàn lì qīng xǐ ān wèi jiàn lì líng dé jiū jìng
罗蜜多，示现教导赞励庆喜安慰建立令得究竟，

sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún qióng wèi lái jì
速证无上正等菩提转妙法轮，穷未来际

lì yì ān lè yī qiè yǒu qíng shì zé míng wéi bào bǐ ēn dé
利益安乐一切有情，是则名为报彼恩德。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn fù gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā
尔时，具寿善现复告天帝释言：“憍尸迦，

rǔ wèn yún hé pú sà mó hē sà yīng zhù bō rě bō luó mì duō zhě
汝问‘云何菩萨摩诃萨应住般若波罗蜜多？’者，

dì tīng dì tīng dāng wèi rǔ shuō zhū pú sà mó hē sà yú shēn bō rě
谛听！谛听！当为汝说诸菩萨摩诃萨于深般若

bō luó mì duō rú suǒ yīng zhù bù yīng zhù xiàng
波罗蜜多，如所应住不应住相。

jiāo shī jiā sè yùn nǎi zhì shí yùn sè yùn nǎi zhì shí yùn xìng
“憍尸迦，色蕴乃至识蕴色蕴乃至识蕴性

kōng zhū pú sà mó hē sà zhū pú sà mó hē sà xìng kōng ruò sè yùn nǎi
空，诸菩萨摩诃萨诸菩萨摩诃萨性空。若色蕴乃

zhì shí yùn xìng kōng ruò zhū pú sà mó hē sà xìng kōng rú shì yī qiè jiē
至识蕴性空，若诸菩萨摩诃萨性空，如是一切皆

wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà yú shēn bō rě
无二、无二分。憍尸迦，诸菩萨摩诃萨于深般若

bō luó mì duōyīng rú shì zhù
波罗蜜多应如是住。

jiāo shī jiā yǎnchù nǎi zhì yì chùyǎnchù nǎi zhì yì chùxìng
“**僇尸迦，眼处乃至意处眼处乃至意处性**

kōng sè chù nǎi zhì fǎ chù sè chù nǎi zhì fǎ chùxìngkōng yǎn jiè nǎi zhì
空，色处乃至法处色处乃至法处性空，眼界乃至

yì jiè yǎn jiè nǎi zhì yì jiè xìngkōng sè jiè nǎi zhì fǎ jiè sè jiè nǎi
意眼界乃至意界性空，色界乃至法界色界乃

zhì fǎ jiè xìngkōng yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yǎn shí jiè nǎi zhì yì
至法界性空，眼识界乃至意识界眼识界乃至意

shí jiè xìngkōng yǎnchù nǎi zhì yì chùyǎnchù nǎi zhì yì chùxìngkōng yǎn
识界性空，眼触乃至意触眼触乃至意触性空，眼

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǎn
触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受眼

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu xìng
触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受性

kōng dì jiè nǎi zhì shí jiè dì jiè nǎi zhì shí jiè xìngkōng yīn yuán nǎi
空，地界乃至识界地界乃至识界性空，因缘乃

zhì zēngshàng yuán yīn yuán nǎi zhì zēngshàng yuán xìngkōng wú míng nǎi zhì
至增上缘因缘乃至增上缘性空，无明乃至

lǎo sǐ wú míng nǎi zhì lǎo sǐ xìngkōng wú míng miè nǎi zhì lǎo sǐ miè wú
老死无明乃至老死性空，无明灭乃至老死灭无

míng miè nǎi zhì lǎo sǐ miè xìngkōng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě
明灭乃至老死灭性空，布施波罗蜜多乃至般若

bō luó mì duō bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō xìngkōng
波罗蜜多布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多性空，

nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng xìng
内空乃至无性自性空内空乃至无性自性空性

kōng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè xìngkōng
空，真如乃至不思議界真如乃至不思議界性空，

duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè xìngkōng kǔ jí
断界乃至无为界断界乃至无为界性空，苦、集、

miè dào shèng dì kǔ jí miè dào shèng dì xìngkōng sì niàn
灭、道圣谛苦、集、灭、道圣谛性空，四念

zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xìngkōng
住乃至八圣道支四念住乃至八圣道支性空，

sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng sì jìng lǜ sì wú liàng sì
四静虑、四无量、四无色定四静虑、四无量、四

wú sè dìng xìng kōng bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng bā jiě tuō jiǔ cì dì
无色定性空，八解脱、九次第定八解脱、九次第
dìng xìng kōng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén kōng wú xiàng
定性空，空、无相、无愿解脱门空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén xìng kōng jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì jìng guān dì
无愿解脱门性空，净观地乃至如来地净观地
nǎi zhì rú lái dì xìng kōng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì jí xǐ dì nǎi
乃至如来地性空，极喜地乃至法云地极喜地乃
zhì fǎ yún dì xìng kōng wǔ yǎn liù shéntōng wǔ yǎn liù shéntōng xìng
至法云地性空，五眼、六神通五眼、六神通性
kōng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ rú lái shí lì nǎi zhì
空，如来十力乃至十八佛不共法如来十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ xìng kōng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng wú
十八佛不共法性空，无忘失法、恒住舍性无
wàng shī fǎ héng zhù shě xìng xìng kōng yī qiè tuó luó ní mén sān mó
忘失法、恒住舍性性空，一切陀罗尼门、三摩
dì mén yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén xìng kōng shēng wén dú
地门一切陀罗尼门、三摩地门性空，声闻、独
jué wú shàng shèng shēng wén dú jué wú shàng shèng xìng kōng yù
觉、无上乘声闻、独觉、无上乘性空，预
liú nǎi zhì rú lái yù liú nǎi zhì rú lái xìng kōng yī qiè zhì dào xiàng
流乃至如来预流乃至如来性空，一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xìng kōng
智、一切相智一切智、道相智、一切相智性空，
zhū pú sà mó hē sà zhū pú sà mó hē sà xìng kōng ruò yǎn chù nǎi zhì
诸菩萨摩诃萨诸菩萨摩诃萨性空；若眼处乃至
yī qiè xiàng zhì xìng kōng ruò zhū pú sà mó hē sà xìng kōng rú shì yī
一切相智性空，若诸菩萨摩诃萨性空，如是一
qiè jiē wú èr wú èr fēn jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà yú shēn
切皆无二、无二分。憍尸迦，诸菩萨摩诃萨于深
bō rě bō luó mì duō yīng rú shì zhù
般若波罗蜜多应如是住。”

shí tiān dì shì wèn shàn xiàn yán yún hé pú sà mó hē sà xíng
时，天帝释问善现言：“云何菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí suǒ bù yīng zhù
深般若波罗蜜多时所不应住？”

shàn xiàn dá yán jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō
善现答言：“憍尸迦，诸菩萨摩诃萨行深般

rě bō luó mì duō shí bù yīngzhù sè yùn bù yīngzhù shòu xiǎng
若波罗蜜多时，不应住色蕴，不应住受、想、
xíng shí yùn hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù rú shì nǎi
行、识蕴。何以故？以有所得为方便故。如是乃
zhì bù yīngzhù yī qiè zhì bù yīngzhù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
至不应住一切智，不应住道相智、一切相智。
hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí bù yīngzhù cǐ shì sè yùn bù yīngzhù cǐ shì shòu xiǎng
罗蜜多时，不应住此是色蕴，不应住此是受、想、
xíng shí yùn hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù rú shì nǎi
行、识蕴。何以故？以有所得为方便故。如是乃
zhì bù yīngzhù cǐ shì yī qiè zhì bù yīngzhù cǐ shì dào xiàng zhì yī qiè
至不应住此是一切智，不应住此是道相智、一切
xiàng zhì hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
相智，何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí bù yīngzhù sè yùn nǎi zhì shí yùn ruò cháng ruò wú cháng
罗蜜多时，不应住色蕴乃至识蕴若常若无常、
ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò kōng ruò bù
若乐若苦、若我若无我、若净若不净、若空若不
kōng ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn ruò jì jìng
空、若有相若无相、若有愿若无愿、若寂静
ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù yuǎn lí hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ
若不寂静、若远离若不远离。何以故？以有所
dé wéifāngbiàn gù rú shì nǎi zhì bù yīngzhù yī qiè zhì dào xiàng zhì
得为方便故。如是乃至不应住一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì ruò cháng ruò wú cháng ruò lè ruò kǔ ruò wǒ ruò wú
一切相智若常若无常、若乐若苦、若我若无
wǒ ruò jìng ruò bú jìng ruò kōng ruò bù kōng ruò yǒuxiàng ruò wú xiàng
我、若净若不净、若空若不空、若有相若无相、
ruò yǒuyuàn ruò wú yuàn ruò jì jìng ruò bú jì jìng ruò yuǎn lí ruò bù
若有愿若无愿、若寂静若不寂静、若远离若不
yuǎn lí hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
远离。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí bù yīngzhù yù liú guǒ shì wú wéisuǒxiǎn hé yǐ gù
罗蜜多时，不应住预流果是无为所显。何以故？

yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù bù yīngzhù yī lái bù huán ā luó
以有所得为方便故。不应住一来、不还、阿罗

hànguǒ dú jué pú tí zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí shì wú wéisuǒ
汉果、独觉菩提、诸佛无上正等菩提是无为所

xiǎn hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
显。何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí bù yīngzhù yù liú shì fú tiányīngshòugòngyǎng hé yǐ
罗蜜多时，不应住预流是福田应受供养。何以

gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù bù yīngzhù yī lái bù huán
故？以有所得为方便故。不应住一来、不还、

ā luó hàn dú jué pú sà rú lái shì fú tiányīngshòugòngyǎng
阿罗汉、独觉、菩萨、如来是福田应受供养，

hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāngbiàn gù
何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí bù yīngzhù chū dì hé yǐ gù yǐ yǒusuǒ dé wéifāng
罗蜜多时，不应住初地。何以故？以有所得为方

biàn gù bù yīngzhù dì èr dì nǎi zhì dì shí dì hé yǐ gù yǐ yǒu
便故。不应住第二地乃至第十地，何以故？以有

suǒ dé wéifāngbiàn gù
所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí bù yīngzhù chū fā xīn yǐ biànzuò shì niàn wǒ dāng
罗蜜多时，不应住初发心已便作是念：‘我当

yuánmǎn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wǒ dāng
圆满布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，我当

yuánmǎn sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī wǒ dāngyuánmǎn sì jìng
圆满四念住乃至八圣道支，我当圆满四静

lù sì wú liàng sì wú sè dìng wǒ dāngyuánmǎn bā jiě tuō jiǔ
虑、四无量、四无色定，我当圆满八解脱、九

cì dì dìng wǒ dāng yuán mǎn kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
次第定，我当圆满空、无相、无愿解脱门；
wǒ xiū jiā xíng jì yuán mǎn yǐ dāng rù pú sà zhèng xìng lí shēng wǒ
我修加行既圆满已，当入菩萨正性离生。我
yǐ dé rù zhèng xìng lí shēng dāng zhù pú sà bú tuì zhuǎn dì wǒ dāng
已得入正性离生，当住菩萨不退转地；我当
yuán mǎn pú sà wǔ tōng wǒ zhù pú sà yuán mǎn wǔ tōng dāng yóu wú
圆满菩萨五通；我住菩萨圆满五通，当游无
liàng wú shù fó tǔ lǐ jìng zhān yǎng chéng shì gòng yǎng zhū fó
量无数佛土，礼敬、瞻仰、承事、供养诸佛
shì zūn yú zhū fó suǒ tīng wén zhèng fǎ rú lǐ sī wéi guǎng wèi tā
世尊，于诸佛所听闻正法，如理思惟、广为他
shuō wǒ dāng yán jìng rú shí fāng fó suǒ jū guó tǔ ān lì yǒu qíng wǒ
说；我当严净如十方佛所居国土安立有情，我
dāng huà zuò rú shí fāng fó suǒ jū guó tǔ ān lì yǒu qíng wǒ dāng chéng
当化作如十方佛所居国土安立有情；我当成
shú zhū yǒu qíng lèi lìng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí huò dé niè pán
熟诸有情类，令证无上正等菩提，或得涅槃，
huò jū shàn qù wǒ dāng wǎng zhì wú liàng wú shù zhū fó guó tǔ qīn jìn
或居善趣；我当往诣无量无数诸佛国土，亲近
chéng shì zhū fó shì zūn fù yǐ wú biān huā xiāng yīng lù bǎo chuáng
承事诸佛世尊，复以无边华香、瓔珞、宝幢、
fān gài jì yuè dēng míng yī fú yǐn shí jí yú zī jù gòng
幡盖、伎乐、灯明、衣服、饮食及余资具，供
yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn wǒ dāng ān lì wú liàng wú shù wú biān
养恭敬、尊重赞叹；我当安立无量无数无边
yǒu qíng lìng yú wú shàng zhèng děng pú tí dé bú tuì zhuǎn hé yǐ
有情，令于无上正等菩提得不退转。’何以
gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí bù yīng zhù zuò shì niàn wǒ dāng chéng bàn qīng jìng wǔ
罗蜜多时，不应住作是念：‘我当成办清净五
yǎn suǒ wèi ròu yǎn tiān yǎn huì yǎn fǎ yǎn fó yǎn bù yīng
眼，所谓肉眼、天眼、慧眼、法眼、佛眼。’不应
zhù zuò shì niàn wǒ dāng chéng bàn shū shèng liù tōng suǒ wèi shū shèng
住作是念：‘我当成办殊胜六通，所谓殊胜

shén jìng zhì tōng tiānyǎn zhì tōng tiān ěr zhì tōng tā xīn zhì tōng
神境智通、天眼智通、天耳智通、他心智通、
sù zhù suí niàn zhì tōng lòu jìn zhì tōng bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ
宿住随念智通、漏尽智通。’不应住作是念：‘我
dāng chéng bàn yī qiè shū shèng sān mó dì mén yú zhū děng chí suí xīn
当 成 办一切殊胜三摩地门，于诸等持随心
suǒ yù zì zài yóu xì bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ dāng chéng bàn yī
所欲自在游戏。’不应住作是念：‘我当 成 办一
qiè shū shèng tuó luó ní mén yú zhū zǒng chí suǒ zuò shì yè jiē dé zì
切殊胜陀罗尼门，于诸总持所作事业皆得自
zài bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ dāng chéng bàn rú lái shí lì nǎi zhì
在。’不应住作是念：‘我当 成 办如来十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ dāng chéng bàn sān
十八佛不共法。’不应住作是念：‘我当 成 办三
shí èr xiàng bā shí suí hǎo suǒ zhuāng yán shēn lìng zhū yǒu qíng jiàn zhě
十二相、八十随好所庄严身，令诸有情见者
huān xǐ guān wú yàn juàn huò shèng lì lè bù yīngzhù zuò shì niàn
欢喜观无厌倦，获胜利乐。’不应住作是念：
wǒ dāng chéng bàn wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng bù yīngzhù zuò
‘我当 成 办无忘失法、恒住舍性。’不应住作
shì niàn wǒ dāng chéng bàn yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
是念：‘我当 成 办一切智、道相智、一切相
zhì tōng dá zhū fǎ wú zhuó wú ài hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi
智，通达诸法无著无碍。’何以故？以有所得为
fāng biàn gù
方便故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí bù yīngzhù cǐ shì suí xìn xíng cǐ shì suí fǎ xíng cǐ
罗蜜多时，不应住此是随信行，此是随法行，此
shì dì bā bǔ tè qié luó cǐ shì yù liú jí qī fǎnyǒu cǐ shì jiā jiā
是第八补特伽罗，此是预流极七返有，此是家家，
cǐ shì yī jiān cǐ shì qí shǒu bǔ tè qié luó nǎi zhì shòu jìn fán nǎo fāng
此是一间，此是齐首补特伽罗乃至寿尽烦恼方
jìn cǐ shì yù liú dìng bú duò fǎ cǐ shì zhōng jiān bō niè pán fǎ
尽，此是预流定不堕法，此是中间般涅槃法，
cǐ shì yī lái zhì cǐ shì jiān dé jìn kǔ jì cǐ shì bù huán xiàng cǐ
此是一来至此世间得尽苦际，此是不还向，此

shì bù huánguǒwǎng bǐ fāng dé bō niè pánzhě cǐ shì ā luó hànxiàng
是不还果往彼方得般涅槃者，此是阿罗汉向，
cǐ shì ā luó hàn guǒ xiàn zài bì rù wú yú niè pán cǐ shì dú jué cǐ
此是阿罗汉果现在必入无余涅槃，此是独觉；此
shì pú sà chāozhūshēngwén dú jué děng dì ān zhù pú sà mó hē sà
是菩萨，超诸声闻、独觉等地安住菩萨摩诃萨
dì xiū yī qiè zhì jí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jué yī qiè fǎ
地，修一切智及道相智、一切相智，觉一切法、
yī qiè xiàng yǐ yǒng duàn yī qiè fán nǎo chán jié xí qì xiāng xù zhèng
一切相已，永断一切烦恼缠结习气相续，证
dé wú shàng zhèng děng pú tí dé chéng rú lái yīng zhèng děng jué
得无上正等菩提，得成如来、应、正等觉，
jù dà wēi lì zhuàn miào fǎ lún zuò zhū fó shì dù tuō wú liàng wú shù
具大威力转妙法轮作诸佛事，度脱无量无数
yǒu qíng lìng dé niè pán bì jìng ān lè hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi
有情，令得涅槃毕竟安乐。何以故？以有所得为
fāng biàn gù
方便故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí bù yīng zhù zuò shì niàn wǒ dāng shàn xiū sì shén zú yǐ
罗蜜多时，不应住作是念：‘我当善修四神足已，
ān zhù rú shì shū shèng děng chí yóu cǐ děng chí zēng shàng shì lì lìng
安住如是殊胜等持，由此等持增上势力，令
wǒ shòu mìng rú jìng qié shā dà jié ér zhù bù yīng zhù zuò shì niàn
我寿命如殄伽沙大劫而住。’不应住作是念：

wǒ dāng huò dé shòu liàng wú biān bù yīng zhù zuò shì niàn wǒ dāng
‘我当获得寿量无边。’不应住作是念：‘我当
chéng jiù sān shí èr xiàng shì yī yī xiàng bǎi fú zhuāng yán yǒu qíng jiàn
成就三十二相，是一一相百福庄严，有情见

zhě huò dà lì lè bù yīng zhù zuò shì niàn wǒ dāng chéng jiù bā shí
者获大利乐。’不应住作是念：‘我当成就八十
suí hǎo shì yī yī hǎo yǒu wú shù liàng xī yǒu shèng shì yǒu qíng jiàn zhě
随好，是一一好有无数量希有胜事，有情见者

dé dà ráo yì bù yīng zhù zuò shì niàn wǒ dāng ān zhù yī yán jìng tǔ
得大饶益。’不应住作是念：‘我当安住一严净土，
qí tǔ kuānguǎng yú shí fāng miàn rú jìng qié shā shì jiè zhī liàng bù
其土宽广，于十方面如殄伽沙世界之量。’不

yīngzhù zuò shì niàn wǒ dāng ān zuò yī jīn gāngzuò qí zuòguǎng dà
应住作是念：‘我当安坐一金刚座，其座广大
liàngděng sānqiān dà qiān shì jiè bù yīngzhù zuò shì niàn wǒ dāng ān
量等三千大千世界。’不应住作是念：‘我当安
chǔ dà pú tí shù qí shù gāoguǎngzhòng bǎozhuāngyán suǒ chū miào
处大菩提树，其树高广众宝庄严，所出妙
xiāng yīn yūn fēn fù néng lìng wén zhě tān chēn chī dēng xīn jí jiē chú
香氤氲氛馥，能令闻者贪、瞋、痴等心疾皆除，
wú liàng wú biān shēn bìng yì yù zhū yǒu wén cǐ pú tí shù xiāng lí zhū
无量无边身病亦愈。诸有闻此菩提树香，离诸
shēng wén dú jué zuò yì dìng dé wú shàng zhèng děng pú tí bù
声闻、独觉作意，定得无上正等菩提。’不
yīngzhù zuò shì niàn yuàn wǒ dāng dé yán jìng fó tǔ qí tǔ qīng jìng wú
应住作是念：‘愿我当得严净佛土，其土清净无
zhū huì è hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
诸秽恶。’何以故？以有所得为方便故。

fù cì jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
“复次，憍尸迦，诸菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí bù yīngzhù zuò shì niàn yuàn wǒ dāng dé jìng fó tǔ
罗蜜多时，不应住作是念：‘愿我当得净佛土
zhōng dōu wú zhí zhuó sè yùn nǎi zhì shí yùn míng shēng yì wú zhí zhuó
中，都无执著色蕴乃至识蕴名声，亦无执著
yǎn chù nǎi zhì yì chù míng shēng yì wú zhí zhuó sè chù nǎi zhì fǎ chù
眼处乃至意处名声，亦无执著色处乃至法处
míng shēng yì wú zhí zhuó yǎn jiè nǎi zhì yì jiè míng shēng yì wú zhí
名声，亦无执著眼界乃至意界名声，亦无执
zhuó sè jiè nǎi zhì fǎ jiè míng shēng yì wú zhí zhuó yǎn shí jiè nǎi zhì
著色界乃至法界名声，亦无执著眼识界乃至
yì shí jiè míng shēng yì wú zhí zhuó yǎn chù nǎi zhì yì chù míng shēng
意识界名声，亦无执著眼触乃至意触名声，
yì wú zhí zhuó yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán
亦无执著眼触为缘所生诸受乃至意触为缘
suǒ shēng zhū shòu míng shēng yì wú zhí zhuó dì jiè nǎi zhì shí jiè míng
所生诸受名声，亦无执著地界乃至识界名
shēng yì wú zhí zhuó yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán míng shēng yì wú
声，亦无执著因缘乃至增上缘名声，亦无
zhí zhuó wú míng nǎi zhì lǎo sǐ míng shēng yì wú zhí zhuó bù shī bō luó
执著无明乃至老死名声，亦无执著布施波罗

mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō míng shēng yì wú zhí zhuó nèi kōng
蜜多乃至般若波罗蜜多名声，亦无执著内空
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng míng shēng yì wú zhí zhuó zhēn rú nǎi zhì bù
乃至无性自性空名声，亦无执著真如乃至不
sī yì jiè míng shēng yì wú zhí zhuó duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè míng
思议界名声，亦无执著断界乃至无为界名
shēng yì wú zhí zhuó kǔ jí miè dào shèng dì míng shēng yì
声，亦无执著苦、集、灭、道圣谛名声，亦
wú zhí zhuó sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī míng shēng yì wú zhí zhuó
无执著四念住乃至八圣道支名声，亦无执著
sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng míng shēng yì wú zhí zhuó bā
四静虑、四无量、四无色定名声，亦无执著八
jiě tuō jiǔ cì dì dìng míng shēng yì wú zhí zhuó kōng wú xiàng
解脱、九次第定名声，亦无执著空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén míng shēng yì wú zhí zhuó jìng guān dì nǎi zhì rú lái
无愿解脱门名声，亦无执著净观地乃至如来
dì míng shēng yì wú zhí zhuó jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì míng shēng
地名声，亦无执著极喜地乃至法云地名声，
yì wú zhí zhuó wǔ yǎn liù shén tōng míng shēng yì wú zhí zhuó rú lái
亦无执著五眼、六神通名声，亦无执著如来
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ míng shēng yì wú zhí zhuó sān shí
十力乃至十八佛不共法名声，亦无执著三十
èr xiàng bā shí suí hǎo míng shēng yì wú zhí zhuó wú wàng shī fǎ
二相、八十随好名声，亦无执著无忘失法、
héng zhù shě xìng míng shēng yì wú zhí zhuó yī qiè tuó luó ní mén sān mó
恒住舍性名声，亦无执著一切陀罗尼门、三摩
dì mén míng shēng yì wú zhí zhuó yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
地门名声，亦无执著一切智、道相智、一切
xiàng zhì míng shēng yì wú zhí zhuó shēng wén dú jué dà shèng míng
相智名声，亦无执著声闻、独觉、大乘名
shēng yì wú zhí zhuó yù liú xiàng yù liú guǒ nǎi zhì pú sà rú lái
声，亦无执著预流向、预流果乃至菩萨、如来
míng shēng hé yǐ gù yǐ yǒu suǒ dé wéi fāng biàn gù
名声。’何以故？以有所得为方便故。

suǒ yǐ zhě hé yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué zhèng dé
“所以者何？一切如来、应、正等觉证得

wú shàng zhèng děng jué shí jué yī qiè fǎ dōu wú suǒ yǒu míng zì
无上正等觉时，觉一切法都无所有，名字、

yīn shēng jiē bù kě dé zhū pú sà mó hē sà zhù bú tuì zhuǎn dì shí
音 声 皆 不 可 得 。 诸 菩 萨 摩 诃 萨 住 不 退 转 地 时 ，

yì jiàn zhū fǎ dōu wú suǒ yǒu míng zì yīn shēng dōu bù kě dé
亦 见 诸 法 都 无 所 有 ， 名 字 、 音 声 都 不 可 得 。

jiāo shī jiā shì wéi pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó
“ 憍 尸 迦 ， 是 为 菩 萨 摩 诃 萨 于 深 般 若 波 罗

mì duō rú suǒ yīng zhù bù yīng zhù xiàng jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē
蜜 多 如 所 应 住 、 不 应 住 相 。 憍 尸 迦 ， 诸 菩 萨 摩 诃

sà yú shēn bō rě bō luó mì duō suí suǒ yīng zhù bù yīng zhù xiàng
萨 于 深 般 若 波 罗 蜜 多 ， 随 所 应 住 、 不 应 住 相 ，

yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yīng rú shì xué ”
以 无 所 得 而 为 方 便 ， 应 如 是 学 。”

shí shè lì zǐ zuò shì niàn yán ruò pú sà mó hē sà xíng shēn
时 ， 舍 利 子 作 是 念 言 ： “ 若 菩 萨 摩 诃 萨 行 深

bō rě bō luó mì duō shí yú yī qiè fǎ jiē bù yīng zhù yún hé yīng zhù
般 若 波 罗 蜜 多 时 ， 于 一 切 法 皆 不 应 住 ， 云 何 应 住

shèn shēn bō rě bō luó mì duō
甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 ？ ”

jù shòu shàn xiàn zhī shè lì zǐ xīn zhī suǒ niàn biàn wèi zhī yuē
具 寿 善 现 知 舍 利 子 心 之 所 念 ， 便 谓 之 曰 ：

yú yì yún hé zhū rú lái xīn wéi hé suǒ zhù
“ 于 意 云 何 ？ 诸 如 来 心 为 何 所 住 ？ ”

shè lì zǐ yán zhū rú lái xīn dōu wú suǒ zhù suǒ yǐ zhě hé
舍 利 子 言 ： “ 诸 如 来 心 都 无 所 住 。 所 以 者 何 ？

zhū fó zhī xīn bú zhù sè yùn nǎi zhì shí yùn bú zhù yǎn chù nǎi zhì yì
诸 佛 之 心 ， 不 住 色 蕴 乃 至 识 蕴 ， 不 住 眼 处 乃 至 意

chù bú zhù sè chù nǎi zhì fǎ chù bú zhù yǎn jiè nǎi zhì yì jiè bú
处 ， 不 住 色 处 乃 至 法 处 ， 不 住 眼 界 乃 至 意 界 ， 不

zhù sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bú zhù yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè bú zhù
住 色 界 乃 至 法 界 ， 不 住 眼 识 界 乃 至 意 识 界 ， 不 住

yǎn chù nǎi zhì yì chù bú zhù yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì
眼 触 乃 至 意 触 ， 不 住 眼 触 为 缘 所 生 诸 受 乃 至

yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú zhù dì jiè nǎi zhì shí jiè bú zhù
意 触 为 缘 所 生 诸 受 ， 不 住 地 界 乃 至 识 界 ， 不 住

yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán bú zhù wú míng nǎi zhì lǎo sǐ bú zhù
因 缘 乃 至 增 上 缘 ， 不 住 无 明 乃 至 老 死 ， 不 住

yǒu wéi jiè wú wéi jiè bú zhù bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō
有 为 界 、 无 为 界 ， 不 住 布 施 波 罗 蜜 多 乃 至 般 若 波

luó mì duō bú zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bú zhù zhēn rú
罗蜜多，不住内空乃至无性自性空，不住真如
nǎi zhì bù sī yì jiè bú zhù duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè bú zhù kǔ
乃至不思議界，不住断界乃至无为界，不住苦、
jí miè dào shèng dì bú zhù sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
集、灭、道圣谛，不住四念住乃至八圣道支，
bú zhù sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng bú zhù bā jiě tuō
不住四静虑、四无量、四无色定，不住八解脱、
jiǔ cì dì dìng bú zhù kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bú zhù
九次第定，不住空、无相、无愿解脱门，不住
jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì bú zhù jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì bú
净观地乃至如来地，不住极喜地乃至法云地，不
zhù wǔ yǎn liù shéntōng bú zhù rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú
住五眼、六神通，不住如来十力乃至十八佛不
gòng fǎ bú zhù sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo bú zhù wú wàng shī
共法，不住三十二相、八十随好，不住无忘失
fǎ héng zhù shě xìng bú zhù yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén
法、恒住舍性，不住一切陀罗尼门、三摩地门，
bú zhù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì hé yǐ gù yǐ
不住一切智、道相智、一切相智，何以故？以
yī qiè fǎ bù kě dé gù rú shì shàn xiàn rú lái zhī xīn yú yī qiè
一切法不可得故。如是，善现，如来之心于一切
fǎ dōu wú suǒ zhù yì fēi bú zhù
法都无所住亦非不住。”

shí jù shòu shàn xiàn wèi shè lì zǐ yán zhū pú sà mó hē sà
时，具寿善现谓舍利子言：“诸菩萨摩诃萨
xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí yì fù rú shì suī zhù bō rě bō luó
行深般若波罗蜜多时亦复如是，虽住般若波罗
mì duō ér tóng rú lái yú yī qiè fǎ xīn wú suǒ zhù yì fēi bú zhù suǒ
蜜多，而同如来于一切法心无所住亦非不住。所
yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
以者何？诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
suī zhù bō rě bō luó mì duō ér yú sè yùn fēi zhù fēi bú zhù yú shòu
虽住般若波罗蜜多，而于色蕴非住非不住，于受、
xiǎng xíng shí yùn yì fēi zhù fēi bú zhù rú shì nǎi zhì yú yī qiè zhì
想、行、识蕴亦非住非不住。如是乃至于一切智
fēi zhù fēi bú zhù yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì fēi zhù fēi bú
非住非不住，于道相智、一切相智亦非住非不

zhù hé yǐ gù shè lì zǐ yǐ sè děng fǎ wú èr xiàng gù shè
住。何以故？舍利子，以色等法无二相故。舍
lì zǐ zhū pú sà mó hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō suí cǐ fēi
利子，诸菩萨摩诃萨于深般若波罗蜜多，随此非
zhù fēi bú zhù xiàng yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yīng rú shì xué
住非不住相，以无所得而为方便，应如是学。”

ěr shí zhòng zhōng yǒu zhū tiān zǐ qiè zuò shì niàn zhū yào chā
尔时，众中有诸天子窃作是念：“诸药叉
děng yán cí zhòu jù zhǒng zhǒng chā bié suī fù yīn mì ér wǒ děng bèi
等言词咒句种种差别虽复隐密，而我等辈
yóu kě liǎo zhī zūn zhě shàn xiàn yú shēn bō rě bō luó mì duō suī yǐ
犹可了知；尊者善现于深般若波罗蜜多，虽以
zhǒng zhǒng yán cí xiǎn shì rán wǒ děng bèi jìng bù néng jiě
种种言词显示，然我等辈竟不能解！”

jù shòu shàn xiàn zhī zhū tiān zǐ xīn zhī suǒ niàn biàngào bǐ yán
具寿善现知诸天子心之所念，便告彼言：
rǔ děng tiān zǐ yú wǒ suǒ shuō bù néng jiě yé
“汝等天子于我所说不能解耶？”

zhū tiān zǐ yán rú shì rú shì wǒ yú zūn zhě suǒ shuō bō
诸天子言：“如是！如是！我于尊者所说般
rě bō luó mì duō shēn shēn jù yì dōu bù néng jiě
若波罗蜜多甚深句义都不能解。”

jù shòu shàn xiàn fù gào bǐ yán wǒ cháng yú cǐ shēn shēn bō
具寿善现复告彼言：“我尝于此甚深般
rě bō luó mì duō xiāng yìng yì zhōng bù shuō yī zì rǔ yì bù wén
若波罗蜜多相应义中不说一字，汝亦不闻，
dāng hé suǒ jiě hé yǐ gù zhū tiān zǐ shēn shēn bō rě bō luó mì
当何所解？何以故？诸天子，甚深般若波罗蜜
duō xiāng yìng yì zhōng wén zì yán shuō jiē yuǎn lí gù yóu yú cǐ zhōng
多相应义中，文字言说皆远离故，由于此中
shuō zhě tīng zhě jí néng jiě zhě jiē bù kě dé yī qiè rú lái yīng
说者、听者及能解者皆不可得，一切如来、应、
zhèng děng jué suǒ zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wēi miào shēn shēn yì
正等觉所证无上正等菩提微妙甚深亦
fù rú shì
复如是。

tiān zǐ dāng zhī rú fó huà zuò yī huà fó shēn cǐ huà fó
“天子当知！如佛化作一化佛身，此化佛

shēnhuàzuò sì zhòng jù lái jí huì ér wèishuō fǎ yú yì yún hé
身化作四众，俱来集会而为说法。于意云何？

cǐ zhōng yǒu shí néngshuō néngtīng néng jiě zhě fǒu
此中有实能说、能听、能解者不？”

zhūtiān zǐ yán fú yě dà dé
诸天子言：“不也！大德！”

shànxiàngào yán rú shì tiān zǐ yī qiè fǎ jiē rú huà gù
善现告言：“如是！天子，一切法皆如化故，

jīn yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yì zhōng shuōzhě
今于此甚深般若波罗蜜多相应义中，说者、
tīngzhě jí néng jiě zhě jiē bù kě dé
听者及能解者皆不可得。

tiān zǐ dāng zhī rú mèngjiàn fó wèizhòngshuō fǎ yú yì
“天子当知！如梦见佛为众说法。于意

yún hé cǐ zhōng yǒu shí néngshuō néngtīng néng jiě zhě fǒu
云何？此中有实能说、能听、能解者不？”

zhūtiān zǐ yán fú yě dà dé
诸天子言：“不也！大德！”

shànxiàngào yán rú shì tiān zǐ yī qiè fǎ jiē rú mèng gù
善现告言：“如是！天子，一切法皆如梦故，

jīn yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yì zhōng shuōzhě
今于此甚深般若波罗蜜多相应义中，说者、
tīngzhě jí néng jiě zhě jiē bù kě dé
听者及能解者皆不可得。

tiān zǐ dāng zhī rú yǒu èr rén chǔ yī shān gǔ gè zhù yī
“天子当知！如有二人处一山谷，各住一

miàn zàn fó fǎ sēng jù shí fā xiǎng yú yì yún hé shì èr
面赞佛、法、僧，俱时发响。于意云何？是二

xiǎngshēngnéng hù xiāngwén gēngxiāng jiě fǒu
响声能互相闻、更相解不？”

zhūtiān zǐ yán fú yě dà dé
诸天子言：“不也！大德！”

shànxiàngào yán rú shì tiān zǐ yī qiè fǎ jiē rú xiǎng gù
善现告言：“如是！天子，一切法皆如响故，

jīn yú cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yì zhōng shuōzhě
今于此甚深般若波罗蜜多相应义中，说者、
tīngzhě jí néng jiě zhě jiē bù kě dé
听者及能解者皆不可得。

tiān zǐ dāng zhī rú gōnghuàn shī huò bǐ dì zǐ yú sì qú
“天子当知！如工幻师或彼弟子，于四衢

dàohuànzhuò sì zhòng jí yī rú lái wèizhòngshuō fǎ yú yì yún hé
道幻作四众及一如来为众说法，于意云何？

cǐ zhōng yǒu shí shuōzhě tīngzhě néng jiě zhě fǒu
此中有实说者、听者、能解者不？”

zhūtiān zǐ yán fú yě dà dé
诸天子言：“不也！大德！”

shànxiàngàoyán rú shì tiān zǐ yī qiè fǎ jiē rú huàn gù
善现告言：“如是！天子，一切法皆如幻故，

jīn yú cǐ shènshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yì zhōng shuōzhě
今于此甚深般若波罗蜜多相应义中，说者、

tīngzhě jí néng jiě zhě jiē bù kě dé
听者及能解者皆不可得。

tiān zǐ dāng zhī yóu shì yīn yuán wǒ dāng yú cǐ shènshēn
“天子当知！由是因缘，我当²²于此甚深

bō rě bō luó mì duōxiāngyìng yì zhōng bù shuō yī zì rǔ yì bù wén
般若波罗蜜多相应义中不说一字，汝亦不闻，

dāng hé suǒ jiě
当何所解？”

shí zhūtiān zǐ fù zuò shì niàn dà dé shànxiàn yú cǐ bō rě
时，诸天子复作是念：“大德善现于此般若

bō luó mì duōshènshēn yì zhōng suī fù zhǒngzhǒngfāngbiànxiǎnshuō yù
波罗蜜多甚深义中，虽复种种方便显说欲

lìng yì jiě rán qí yì qù shènshēnzhuǎnshènshēn wēi xì gèngwēi xì
令易解，然其义趣甚深转甚深、微细更微细

nán kě cè liáng
难可测量。”

jù shòushànxiàn zhī bǐ xīn niàn biàngào zhī yuē tiān zǐ dāng
具寿善现知彼心念，便告之曰：“天子当

zhī sè yùn fēi shènshēn fēi wēi xì shòu xiǎng xíng shí yùn
知！色蕴非甚深、非微细，受、想、行、识蕴

yì fēi shènshēn fēi wēi xì hé yǐ gù zhūtiān zǐ sè yùn zì xìng
亦非甚深、非微细。何以故？诸天子，色蕴自性

nǎi zhì shí yùn zì xìng jiē fēi shènshēn fēi wēi xì gù rú shì nǎi zhì
乃至识蕴自性，皆非甚深、非微细故。如是乃至

²² 大正藏：嘗；永乐北藏及龙藏：当

yī qiè zhì fēi shènsēn fēi wēi xì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì
一切智非甚深、非微细，道相智、一切相智亦
fēi shènsēn fēi wēi xì hé yǐ gù zhū tiān zǐ yī qiè zhì zì xìng
非甚深、非微细。何以故？诸天子，一切智自性，
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xìng jiē fēi shènsēn fēi wēi xì gù
道相智、一切相智自性，皆非甚深、非微细故。”

shí zhū tiān zǐ fù zuò shì niàn dà dé shàn xiàn suǒ shuō fǎ
时，诸天子复作是念：“大德善现所说法

zhōng bù shī shè sè yùn yì bù shī shè shòu xiǎng xíng shí yùn
中，不施設色蕴，亦不施設受、想、行、识蕴。

hé yǐ gù sè yùnděng xìng jiē bù kě shuō gù rú shì nǎi zhì bù shī
何以故？色蕴等性皆不可说故。如是乃至不施

shè yī qiè zhì yì bù shī shè dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì hé yǐ
设一切智，亦不施設道相智、一切相智。何以

gù yī qiè zhì děng xìng jiē bù kě shuō gù dà dé shàn xiàn suǒ shuō
故？一切智等性皆不可说故。大德善现所说

fǎ zhōng bù shī shè yù liú xiàng yù liú guǒ yī lái xiàng yī lái guǒ
法中，不施設预流向预流果、一来向一来果、

bù huán xiàng bù huán guǒ ā luó hàn xiàng ā luó hàn guǒ dú jué xiàng
不还向不还果、阿罗汉向阿罗汉果、独觉向

dú jué guǒ yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú
独觉果、一切菩萨摩诃萨行诸佛无上正等菩

tí hé yǐ gù yù liú xiàng děng xìng jiē bù kě shuō gù dà dé shàn
提。何以故？预流向等性皆不可说故。大德善

xiàn suǒ shuō fǎ zhōng yì bù shī shè wén zì yǔ yán hé yǐ gù
现所说法中，亦不施設文字、语言。何以故？

wén zì yǔ yán xìng jiē bù kě shuō gù
文字、语言性皆不可说故。”

jù shòu shàn xiàn zhī zhū tiān zǐ xīn suǒ niàn fǎ biàngào zhī yán
具寿善现知诸天子心所念法，便告之言：

rú shì rú shì rú rǔ suǒ niàn sè yùn nǎi zhì wú shàng pú tí
“如是！如是！如汝所念。色蕴乃至无上菩提，

wén zì yǔ yán jiē bù kě shuō shì gù yú cǐ shènsēn bō rě bō luó mì
文字语言皆不可说，是故于此甚深般若波罗蜜

duō xiāng yìng yì zhōng wú shuō wú tīng yì wú jiě zhě yóu sī rǔ děng
多相应义中，无说、无听亦无解者。由斯汝等

yú zhū fǎ zhōng yīng suí suǒ shuō xiū shēn gù rěn tiān zǐ dāng zhī zhū
于诸法中，应随所说修深固忍。天子当知！诸

yǒu yù zhèng yù zhù yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú
有欲证欲住预流、一来、不还、阿罗汉果、独
jué pú tí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yào yī cǐ rěn nǎi néng
觉菩提、诸佛无上正等菩提，要依此忍乃能
zhèng zhù rú shì tiān zǐ zhū pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn nǎi
证住。如是，天子，诸菩萨摩诃萨从初发心乃
zhì jiū jìng yīng zhù wú shuō wú tīng wú jiě shēn shēn bō rě bō luó
至究竟，应住无说、无听、无解甚深般若波罗
mì duō cháng qín xiū xué bù yīng zàn shě
蜜多，常勤修学不应暂舍。”

shí zhū tiān zǐ fù zuò shì niàn dà dé shàn xiàn yú jīn yù wèi
时，诸天子复作是念：“大德善现于今欲为
hé děng yǒu qíng shuō hé děng fǎ
何等有情说何等法？”

jù shòu shàn xiàn zhī zhū tiān zǐ xīn zhī suǒ niàn ér gào bǐ yán
具寿善现知诸天子心之所念而告彼言：
tiān zǐ dāng zhī wú jīn yù wèi rú huàn rú huà rú mèng yǒu qíng
“天子当知！吾今欲为如幻、如化、如梦有情
yì fù xuān shuō rú huàn rú huà rú mèng zhī fǎ suǒ yǐ zhě hé
亦复宣说如幻、如化、如梦之法。所以者何？
rú shì tīng zhě yú suǒ shuō fǎ wú wén wú jiě wú suǒ zhèng gù
如是听者于所说法无闻、无解、无所证故。”

shí zhū tiān zǐ xún fù wèn yán néng shuō néng tīng jí suǒ shuō
时，诸天子寻复问言：“能说、能听及所说
fǎ jiē rú huàn huà mèng suǒ jiàn yé
法，皆如幻、化、梦所见耶？”

shàn xiàn dá yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō rú huàn
善现答言：“如是！如是！如汝所说。如幻
yǒu qíng wèi rú huàn zhě shuō rú huàn fǎ rú huà yǒu qíng wèi rú huà zhě
有情为如幻者说如幻法，如化有情为如化者
shuō rú huà fǎ rú mèng yǒu qíng wèi rú mèng zhě shuō rú mèng fǎ tiān
说如化法，如梦有情为如梦者说如梦法。天
zǐ dāng zhī wǒ nǎi zhì jiàn zhě rú huàn rú huà rú mèng suǒ jiàn
子当知！我乃至见者如幻、如化、如梦所见，
sè yùn nǎi zhì shí yùn yì rú huàn rú huà rú mèng suǒ jiàn nǎi zhì
色蕴乃至识蕴亦如幻、如化、如梦所见，乃至
yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí zhū fó
预流、一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提、诸佛

wú shàngzhèngděng pú tí yì rú huàn rú huà rú mèngsuǒjiàn
无上正等菩提亦如幻、如化、如梦所见。”

shí zhūtiān zǐ wènshànxiànyán dà dé jīn zhěwéidànshuō
时，诸天子问善现言：“大德！今者为但说
wǒ nǎi zhì pú tí rú huàn rú huà rú mèngsuǒjiàn wéi yì shuōniè
我乃至菩提如幻、如化、如梦所见，为亦说涅
pán rú huàn rú huà rú mèngsuǒjiàn yé
槃如幻、如化、如梦所见耶？”

shànxiàn dá yán wǒ yú jīn zhě bú dànshuō wǒ nǎi zhì pú tí
善现答言：“我于今者，不但说我乃至菩提
rú huàn rú huà rú mèngsuǒjiàn yì shuōniè pán rú huàn rú huà
如幻、如化、如梦所见，亦说涅槃如幻、如化、
rú mèngsuǒjiàn tiān zǐ dāng zhī shègèngyǒu fǎ guòniè pánzhě wǒ
如梦所见。天子当知！设更有法过涅槃者，我
yì shuōwéi rú huàn rú huà rú mèngsuǒjiàn hé yǐ gù zhūtiān
亦说为如幻、如化、如梦所见。何以故？诸天
zǐ huàn huà mèng shì yǔ yī qiè fǎ nǎi zhì niè pán xī jiē wú
子，幻、化、梦事与一切法乃至涅槃，悉皆无
èr wú èr fēn gù
二无二分故。”

ěr shí jù shòushè lì zǐ dà mù lián zhí dà zàng mǎn
尔时，具寿舍利子、大目连、执大藏、满
cí zǐ dà jiā duōyǎn nà dà jiā shè bō děngzhū dà shēngwén jí
慈子、大迦多衍那、大迦叶波等诸大声闻，及
wú liàngbǎiqiān pú sà mó hē sà tóng shí jǔ shēngwèn jù shòushànxiàn
无量百千菩萨摩诃萨，同时举声问具寿善现
yuē suǒshuō bō rě bō luó mì duō rú shì shènsēn nánjiànnánjué
曰：“所说般若波罗蜜多，如是甚深，难见难觉，
jì jìng wēimiào fēi suǒxún sī chāoxún sī jìng zuì shèng dì yī
寂静微妙，非所寻思，超寻思境，最胜第一，
shéinéng xìn shòu
谁能信受？”

ěr shí qìng xǐ bō dà shēngwén jí zhū pú sà mó hē sà yán
尔时，庆喜白大声闻及诸菩萨摩诃萨言：
yǒu bú tuì zhuǎnzhū pú sà mó hē sà yú cǐ bō rě bō luó mì duō
“有不退转诸菩萨摩诃萨，于此般若波罗蜜多
néngshēn xìn shòu fù yǒu wú liàng yǐ jiànshèng dì yú zhūshēn fǎ néng
能深信受。复有无量已见圣谛，于诸深法能

jìn yuán dǐ suǒ yuàn yǐ mǎn zhū lòu yǒng jìn dà ā luó hàn yú cǐ
尽源底，所愿已满、诸漏永尽大阿罗汉，于此

bō rě bō luó mì duō yì néng xìn shòu fù yǒu wú liàng zhū shàn nán zǐ
般若波罗蜜多亦能信受。复有无量诸善男子、

shàn nǚ rén děng yǐ yú guò qù wú liàng wú shù bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō
善女人等，已于过去无量无数百千俱胝那庾多

fó qīn jìn gòng yǎng fā hóng shì yuàn zhòng zhū shàn gēn cōng míng
佛亲近供养，发弘誓愿，种诸善根，聪明

zhì huì shàn yǒu suǒ shè yú cǐ bō rě bō luó mì duō yì néng xìn shòu
智慧，善友所摄，于此般若波罗蜜多亦能信受。

suǒ yǐ zhě hé rú shì rén děng yú fǎ fēi fǎ néng wú
“所以者何？如是人等，于法、非法能无

fēn bié wèi bù yǐ kōng bù kōng fēn bié sè nǎi zhì shí yì bù yǐ sè
分别。谓不以空、不空分别色乃至识，亦不以色

nǎi zhì shí fēn bié kōng bù kōng bù yǐ yǒu xiàng wú xiàng fēn bié sè
乃至识分别空、不空。不以有相、无相分别色

nǎi zhì shí yì bù yǐ sè nǎi zhì shí fēn bié yǒu xiàng wú xiàng bù
乃至识，亦不以色乃至识分别有相、无相。不

yǐ yǒu yuàn wú yuàn fēn bié sè nǎi zhì shí yì bù yǐ sè nǎi zhì shí
以有愿、无愿分别色乃至识，亦不以色乃至识

fēn bié yǒu yuàn wú yuàn bù yǐ jì jìng bú jì jìng fēn bié sè nǎi
分别有愿、无愿。不以寂静、不寂静分别色乃

zhì shí yì bù yǐ sè nǎi zhì shí fēn bié jì jìng bú jì jìng bù yǐ
至识，亦不以色乃至识分别寂静、不寂静。不以

yuǎn lí bù yuǎn lí fēn bié sè nǎi zhì shí yì bù yǐ sè nǎi zhì shí
远离、不远离分别色乃至识，亦不以色乃至识

fēn bié yuǎn lí bù yuǎn lí bù yǐ shēng bú shēng fēn bié sè nǎi
分别远离、不远离。不以生、不生分别色乃

zhì shí yì bù yǐ sè nǎi zhì shí fēn bié shēng bú shēng bù yǐ miè
至识，亦不以色乃至识分别生、不生。不以灭、

bú miè fēn bié sè nǎi zhì shí yì bù yǐ sè nǎi zhì shí fēn bié miè bú
不灭分别色乃至识，亦不以色乃至识分别灭、不

miè rú shì nǎi zhì bù yǐ kōng bù kōng fēn bié yǒu wéi wú wéi jiè
灭。如是乃至不以空、不空分别有为、无为界，

yì bù yǐ yǒu wéi wú wéi jiè fēn bié kōng bù kōng bù yǐ yǒu xiàng
亦不以有为、无为界分别空、不空。不以有相、

wú xiàng fēn bié yǒu wéi wú wéi jiè yì bù yǐ yǒu wéi wú wéi jiè fēn
无相分别有为、无为界，亦不以有为、无为界分

bié yǒuxiàng wú xiàng bù yǐ yǒuyuàn wú yuàn fēn bié yǒuwéi wú
别有相、无相。不以有愿、无愿分别有为、无
wéi jiè yì bù yǐ yǒuwéi wú wéi jiè fēn bié yǒuyuàn wú yuàn
为界，亦不以有为、无为界分别有愿、无愿。
bù yǐ jì jìng bú jì jìng fēn bié yǒuwéi wú wéi jiè yì bù yǐ yǒu
不以寂静、不寂静分别有为、无为界，亦不以有
wéi wú wéi jiè fēn bié jì jìng bú jì jìng bù yǐ yuǎn lí bù yuǎn
为、无为界分别寂静、不寂静。不以远离、不
lí fēn bié yǒuwéi wú wéi jiè yì bù yǐ yǒuwéi wú wéi jiè fēn bié
离分别有为、无为界，亦不以有为、无为界分别
yuǎn lí bù yuǎn lí bù yǐ shēng bù shēng fēn bié yǒuwéi wú
远离、不远离。不以生、不生分别有为、无
wéi jiè yì bù yǐ yǒuwéi wú wéi jiè fēn bié shēng bù shēng bù
为界，亦不以有为、无为界分别生、不生。不
yǐ miè bú miè fēn bié yǒuwéi wú wéi jiè yì bù yǐ yǒuwéi wú
以灭、不灭分别有为、无为界，亦不以有为、无
wéi jiè fēn bié miè bú miè yóu cǐ yīn yuán rú shì rén děng yú cǐ
为界分别灭、不灭。由此因缘，如是人等于此
bō rě bō luó mì duō jiē néng xìn shòu
般若波罗蜜多皆能信受。”

shí jù shòushànxiàngào zhū tiān zǐ yán rú shì bō rě bō luó
时，具寿善现告诸天子言：“如是般若波罗
mì duō shí wéishēnshēn nánjiànnán jué jì jìng wēimiào fēi suǒ xún
蜜多实为甚深，难见难觉，寂静微妙，非所寻
sī chāoxún sī jìng zuì shèng dì yī qí zhōng shí wú néng xìn shòu
思，超寻思境，最胜第一，其中实无能信受
zhě suǒ yǐ zhě hé cǐ zhōng wú fǎ kě xiǎn kě shì jì shí wú fǎ
者。所以者何？此中无法可显可示，既实无法
kě xiǎn kě shì gù xìn shòuzhě yì bù kě dé
可显可示故，信受者亦不可得。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán qǐ bù bō rě bō luó mì duō
时，舍利子问善现言：“岂不般若波罗蜜多
shēnshēnjiào zhōng guǎngshuō sānshèng xiāng yìng zhī fǎ wèi shēng wén
甚深教中，广说三乘相应之法，谓声闻
shèng fǎ dú jué shèng fǎ wú shàng shèng fǎ guǎngshuō shè shòu zhū
乘法、独觉乘法、无上乘法？广说摄受诸
pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn zhǎnzhuǎn nǎi zhì dì shí fā xīn zhū pú
菩萨摩诃萨从初发心展转乃至第十发心诸菩

sà dào suǒ wèi bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ān
萨道，所谓布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，安
zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì
住内空乃至无性自性空，安住真如乃至不思议
jiè ān zhù duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè ān zhù kǔ jí miè dào
界，安住断界乃至无为界，安住苦、集、灭、道
shèng dì ruò sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī ruò sì jìng lǜ sì
圣谛，若四念住乃至八圣道支，若四静虑、四
wú liàng sì wú sè dìng ruò bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng ruò kōng
无量、四无色定，若八解脱、九次第定，若空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò
无相、无愿解脱门，若极喜地乃至法云地，若
wǔ yǎn liù shéntōng ruò rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
五眼、六神通，若如来十力乃至十八佛不共法，
ruò wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng ruò yī qiè tuó luó ní mén sān
若无忘失法、恒住舍性，若一切陀罗尼门、三
mó dì mén ruò yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì guǎng
摩地门，若一切智、道相智、一切相智？广
shuō shè shòu zhū pú sà mó hé sà shéntōng shèng shì wèi pú sà mó hé
说摄受诸菩萨摩诃萨神通胜事，谓菩萨摩诃
sà yú shēn bō rě bō luó mì duō qín xiū xíng gù suí suǒ shēng chù cháng
萨于深般若波罗蜜多勤修行故，随所生处常
shòu huà shēng yú bú tuì shéntōng néng zì zài yóu xì néng shàn tōng dá
受化生，于不退神通能自在游戏，能善通达
wú liàng fǎ mén cóng yī fó tǔ zhì yī fó tǔ gòng yǎng gōng jìng zūn
无量法门，从一佛土至一佛土供养恭敬、尊
zhòng zàn tàn zhū fó shì zūn suí suǒ yuàn yào zhí zhòng dé běn yú zhū fó
重赞叹诸佛世尊，随所愿乐植众德本，于诸佛
suǒ shòu chí zhèng fǎ nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí cháng bú wàng
所受持正法，乃至无上正等菩提常不忘
shī héng jū shèng dìng lí rǎo luàn xīn yóu cǐ yīn yuán dé wú ài biàn
失，恒居胜定离扰乱心，由此因缘，得无碍辩、
wú duàn jìn biàn wú shū miù biàn yìng biàn xùn biàn zhū suǒ yǎn shuō
无断尽辩、无踈谬辩、应辩、迅辩、诸所演说
fēng yì wèi biàn yī qiè shì jiān zuì shèng miào biàn
丰义味辩、一切世间最胜妙辩？”

shàn xiàn dá yán rú shì rú shì chéng rú suǒ shuō yú
善现答言：“如是！如是！诚如所说。于

cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēnjiào zhōng yǐ wú suǒ dé ér wéifāng
此般若波罗蜜多甚深教中，以无所得而为方
biàn guǎngshuō sānshèng xiāngyīng zhī fǎ nǎi zhì guǎngshuō shèshòu pú
便，广说三乘相应之法，乃至广说摄受菩
sà shéntōngshèng shì nǎi zhì lìng dé yī qiè shì jiān zuì shèng miào biàn
萨神通胜事，乃至令得一切世间最胜妙辩。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，舍利子问善现言：“如是般若波罗蜜多
shēnshēnjiào zhōng zhū yǒu suǒ shuō yǐ wú suǒ dé wéifāngbiànzhě cǐ yú
甚深教中，诸有所说以无所得为方便者，此于
hé fǎ yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn yé
何法以无所得为方便耶？”

shànxiàn dá yán cǐ yú wǒ nǎi zhì jiànzhě yǐ wú suǒ dé ér wéi
善现答言：“此于我乃至见者以无所得而为
fāngbiàn cǐ yú sè nǎi zhì shí yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú
方便，此于色乃至识以无所得而为方便，此于
yǎnchù nǎi zhì yì chù yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú sè chù nǎi
眼处乃至意处以无所得而为方便，此于色处乃
zhì fǎ chù yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú yǎn jiè nǎi zhì yì jiè
至法处以无所得而为方便，此于眼界乃至眼界
yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yǐ wú suǒ
以无所得而为方便，此于色界乃至法界以无所
dé ér wéifāngbiàn cǐ yú yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yǐ wú suǒ dé
得而为方便，此于眼识界乃至意识界以无所
ér wéifāngbiàn cǐ yú yǎnchù nǎi zhì yì chù yǐ wú suǒ dé ér wéifāng
而为方便，此于眼触乃至意触以无所得而为方
biàn cǐ yú yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ
便，此于眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所
shēng zhū shòu yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú dì jiè nǎi zhì shí
生诸受以无所得而为方便，此于地界乃至识
jiè yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú yīn yuán nǎi zhì zēngshàng yuán
界以无所得而为方便，此于因缘乃至增上缘
yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yǐ wú suǒ
以无所得而为方便，此于无明乃至老死以无所
dé ér wéifāngbiàn cǐ yú bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
得而为方便，此于布施波罗蜜多乃至般若波罗
mì duō yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
蜜多以无所得而为方便，此于内空乃至无性自

xìngkōng yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú zhēn rú nǎi zhì bù sī yì
性空以无所得而为方便，此于真如乃至不思議

jiè yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè yǐ
界以无所得而为方便，此于断界乃至无为界以

wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú kǔ jí miè dào shèng dì yǐ
无所得而为方便，此于苦、集、灭、道圣谛以

wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
无所得而为方便，此于四念住乃至八圣道支

yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú
以无所得而为方便，此于四静虑、四无量、四无

sè dìng yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng
色定以无所得而为方便，此于八解脱、九次第定

yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō
以无所得而为方便，此于空、无相、无愿解脱

mén yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì
门以无所得而为方便，此于净观地乃至如来地

yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yǐ
以无所得而为方便，此于极喜地乃至法云地以

wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú wǔ yǎn liù shéntōng yǐ wú suǒ dé
无所得而为方便，此于五眼、六神通以无所得

ér wéifāngbiàn cǐ yú rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yǐ
而为方便，此于如来十力乃至十八不共法以

wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí
无所得而为方便，此于三十二大士相、八十随

hǎo yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú wú wàng shī fǎ héng zhù shě
好以无所得而为方便，此于无忘失法、恒住舍

xìng yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú yī qiè tuó luó ní mén sān mó
性以无所得而为方便，此于一切陀罗尼门、三摩

dì mén yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú yī qiè zhì dào xiàng zhì
地门以无所得而为方便，此于一切智、道相智、

yī qiè xiàng zhì yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn cǐ yú yù liú xiàng yù
一切相智以无所得而为方便，此于预流向、预

liú guǒ nǎi zhì pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
流果乃至菩萨摩诃萨行、诸佛无上正等菩提

yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn
以无所得而为方便。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán hé yīn yuán gù yú cǐ bō
时，舍利子问善现言：“何因缘故，于此般

rě bō luó mì duōshènsēnjiào zhōng yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn
若波罗蜜多甚深教中，以无所得而为方便，
guǎngshuō sānshèngxiāngyìng zhī fǎ hé yīn yuán gù yú cǐ bō rě
广说三乘相应之法？何因缘故，于此般若
bō luó mì duōshènsēnjiào zhōng yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn guǎng
波罗蜜多甚深教中，以无所得而为方便，广
shuō shè shòu zhū pú sà mó hē sà cóng chū fā xīn zhǎn zhuǎn nǎi zhì dì
说摄受诸菩萨摩诃萨从初发心展转乃至第
shí fā xīn zhū pú sà dào hé yīn yuán gù yú cǐ bō rě bō luó mì
十发心诸菩萨道？何因缘故，于此般若波罗蜜
duōshènsēnjiào zhōng guǎngshuō shè shòu zhū pú sà mó hē sà shéntōng
多甚深教中，广说摄受诸菩萨摩诃萨神通
shèng shì nǎi zhì líng dé yī qiè shì jiān zuì shèng miào biàn
胜事，乃至令得一切世间最胜妙辩？”

shànxiàn dá yán shè lì zǐ yóu nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
善现答言：“舍利子，由内空乃至无性自性
kōng gù yú cǐ bō rě bō luó mì duōshènsēnjiào zhōng yǐ wú suǒ dé
空故，于此般若波罗蜜多甚深教中，以无所得
ér wéifāngbiàn guǎngshuō sānshèngxiāngyìng zhī fǎ shè lì zǐ yóu
而为方便，广说三乘相应之法。舍利子，由
nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng gù yú cǐ bō rě bō luó mì duōshè
内空乃至无性自性空故，于此般若波罗蜜多甚
shēnjiào zhōng yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn guǎngshuō shè shòu zhū pú
深教中，以无所得而为方便，广说摄受诸菩
sà mó hē sà cóng chū fā xīn zhǎn zhuǎn nǎi zhì dì shí fā xīn zhū pú sà
萨摩诃萨从初发心展转乃至第十发心诸菩萨
dào shè lì zǐ yóu nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng gù yú cǐ
道。舍利子，由内空乃至无性自性空故，于此
bō rě bō luó mì duōshènsēnjiào zhōng yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn
般若波罗蜜多甚深教中，以无所得而为方便，
guǎngshuō shè shòu zhū pú sà mó hē sà shéntōng shèng shì nǎi zhì líng dé
广说摄受诸菩萨摩诃萨神通胜事，乃至令得
yī qiè shì jiān zuì shèng miào biàn suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè fǎ wú bù
一切世间最胜妙辩。所以者何？以一切法无不
jiē kōng jiū jìng tuī zhēng bù kě dé gù
皆空，究竟推征不可得故。”

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi
大般若波罗蜜多经卷第五百

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn tiān dì shì jí cǐ sān qiān dà qiān shì jiè suǒ yǒu sì dà
第三分天帝释及此三千大千世界所有四大

ěr shí tiān dì shì jí cǐ sān qiān dà qiān shì jiè suǒ yǒu sì dà
尔时，天帝释及此三千大千世界所有四大

wáng zhòng tiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān xián zuò shì niàn zūn zhě shàn xiàn
王众天乃至色究竟天，咸作是念：“尊者善现

chéng fó shén lì wèi zhū pú sà mó hē sà zhòng yù dà fǎ yǔ wǒ
承佛神力，为诸菩萨摩诃萨众雨大法雨，我

děng jīn zhě wèi gòng yǎng gù gè yí huà zuò tiān zhū miào huā fèng sǎn rú
等今者为供养故，各宜化作天诸妙华，奉散如

lái yīng zhèng děng jué jí zhū pú sà mó hē sà zhòng bìng bì chū sēng
来、应、正等觉及诸菩萨摩诃萨众并苾刍僧、

zūn zhě shàn xiàn shèn shēn bō rě bō luó mì duō ér wèi gòng yǎng
尊者善现、甚深般若波罗蜜多而为供养。”

shí tiān dì shì jí zhū tiān zhòng zuò shì niàn yǐ biàn gè huà zuò
时，天帝释及诸天众作是念已，便各化作

tiān miào xiāng²³ huā fèng sǎn gòng yǎng shí cǐ sān qiān dà qiān shì jiè huā
天妙香²³华奉散供养。时，此三千大千世界华

xī chōng mǎn yǐ fó shén lì yú xū kōng zhōng hé chéng huā tái
悉充满，以佛神力，于虚空中合成华台，

zhuāng yán shū miào liàng děng sān qiān dà qiān shì jiè
庄严殊妙，量等三千大千世界。

jù shòu shàn xiàn dǔ sī shì yǐ zuò shì niàn yán jīn suǒ sǎn huā
具寿善现睹斯事已，作是念言：“今所散华

yú zhū tiān chù wèi céng jiàn yǒu shì huā shū miào dìng fēi shuǐ lù cǎo mù suǒ
于诸天处未曾见有，是华殊妙定非水陆草木所

shēng yīng shì zhū tiān cóng xīn huà chū
生，应是诸天从心化出。”

²³ 大正藏：音；永乐北藏及龙藏：香

shí tiān dì shì jì zhī shànxiàn xīn zhī suǒ niàn wèi shànxiànyán
时，天帝释既知善现心之所念，谓善现言：

cǐ suǒ sàn huā shí fēi shuǐ lù cǎo mù suǒ shēng dàn shì zhū tiān xīn suǒ
“此所散华实非水陆草木所生，但是诸天心所

huàxiàn
化现。”

ěr shí shànxiàn yǔ dì shì yán cǐ huā bù shēng jí fēi huā
尔时，善现语帝释言：“此华不生即非华

yě
也。”

shí tiān dì shì wèn shànxiànyán wéi dàn shì huā bù shēng wéi
时，天帝释问善现言：“为但是华不生，为

yú fǎ yì ěr
余法亦尔？”

shànxiàn dá yán fēi dàn shì huā bù shēng yú fǎ yì wú shēng
善现答言：“非但是华不生，余法亦无生

yì hé wèi yě jiāo shī jiā sè yì bù shēng shòu xiǎng xíng
义。何谓也？僇尸迦，色亦不生，受、想、行、
shí yì bù shēng cǐ jì bù shēng jí fēi sè nǎi zhì shí suǒ yǐ zhě hé
识亦不生，此既不生即非色乃至识。所以者何？

yǐ bù shēng fǎ lí zhū xì lùn bù kě shī shè wéi sè děng gù yǎnchù
以不生法离诸戏论，不可施设为色等故。眼处
nǎi zhì yì chù sè chù nǎi zhì fǎ chù yǎn jiè nǎi zhì yì jiè sè jiè
乃至意处，色处乃至法处，眼界乃至意识界，色界
nǎi zhì fǎ jiè yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yǎnchù nǎi zhì yì chù
乃至法界，眼识界乃至意识界，眼触乃至意触，
yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu
眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受，

dì jiè nǎi zhì shí jiè yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán wú míng nǎi zhì
地界乃至识界，因缘乃至增上缘，无明乃至

lǎo sǐ bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō nèi kōng nǎi
老死，布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，内空乃

zhì wú xìng zì xìng kōng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè duàn jiè nǎi zhì
至无性自性空，真如乃至不思議界，断界乃至

wú wéi jiè kǔ jí miè dào shèng dì sì niàn zhù nǎi zhì bā
无为界，苦、集、灭、道圣谛，四念住乃至八

shèng dào zhī sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng bā jiě tuō
圣道支，四静虑、四无量、四无色定，八解脱、

jiǔ cì dì dìng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén jìng guān dì nǎi
九次第定，空、无相、无愿解脱门，净观地乃
zhì rú lái dì jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì wǔ yǎn liù shéntōng
至如来地，极喜地乃至法云地，五眼、六神通，
rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ sān shí èr dà shì xiàng
如来十力乃至十八佛不共法，三十二大士相、
bā shí suí hǎo wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yī qiè tuó luó ní
八十随好，无忘失法、恒住舍性，一切陀罗尼
mén sān mó dì mén yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
门、三摩地门，一切智、道相智、一切相智，
yù liú xiàng yù liú guǒ nǎi zhì pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng
预流向、预流果乃至菩萨摩诃萨行、诸佛无上
zhèng děng pú tí yù liú yī lái bù huán ā luó hàn dú jué
正等菩提，预流、一来、不还、阿罗汉、独觉、
pú sà jí zhū rú lái yīng zhèng děng jué yīng zhī yì ěr
菩萨及诸如来应正等觉，应知亦尔。”

shí tiān dì shì qiè zuò shì niàn zūn zhě shàn xiàn zhì huì shèn shēn
时，天帝释窃作是念：“尊者善现智慧甚深，
bú huài jiǎ míng ér shuō fǎ xìng
不坏假名而说法性。”

fó zhī qí yì biàn yìn bǐ yán rú jiāo shī jiā xīn zhī suǒ niàn
佛知其意便印彼言：“如憍尸迦心之所念，
jù shòu shàn xiàn zhì huì shèn shēn bú huài jiǎ míng shuō zhū fǎ xìng
具寿善现智慧甚深，不坏假名说诸法性。”

shí tiān dì shì jí bó fó yán zūn zhě shàn xiàn yú hé děng fǎ
时，天帝释即白佛言：“尊者善现于何等法
bú huài jiǎ míng ér shuō fǎ xìng
不坏假名而说法性？”

ěr shí fó gào tiān dì shì yán jiāo shī jiā sè nǎi zhì shí dàn
尔时，佛告天帝释言：“憍尸迦，色乃至识但
shì jiǎ míng rú shì jiǎ míng bù lí fǎ xìng jù shòu shàn xiàn bú huài rú
是假名，如是假名不非法性，具寿善现不坏如
shì sè děng jiǎ míng ér shuō sè děng fǎ xìng suǒ yǐ zhě hé sè děng
是色等假名而说色等法性。所以者何？色等
fǎ xìng wú huài wú bú huài shì gù shàn xiàn suǒ shuō yì wú huài wú bú
法性无坏无不坏，是故善现所说亦无坏无不
huài rú shì nǎi zhì yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué yīng zhī yì
坏，如是乃至一切如来、应、正等觉，应知亦

ěr jiāo shī jiā jù shòushànxiàn yú rú shì fǎ bú huài jiǎ míng ér shuō
尔。憍尸迦，具寿善现于如是法不坏假名而说
fǎ xìng
法性。”

ěr shí shànxiàn yǔ dì shì yán jiāo shī jiā rú shì rú
尔时，善现语帝释言：“憍尸迦，如是！如
shì rú fó suǒshuō zhū suǒyǒu fǎ wú fēi jiǎ míng jiāo shī jiā zhū
是！如佛所说，诸所有法无非假名。憍尸迦，诸
pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ dàn jiǎ míng yǐ yīngxué bō rě bō luó
菩萨摩诃萨知一切法但假名已，应学般若波罗
mì duō jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà rú shì xué shí bù yú sè
蜜多。憍尸迦，诸菩萨摩诃萨如是学时，不于色
xué yì bù yú shòu xiǎng xíng shí xué suǒ yǐ zhě hé shì pú
学，亦不于受、想、行、识学。所以者何？是菩
sà mó hē sà bú jiàn sè kě yú zhōngxué yì bú jiànshòu xiǎng xíng
萨摩诃萨不见色可于中学，亦不见受、想、行、
shí kě yú zhōngxué rú shì nǎi zhì yú zhū rú lái yīng zhèngděngjué
识可于中学，如是乃至至于诸如来、应、正等觉，
yīng zhī yì ěr
应知亦尔。”

shí tiān dì shì wènshànxiànyán zhū pú sà mó hē sà hé yīn
时，天帝释问善现言：“诸菩萨摩诃萨何因
yuán gù bú jiàn sè yì bú jiànshòu xiǎng xíng shí nǎi zhì
缘故，不见色，亦不见受、想、行、识，乃至
yì bú jiàn yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué kě yú zhōngxué
亦不见一切如来、应、正等觉，可于中学？”

shànxiàn dá yán jiāo shī jiā sè sè xìngkōng shòu xiǎng
善现答言：“憍尸迦，色色性空，受、想、
xíng shí shòu xiǎng xíng shí xìngkōng nǎi zhì rú lái yīng
行、识受、想、行、识性空，乃至如来、应、
zhèngděngjué rú lái yīng zhèngděngjué xìngkōng jiāo shī jiā zhū
正等觉如来、应、正等觉性空。憍尸迦，诸
pú sà mó hē sà yóu cǐ yīn yuán bú jiàn sè nǎi zhì shí nǎi zhì bú jiàn
菩萨摩诃萨由此因缘，不见色乃至识，乃至不见
yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué kě yú zhōngxué hé yǐ gù
一切如来、应、正等觉，可于中学。何以故？
jiāo shī jiā bù kě sè kōngjiàn sè kōng bù kě sè kōngxué sè kōng
憍尸迦，不可色空见色空，不可色空学色空，

rú shì nǎi zhì bù kě rú lái yīng zhèngděngjué kōngjiàn rú lái yīng
如是乃至不可如来、应、正等觉空见如来、应、
zhèngděngjué kōng bù kě rú lái yīng zhèngděngjué kōngxué rú lái
正等觉空，不可如来、应、正等觉空学如来、
yīng zhèngděngjué kōng
应、正等觉空。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà bù yú kōngxué shì pú sà
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨不于空学，是菩萨
mó hē sà wéi yú kōngxué hé yǐ gù wú èr fēn gù jiāo shī jiā
摩诃萨为于空学。何以故？无二分故。憍尸迦，
ruò pú sà mó hē sà bù yú sè kōngxué nǎi zhì bù yú yī qiè rú lái
若菩萨摩诃萨不于色空学，乃至不于一切如来、
yīng zhèngděngjué kōngxué shì pú sà mó hē sà wéi yú sè kōngxué
应、正等觉空学，是菩萨摩诃萨为于色空学，
nǎi zhì wéi yú yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué kōngxué hé yǐ gù
乃至为于一切如来、应、正等觉空学。何以故？
wú èr fēn gù
无二分故。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà yǐ wú èr wéifāngbiàn yú
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨以无二为方便，于
sè kōngxué nǎi zhì yǐ wú èr wéifāngbiàn yú zhū rú lái yīng
色空学，乃至以无二为方便，于诸如来、应、
zhèngděngjué kōngxué shì pú sà mó hē sà néng yǐ wú èr ér wéifāng
正等觉空学。是菩萨摩诃萨能以无二而为方
biàn xué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō xué nèi kōng
便，学布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，学内空
nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng xuézhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè xué duàn
乃至无性自性空，学真如乃至不思議界，学断
jiè nǎi zhì wú wéi jiè xué kǔ jí miè dào shèng dì xué sì
界乃至无为界，学苦、集、灭、道圣谛，学四
niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī xué sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú
念住乃至八圣道支，学四静虑、四无量、四无
sè dìng xué bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng xué kōng wú xiàng wú
色定，学八解脱、九次第定，学空、无相、无
yuàn jiě tuō mén xué jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì xué jí xǐ dì nǎi
愿解脱门，学净观地乃至如来地，学极喜地乃
zhì fǎ yún dì xué wǔ yǎn liù shéntōng xué rú lái shí lì nǎi zhì shí
至法云地，学五眼、六神通，学如来十力乃至十

bā fó bú gòng fǎ xuésān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo xué
八佛不共法，学三十二大士相、八十随好，学
wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng xué yī qiè tuó luó ní mén sān mó
无忘失法，恒住舍性，学一切陀罗尼门、三摩
dì mén xué yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xué yù liú
地门，学一切智、道相智、一切相智，学预流
xiàng yù liú guǒ nǎi zhì pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng
向、预流果乃至菩萨摩诃萨行、诸佛无上正
děng pú tí xué yù liú yī lái bù huán ā luó hàn dú jué
等菩提，学预流、一来、不还、阿罗汉、独觉、
pú sà jí zhū rú lái yīng zhèng děng jué jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē
菩萨及诸如来应正等觉。憍尸迦，若菩萨摩诃
sà néng yǐ wú èr ér wéi fāng biàn xué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì rú
萨能以无二而为方便，学布施波罗蜜多乃至如
lái yīng zhèng děng jué shì pú sà mó hē sà néng yǐ wú èr ér wéi
来、应、正等觉，是菩萨摩诃萨能以无二而为
fāng biàn xué wú liàng wú shù wú biān bù kě sī yì qīng jìng fó fǎ
方便，学无量无数无边不可思议清净佛法。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà néng yǐ wú èr ér wéi fāng
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨能以无二而为方

biàn xué wú liàng wú shù wú biān bù kě sī yì qīng jìng fó fǎ shì pú
便，学无量无数无边不可思议清净佛法，是菩
sà mó hē sà bú wèi sè zēng gù xué bú wèi sè jiǎn gù xué nǎi zhì bú
萨摩诃萨不为色增故学，不为色减故学，乃至不
wèi yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué zēng gù xué bú wèi yī qiè rú
为一切如来、应、正等觉增故学，不为一切如
lái yīng zhèng děng jué jiǎn gù xué hé yǐ gù jiāo shī jiā yǐ
来、应、正等觉减故学。何以故？憍尸迦，以
sè nǎi zhì yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué wú èr fēn gù
色乃至一切如来、应、正等觉无二分故。

jiāo shī jiā ruò pú sà mó hē sà bú wèi sè zēng gù xué yì
“憍尸迦，若菩萨摩诃萨不为色增故学，亦

bú wèi sè jiǎn gù xué nǎi zhì bú wèi yī qiè rú lái yīng zhèng děng
不为色减故学，乃至不为一切如来、应、正等
jué zēng gù xué yì bú wèi yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jiǎn gù
觉增故学，亦不为一切如来、应、正等觉减故
xué shì pú sà mó hē sà bú wèi shè shòu sè gù xué yì bú wèi miè huài
学。是菩萨摩诃萨不为摄受色故学，亦不为灭坏

sè gù xué rú shì nǎi zhì bú wèishèshòu yī qiè rú lái yīng zhèng
色故学，如是乃至不为摄受一切如来、应、正
děngjué gù xué yì bú wèimièhuài yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué
等觉故学，亦不为灭坏一切如来、应、正等觉
gù xué hé yǐ gù jiāo shī jiā shèshòu mièhuài wú èr fēn gù
故学。何以故？憍尸迦，摄受、灭坏无二分故。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán zhū pú sà mó hē sà rú shì
时，舍利子问善现言：“诸菩萨摩诃萨如是
xué shí bú wèishèshòu sè gù xué yì bú wèimièhuài sè gù xué nǎi
学时，不为摄受色故学，亦不为灭坏色故学，乃
zhì bú wèishèshòu yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué gù xué yì bú
至不为摄受一切如来、应、正等觉故学，亦不
wèimièhuài yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué gù xué yé
为灭坏一切如来、应、正等觉故学耶？”

shànxiàn dá yán rú shì rú shì shè lì zǐ zhū pú sà
善现答言：“如是！如是！舍利子，诸菩萨
mó hē sà rú shì xué shí bú wèishèshòu sè gù xué yì bú wèimièhuài
摩诃萨如是学时，不为摄受色故学，亦不为灭坏
sè gù xué nǎi zhì bú wèishèshòu yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué
色故学，乃至不为摄受一切如来、应、正等觉
gù xué yì bú wèimièhuài yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué gù xué
故学，亦不为灭坏一切如来、应、正等觉故学。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán hé yīn yuán gù zhū pú sà
时，舍利子问善现言：“何因缘故，诸菩萨
mó hē sà rú shì xué shí bú wèishèshòu sè gù xué yì bú wèimièhuài
摩诃萨如是学时，不为摄受色故学，亦不为灭坏
sè gù xué nǎi zhì bú wèishèshòu yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué
色故学，乃至不为摄受一切如来、应、正等觉
gù xué yì bú wèimièhuài yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué gù xué
故学，亦不为灭坏一切如来、应、正等觉故学？”

shànxiàn dá yán zhū pú sà mó hē sà rú shì xué shí bú jiàn
善现答言：“诸菩萨摩诃萨如是学时，不见
yǒu sè shì kě shèshòu jí kě mièhuài yì bú jiànyǒunéngshèshòu sè jí
有色是可摄受及可灭坏，亦不见有能摄受色及
mièhuàizhě nǎi zhì bú jiànyǒu yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué shì
灭坏者，乃至不见有一切如来、应、正等觉是
kě shèshòu jí kě mièhuài yì bú jiànyǒunéngshèshòu yī qiè rú lái
可摄受及可灭坏，亦不见有能摄受一切如来、

yīng zhèngděngjué jí mièhuàizhě hé yǐ gù shè lì zǐ yǐ sè
应、正等觉及灭坏者。何以故？舍利子，以色
děng fǎ ruò néng ruò suǒ nèi wài jù kōng bù kě dé gù shè lì zǐ
等法若能，若所内外俱空不可得故。舍利子，
ruò pú sà mó hē sà bú jiàn zhū fǎ shì kě shèshòu jí kě mièhuài yì
若菩萨摩訶萨不见诸法是可摄受及可灭坏，亦
fù bú jiàn yǒu néng shèshòu jí mièhuàizhě ér xué bō rě bō luó mì duō
复不见有能摄受及灭坏者而学般若波罗蜜多，
shì pú sà mó hē sà sù néng chéngbàn yī qiè zhì zhì
是菩萨摩訶萨速能成办一切智智。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán zhū pú sà mó hē sà rú shì
时，舍利子问善现言：“诸菩萨摩訶萨如是
xué bō rě bō luó mì duō shí sù néng chéngbàn yī qiè zhì zhì yé
学般若波罗蜜多时，速能成办一切智智耶？”

shàn xiàn dá yán shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà rú shì xué
善现答言：“舍利子，诸菩萨摩訶萨如是学
bō rě bō luó mì duō shí sù néng chéngbàn yī qiè zhì zhì hé yǐ gù
般若波罗蜜多时，速能成办一切智智。何以故？
shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà rú shì xué shí yú yī qiè fǎ bú wèi
舍利子，是菩萨摩訶萨如是学时，于一切法不为
shèshòu bú wèi mièhuài wéi fāng biàn gù
摄受不为灭坏为方便故。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán ruò pú sà mó hē sà rú shì
时，舍利子问善现言：“若菩萨摩訶萨如是
xué shí yú yī qiè fǎ bú wèi shèshòu bú wèi mièhuài wéi fāng biàn zhě yún
学时于一切法不为摄受不为灭坏为方便者，云
hé néng chéngbàn yī qiè zhì zhì yé
何能成办一切智智耶？”

shàn xiàn dá yán shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
善现答言：“是菩萨摩訶萨行深般若波罗蜜
duō bú jiàn sè nǎi zhì shí ruò shēng ruò miè ruò qǔ ruò shě ruò rǎn ruò
多，不见色乃至识若生若灭、若取若舍、若染若
jìng ruò hé ruò sàn ruò zēng ruò jiǎn nǎi zhì bú jiàn yī qiè rú lái
净、若合若散、若增若减，乃至不见一切如来、
yīng zhèngděngjué ruò shēng ruò miè ruò qǔ ruò shě ruò rǎn ruò jìng
应、正等觉若生若灭、若取若舍、若染若净、
ruò hé ruò sàn ruò zēng ruò jiǎn suǒ yǐ zhě hé yǐ sè nǎi zhì yī qiè
若合若散、若增若减。所以者何？以色乃至一切

rú lái yīng zhèngděngjué jiē wú zì xìngdōu bù kě dé rú shì
如来、应、正等觉皆无自性都不可得。如是，
shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō yú yī
舍利子，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，于一
qiè fǎ bú jiànshēngmiè nǎi zhì zēngjiǎn yǐ wú suǒ xué wú suǒ chéngbàn
切法不见生灭乃至增减，以无所学无所成办
ér wéifāngbiàn xiū xué bō rě bō luó mì duō zé néngchéngbàn yī qiè
而为方便，修学般若波罗蜜多，则能成办一切
zhì zhì
智智。”

ěr shí tiān dì shì wènshè lì zǐ yán dà dé zhū pú sà
尔时，天帝释问舍利子言：“大德！诸菩萨
mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō dāng yú hé qiú
摩诃萨所学般若波罗蜜多，当于何求？”

shè lì zǐ yán jiāo shī jiā zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě
舍利子言：“憍尸迦，诸菩萨摩诃萨所学般若
bō luó mì duō dāng yú qiánshuōshànxiànpǐn qiú
波罗蜜多，当于前说善现品求。”

shí tiān dì shì wèishànxiànyán zūnzhěshén lì wéi yī chí gù
时，天帝释谓善现言：“尊者神力为依持故，
lìng shè lì zǐ zuò shì shuō yé
令舍利子作是说耶？”

shànxiànyán jiāo shī jiā fēi wǒ shén lì wéi yī chí gù lìng
善现言：“憍尸迦，非我神力为依持故，令
shè lì zǐ zuò rú shì shuō
舍利子作如是说。”

tiān dì shì yán shì shéishén lì wéi yī chí gù lìng shè lì zǐ
天帝释言：“是谁神力为依持故，令舍利子
zuò rú shì shuō
作如是说？”

shànxiànbào yán shì fó shén lì wéi yī chí gù lìng shè lì zǐ
善现报言：“是佛神力为依持故，令舍利子
zuò rú shì shuō
作如是说。”

tiān dì shì yán yī qiè fǎ wú yī chí rú hé kě yán shì fó
天帝释言：“一切法无依持，如何可言是佛
shén lì wéi yī chí gù lìng shè lì zǐ zuò rú shì shuō
神力为依持故，令舍利子作如是说？”

shànxiàngàoyán rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō yī qiè
善现告言：“如是！如是！如汝所说。一切
fǎ wú yī chí shì gù rú lái fēi néng yī chí fēi suǒ yī chí dàn wèi
法无依持。是故如来非能依持、非所依持，但为
suí shùn shì sù fǎ gù shuō wéi yī chí
随顺世俗法故说为依持。

jiāo shī jiā jí wú yī chí rú lái bù kě dé lí wú yī
“僬尸迦，即无依持，如来不可得；离无依
chí rú lái bù kě dé wú yī chí zhēn rú zhōng rú lái bù kě dé
持，如来不可得。无依持真如中如来不可得，
rú lái zhōng wú yī chí zhēn rú bù kě dé wú yī chí fǎ xìng zhōng rú
如来中无依持真如不可得。无依持法性中如
lái bù kě dé rú lái zhōng wú yī chí fǎ xìng bù kě dé
来不可得，如来中无依持法性不可得。

jiāo shī jiā jí sè rú lái bù kě dé lí sè rú lái
“僬尸迦，即色，如来不可得；离色，如来
bù kě dé sè zhēn rú zhōng rú lái bù kě dé rú lái zhōng sè zhēn rú
不可得。色真如中如来不可得，如来中色真如
bù kě dé sè fǎ xìng zhōng rú lái bù kě dé rú lái zhōng sè fǎ xìng
不可得。色法性中如来不可得，如来中色法性
bù kě dé rú shì nǎi zhì jí yī qiè xiàng zhì rú lái bù kě dé lí
不可得。如是乃至即一切相智，如来不可得；离
yī qiè xiàng zhì rú lái bù kě dé yī qiè xiàng zhì zhēn rú zhōng rú lái
一切相智，如来不可得。一切相智真如中如来
bù kě dé rú lái zhōng yī qiè xiàng zhì zhēn rú bù kě dé yī qiè xiàng
不可得，如来中一切相智真如不可得。一切相
zhì fǎ xìng zhōng rú lái bù kě dé rú lái zhōng yī qiè xiàng zhì fǎ xìng
智法性中如来不可得，如来中一切相智法性
bù kě dé hé yǐ gù jiāo shī jiā rú lái yǔ sè fēi hé fēi sàn
不可得。何以故？僬尸迦，如来与色非合非散，
rú lái yǔ lí sè fēi hé fēi sàn rú lái yǔ sè zhēn rú fēi hé fēi sàn
如来与离色非合非散，如来与色真如非合非散，
rú lái yǔ lí sè zhēn rú fēi hé fēi sàn rú lái yǔ sè fǎ xìng fēi hé
如来与离色真如非合非散，如来与色法性非合
fēi sàn rú lái yǔ lí sè fǎ xìng fēi hé fēi sàn rú shì nǎi zhì rú lái
非散，如来与离色法性非合非散。如是乃至如来
yǔ yī qiè xiàng zhì fēi hé fēi sàn rú lái yǔ lí yī qiè xiàng zhì fēi hé
与一切相智非合非散，如来与离一切相智非合

fēi sàn rú lái yǔ yī qièxiàng zhì zhēn rú fēi hé fēi sàn rú lái yǔ
非散，如来与一切相智真如非合非散，如来与
lí yī qièxiàng zhì zhēn rú fēi hé fēi sàn rú lái yǔ yī qièxiàng zhì fǎ
离一切相智真如非合非散，如来与一切相智法
xìng fēi hé fēi sàn rú lái yǔ lí yī qièxiàng zhì fǎ xìng fēi hé fēi sàn
性非合非散，如来与离一切相智法性非合非散。

jiāo shī jiā bǐ zūnzhě shè lì zǐ suǒshuō shì yú yī qiè fǎ
“憍尸迦，彼尊者舍利子所说，是于一切法

fēi jí fēi lí fēi hé fēi sàn rú lái shén lì ér wéi yī chí yǐ wú
非即非离、非合非散，如来神力而为依持，以无
yī chí wéi yī chí gù
依持为依持故。”

fù cì jiāo shī jiā rǔ xiānsuǒwèn zhū pú sà mó hē sà
“复次，憍尸迦，汝先所问‘诸菩萨摩诃萨

suǒxué bō rě bō luó mì duōdāng yú hé qiú zhě jiāo shī jiā zhū
所学般若波罗蜜多当于何求？’者，憍尸迦，诸

pú sà mó hē sà suǒxué bō rě bō luó mì duō bù yīng yú sè qiú bù
菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多，不应于色求，不

yīng lí sè qiú rú shì nǎi zhì bù yīng yú yī qièxiàng zhì qiú bù yīng lí
应离色求，如是乃至不应于一切相智求，不应离

yī qièxiàng zhì qiú hé yǐ gù jiāo shī jiā ruò sè ruò lí sè nǎi
一切相智求。何以故？憍尸迦，若色、若离色乃

zhì ruò yī qièxiàng zhì ruò lí yī qièxiàng zhì ruò bō rě bō luó mì
至若一切相智、若离一切相智，若般若波罗蜜

duō ruò pú sà mó hē sà ruò qiú rú shì yī qiè fēi hé fēi sàn
多、若菩萨摩诃萨，若求如是，一切非合、非散、

wú sè wú jiàn wú duì yī xiàng suǒwèi wú xiàng suǒ yǐ zhě
无色、不见、无对、一相，所谓无相。所以者

hé zhū pú sà mó hē sà suǒxué bō rě bō luó mì duō fēi sè fēi
何？诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多，非色，非

lí sè nǎi zhì fēi yī qièxiàng zhì fēi lí yī qièxiàng zhì fēi sè
离色，乃至非一切相智，非离一切相智；非色

zhēn rú fēi lí sè zhēn rú nǎi zhì fēi yī qièxiàng zhì zhēn rú fēi
真如，非离色真如，乃至非一切相智真如，非

lí yī qièxiàng zhì zhēn rú fēi sè fǎ xìng fēi lí sè fǎ xìng nǎi
离一切相智真如；非色法性，非离色法性，乃

zhì fēi yī qièxiàng zhì fǎ xìng fēi lí yī qièxiàng zhì fǎ xìng hé yǐ
至非一切相智法性，非离一切相智法性。何以

gù jiāo shī jiā rú shì yī qiè jiē wú suǒ yǒu dōu bù kě dé yóu wú
故？ 憍尸迦， 如是一切皆无所有都不可得。 由无
suǒ yǒu bù kě dé gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō
所有不可得故， 诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多，
fēi sè fēi lí sè nǎi zhì fēi yī qiè xiàng zhì fēi lí yī qiè xiàng
非色， 非离色， 乃至非一切相智， 非离一切相
zhì fēi sè zhēn rú fēi lí sè zhēn rú nǎi zhì fēi yī qiè xiàng zhì
智； 非色真如， 非离色真如， 乃至非一切相智
zhēn rú fēi lí yī qiè xiàng zhì zhēn rú fēi sè fǎ xìng fēi lí sè
真如， 非离一切相智真如； 非色法性， 非离色
fǎ xìng nǎi zhì fēi yī qiè xiàng zhì fǎ xìng fēi lí yī qiè xiàng zhì fǎ
法性， 乃至非一切相智法性， 非离一切相智法
xìng
性。”

shí tiān dì shì bó shàn xiàn yán zhū pú sà mó hē sà suǒ xué
时， 天帝释白善现言：“诸菩萨摩诃萨所学
bō rě bō luó mì duō shì dà bō luó mì duō shì wú liàng bō luó mì duō
般若波罗蜜多， 是大波罗蜜多， 是无量波罗蜜多，
shì wú biān bō luó mì duō zhū yù liú zhě yú cǐ zhōng xué dé yù liú guǒ
是无边波罗蜜多。 诸预流者于此中学得预流果，
zhū yī lái zhě yú cǐ zhōng xué dé yī lái guǒ zhū bù huán zhě yú cǐ
诸一来者于此中学得一来果， 诸不还者于此
zhōng xué dé bù huán guǒ zhū ā luó hàn zhě yú cǐ zhōng xué dé ā luó
中学得不还果， 诸阿罗汉者于此中学得阿罗
hàn guǒ zhū dú jué zhě yú cǐ zhōng xué dé dú jué pú tí zhū pú sà mó
汉果， 诸独觉者于此中学得独觉菩提， 诸菩萨摩
hē sà yú cǐ zhōng xué néng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ zhèng dé
诃萨于此中学能成熟有情、 严净佛土， 证得
wú shàng zhèng děng pú tí
无上正等菩提。”

shàn xiàn bào yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō hé yǐ
善现报言：“如是！ 如是！ 如汝所说。 何以
gù jiāo shī jiā sè dà gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō
故？ 憍尸迦， 色大故， 诸菩萨摩诃萨所学般若波
luó mì duō yì dà nǎi zhì yī qiè xiàng zhì dà gù zhū pú sà mó hē sà
罗蜜多亦大， 乃至一切相智大故， 诸菩萨摩诃萨
suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì dà suǒ yǐ zhě hé yǐ sè nǎi zhì yī
所学般若波罗蜜多亦大。 所以者何？ 以色乃至一

qiè xiàng zhì qián hòu zhōng jì jiē bù kě dé gù shuō wéi dà yóu
切相智前、后、中际皆不可得，故说为大，由
bǐ dà gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì shuō
彼大故，诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦说
wéi dà
为大。

jiāo shī jiā sè wú liàng gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō
“憍尸迦，色无量故，诸菩萨摩诃萨所学般
rě bō luó mì duō yì wú liàng nǎi zhì yī qiè xiàng zhì wú liàng gù zhū
若波罗蜜多亦无量，乃至一切相智无量故，诸
pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú liàng suǒ yǐ zhě
菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无量。所以者
hé yǐ sè nǎi zhì yī qiè xiàng zhì liàng bù kě dé yóu rú xū kōng liàng
何？以色乃至一切相智量不可得，犹如虚空量
bù kě dé sè děng yì ěr gù shuō wú liàng jiāo shī jiā xū kōng
不可得，色等亦尔，故说无量。憍尸迦，虚空
wú liàng gù sè děng yì wú liàng sè děng wú liàng gù zhū pú sà mó
无量故，色等亦无量，色等无量故，诸菩萨摩
hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú liàng
诃萨所学般若波罗蜜多亦无量。

jiāo shī jiā sè wú biān gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō
“憍尸迦，色无边故，诸菩萨摩诃萨所学般
rě bō luó mì duō yì wú biān nǎi zhì yī qiè xiàng zhì wú biān gù zhū
若波罗蜜多亦无边，乃至一切相智无边故，诸
pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān suǒ yǐ zhě
菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。所以者
hé yǐ sè nǎi zhì yī qiè xiàng zhì ruò zhōng ruò biān jù bù kě dé yóu
何？以色乃至一切相智若中若边俱不可得。犹
rú xū kōng ruò zhōng ruò biān jù bù kě dé sè děng yì ěr gù shuō wú
如虚空若中若边俱不可得，色等亦尔，故说无
biān jiāo shī jiā xū kōng wú biān gù sè děng yì wú biān sè děng
边。憍尸迦，虚空无边故，色等亦无边，色等
wú biān gù zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú
无边故，诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无
biān
边。

fù cì jiāo shī jiā suǒ yuán wú biān gù zhū pú sà mó hē
“复次，憍尸迦，所缘无边故，诸菩萨摩诃

sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
萨所学般若波罗蜜多亦无边。”

tiān dì shì yán yún hé suǒ yuán wú biān gù zhū pú sà mó hē
天帝释言：“云何所缘无边故，诸菩萨摩诃

sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
萨所学般若波罗蜜多亦无边？”

shàn xiàn dá yán yī qiè zhì zhì suǒ yuán wú biān gù zhū pú sà
善现答言：“一切智智所缘无边故，诸菩萨

mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。

fù cì jiāo shī jiā fǎ jiè suǒ yuán wú biān gù zhū pú sà
“复次，憍尸迦，法界所缘无边故，诸菩萨

mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。”

tiān dì shì yán yún hé fǎ jiè suǒ yuán wú biān gù zhū pú sà
天帝释言：“云何法界所缘无边故，诸菩萨

mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边？”

shàn xiàn dá yán fǎ jiè wú biān gù suǒ yuán yì wú biān suǒ
善现答言：“法界无边故，所缘亦无边，所

yuán wú biān gù fǎ jiè yì wú biān fǎ jiè suǒ yuán wú biān gù zhū
缘无边故，法界亦无边，法界所缘无边故，诸

pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。

fù cì jiāo shī jiā zhēn rú suǒ yuán wú biān gù zhū pú
“复次，憍尸迦，真如所缘无边故，诸菩

sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。”

tiān dì shì yán yún hé zhēn rú suǒ yuán wú biān gù zhū pú sà
天帝释言：“云何真如所缘无边故，诸菩萨

mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边？”

shàn xiàn dá yán zhēn rú wú biān gù suǒ yuán yì wú biān
善现答言：“真如无边故，所缘亦无边，

suǒ yuán wú biān gù zhēn rú yì wú biān zhēn rú suǒ yuán wú biān gù
所缘无边故，真如亦无边，真如所缘无边故，

zhū pú sà mó hē sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。

fù cì jiāo shī jiā yǒuqíng wú biān gù zhū pú sà mó hē
“复次，憍尸迦，有情无边故，诸菩萨摩诃

sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
萨所学般若波罗蜜多亦无边。”

tiān dì shì yán yún hé yǒuqíng wú biān gù zhū pú sà mó hē
天帝释言：“云何有情无边故，诸菩萨摩诃

sà suǒ xué bō rě bō luó mì duō yì wú biān
萨所学般若波罗蜜多亦无边？”

shàn xiàn dá yán yú yì yún hé yán yǒuqíng yǒuqíng zhě shì
善现答言：“于意云何？言有情，有情者是

hé fǎ zēng yǔ
何法增语？”

tiān dì shì yán yǒuqíng yǒuqíng zhě fēi fǎ zēng yǔ yì fēi
天帝释言：“有情，有情者非法增语，亦非

fēi fǎ zēng yǔ dàn shì jiǎ lì kè míng suǒ shè wú shì míng suǒ shè
非法增语，但是假立客名所摄、无事名所摄、

wú yuán míng suǒ shè
无缘名所摄。”

shàn xiàn fù yán yú yì yún hé yú cǐ bō rě bō luó mì duō
善现复言：“于意云何？于此般若波罗蜜多

shèn shēn jīng zhōng wéi yì xiǎn shì yǒu shí yǒuqíng fǒu
甚深经中，为亦显示有实有情不？”

tiān dì shì yán fú yě dà dé
天帝释言：“不也！大德！”

shàn xiàn gào yán yú cǐ bō rě bō luó mì duō shèn shēn jīng zhōng
善现告言：“于此般若波罗蜜多甚深经中，

jì bù xiǎn shì yǒu shí yǒuqíng gù shuō wú biān yǐ bǐ zhōng biān bù
既不显示有实有情，故说无边，以彼中、边不

kě dé gù
可得故。

jiāo shī jiā yú yì yún hé ruò zhū rú lái yīng zhèng děng
“憍尸迦，于意云何？若诸如来、应、正等

jué jīng jìng qié shā děng jié zhù shuō zhū yǒuqíng míng zì cǐ zhōng pō yǒu
觉经殄伽沙等劫住说诸有情名字，此中颇有

yǒuqíng yǒu shēng yǒu miè fǒu
有情有生有灭不？”

tiān dì shì yán fú yě dà dé hé yǐ gù yǐ zhū yǒuqíng
天帝释言：“不也！大德！何以故？以诸有情

běnxìngjìng gù bǐ cóngběn lái wú suǒyǒu gù
本性净故，彼从本来无所有故。”

shànxiàngàoyán yóu sī wǒ shuōyǒuqíng wú biān gù zhū pú sà
善现告言：“由斯我说有情无边故，诸菩萨
mó hē sà suǒxué bō rě bō luó mì duō yì wú biān jiāo shī jiā yóu cǐ
摩诃萨所学般若波罗蜜多亦无边。憍尸迦，由此
yīn yuán dāng zhī zhū pú sà mó hē sà suǒxué bō rě bō luó mì duōyīng
因缘，当知诸菩萨摩诃萨所学般若波罗蜜多应
shuōwéi dà wú liàng wú biān
说为大、无量、无边。”

dì sānfēnxiàn sū dǔ bō pǐn dì wǔ zhī yī 第三分现宰堵波品第五之一

ěr shí huì zhōngtiān dì shì děng yù jiè zhūtiān fàn tiānwáng
尔时，会中天帝释等欲界诸天、梵天王
děng sè jiè zhūtiān jí yī shè nà shénxiāntiān nǚ tóng shí sān fǎn gāo
等色界诸天及伊舍那神仙天女，同时三返高
shēngchàngyán shàn zāi shàn zāi dà dé shànxiànchéng fó shén lì
声唱言：“善哉！善哉！大德善现承佛神力，
fó wéi yī chí shàn wèi wǒ děng shì jiāntiān rén fēn bié kāi shì wēimào
佛为依持，善为我等世间天、人，分别开示微妙
fǎ xìng suǒ wèi bō rě bō luó mì duō ruò pú sà mó hē sà néng yú rú
法性，所谓般若波罗蜜多。若菩萨摩诃萨能于如
shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō rú shuō xiū xíng bù yuǎn lí zhě wǒ
是甚深般若波罗蜜多如说修行不远离者，我
děng yú bǐ gōngjìng gòngyǎng zūnzhòngzàn tàn yóu rú rú lái yīng
等于彼恭敬供养、尊重赞叹犹如如来、应、
zhèngděngjué rú shì bō rě bō luó mì duōshēnshēnjiào zhōng wú fǎ kě
正等觉。如是般若波罗蜜多甚深教中无法可
dé suǒ wèi cǐ zhōng wú sè kě dé yì wú shòu xiǎng xíng shí
得，所谓此中无色可得，亦无受、想、行、识
kě dé rú shì nǎi zhì wú yī qiè zhì kě dé yì wú dào xiàng zhì yī
可得，如是乃至无一切智可得，亦无道相智、一
qiè xiàng zhì kě dé suī wú rú shì zhū fǎ kě dé ér yǒu shī shè sān
切相智可得。虽无如是诸法可得，而有施設三
shèngshèngjiào wèishēngwén dú jué wú shàngshèngshèngjiào
乘圣教，谓声闻、独觉、无上乘圣教。”

ěr shí fó gào zhū tiān děng yán rú shì rú shì rú rǔ
尔时，佛告诸天等言：“如是！如是！如汝
suǒ shuō yú cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jiào zhōng suī wú sè
所说。于此般若波罗蜜多甚深教中，虽无色
děng zhū fǎ kě dé ér yǒu shī shè sān shèng shèng jiào ruò pú sà mó hē
等诸法可得，而有施設三乘圣教。若菩萨摩訶
sà yú cǐ bō rě bō luó mì duō yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn néng
萨于此般若波罗蜜多，以无所得而为方便，能
rú shuō xíng bù yuǎn lí zhě rǔ zhū tiān děng jiē yīng zhì chéng gōng jìng
如说行不远离者，汝诸天等皆应至诚恭敬
gòng yǎng zūn zhòng zàn tàn yóu rú rú lái yīng zhèng děng jué suǒ
供养、尊重赞叹犹如如来、应、正等觉。所
yǐ zhě hé yú cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jiào zhōng suī guǎng
以者何？于此般若波罗蜜多甚深教中，虽广
shuō yǒu sān shèng shèng jiào ér shuō rú lái dōu bù kě dé fēi jí bù shī
说有三乘圣教，而说如来都不可得，非即布施
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō rú lái kě dé fēi lí bù shī nǎi zhì bō rě
乃至般若波罗蜜多如来可得，非离布施乃至般若
bō luó mì duō rú lái kě dé fēi jí nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng
波罗蜜多如来可得；非即内空乃至无性自性空
rú lái kě dé fēi lí nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng rú lái kě dé
如来可得，非离内空乃至无性自性空如来可得；
fēi jí zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè rú lái kě dé fēi lí zhēn rú nǎi
非即真如乃至不思議界如来可得，非离真如乃
zhì bù sī yì jiè rú lái kě dé fēi jí duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè rú
至不思議界如来可得；非即断界乃至无为界如
lái kě dé fēi lí duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè rú lái kě dé fēi jí kǔ
来可得，非离断界乃至无为界如来可得；非即苦、
jí miè dào shèng dì rú lái kě dé fēi lí kǔ jí miè
集、灭、道圣谛如来可得，非离苦、集、灭、
dào shèng dì rú lái kě dé fēi jí sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
道圣谛如来可得；非即四念住乃至八圣道支
rú lái kě dé fēi lí sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī rú lái kě dé
如来可得，非离四念住乃至八圣道支如来可得；
fēi jí sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng rú lái kě dé fēi lí
非即四静虑、四无量、四无色定如来可得，非离
sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng rú lái kě dé fēi jí bā jiě
四静虑、四无量、四无色定如来可得；非即八解

tuō jiǔ cì dì dìng rú lái kě dé fēi lí bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng
脱、九次第定如来可得，非离八解脱、九次第定
rú lái kě dé fēi jí kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén rú lái kě
如来可得；非即空、无相、无愿解脱门如来可
dé fēi lí kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén rú lái kě dé fēi
得，非离空、无相、无愿解脱门如来可得；非
jí jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì rú lái kě dé fēi lí jí xǐ dì nǎi zhì
即极喜地乃至法云地如来可得，非离极喜地乃至
fǎ yún dì rú lái kě dé fēi jí wǔ yǎn liù shéntōng rú lái kě dé
法云地如来可得；非即五眼、六神通如来可得，
fēi lí wǔ yǎn liù shéntōng rú lái kě dé fēi jí rú lái shí lì nǎi zhì
非离五眼、六神通如来可得；非即如来十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ rú lái kě dé fēi lí rú lái shí lì nǎi zhì shí
十八佛不共法如来可得，非离如来十力乃至十
bā fó bú gòng fǎ rú lái kě dé fēi jí wú wàng shī fǎ héngzhù shě
八佛不共法如来可得；非即无忘失法、恒住舍
xìng rú lái kě dé fēi lí wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng rú lái kě
性如来可得，非离无忘失法、恒住舍性如来可
dé fēi jí yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén rú lái kě dé fēi
得；非即一切陀罗尼门、三摩地门如来可得，非
lí yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén rú lái kě dé fēi jí yī qiè
离一切陀罗尼门、三摩地门如来可得；非即一切
zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rú lái kě dé fēi lí yī qiè zhì
智、道相智、一切相智如来可得，非离一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rú lái kě dé
道相智、一切相智如来可得。

zhū tiān dēng dāng zhī ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ
“诸天²⁴等当知！若菩萨摩诃萨于一切法，

yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn jīng qín xiū xué bù shī bō luó mì duō nǎi
以无所得而为方便，精勤修学布施波罗蜜多乃

zhì yī qiè xiàng zhì shì pú sà mó hē sà yú cǐ bō rě bō luó mì duō
至一切相智，是菩萨摩诃萨于此般若波罗蜜多，

néng zhèng xiū xíng cháng bù shě lí shì gù rǔ dēng yīng dāng zhì chéng
能正修行常不舍离，是故汝等应当至诚

gōng jìng gòng yǎng zūn zhòng zàn tàn bǐ pú sà mó hē sà yóu rú rú lái
恭敬供养、尊重赞叹彼菩萨摩诃萨犹如如来、

²⁴ 大正藏：天；永乐北藏及龙藏：诸天

yīng zhèngděngjué
应、正等觉。

tiānděngdāng zhī wǒ yú wǎng xī rán dēng rú lái yīng
“天等当知！我于往昔然灯如来、应、
zhèngděngjué chūxiàn shì shí lián huā wáng dū sì qú dào shǒu jiàn rán
正等觉出现世时，莲华王都四衢道首见然
dēng fó xiàn wǔ jīng huā bù fà yǎn ní wén zhèng fǎ yào yǐ wú
灯佛，献五茎华，布发揜泥，闻正法要，以无
suǒ dé wéifāngbiàn gù biàn dé bù lí bù shī jìng jiè ān rěn jīng
所得为方便故，便得不离布施、净戒、安忍、精
jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì
进、静虑、般若波罗蜜多，广说乃至一切相智
jí yú wú liàng wú biān fó fǎ shí rán dēng fó jí biàn shòu wǒ wú
及余无量无边佛法。时，然灯佛即便授我无
shàng zhèngděng dà pú tí jì zuò shì yán shàn nán zǐ rǔ yú lái
上正等大菩提记，作是言：“善男子！汝于来
shì guò wú shù jié yú cǐ shì jiè xián jié zhī zhōng dāng dé zuò fó
世过无数劫，于此世界贤劫之中，当得作佛，
hào shì jiā móu ní rú lái yīng zhèngděngjué míng xíng yuán mǎn
号释迦牟尼如来、应、正等觉、明行圆满、
shàn shì shì jiān jiě wú shàng zhàng fū tiáo yù shì tiān rén shī
善逝、世间解、无上丈夫、调御士、天人师、
fó bó qié fàn xuān shuō bō rě bō luó mì duō dù wú liàng zhòng
佛、薄伽梵，宣说般若波罗蜜多度无量众。”

shí zhū tiān děng jù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，诸天等俱白佛言：“如是般若波罗蜜多
shèn wéi xī yǒu lìng zhū pú sà mó hē sà zhòng sù néng shè shòu yī qiè
甚为希有，令诸菩萨摩诃萨众速能摄受一切
zhì zhì yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yú sè nǎi zhì shí wú qǔ wú shě
智智，以无所得而为方便，于色乃至识无取无舍，
rú shì nǎi zhì yú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú qǔ wú
如是乃至于一切智、道相智、一切相智无取无
shě
舍。”

ěr shí fó guān sì zhòng hé hé jí zhū pú sà mó hē sà zhòng
尔时，佛观四众和合，及诸菩萨摩诃萨众
bìng sì dà wáng zhòng tiān zhǎn zhuǎn nǎi zhì sè jiū jìng tiān jiē lái jí
并四大王众天，展转乃至色究竟天，皆来集

huì tóng wéi míng zhèng jí biàn gù mìng tiān dì shì yán jiāo shī jiā
会同为明证，即便顾命天帝释言：“憍尸迦，
ruò pú sà mó hē sà ruò bì chū bì chū ní wū bō suǒ jiā wū
若菩萨摩诃萨、若苾刍、苾刍尼、邬波索迦、邬
bō sī jiā ruò zhū tiān zǐ ruò zhū tiān nǚ ruò shàn nán zǐ shàn nǚ
波斯迦、若诸天子、若诸天女、若善男子、善女
rén děng bù lí yī qiè zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé wéi fāng biàn yú shēn
人等不离一切智智心，以无所得为方便，于深
bō rě bō luó mì duō shòu chí dú sòng jīng qín xiū xí rú lǐ sī wéi
般若波罗蜜多受持、读诵、精勤修习、如理思惟、
wèi tā guǎng shuō dāng zhī shì bèi yī qiè è mó jí bǐ juàn shǔ bù néng
为他广说，当知是辈一切恶魔及彼眷属不能
dé biàn hé yǐ gù jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
得便。何以故？憍尸迦，是善男子、善女人等
shàn zhù sè kōng wú xiàng wú yuàn nǎi zhì shàn zhù yī qiè xiàng zhì
善住色空、无相、无愿，乃至善住一切相智
kōng wú xiàng wú yuàn bù kě yǐ kōng ér dé kōng biàn bù kě
空、无相、无愿；不可以空而得空便，不可
wú xiàng dé wú xiàng biàn bù kě wú yuàn dé wú yuàn biàn suǒ yǐ zhě
无相得无相便，不可无愿得无愿便。所以者
hé rú shì zhū fǎ jiē wú zì xìng ruò néng dé biàn ruò suǒ dé biàn
何？如是诸法皆无自性，若能得便、若所得便、
ruò shí ruò chù ruò nǎo hài shì jù bù kě dé
若时、若处、若恼害事俱不可得。

fù cì jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
“复次，憍尸迦，是善男子、善女人等，
rén fēi rén děng jiē bù dé biàn suǒ yǐ zhě hé shì shàn nán zǐ
人、非人等皆不得便。所以者何？是善男子、
shàn nǚ rén děng yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yú zhū yǒu qíng cháng qín
善女人等以无所得而为方便，于诸有情常勤
xiū xí cí bēi xǐ shě shì gù yī qiè rén fēi rén děng bù néng
修习慈、悲、喜、舍，是故一切人、非人等不能
nǎo hài
恼害。

fù cì jiāo shī jiā shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng
“复次，憍尸迦，是善男子、善女人等，
zhōng bú hòng wéi zhū xiǎn è yuán zhī suǒ shāng hài yì bú hòng sǐ suǒ
终不横为诸险恶缘之所伤害，亦不横死。所

yǐ zhě hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděngcháng xiū bù shī bō luó
以者何？是善男子、善女人等常修布施波罗
mì duō yú zhū yǒuqíngzhèng ān yǎng gù
蜜多，于诸有情正安养故。

fù cì jiāo shī jiā yú cǐ sānqiān dà qiān shì jiè suǒyǒu
“复次，憍尸迦，于此三千大千世界，所有

sì dà wángzhòngtiān nǎi zhì guǎngguǒtiān yǐ fā wú shàng pú tí xīn zhě
四大王众天乃至广果天已发无上菩提心者，

yú shēn bō rě bō luó mì duō ruò wèi tīngwén shòu chí dú sòng
于深般若波罗蜜多，若未听闻、受持、读诵、

jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi jiē yīng bù lí yī qiè zhì zhì xīn yǐ
精勤修学、如理思惟，皆应不离一切智智心，以

wú suǒ dé wéifāngbiàn yú shēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīngwén
无所得为方便，于深般若波罗蜜多，至心听闻、

shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi
受持、读诵、精勤修学、如理思惟。

fù cì jiāo shī jiā ruò shànnán zǐ shàn nǚ rénděng bù
“复次，憍尸迦，若善男子、善女人等不

lí yī qiè zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn yú shēn bō rě bō luó
离一切智智心，以无所得为方便，于深般若波罗

mì duō zhì xīn tīngwén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú
蜜多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如

lǐ sī wéi shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng ruò zài kōng zé²⁵ ruò
理思惟，是善男子、善女人等若在空泽²⁵，若

zài kuàng yě ruò zài xiǎndào jí wēinànchù zhōng bú bù wèi jīngkǒng
在旷野，若在险道及危难处，终不怖畏惊恐

máo shù suǒ yǐ zhě hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděng bù lí yī
毛竖。所以者何？是善男子、善女人等不离一

qiè zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé wéifāngbiàn shàn xiū nèi kōng nǎi zhì wú
切智智心，以无所得为方便，善修内空乃至无

xìng zì xìngkōng gù
性自性空故。”

shí cǐ sānqiān dà qiān shì jiè suǒyǒu sì dà wángzhòngtiān nǎi
时，此三千大千世界所有四大王众天，乃

zhì sè jiū jìngtiānděng jù shí hé zhǎngtóng bó fó yán ruò shànnán
至色究竟天等，俱时合掌同白佛言：“若善男

²⁵ 大正藏：宅；永乐北藏及龙藏：泽

zǐ shàn nǚ rén děng bù lí yī qiè zhì zhì xīn yǐ wú suǒ dé wéi fāng
子、善女人等不离一切智智心，以无所得为方
biàn cháng néng yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén
便，常能于此甚深般若波罗蜜多，至心听闻、
shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō
受持、读诵、精勤修学、如理思惟、书写、解说、
guǎng lìng liú bù wǒ děng cháng suí gōng jìng yōng wèi bú lìng yī qiè zāi
广令流布，我等常随恭敬拥卫，不令一切灾
hèng qīn nǎo suǒ yǐ zhě hé cǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jí shì
横侵恼。所以者何？此善男子、善女人等即是
pú sà mó hē sà gù yóu shì pú sà mó hē sà gù lìng zhū yǒu qíng yǒng
菩萨摩诃萨故。由是菩萨摩诃萨故，令诸有情永
duàn dì yù páng shēng guǐ jiè ā sù luò děng zhū xiǎn è qù
断地狱、傍生、鬼界、阿素洛等诸险恶趣。
yóu shì pú sà mó hē sà gù lìng zhū tiān rén yào chā lóng děng yǒng
由是菩萨摩诃萨故，令诸天、人、药叉、龙等永
lí yī qiè zāi hèng jí yì pín qióng jī kě hán rè děng kǔ
离一切灾横、疾疫、贫穷、饥渴、寒热等苦。
yóu shì pú sà mó hē sà gù lìng zhū tiān rén ā sù luò děng yǒng
由是菩萨摩诃萨故，令诸天、人、阿素洛等，永
lí zhǒng zhǒng bù rú yì shì suǒ zhù zhī chù bīng gē yǒng xī yī qiè yǒu
离种种不如意事，所住之处兵戈永息，一切有
qíng cí xīn xiāng xiàng yóu shì pú sà mó hē sà gù shì jiān biàn yǒu shí
情慈心相向。由是菩萨摩诃萨故，世间便有十
shàn yè dào ruò sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng ruò bù
善业道，若四静虑、四无量、四无色定，若布
shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ruò nèi kōng nǎi zhì wú
施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，若内空乃至无
xìng zì xìng kōng ruò zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ruò duàn jiè nǎi zhì
性自性空，若真如乃至不思議界，若断界乃至
wú wéi jiè ruò kǔ jí miè dào shèng dì ruò sì niàn zhù nǎi
无为界，若苦、集、灭、道圣谛，若四念住乃
zhì bā shèng dào zhī ruò bā jiě tuō jiǔ cì dì dìng ruò kōng wú
至八圣道支，若八解脱、九次第定，若空、无
xiàng wú yuàn jiě tuō mén ruò jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì ruò jí
相、无愿解脱门，若净观地乃至如来地，若极
xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì ruò wǔ yǎn liù shén tōng ruò rú lái shí lì
喜地乃至法云地，若五眼、六神通，若如来十力

nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ruò wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng
乃至十八佛不共法，若无忘失法、恒住舍性，
ruò yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén ruò yī qiè zhì dào xiàng
若一切陀罗尼门、三摩地门，若一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì yóu shì pú sà mó hē sà gù shì jiān biàn yǒu chā
智、一切相智；由是菩萨摩诃萨故，世间便有刹
dì lì dà zú pó luó mén dà zú zhǎng zhě dà zú jū shì dà zú
帝力大族、婆罗门大族、长者大族、居士大族、
zhū xiǎo guó wáng zhuàn lún shèng wáng fǔ chén liáo zuǒ yóu shì pú sà
诸小国王、转轮圣王、辅臣僚佐。由是菩萨
mó hē sà gù shì jiān biàn yǒu sì dà wáng zhòng tiān nǎi zhì tā huà zì
摩诃萨故，世间便有四大王众天乃至他化自
zài tiān fàn zhòng tiān nǎi zhì sè jiū jìng tiān kōng wú biān chù tiān nǎi zhì
在天、梵众天乃至色究竟天、空无边处天乃至
fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù tiān yóu shì pú sà mó hē sà gù shì jiān biàn
非想非非想处天。由是菩萨摩诃萨故，世间便
yǒu yù liú xiàng yù liú guǒ yī lái xiàng yī lái guǒ bù huán xiàng bù
有预流向预流果、一来向一来果、不还向不
huán guǒ ā luó hàn xiàng ā luó hàn guǒ dú jué xiàng dú jué guǒ yóu
还果、阿罗汉向阿罗汉果、独觉向独觉果；由
shì pú sà mó hē sà gù shì jiān biàn yǒu zhū pú sà mó hē sà chéng shú
是菩萨摩诃萨故，世间便有诸菩萨摩诃萨成熟
yǒu qíng yán jìng fó tǔ jí xiū zhǒng zhǒng pú sà shèng xíng yóu shì pú
有情、严净佛土及修种种菩萨胜行。由是菩
sà mó hē sà gù shì jiān biàn yǒu rú lái yīng zhèng děng jué zhèng
萨摩诃萨故，世间便有如来、应、正等觉证
dé wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù wú liàng zhòng yóu
得无上正等菩提、转妙法轮度无量众。由
shì pú sà mó hē sà gù shì jiān biàn yǒu fó fǎ sēng bǎo lì yì ān
是菩萨摩诃萨故，世间便有佛、法、僧宝利益安
lè yī qiè yǒu qíng
乐一切有情。

shì zūn yóu cǐ yīn yuán wǒ děng tiān zhòng jí ā sù luò
“世尊！由此因缘，我等天众及阿素洛、

zhū lóng yào chā bìng zhū dà lì rén fēi rén děng cháng yīng suí zhú gōng
诸龙、药叉并诸大力人、非人等，常应随逐恭
jìng shǒu hù cǐ zhū pú sà mó hē sà zhòng bú lìng yī qiè zāi hèng qīn
敬守护此诸菩萨摩诃萨众，不令一切灾横侵

nǎo lìng yú bō rě bō luó mì duō tīng wén shòu chí dú sòng xiū
恼，令于般若波罗蜜多听闻、受持、读诵、修
xué rú lǐ sī wéi shū xiě děng shì cháng wú jiàn duàn
学、如理思惟、书写等事常无间断。”

ěr shí fó gào tiān dì děng yán rú shì rú shì rú rǔ
尔时，佛告天帝等言：“如是！如是！如汝

suǒ shuō ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng bù lí yī qiè zhì zhì xīn
所说。若善男子、善女人等不离一切智智心，

yǐ wú suǒ dé wéi fāng biàn cháng néng yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì
以无所得为方便，常能于此甚深般若波罗蜜

duō zhì xīn tīng wén shòu chí dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ
多，至心听闻、受持、读诵、精勤修学、如理

sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng lìng liú bù dāng zhī shì shàn nán zǐ
思惟、书写、解说、广令流布，当知是善男子、

shàn nǚ rén děng jí shì pú sà mó hē sà yóu shì pú sà mó hē sà gù
善女人等即是菩萨摩诃萨，由是菩萨摩诃萨故，

lǐng zhū yǒu qíng yǒng duàn è qù nǎi zhì sān bǎo chū xiàn shì jiān yǔ zhū yǒu
令诸有情永断恶趣，乃至三宝出现世间与诸有

qíng zuò dà ráo yì shì gù rǔ děng zhū tiān lóng shén jí dà shì
情作大饶益。是故，汝等诸天、龙、神及大势

lì rén fēi rén děng cháng yīng suí zhú gōng jìng gòng yǎng zūn zhòng zàn
力人、非人等，常应随逐恭敬供养、尊重赞

tàn qín jiā shǒu hù cǐ pú sà mó hē sà wù lìng yī qiè zāi hèng qīn nǎo
叹、勤加守护此菩萨摩诃萨，勿令一切灾横侵恼。

rǔ děng ruò néng gōng jìng gòng yǎng zūn zhòng zàn tàn qín jiā shǒu hù rú
汝等若能恭敬供养、尊重赞叹、勤加守护如

shì pú sà mó hē sà zhě dāng zhī jí shì gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng
是菩萨摩诃萨者，当知即是供养恭敬、尊重

zàn tàn qín jiā shǒu hù wǒ jí shí fāng yī qiè rú lái yīng zhèng děng
赞叹、勤加守护我及十方一切如来、应、正等

jué shì gù rǔ děng yī qiè tiān lóng yào chā shén xiān ā
觉。是故，汝等一切天、龙、药叉、神仙、阿

sù luò děng cháng yīng suí zhú cǐ pú sà mó hē sà gōng jìng gòng yǎng
素洛等，常应随逐此菩萨摩诃萨恭敬供养、

zūn zhòng zàn tàn qín jiā shǒu hù wù lìng yī qiè zāi hèng qīn nǎo
尊重赞叹、勤加守护，勿令一切灾横侵恼。

rǔ děng dāng zhī jiǎ shǐ chōng mǎn sān qiān dà qiān kān rěn shì
“汝等当知！假使充满三千大千堪忍世

jiè shēngwén dú jué pì rú lú wěi gānzhè zhú lín dào
界声闻、独觉，譬如芦苇、甘蔗、竹林、稻、
má cóngděngjiān wú kōng xì yǒushànnán zǐ shàn nǚ rén děng
麻、丛等间无空隙，有善男子、善女人等，
yú bǐ fú tián yǐ wú liàngzhǒngshàngmiào lè jù gōngjìnggòngyǎng zūn
于彼福田以无量种上妙乐具，恭敬供养、尊
zhòngzàn tàn jìn qí xíngshòu ruò fù yǒurén jīng xū yú qǐng gōngjìnggòng
重赞叹尽其形寿。若复有人经须臾顷，恭敬供
yǎng zūnzhòngzàn tàn yī chū fā xīn bù lí liù bō luó mì duō pú sà mó
养、尊重赞叹一初发心不离六波罗蜜多菩萨摩
hē sà yǐ qiángōng dé bǐ cǐ fú jù bǎi fēn bù jí yī qiān fēn
诃萨，以前功德比此福聚，百分不及一，千分
bù jí yī nǎi zhì wū bō ní shā tán fēn yì bù jí yī suǒ yǐ zhě hé
不及一，乃至邬波尼杀昙分亦不及一。所以者何？
bù yóushēngwén dú jué shèng gù yǒu pú sà mó hē sà jí zhū rú lái、
不由声闻、独觉乘故，有菩萨摩诃萨及诸如来、
yīng zhèngděng jué chūxiàn shì jiān dàn yóu pú sà mó hē sà gù shì
应、正等觉出现世间；但由菩萨摩诃萨故，世
jiān biànyǒushēngwén dú jué jí zhū rú lái yīng zhèngděng jué chū
间便有声闻、独觉及诸如来、应、正等觉出
xiàn yú shì shì gù rǔ děng yī qiè tiān lóng jí dà shì lì rén fēi rén
现于世。是故汝等一切天、龙及大势力人、非人
děng cháng yīng shǒu wèi gōng jìng gòng yǎng zūn zhòng zàn tàn shì pú sà
等，常应守卫恭敬供养、尊重赞叹是菩萨
mó hē sà wù lìng yī qiè zāi hèng qīn nǎo rǔ děng yóu cǐ suǒ huò fú
摩诃萨，勿令一切灾横侵恼，汝等由此所获福
jù yú tiān rén zhōng cháng dé ān lè nǎi zhì zhèng dé jiū jìng niè pán
聚，于天人中常得安乐，乃至证得究竟涅槃，
qióng wèi lái jì zuò dà ráo yì
穷未来际作大饶益。”

shí tiān dì shì xún bó fó yán shèn qí xī yǒu zhū pú sà
时，天帝释寻白佛言：“甚奇希有！诸菩萨
mó hē sà yú shēn bō rě bō luó mì duō zhì xīn tīng wén shòu chí
摩诃萨于深般若波罗蜜多，至心听闻、受持、
dú sòng jīng qín xiū xué rú lǐ sī wéi shū xiě jiě shuō guǎng
读诵、精勤修学、如理思惟、书写、解说、广
lìng liú bù shè shòu rú shì xiàn fǎ shèng lì chéng shú yǒu qíng yán
令流布，摄受如是现法胜利：成熟有情、严

jìng fó tǔ cóng yī fó guó qù yī fó guó qīn jìn chéng shì zhū fó shì zūn
净佛土，从一佛国趣一佛国亲近承事诸佛世尊；
yú shèngshàngēn suí suǒ xīn yào yǐ yú zhū fó gōngjìng gòngyǎng zūn
于胜善根随所欣乐，以于诸佛恭敬供养、尊
zhòngzàn tàn jí néngshēngzhǎng lìng sù chéngmǎn yú zhū fó suǒ tīng
重赞叹，即能生长令速成满；于诸佛所听
shòuzhèng fǎ nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí zhōng bú wàng shī suǒ
受正法，乃至无上正等菩提终不忘失所
wén fǎ yào sù néngshèshòu zú xìngyuánmǎn fù mǔ yuánmǎn shēng
闻法要，速能摄受族姓圆满、父母圆满、生
shēnyuánmǎn juànshǔ yuánmǎn xiànghǎoyuánmǎn guāngmíngyuán
身圆满、眷属圆满、相好圆满、光明圆
mǎn yǎn ěr yuánmǎn yīn shēngyuánmǎn tuó luó ní yuánmǎn sān
满、眼耳圆满、音声圆满、陀罗尼圆满、三
mó dì yuánmǎn fù yǐ fāngbiànshànqiǎo lì gù biànshēn rú fó cóng
摩地圆满；复以方便善巧力故变身如佛，从
yī shì jiè qù yī shì jiè zhì wú fó guó zànshuō bù shī nǎi zhì bō rě
一世界趣一世界至无佛国，赞说布施乃至般若
bō luó mì duō zànshuō nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng zànshuō zhēn
波罗蜜多，赞说内空乃至无性自性空，赞说真
rú nǎi zhì bù sī yì jiè zànshuō duàn jiè nǎi zhì wú wéi jiè zànshuō
如乃至不思議界，赞说断界乃至无为界，赞说
kǔ jí miè dào shèng dì zànshuō sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào
苦、集、灭、道圣谛，赞说四念住乃至八圣道
zhī zànshuō sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng zànshuō bā
支，赞说四静虑、四无量、四无色定，赞说八
jiě tuō jiǔ cì dì dìng zànshuō kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
解脱、九次第定，赞说空、无相、无愿解脱门，
zànshuō jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì zànshuō jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún
赞说净观地乃至如来地，赞说极喜地乃至法云
dì zànshuō wǔ yǎn liù shéntōng zànshuō rú lái shí lì nǎi zhì shí
地，赞说五眼、六神通，赞说如来十力乃至十
bā fó bú gòng fǎ zànshuō wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng zànshuō
八佛不共法，赞说无忘失法、恒住舍性，赞说
yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén zànshuō yī qiè zhì dào xiàng
一切陀罗尼门、三摩地门，赞说一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì zànshuō fó bǎo fǎ bǎo sēngbǎo fù yǐ
智、一切相智，赞说佛宝、法宝、僧宝；复以

fāngbiànrshànqiǎo lì gù wèizhūyǒuqíngxuānshuōzhèng fǎ suí yí ān
方便善巧力故，为诸有情宣说正法，随宜安
zhì sānshèng fǎ zhōng lìng yǒng jiě tuōshēnglǎobìng sǐ zhèng wú yú yī
置三乘法中，令永解脱生老病死，证无余依
bō niè pán jiè huò fù bá jì zhū è qù kǔ lìng tiānrén zhōngshòuzhū
般涅槃界；或复拔济诸恶趣苦，令天人中受诸
miào lè
妙乐。”

shí tiān dì shì fù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，天帝释复白佛言：“如是般若波罗蜜多
shèn wéi xī yǒu ruò néng shè shòu rú shì bō rě bō luó mì duō zé wéi
甚为希有，若能摄受如是般若波罗蜜多，则为
jù zú shè shòu liù zhǒng bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì
具足摄受六种波罗蜜多，广说乃至一切相智，
yì wéi jù zú shè shòu yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ
亦为具足摄受预流、一来、不还、阿罗汉果、
dú jué pú tí yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng
独觉菩提、一切菩萨摩诃萨行、诸佛无上正等
pú tí
菩提。”

ěr shí shì zūngào tiān dì shì rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，世尊告天帝释：“如是！如是！如汝所
shuō ruò néng shè shòu rú shì bō rě bō luó mì duō zé wéi jù zú shè
说。若能摄受如是般若波罗蜜多，则为具足摄
shòu liù zhǒng bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè pú sà mó hē sà
受六种波罗蜜多，广说乃至一切菩萨摩诃萨
xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
行、诸佛无上正等菩提。

大般若波罗蜜多经卷第五百

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆
hē
诃.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó bō rě huì shàng fó pú sà
南無般若会上佛菩萨 (合掌三称)

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé 愿以此功德	zhuāngyán fó jìng tǔ 庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn 上报四重恩	xià jì sān tú kǔ 下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě 若有见闻者	xī fā pú tí xīn 悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn 尽此一报身	tóngshēng jí lè guó 同生极乐国

shí fāng sān shì yí qiè fó yí qiè pú sà mó hē sà mó hē bō
十方三世一切佛.一切菩萨摩诃萨.摩诃般

rě bō luó mì
若波罗蜜

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪